DAMAGE BOOK

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮಾಲೆ—೪-೫

ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ

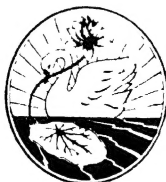
(ಕಾದಂಬರಿ)

ಸಂಪುಟ ೧–೨

ಅಧ್ಯಾಯಗಳು

೧ – ೧೮

ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ

ಶಿವಮೊಗ್ಗ :
ಕಾವ್ಯಾಲಯ
೧೯೩೭

ಬೆಲೆ: ರೂ. ೧–೮–೦

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ: ೧೯೩೭

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು ರೋಡ್, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

*

ಅರಿಕೆ

ಕಾದಂಬರಿ ಕರತಲ ರಂಗಭೂಮಿ: ಅಂಗೈಮೇಲಣ ನಾಟಕಶಾಲೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುವ ವಾಚಕರು ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೂ ಆಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ವಾಚಕರ ಕಲ್ಪನೆ ಸದಾ ಎಚ್ಚತ್ತಿರಬೇಕು. ಅದು ನಿದ್ದೆಮಾಡುವುದಿರಲಿ, ತೂಕಡಿಸಿದರೂ ರಸಾಸ್ವಾದನೆಗೆ ಭಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಅವರ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯ ವಾಣಿಗಳೊಡನೆ ಆಲಿಸುವಾಗ ವಾಚಕರು ಸಿನಿಮಾ ವಾಕ್ಚಿತ್ರವನ್ನು ತತ್ಪರತೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಂತಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಓದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಸಹಾನುಭೂತಿ. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಂದನವೂ ಮರುಭೂಮಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೃತಿರಚನೆಯಂತೆಯೆ ಕೃತಿಯ ರಸಾಸ್ವಾದನೆಯೂ ಒಂದು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯ. ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವಲ್ಲದ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳೂ ನೀರಸವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಒದಗುವುದು ಆನಂದವಲ್ಲ, ಬೇಸರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುವವರ ಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಸಾಸ್ವಾದನೆ ಎಂದರೆ ಕಟ್ಟಡದಿಂದ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವಂತಲ್ಲ; ಹೊಸದಾಗಿ ಉತ್ತು ಬಿತ್ತಿ ಹೂದೋಟವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವಂತೆ ಅದೊಂದು ಸಜೀವವಾದ ಪ್ರಾಣಪೂರ್ಣವಾದ ಕ್ರೀಡಾಕ್ರಿಯೆ.

ಈ ನನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುವವರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ವಿಜ್ಞಾಪನೆ. ಇದನ್ನು ಕಥೆಯ ಕೋಲಾಹಲಕ್ಕಾಗಿ ಓದಬೇಡಿ. ಸಾವಧಾನ

ವಾಗಿ ಸಚಿತ್ರವಾಗಿ ಸಜೀವವಾಗಿ ಓದಿ. ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರು
ಮಲೆನಾಡಿನ ಬಾಳಿನ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹನಿ. ಅನೇಕರಿಗೆ
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಸ ಪ್ರಪಂಚವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಊರಿಗೆ ಹೋ
ವವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ತಟಕ್ಕನೆ ಯ
ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದಿದ್ದು ಕ್ರಮೆ
ಬಳಕೆಯಿಂದ ಜನರನ್ನೂ ಜೀವನವನ್ನೂ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ
ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅರಣ್ಯಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ವಾಚಕರು ವರ್ತಿ
ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ, ಮೊದಲನೆಯ ಸಾರಿ ಓದಿದೊಡನೆ ಎಲ್ಲವನ
ಪೂರೈಸಿದೆನು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವವರು, ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಒಂದೂ
ಪೂರ್ವದ್ವಾರದಿಂದ ಒಳನುಗ್ಗಿ, ಅದರ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ರನೆ ಸಂಚರಿ
ಪಶ್ಚಿಮ ದ್ವಾರದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟು, ಆ ಊರಿನ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯ
ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವವರಂತೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗಲೂ ತರುವಾಯ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ
ಓದುವಾಗಲೂ ನನಗೆ ಬಹುವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ರಸಸುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದಿ
ತನ್ನಾದರೂ ಇದನ್ನು ಓದುವವರು ಸವಿಯುತ್ತಾರೆಂದು ಗೊತ್ತಾದ
ಕೃತಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅನೇಕ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಈ ದೊಡ್ಡ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಅನಂ
ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ ಅಮಿತ ಶ್ರಮದಿಂದಲೂ ವಿಪುಲ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೂ
ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ನಕಲು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಚಿ॥ ವಿಜಯದೇವನಿಗೂ, ಅಚ್ಚಿಗೆ
ಕಳುಹಿಸುವುದರಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಕರಡುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವುದೇ
ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮನಮುಟ್ಟಿ ವಹಿಸಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ
ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೂಡಲಿ ಚಿದಂಬರಂ ರವರಿಗೂ, ಪುಸ್ತಕದ
ಮೇಲಂಗಿಗೆ ಕಾಜಾಣಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಬರೆದು
ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎ. ಸೀತಾರಾಂ ರವರಿಗೂ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ
ನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ನಾನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವಾರ ವಾರವೂ ಬಹು
ದೂರದಿಂದ ಸುಡುಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೆ ನಾನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಓದಿಸಿ

ಕೇಳಿ, ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಿ, ತಾವೂ ಮಹದಾನಂದಪಟ್ಟು ನನಗೂ ಉಲ್ಲಾಸವಿತ್ತ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕವಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಅರ್ಧ ಸ್ಫೂರ್ತಿ.

ಮೈಸೂರು,
ಡಿಸೆಂಬರು ೧೬, ೧೯೩೬. } **ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ**

ವಿಜ್ಞಾಪನೆ

'ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮಾಲೆ'ಯ ೪, ೫, ೬ನೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಾದ 'ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ೧೯೩೬ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೇ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೆಲಸವು ವಿಳಂಬವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ೧, ೨ನೆಯ ಸಂಪುಟಗಳು ಇದೀಗ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಮೂರನೆಯ ಸಂಪುಟವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೆ ಅಚ್ಚಾಗಬಹುದಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ನೂರು ಪುಟಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದುದರಿಂದ ಮೊದಲ ಎರಡು ಭಾಗಗಳು ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು ೨೦೦ ಪುಟಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬೈಂಡಾಗಿವೆ.

ಮಾಲೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಮಾಲೀಕರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

ಶಿವಮೊಗ್ಗ,
ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೫, ೧೯೩೭. } **ಪ್ರಕಾಶಕರು**

ವಿಷಯ ಸೂಚಿಕೆ

ಅಧ್ಯಾಯ

ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ

ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ

೧

ರಾಮತೀರ್ಥದೆಡೆ ಕಲ್ಲುಸಾರದ ಮೇಲೆ

ಇನ್ನೂ ನಡುಹಗಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯ ಕಲ್ಲುಸಾರದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ತುಂಗಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ತರುಣರು ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆಗೆ ಬಳಲಿ, ಬೆವರಿ, ವಾಹಿನಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತಟದಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಮರಗಳ ಹಸುರು ನೆಳಲನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲೆಂಬಂತೆ ಜೇಗ ಜೇಗನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಯವರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹು ದೂರದಿಂದ ಬಂದ ಆಯಾಸದಿಂದಲೂ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಾಹಾರಗಳು ದೊರೆಯದಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಮುಖಗಳು ನಸುಬಾಡಿದ್ದುವು.

ಒಬ್ಬನು ಎತ್ತರವಾಗಿ ತೆಳ್ಳಗಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಬಲಿಷ್ಠನೂ ಅರೋಗದೃಢಕಾಯನೂ ಎಂಬುದು ಆತನ ಚಲನೆಯ ವೈಖರಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪವು ಅತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆತನು ತಲೆಗೆ ಟೋಪಿಯನ್ನೂ ಹಾಕಿರಲಿಲ್ಲ; ಕೊಡೆಯನ್ನೂ ನೂಡಿರಲಿಲ್ಲ; ಕ್ರಾವು ಪೊದೆ ಪೊದೆಯಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ತೆರನಾದ ಧೀರ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಯಿಂದ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಆತನ ತಲೆ ಕೂದಲು ಕಾಡಿಗೆಯಂತೆ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಕೋಮಲವಾಗಿ ಗುಂಗುರು ಗುಂಗುರಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೆರಡು ಮುಂಗುರುಳು ಬೆವರಿನಿಂದ ತೊಯ್ದು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮೆತ್ತಿದಂತೆ ವಕ್ರವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಆ ನಸುಗೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕಡುಗಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಬಳ್ಳಿಗುರುಳು ರಮಣಿಯರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತರುವಂತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಮುಖಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಅಬಲತಾಭಾವವು ಲೇಶವಾದರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ರಸಿಕತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವಂತಿತ್ತು. ಹಣೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ತೆಗೆದಿದ್ದ ಬೈತಲೆ ಬಾಚದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಕರಿಯ ಕೂದಲಿಗೆ ಎರಚಿದ 'ಮಂಗಳೂರು ಪುಡಿ'ಯಂತೆ ಸಣ್ಣನೆ ನುಣ್ಣನೆ ಕೆಂಪು ಧೂಳಿ ಹತ್ತಿ, ಆತನು ಮಾಡಿದ್ದ ಪ್ರಯಾಣದ ದೀರ್ಘತೆಯನ್ನೂ ಆ ಪ್ರಯಾಣದ ರಸ್ತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅಷ್ಟೇನೂ ಅತಿಶಯ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾಗಿ, ಮರ್ಮಭೇದೀದೃಷ್ಟಿಯುತವಾಗಿ, ಯೋಗಿಯ ನಯನಗಳಂತೆ ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗಿ, ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಗೌರವಭಾವವನ್ನೂ ತಿಳಿಯದವರಲ್ಲಿ ಮೋಹವನ್ನೂ ಉದ್ರೇಕಿಸುವಂತಿದ್ದುವು. ಮೂಗು ಉದ್ದವಾಗಿ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಶುಕಚಂಚುವಿನಂತೆ ಬಾಗಿತ್ತು; ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಟುಕಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ಅದರಮೇಲಿದ್ದ ಒಂದು ನಸುಹಸುರಾದ ನರವು ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಬಲತೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಓಷ್ಠವು ಬಾಗಿದ ಧನುಸ್ಸಿನಂತೆಯೂ ಅಧರವು ಬಿಲ್ಲಿನ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಶಿಥಿಲತೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೌರುಷಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಹೆದೆಯಂತೆಯೂ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಒಂದನ್ನೊಂದು ಆಲಿಂಗಿಸಿ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅವಲಂಬನವಾಗಿ ಅಪ್ರತಿಹತವಾಗಿದ್ದುವು. ಎಂದರೆ, ಆ ಧನುಸ್ಸು ಸುರಚಾಪಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಚಾಪವನ್ನೇ ಹೋಲುವಂತಿತ್ತು. ಕೆನ್ನೆಗಳೂ ತುಟಿಗಳಂತೆಯೆ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೋಮಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪತಂಗಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ದೀಪದ್ಯುತಿಯಂತಿದ್ದುವು. ಗಲ್ಲವು ಸಣ್ಣಗೆ ದುಂಡಗೆ ಮೊನಚಾಗಿದ್ದು ಕಠೋರ ಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಹಠವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದುವು. ತಾರುಣ್ಯ ಯೌವನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತು, ಆ ಎರಡು ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಂಶಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದ ಆತನ ದೇಹವು ಒಂದು ಉದ್ದವಾದ ಷರ್ಟಿನಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ, ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಉಬ್ಬಿದ ಉರಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸು

ತ್ತಿತ್ತು. ಆತನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಖಾದಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಷರ್ಟೂ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಪಂಚೆಯೂ ಪ್ರಯಾಣ ಧೂಳಿಯಿಂದ ಮಲಿನವಾಗಿದ್ದುವು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪೌರುಷ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ, ಅಂತರ್ಮುಖತೆ, ರಸಿಕತೆ, ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ, ಇತರರಿಗೆ ಕಷ್ಟಕರವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತನಗೇ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಬಹುದಾದ ಹಠ ಭಾವ, ಇವುಗಳಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆತನು ಭವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಿರಿಯವನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಭೋಗ ಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಸರಳ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಒಂದು ಗಂಭೀರ ಭೋಗವಾಗಿತ್ತು.

ಆತನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಿರಿಯ ತರುಣನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ವಿಶೇಷ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಳ್ಳಾಗಿ ದಪ್ಪವಾಗಿ ಸುಖಾಪೇಕ್ಷೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವವನಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನೂ ಖಾದಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದನು ; ತಲೆಗೊಂದು ಬಿಳಿಯ ಖಾದಿ ಟೋಪಿ, ಮೈಗೆ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ಕೋಟು, ಕೋಟಿನ ಕಿರುಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಫೌಂಟನ್ ಪೆನ್, ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಕೈಗಡಿಯಾರ, ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಅಂಚಿನ ಖಾದಿ ಪಂಚೆ. ವದನವು ಸರಳತೆ ಸೌಶೀಲ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮುಗ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ದೃಢಮನಸ್ಸಾಗಲಿ ದಕ್ಷತೆಯಾಗಲಿ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂತಹ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯ ಕಲ್ಲುಸಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವುದು ಬಹು ಪ್ರಯಾಸ. ಆದರೆ ಆ ಇಬ್ಬರ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೆಟ್ಟುಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ನೋಯದೆ ನಡೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಕಿರಿಯವನು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ನೋಡದೆ ಹಾದಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಿರಿಯವನು ಮಾತ್ರ ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ಸುತ್ತಲೂ ಬಯಕೆ ನೋಟವನ್ನಟ್ಟಿ ಸಂತೋಷಪಡುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಳೆಯ ನಡುವೆ ಇರುವ ರಾಮತೀರ್ಥವು ಸಮೀಪವಾಗಲು ಆತನ ನಡಿಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಯಿತು. ತಾನು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆ ತುಂಗಾನದಿಯೂ ಆ ರಾಮತೀರ್ಥವೂ ನಿತ್ಯ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿದ್ದುದು ಆತನ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ಅಲ್ಲಿ ಈಜುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನೂ ಹಾಗೆಯೇ

ಈಜಾಡಿದ್ದುದನ್ನು ನೆನೆದನು. ಸನ್ನಿವೇಶವೇನೊ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಕಂಡಿತು. ಆದರೆ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರ್ವತಗಳ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಹರಿದುಬಂದ ಹೊಳೆ ಅಂದಿನಂತೆಯೆ ಇಂದೂ ಪರ್ವತಗಳ ಇಡುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತುಂಗೆಯ ಇಕ್ಕೆಲದ ದಡಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದಿನಂತೆಯೆ ಅರಣ್ಯಗಳು ಮಾಲೆಮಾಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದುವು. ಆಗಿದ್ದ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಅನೇಕವಿವೆ! ನದಿಯ ನಡುವೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಆ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಯ ರಾಶಿಗಳೂ ಈಗಲೂ ಅಂದಿನಂತೆಯೆ ಇವೆ. ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಬಂಡೆಯಿಂದ ಬಂಡೆಗೆ ಧುಮುಕುತ್ತಿದ್ದ ಜಲರಾಶಿ ಸಂಮಥಿತವಾಗಿ ನೊರೆನೊರೆಯಾಗಿ ತುಂತುರು ತುಂತುರಾಗಿ ಘೂರ್ಣಾಯಮಾನವಾಗಿ, ಕಡೆಗೆ ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ, ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮಿರುಗಿ ಮಿರುಗಿ ಅಂದಿನಂತೆಯೆ ಇಂದೂ ಲೀಲಾಮಗ್ನವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ.

ಅಣ್ಣನು ಬಾರದೆ ನಿಂತುದನ್ನು ಕಂಡು ತಮ್ಮನು ಕೂಗಿದನು. ಅಣ್ಣನು ಎಚ್ಚತ್ತವನಂತೆ ಫಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದನು. ಮುಗುಳಾದ ಕಿರುನಗೆಯೊಂದು ಆತನ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಕು ತೋರಿ ಮರೆಯಾಯಿತು : ಎಷ್ಟು ಪರವಶವಾಗಿದ್ದೆ ಎಂದು !

ಹಿರಿಯವನು ಹತ್ತಿರ ಬರಲು ಕಿರಿಯವನು "ಏನು ನೋಡು ತ್ತಿದ್ದೆ'ಪ್ಪಾ ಈ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ?" ಎಂದನು.

"ಹುಡುಗರು ಈಜುತ್ತಿದ್ದರು, ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವು ಈಜು ತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೆನೆದು ಹಾಗೆಯೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟೆ. ಅವರು ಈಗಲೂ ನಾವು ಆಡಿದ ಕಲ್ಲಾಟವನ್ನೇ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ."

"ಬಾ ಹೋಗೋಣ, ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಸದ್ಯ ಮನೆ ಸೇರಿದರೆ ಸಾಕಾಗಿದೆ....ಏನು ಬಿಸಿಲು !"

"ಅವರಿನ್ನೂ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ....ಏನು ನಾವೇ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣವೇನು ?"

ಇಬ್ಬರೂ ತಾವು ನಡೆದುಬಂದ ಕಲ್ಲುಸಾರದ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಹೊಳೆಯ ಆಚೆಯ ದಡದವರೆಗೂ ನೋಡಿದರು. ಅವರು ಸುಮಾರು ಎರಡು

ಫರ್ಲಾಂಗು ನಡೆದುಬಂದಿದ್ದರು. ಕಲ್ಲುಸಾರವು ಇನ್ನೂ ಒಂದೂವರೆ ಫರ್ಲಾಂಗು ಇತ್ತು.

ತಮ್ಮನು ಮುನಿಸಿನಿಂದ "ಅವರು ಇನ್ನೂ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಎರಡು ಟ್ರಂಕು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು?" ಎಂದನು.

ಅಣ್ಣನು "ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸವಿತ್ತೋ ಏನೋ?" ಎಂದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಮತ್ತೆ ಬೇಗಬೇಗನೆ ನಡೆದರು.

ತಮ್ಮನು "ಕೆಲಸವೇನು? ಹೋಟಲಿಗೆ ಹೋದರೋ ಏನೋ? ಆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಹೋದಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ" ಎಂದನು.

ಮತ್ತೆ ಅರ್ಧ ಫರ್ಲಾಂಗು ನಡೆದ ತರುವಾಯ ಹಿರಿಯವನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿ "ಓ ಅಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದನು.

ತಮ್ಮನೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ "ಅದು ಯಾರದು! ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಇದ್ದಾರಲ್ಲ? ಪೇಟೆಯವರು!" ಎಂದನು.

"ಯಾರೋ ಏನೋ? ದೂರಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ."

ಇಬ್ಬರೂ ನದಿಯ ಕಲ್ಲುಸಾರವನ್ನು ದಾಟಿ, ತರುನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿ, ಮುಂದೆ ನಡೆದರು. ಮರದ ನೆಳಲು ತಿಳಿಗೊಳದಂತೆ ತಂಪಾಗಿತ್ತು. ಕುರುವಳ್ಳಿಯ ಅರಳಿಕಟ್ಟೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆಯ ಕಮಾನುಗಾಡಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ನೊಗಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಎತ್ತುಗಳೆರಡೂ ಮಲಗಿ ಅರೆಗಣ್ಣು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆಗಾಗ ಹಾರಿ ಬಂದು ಮೈಮೇಲೆ ಕೂರುತ್ತಿದ್ದ ನೊಣಗಳನ್ನು ಬಾಲದಿಂದ ಅಟ್ಟಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿಯೂ ತಲೆಯ ಮೇಲೆಯೂ ಕೂರುತ್ತಿದ್ದ ನೊಣಗಳನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಅಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳು ವಾಗ ಗಂಟೆಯ ಸರವು ಹತ್ತಾರು ಗಾನದ ಹನಿಗಳನ್ನು ಸೂಸಿ ಮತ್ತೆ ನಿಃಶಬ್ದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎತ್ತು ಕಪ್ಪಾಗಿತ್ತು; ಮತ್ತೊಂದು ಬೂದು ಬಣ್ಣದ್ದು. ಇಬ್ಬರೂ ಗಾಡಿಯ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಕಪ್ಪು ಎತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಸರವನ್ನು ಗಾನಗೈಯುತ್ತ ಎದ್ದು ನಿಂತಿತು. ಹಿರಿಯವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು "ರಾಮೂ, ಮುಂದೆ

ಹೋಗಬೇಡ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹಾದುಬಿಟ್ಟರೆ ಕಷ್ಟ! ಅವರು ಬಂದ ಮೇಲೆಯೇ ಗಾಡಿಗೆ ಹತ್ತಿದರಾಯಿತು" ಎಂದು, ತನ್ನ ಭಯಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಮುಗುಳು ನಕ್ಕನು.

ಕಿರಿಯವನು "ಸರಿ, ನಾವೇನು ಹೊಸಬರೇನು ಅವಕ್ಕೆ? ಎತ್ತಾದರೂ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೇನು?" ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಎತ್ತಿನ ಬೆನ್ನನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ತಟ್ಟಿ "ನಂದೀ, ಏಳು" ಎಂದನು.

ಆ ಸಾಧು ಪ್ರಾಣಿ ಎದ್ದುನಿಂತು ಆಗಂತುಕನನ್ನು ನೋಡಿತು. ಅದರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜ್ಞಾನ ಅಥವ ಅಜ್ಞಾನದ ಸುಳಿವೂ ಇರದಿದ್ದರೂ ಕಿರಿಯವನು ತನ್ನ ಗುರುತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಗ್ಗಿದನು. ಅದರ ಗಂಗೆದೊವಲನ್ನು ನೀವಿ ಉಪಚಾರಮಾಡಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಎತ್ತಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದು ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡಿತು. ತಮ್ಮನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೆಗೆದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಣ್ಣನು ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕು "ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇನು ನಿನಗೆ?" ಎಂದನು.

ತಮ್ಮನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿ, ಕೋಪದಿಂದ ಕರಿಯ ಎತ್ತನ್ನು ನೋಡುತ್ತ "ಆ ಹಾಳು ಲಚ್ಚ, ಅದರ ಸ್ವಭಾವ ಎಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟೀತು? ಹೊಸದಾಗಿ ತಂದಾಗ ಗಾಡಿಯವನನ್ನೇ ತಿವಿಯಲಿಲ್ಲವೇನು?" ಎನ್ನುತ್ತ ಅಣ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು.

ಅಂತೂ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಆ ಗಾಡಿ ಮತ್ತು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಮನೆಯವರನ್ನೇ ಕಂಡಂತಾಗಿ, ಸಂತೋಷಗೊಂಡರು. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೈಸೂರು, ಚಾಮುಂಡಿಬೆಟ್ಟ, ಅರಮನೆ, ಕುಕ್ಕನಹಳ್ಳಿಯ ಕೆರೆ, ಅಠಾರಾ ಕಚೇರಿ, ಹೈಸ್ಕೂಲು, ಕಾಲೇಜು, ಜನಸಂದಣಿ ಎಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆ, ಕಾಡು, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ಗದ್ದೆ, ದನಕರು, ತೋಟ, ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳು ಮೊದಲಾದುವು ಸುಳಿದುವು. ಅಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಮನೆಗೊಯ್ಯುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾವಕ್ಕೂ ಸ್ಥಳವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಲಚ್ಚನ ತಂಟೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಅಪಾಯಕರವೆಂದು ತಿಳಿದ ರಾಮಯ್ಯನು ಪುನಃ ನಂದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ

ಮುದ್ದಿಸತೊಡಗಿದನು. ಹಿರಿಯುವನಾದ ಹೂವಯ್ಯನು ತರಗು ಬಿದ್ದು ಮೃದುವಾಗಿದ್ದ ನೆಲದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಮೇಲೆ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಗುಟ್ಟುತ್ತ ಕೊಂಬೆಯಿಂದ ಕೊಂಬೆಗೆ ಕುಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕಡೆಗೂ, ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಳೆಯಾಚೆಯ ಪುರದ ಮನೆಮಂದಿರಗಳ ಕಡೆಗೂ, ಮರಗಳ ವಿತಾನದ ಸಂಧಿಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ನೀಲಾಕಾಶದ ಕಡೆಗೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಉಣ್ಣೆ ಮುಗಿಲುಗಳ ಕಡೆಗೂ ನೋಡುತ್ತ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತನು. ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಲೋಚನೆಗಳೂ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಸತತವಾಗಿ ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದುವು. ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆ, ತನ್ನ ಧ್ಯೇಯ, ತನಗೆ ಬರಲಿರುವ ಅಡಚಣೆಗಳು, ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ತಾಯಿ, ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗಿರುವ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು —ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ಮನೋರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರಲು ಮರದ ಮೇಲೆ ಕೋಗಿಲೆಯೊಂದು 'ಕುಹೂ, ಕುಹೂ' ಎಂದು ಕೂಗಿತು. ಹೂವಯ್ಯನು ಒಂದು ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಿದ್ದವನಂತೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ನೋಡಿದನು. ಕೋಗಿಲೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಹಸುರು ಎಲೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕೆರ್ರಗೆ ಕುಳಿತು ಕೂಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಕೂಗು ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ "ನನ್ನಂತಾಗು, ನನ್ನಂತಾಗು" ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೂರದ ಮನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬೀದಿನಾಯಿಗಳು ಎಂಜಲೆಲೆಗಾಗಿ ಕಚ್ಚಾಡಿ ಗಲಭೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದುವು. ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುರಿದು ಓಡಿಸಿತು. ಅದು ಊರೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರುವಂತೆ ಕುಂಯ್ಯೋ ಎಂದು ಕಿರಿಚುತ್ತ ಹೋಯಿತು.

ರಾಮಯ್ಯನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಅಧಿಕಾರ ವಾಣಿಯಿಂದ "ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯಿತೋ?" ಎಂದನು.

ಹೂವಯ್ಯನೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಗಾಡಿಯಾಳು ನಿಂಗನು ತನ್ನ ಟ್ರಂಕನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಲಾರದೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಹನಿಪೋಣಿಸಿತ್ತು. ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಸರಿದುಹೋಗಿ ಜೋಲಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಜುಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕುಸಿಕ್ಕಾಗಿ ಕೆದರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅವನು ಹಾಕಿ

ಕೊಂಡಿದ್ದ, ಯಾರೋ ದಾನಮಾಡಿದ್ದ ಕೋಟು ಗುಂಡಿ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಬಾಯ್ದೆರೆದುಕೊಂಡು ಅವನ ಡೊಳ್ಳು ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಡೊಳ್ಳು ಬೊಜ್ಜಿನಿಂದಾದುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಲಸಿನಕಾಯಿ ದಪ್ಪದ ಜ್ವರ ಗಡ್ಡೆಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಮೊಳಕಾಲಿನವರೆಗೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಂಚೆ ಕೊಳೆಯ ಬೀಡಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಕಾಲಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ದೇವರ ಸರಿಗೆ ಬಳೆ ಹಾಕಿದ್ದನು. ಗಡ್ಡದ ಕೂದಲು ಅರ್ಧ ಅಂಗುಲ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಎದೆ ಕಣಿವೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಂತಹ ಕ್ರೂರಿಯೂ ಕೂಡ ಕರಗಿ ಹೋಗುವಂತಿದ್ದನು. ಟ್ರಂಕಿನ ಭಾರದಿಂದ ಅವನ ಕೀಲುಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಕಳಚಿ ಬೀಳುವುವೋ ಎಂಬಂತೆ ಏದುತ್ತ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಮಯ್ಯನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡಲೂ ಅವನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೂವಯ್ಯನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಟ್ರಂಕನ್ನು ಗಾಡಿಗಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ, ಅವನು ನಿಡುಸುಯ್ಯುತ್ತ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಮುಖದ ಬೆವರನ್ನು ಒರಸಿ, ಅದನ್ನು ಗಾಡಿಯ ಕತ್ತರಿಯ ಮೇಲೆ ಎಸೆದನು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ದುಃಖ ರೋಗ ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಮೈವೆತ್ತಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ರಾಮಯ್ಯನು "ಅವನೆಲ್ಲಿ ಹೋದನೋ? ಯಾಕೋ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯಿತು?" ಎಂದನು.

"ಎಂಥದು ಹೇಳ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಈ ಬಿಸಿಲಾಗೆ ಕಾಲೇ ಒರಾದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ರಯ್ಯಾ, ಈ ಟ್ರಂಕಾಗೆ ಏನಿಟ್ಟೀರಿ? ಕಬ್ಬಿಣಾ ನೆಗ್ದಂಗೆ ಆಗ್ತದೆ!"

"ಪುಸ್ತಕ ಕಣೋ!"

"ಕಾಗ್ದ ಕೂಡ ಇಷ್ಟು ಭಾರಾನ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹ್ಯಾಂಗೋದುತ್ತೀರೋ ಏನೋ? ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಹೊರಾಕಾಗಲ್ಲಾ ನನ್ನಿಂದ."

ರಾಮಯ್ಯನಿಗೆ ನಗು ಬಂದು ಹೂವಯ್ಯನ ಕಡೆ ನೋಡಿದನು. ಅವನೂ ನಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಿಂಗ ಹೊಳೆಯಿಂದ ಬರುವ ಕಿರುದಾರಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ "ಅಕೊಳ್ರಪ್ಪಾ ಬಂದ್ರುಲ್ಲಾ!" ಎಂದನು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಮತ್ತೊಂದು ಟ್ರಂಕನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಣ್ಣೆಗಪ್ಪಿನ ಮನುಷ್ಯ. ತಲೆಯು ಲ್ಲೊಂದು ಕರಿಯ ಹಾಸನದ ಟೋಪಿ. ಅದರೊಳಗೆ ಕ್ರಾಪಾಗಲಿ ಜುಟ್ಟಾಗಲಿ ಯಾವುದೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಹುಡುಕಿದ್ದರೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಎಣ್ಣೆ ಜಿಡ್ಡು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು! ಗುಂಡಿಗಳಿದ್ದರೂ ಸೆಕೆಗಾಗಿ ತೆರೆದಿದ್ದ ಅಂಗಿ ಒಳಗಿದ್ದ ಕೊಳಕು ಷರ್ಟನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಷರ್ಟು ಹೊಲಿಸುವಾಗ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯದಾಗಿದ್ದರೂ ಕ್ರಮೇಣ ಜಾತಿಗೆಟ್ಟು ಬಿಳಿಯದೂ ಅಲ್ಲ ಕಪ್ಪೂ ಅಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಡ್ಡ ಪಂಚೆಯೇನೋ ಕಾಲಿನ ತುದಿಯವರೆಗೂ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅದೂ ಬಿಳಿದು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದಿತೇ ಹೊರತು ಬಿಳಿದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಉಡುಪಿನಿಲ್ಲಾಗಲಿ ಮುಖಭಂಗಿ ರೀತಿನೀತಿಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಯಾರೂ ಸೇವಕನೆಂದು ಹೇಳುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖವು ಕಪ್ಪಗೆ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿದ್ದು ಆ ದಿನ ತಾನೇ ಕ್ಷೌರಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಎದೆ ಅಗಲವಾಗಿ, ಮೈಕಟ್ಟು ಬಲವಾಗಿ, ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನಾಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತ್ರಿಕೋಣದ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತೆ ಹೊರತು ವೃತ್ತದ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರದಂತೆ ಉರುಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವನೇ ಹೊರತು ತ್ರಿಕೋಣದಂತೆ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬೀಳುವಂತವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತೈದು ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಹೂವಯ್ಯನನ್ನಾಗಲಿ ರಾಮಯ್ಯನನ್ನಾಗಲಿ "ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಯಾರು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಹೇಳಲು ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಬಹುಶ "ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ" ಅಥವಾ "ನಮ್ಮ ಜಾತಿ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ? ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಬಂಧುವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಸೇವಕನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನವರು ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಬಹುಶ "ಅವನೊಬ್ಬ ಗಟ್ಟಿಗನಾದ ಬೇಟೆಗಾರ" ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಕೋವಿ ಕೆಲಸ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೆಲಸ,

ಬಡಗಿ ಕೆಲಸ, ಬೆತ್ತದ ಕೆಲಸ, ಇತ್ಯಾದಿ ಹತ್ತಾರು ಕಸುಬುಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಂಡವನೇ ಅಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು ಎಂದಲ್ಲ; ಅವನೊಂದು ತರಹದ ವಿರಾಮ ಮೂರ್ತಿ. ಕಠಿಣವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವವರು ಅವನನ್ನು ಶುದ್ಧ ಸೋಮಾರಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಮಠ ಗದ್ದೆಗಿದ್ದೆ ಒಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೂವಯ್ಯನು ಅವನನ್ನು ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ 'ಕಾಡು ಫಕೀರ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರಿಗೆ—ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ರಜಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೆ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಕಾಣದ ಕಾಡಿರಲಿಲ್ಲ; ಹೊಡೆಯದ ಮೃಗವಿರಲಿಲ್ಲ; ಮಾಡದ ಸಾಹಸವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಸಮೀಪನಾಗುತ್ತಲೆ ಹೂವಯ್ಯನು ನಗುನಗುತ್ತ "ಏನು ಮಾಡುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದೆಯೋ ಹೊಳೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು? ನಾವಿನ್ನು ಮನೆ ಸೇರುವುದು ಯಾವಾಗ? ಈಗಾಗಲೇ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದುಹೋಯ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಂತಾಗಿದೆ" ಎಂದನು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಹಲ್ಲು ಬಿಡುತ್ತ "ಅದಕ್ಕೇನು? ದಾರಿಮೇಲೆ ನೆಂಟರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬರಗಾಲವೇನು ನಿಮಗೆ?" ಎಂದನು.

ಹೂವಯ್ಯ "ಸರಿ, ಸರಿ; ನಿನಗೇನು? ಕಾಡು ಫಕೀರ! ಎಲ್ಲಿಂದ ರಲ್ಲಿ ಕೂಳು ತಿಂದು ಮಲಗಿ ಬಿಡುತ್ತೀಯ" ಎಂದು, ರಾಮಯ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ "ಹೌದು, ರಾಮು, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಳ್ಳಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಊಟ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡೆ ಹೋಗಿಬಿಡೋಣ" ಎಂದನು.

ರಾಮಯ್ಯ "ಯಾರಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿ ಕರೆದರೆ ಹೋಗೋಣ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡೋಣ" ಎಂದು ತನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದ ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು "ಈಗೇನು ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ. ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ....ಸಿಂಗಾ, ಗಾಡಿ ಜೋರಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕು" ಎಂದನು.

ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ನೊಗಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಆಗಲೇ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನಿಂಗನು "ಆಗಲಿ ನನ್ನೊಡೆಯ, ರೈಲು ಹೋದ್ಹಾಂಗೆ ಹೋದರೆ ಸೈಯಲ್ಲಾ! ನಿಮಗ್ಯಾಕೆ? ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿ; ನಾಗಾಲೋಟ ಓಡಿಸ್ತೀನಿ. ನೋಡ ಬೈದಂತೆ ಆಮೇಲೆ" ಎಂದು ಎತ್ತಿನ ಭುಜವನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿದನು.

"ಮಾರಾಯ, ನಿನ್ನ ರೈಲೂ ಬೇಡ, ಮೋಟಾರೂ ಬೇಡ! ಸದ್ಯ ಗಾಡಿ ಚರಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಗುಚಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಹೊಡಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಏನು ಒಂದು ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತಾಗಿ ಹೋದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಗಾಡಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ ಟ್ರಂಕನ್ನು ಒಳಗಿಟ್ಟನು. ಮೊದಲು ರಾಮಯ್ಯ, ಆಮೇಲೆ ಹೂವಯ್ಯ, ಕಡೆಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿದರು. ನಿಂಗ ಲೊಚಗುಟ್ಟುತ್ತ ಗಾಡಿಯ ಕತ್ತರಿಯ ಮೇಲೆ ನೆಗೆದನು. ಎತ್ತುಗಳು ಕೊರಳ ಕಿರುಗಂಟೆಗಳ ಟಿಂಟಿಣಿಯ ದನಿಯೊಡನೆ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿದುವು. ಗಾಡಿಯ ನೆಳಲು ಕುರುವಳ್ಳಿಯ ಕಿರುಪೇಟೆಯ ಕೆಂಬೂದಿ ಬಣ್ಣದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಮಸಿಯ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಎತ್ತಿನ ನೆಳಲೊಡನೆ ಸಾಗಿತು.

೨

ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಶನಿ

ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಸೀತೆಮನೆ ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು ಮರುದಿನ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲೆಂದು ಕಲ್ಲುಸಾರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಟ್ರಂಕು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿಂಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದರು. ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರ ಮಗ ರಾಮಯ್ಯನೂ ಅಪರಣ್ಣನ ಮಗ ಹೂವಯ್ಯನೂ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಬೇಸಗೆ ರಜಾಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದೂ, ಅವರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಗಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರಿಗೂ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರಿಗೂ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಕೂಲಿಯಾಳಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮನಸ್ತಾಪವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸೀತೆಮನೆಗೂ ಕಾನೂರಿಗೂ ಇದ್ದ ನೆಂಟರ ಬಳಕೆ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿತ್ತು. ಹೂವಯ್ಯನ ತಾಯಿ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಕ್ಕನಾದುದರಿಂದ ಅವನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನೇನೊ ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸು ತವಕಪಟ್ಟರೂ ಅದನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು, ಹೊಳೆಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಕುರುವಳ್ಳಿಯ ರಸ್ತೆಗೆ ಸೇರುವ ಕಾಲುಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೋದರು. ಸೀತೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಕಾನೂರಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಹಾದು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕರೆದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಆತನಿಗೆ ಕುಂಟು ಕಾರಣ ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಅವರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತಿದ್ದುದರಿಂದಲೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಗಾಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು ಹೊತ್ತಾದುದು. ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರು ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರನ್ನು ಕಲ್ಲುಸಾರ ದಾಟಿ ಬರುವಾಗ ದೂರದಿಂದಲೆ ಕಂಡಿದ್ದರೂ ಯಾರೋ ಏನೋ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದರು. ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ಬಹುಶ ಇಬ್ಬರೂ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸಿ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರಿಗೂ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರಿಗೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದೊದಗಿದ್ದ ವೈಮನಸ್ಸಿನ

ವಿಚಾರ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಭಾರತ ರಾಮಾಯಣ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಬಹಳ ಸರಸ ಪ್ರಕೃತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ರಾಮಯ್ಯ ಹೂವಯ್ಯರಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಕ್ಕರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ಹಿರಿಯರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಫರ್ಲಾಂಗು ನಡೆದಿದ್ದರು. ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆಗೆ ಅವರು ಹೂಡಿದ್ದ ಕೊಡೆಯೂ ಕಾದು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಆಯಾಸವಾಯಿತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋಟಲಿನಲ್ಲಿ ತಿಂದಿದ್ದ ತಿಂಡಿಯೆಲ್ಲ ಕರಗಿಹೋಗಿ ಹಸಿವೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ರಸ್ತೆಯ ಸುಣ್ಣಾಸೆ ಕೆಂದೂಳಂತೂ ಸುಡುವಂತೆ ಕಾದು ಅವರ ಮುಂಗಾಲಿನವರೆಗೂ ಹಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಕಚ್ಚೆಪಂಚೆಯನ್ನು ಮೊಳಕಾಲಿನ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕೂದಲು ತುಂಬಿದ್ದ ಎದೆ ಕಾಣುವವರೆಗೂ ಕೋಟು ಷರ್ಟುಗಳ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತೆರೆದಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕರೆದಾಗ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೂತುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಎಣಿಸಿದರು. ಒಡನೆಯೇ ಅದನ್ನು ನಾಚಿಗೆಗೇಡೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯ ಮತ್ತು ಎತ್ತಿನ ಗಂಟೆಗಳ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, ಕಾನೂರಿನ ಗಾಡಿಯೆಂದರಿತು, ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆಯಾಸ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದು ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ನಡೆಯತೊಡಗಿದರು.

ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರಾಮಯ್ಯನು ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೊಡನೆ ಬೇಟೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ ಮನೆಯ ನಾಯಿಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ ಕುತೂಹಲ ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೂವಯ್ಯನು ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

"ಅದು ಯಾರೋ, ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರು? ನಡಿಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಸಿಂಗಪ್ಪ ಕಕ್ಕಯ್ಯನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ" ಎಂದನು ರಾಮಯ್ಯ.

ಹೂವಯ್ಯನು ತಟಕ್ಕನೆ ನಿಮಿರಿ, ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ "ಮತ್ತೆ ಯಾರು? ಅವನೇ ಇರಬೇಕು!" ಎಂದನು.

"ಅವರೇ ಹೌದು. ನಮ್ಮ ಜೊತೇಲಿ ಹೊಳೆ ದಾಟಿದರು. ಗಾಡಿ ಇದೆ ಬನ್ನಿ ಅಂದರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ" ಎಂದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಅವರು ಬರದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಲು ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಮಯ್ಯನು ಕೈಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದು "ಓ ಸಿಂಗಪ್ಪ ಕಕ್ಕಯ್ಯಾ, ನಿಲ್ಲೋ, ನಿಲ್ಲೋ" ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದನು. ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿದರೂ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ನಿಲ್ಲದೆ ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದರು. ಒಡನೆಯೇ ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಗಿ ಕರೆಯತೊಡಗಿದರು. ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ತನಗೂ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರಿಗೂ ಮನಸ್ತಾಪವಾದರೆ ಹುಡುಗರು ನನಗೇನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಉದಾರಾಲೋಚನೆಮಾಡಿ ನಿಂತರು. ಆ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯದೇವನೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ವೇಗವಾಗಿ ದೌಡಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಡಿ ಅವರ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಎಂಟು ಖುರಗಳಿಂದಲೂ ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಕೆದರಿ ಮೇಲೆದ್ದ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಧೂಳಿ ಮುಗಿಲು ಮುಗಿಲಾಗಿ ಗಾಡಿಯ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ನಿಂಗನು ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ಎತ್ತುಗಳ ಮೂಗುದಾರದ ನೇಣನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಜಗ್ಗಿ ಎಳೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವು ಬುಸ್ಸೆಂದು ಸದುತ್ತ ನಿಂತುವು. ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಳೆಗಳು ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಮುಂದಕ್ಕೂ ತಿದಿಯೊತ್ತಿದಂತೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಎತ್ತಿನ ಗಂಟೆಯ ಸದ್ದು ನಿಲ್ಲಲು ಅರಗಾಗಿದ್ದ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಗಾಡಿಯ ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಕೊಡೆಯನ್ನೂ ಉಡುಪನ್ನೂ ನೋಡಿ ಎತ್ತುಗಳು ಬೆಚ್ಚಿದುದರಿಂದ ಪುನಃ ಗಾಡಿಯ ಹಿಂದುಗಡೆಗೆ ಹೋದರು.

"ಏನು ಮಾರಾಯ, ಎಷ್ಟು ಕರೆದರೂ ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಈ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲೇನು ರಣಪಿಶಾಚಿ ಹೋದಹಾಗೆ ಒಬ್ಬನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀಯ!"

"ಯಾರು? ಹೂವಯ್ಯನೇ! ನಮಸ್ಕಾರ!" ಎಂದರು ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು. ಅವರ ಓರೆಗಣ್ಣು ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ರಾಮಯ್ಯನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗಿತ್ತು.

"ನಮಸ್ಕಾರ ಅಮೇಲೆ! ಮೊದಲು ಗಾಡಿ ಹತ್ತು!" ಎಂದನು ರಾಮಯ್ಯ, ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು ತನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ.

"ನೀವೇ ಗಾಡಿ ತುಂಬ ಇದ್ದೀರಿ. ಪರ್ವಾಯಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಡಕೊಂಡೇ ಬರ್ತೀನಿ" ಎಂದರು ನಗುನಗುತ್ತ ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು.

ರಾಮಯ್ಯನು "ನಿನಗೇನು ಹುಚ್ಚೋ? ಮೊದಲು ಗಾಡಿ ಹತ್ತು, ಹೊತ್ತಾಯ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬೇರೆ ಬಿದ್ದಿದೆ!" ಎಂದನು.

ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು "ಆಗಲಿ, ಮಾರಾಯ" ಎಂದು ಕೊಡೆಯನ್ನು ಮಡಿಸಿದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಅದನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಗಾಡಿಯ ಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿಟ್ಟು ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿದರು. ಗಾಡಿ ಹೊರಟಿತು.

ಹೂವಯ್ಯನು ಧೂಳೀಮಯವಾಗಿದ್ದ ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ "ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಜಮಖಾನವೆಲ್ಲ ಕೊಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಮಡಿಸಿ ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಲು ತಿಕ್ಕಿದರೆ ವಾಸಿ" ಎಂದನು. ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

ರಾಮಯ್ಯನು "ಏನು ಮಾರಾಯ; ಎಷ್ಟು ಕೂಗಿದರೂ ಕೇಳಿಸಲೇ ಇಲ್ಲವೇ?" ಎಂದನು.

"ಹೌದು! ನಿಮ್ಮ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಗಂಟೆಸರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ. ಆಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿಸ್ತದೆ. ಆ ಗಂಟೆ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಕದನಿ ಹೊಡೆದರೂ ಸಹ ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೂಗಿದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಕೇಳಿಸೀತು?" ಎಂದು ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು, ತಮಗೂ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರಿಗೂ ಆದ ವ್ಯವಹಾರ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನಗಂಡರು.

ಹೂವಯ್ಯನು "ಆಗ ಹೊಳೆ ದಾಟುವಾಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕರೆದರೆ ಬರಲಿಲ್ಲವಂತೆ ನೀನು! ಅದೇಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆ? ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು" ಎಂದು ನಕ್ಕನು. ವ್ಯವಹಾರದ ವಿಚಾರ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೂವಯ್ಯ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅದನ್ನರಿತು ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು "ನೀವು ಬರುವುದು ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟೆ" ಎಂದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಮುಗುಳು ನಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ನಿಂಗನು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಇದ್ದನು. ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರು ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಮೈಸೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ಬೇಸಗೆ ರಜಾ, ಇತ್ಯಾದಿ ನಾನಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸತೊಡಗಿದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಅವರ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತ, ನಡುನಡುವೆ ಏನಾದರೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತ, ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಹಾಕಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದನು. ಗಾಡಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ಹಾಕಿದ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಉಗುಳಲು ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಎರಡು ಮೂರು ನಿಮಿಷಗಳಿಗೊಂದಾವರ್ತಿ ಪಿಚಕ್ಕನೆ ಉಗುಳಲು ಆ ರಕ್ತಾರುಣ ಲಾಲಾಜಲಪಿಂಡವು ಹನಿಹನಿಯಾಗದೆ ಧಾರೆಧಾರೆಯಾಗದೆ ಮುದ್ದೆಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ನೆಗೆದು ರಸ್ತೆಯ ಕೆಂಧೂಳಿಯನ್ನು ತಾಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಇಂಗಿ ಹೋಗಿ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಿನ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಗಳ ಸಮದೂರವಾದ ಸ್ಫುಟವಾದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ರೇಖಾಮುದ್ರೆ ಗಾಡಿ ಚಲಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಸರ್ಪಗಮನದಿಂದ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವಂತಿತ್ತು.

ಬೇಸಗೆಯ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೂರ್ಯನ ತಪ್ತ ತಾಮ್ರ ಬಿಂಬವು ಕಠೋರ ನಿಷ್ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಖರ ಕಿರಣವರ್ಷದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕಾಡು ಬೆಳೆದು ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದ ಮಲೆನಾಡಿನ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳು ಆಯಾಸದಿಂದ ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡಂತೆ ಶ್ಯಾಮಲ ನಿದ್ರಾಸಕ್ತವಾಗಿದ್ದುವು. ಧೂಳುಗೆಂಪಿನ ರಸ್ತೆ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಅರಣ್ಯದೇವಿಯ ಮಹಾಮಸ್ತಕದ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಬೈತಲೆಯ ಸರಳ ವಕ್ರ ನಿಮ್ನೋನ್ನತ ರೇಖಾವಿನ್ಯಾಸದಂತೆ ಮೆರೆದಿತ್ತು. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಂತಿಕಂಬಗಳಿದ್ದು ಬಾನಿಗೆದುರಾಗಿ ತಂತಿಯ ಕರಿಯ ಗೆರೆ ಕಂಬದಿಂದ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಓಡುವಂತಿತ್ತು. ಹೆದ್ದಾರಿಯ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ

ಸ್ಪಷ್ಟ್ಯಂದ ಕಾನನಶ್ರೇಣಿ ದೃಷ್ಟಿದೂರದವರೆಗೂ ಪ್ರಸರಿಸಿತ್ತು. ಯಾವುದೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯ ಸಂಚಾರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಸೇರಿಲೆಯ ಪೊದರು ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಪಿಕಳಾರ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಾಣಬರುತಿತ್ತು. ಆ ಮಟ ಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಆ ಕಾರ್ಯವೂ ಧೂರ್ತತನವಲ್ಲದೆ ಲೀಲೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದುವೋ ಏನೋ? ಆದರೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಎತ್ತುಗಳ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ವತ್ತು ಐವತ್ತು ಕಿರುಗಂಟೆಗಳು ಇಂಪಾಗಿ ನಾದಗೈದು ಮಹಾರಣ್ಯ ಮೌನವನ್ನು ಮಥಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ಹಗಲು, ಆ ಬಿಸಿಲು, ಆ ಕಾಡಿನ ಹಸುರು ಶಾಂತಿ, ಆ ವಿಜನತೆ, ಆ ಗಾಡಿಯ ಡೋಲಾಯಮಾನತೆ, ಆ ಘಂಟಾನಾದದ ಜೋಗುಳದುಲಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ, ಗಾಡಿಯೊಳಗಿದ್ದ ಹಸಿದು ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದ ಜನಗಳು ಮಾತುಬಿಟ್ಟು ತೂಕಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ನಿಂಗನು ಕೂಡ ಅರೆನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅವನ ಕೈಲಿದ್ದ ಬಾರುಕೋಲು ತನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನುಳಿದು ಬಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ತಲೆ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಮಲಗಲೆಳಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಡಿ ತೂಗಿದಂತೆಲ್ಲ ತೂಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮಹಾ ನಿಶ್ಚಲ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯೊಂದೇ ಚಲಿಸುವ ಕ್ಷುದ್ರವಸ್ತುವಾಗಿತ್ತು.

ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾರಥಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮನೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಒಂದು ಅಚಾತುರ್ಯ ನಡೆದಿತ್ತು. ನಿಂಗನು ಹೊರಡುವ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ನೀರುಕುಡಿಸುವುದನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಗಾಡಿ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆ ಮೈಲಿಕಲ್ಲನ್ನು ದಾಟಿ ತೀರ್ಥ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಒಂದೂವರೆ ಅಥವಾ ಎರಡು ಮೈಲಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಲಚ್ಚನಿಗೆ ಬಹಳ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಿ ನೀರು ಕಂಡರೆ ಸಾಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿ ಹಾದಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆರೆಯಿದ್ದುದು ಅದರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಕೂಡಲೆ ನಡಿಗೆಯನ್ನು ಚುರುಕುಮಾಡಿತು. ನಂದಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಜೊತೆಯ ಎತ್ತು ಜೋರಾಗಿ ಎಳೆದುದರಿಂದ ಅದೂ ಜೋರಾಗಿಯೆ ಕಾಲು ಹಾಕಿತು. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಏರಿಯೇ ರಸ್ತೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ

ಕೆರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿದಾಗಿತ್ತು. ಎತ್ತುಗಳು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ನೀರಿನ ಕಡೆಗೆ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿದುವು. ಬಲಗಡೆ ಚಕ್ರವು ಮೊದಲು ಫಕ್ಕನೆ ಕೆಳಗಿಳಿದುದರಿಂದ ಗಾಡಿ ಬಲವಾಗಿ ಜಗ್ಗಿತು. ಕೂಡಲೆ ಎಚ್ಚತ್ತ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಅಪಾಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿಯದಿದ್ದರೂ "ಸಿಂಗಾ! ಸಿಂಗಾ! ಸಿಂಗಾ!" ಎಂದು ಕೂಗಿದರು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚತ್ತು 'ಹೋ ಹೋ ಹೋ' ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ಸಿಂಗನೂ ಎದ್ದು ಮೂಗುದಾರವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಜಗ್ಗಿ ಎಳೆದನು. ಆದರೆ ಆಗಲೇ ಕಾಲ ಮಿಂಚಿದ್ದುದರಿಂದ ಗಾಡಿ ಉರುಳಿತು. ಏರಿಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಕಾಡುಮಾವಿನ ಮರಕ್ಕೆ ಕಮಾನು ಢಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆಯಿತು. ನಂದಿ ಕುತ್ತಿಗೆನೇಣು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಘೋರ್ಗರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದರು. ಗಾಡಿ ಮರಕ್ಕೆ ತಾಗಿ ನಿಂತ ಕೂಡಲೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು, ರಾಮಯ್ಯ ಹೊರಗೆ ಹಾರಿದರು. ಸಿಂಗನು ಗಾಡಿಯ ಕತ್ತರಿಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು, ನಂದಿಯ ಕೊರಲ ಕಣ್ಣಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿಡಿಸಲೆಳಸಿದನು. ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಂದಿ ಮೆಳ್ಳೆಗಣ್ಣು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ನೇಣು ಅದರ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಬಿಗಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನೇಣನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಹಾಕಲು ಗಾಡಿಚೀಲದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ ಹುಡುಕಿದನು. ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ ಅದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಏನು ಮಾಡಲೂ ಸಾಧ್ಯರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಒಂದು ದಪ್ಪ ಕಗ್ಗಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ನೊಗಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದಿದ್ದ ನೇಣನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಜಜ್ಜಿ ತುಂಡುಮಾಡಿದನು. ನಂದಿ ಕತ್ತನ್ನು ಇಳಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯ ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ಹೂವಯ್ಯನು "ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಅಯ್ಯೋ" ಎಂದು ನರಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೇಳಿ ಬಂದು ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ಅವನ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆ ಟ್ರಂಕಿಗೆ ಬಡಿದು ಉಳುಕಿ ಬಹಳ ನೋವಾಗಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಏಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಸೇರಿ ಅವನನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಹೂವಯ್ಯನು ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೆಲದಮೇಲೆಯೆ ಮಲಗಿದನು.

ರಾಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ತಲೆಗೆ ತಗುಲಿದ್ದ ಗಾಡಿಯ ಗೂಟದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೂವಯ್ಯನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು "ಏನಾಯ್ತು, ಅಣ್ಣಯ್ಯ?" ಎಂದನು. ಹೂವಯ್ಯನು ಯಾತನಾಸೂಚಕವಾದ ಮುಖ ಖಿನ್ನತೆಯಿಂದಲೂ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ "ಟ್ರಂಕಿನ ಏಣು ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಗೆ ಬಡಿದು ಬಿಟ್ಟಿತು" ಎಂದನು. ರಾಮಯ್ಯನು ಹಸಿಗಣ್ಣಾಗಿ ಅಣ್ಣನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಷರ್ಟನ್ನು ಎತ್ತಿ, ಪೆಟ್ಟಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದನು. ಗಾಯವೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದುಕಡೆ ಹಸುರುಗಟ್ಟಿ ಸುತ್ತಲೂ ಕೆಂಬಣ್ಣವೇರಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನೀವಿದನು. ಹೂವಯ್ಯನು ನೋವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ 'ಅಯ್ಯೋ' ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡನು. ರಾಮಯ್ಯನು ಅಣ್ಣನ ನೋವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಲೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಸಿಂಗ, ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಮೂವರೂ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅದನ್ನು ರಸ್ತೆಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎತ್ತುಗಳೆರಡೂ ಕೆರೆಯ ಮೂಲೆಯ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೊಳಕಾಲು ಮುಚ್ಚುವವರೆಗೂ ನಿಂತು ಹಾಯಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಸೇದಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಲಚ್ಚನ ಮೂಗುದಾರದ ನೇಣು ಹಸುರಾದ ಜೊಂಡು ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಜೋಲಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ನೆರಳು ಬಲಪಕ್ಕದ ಕಡೆಗೆ ಸರಿದು ಅರ್ಧ ನೀರಿನ ಮೇಲೆಯೂ ಅರ್ಧ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆಯೂ ಮಲಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಮಾತ್ರ ನೀರಿನ ಮಾಸುಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿತ್ತು. ನಂದಿ ನೀರು ಕುಡಿದು ಹಿಂತಿರುಗಿತು. ಕೆಲವು ಕಪ್ಪೆಗಳು ಚಿಮ್ಮಿ ನೆಗೆದು ದೂರ ಸರಿದುವು.

ಗಾಡಿಯನ್ನೇನೋ ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಳಿಜಾರು ಕಡಿದಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಮೂವರ ಬಲವೂ ಅದನ್ನು ರಸ್ತೆಗೆ ನೂಕಲು ಸಾಲದಾಯಿತು. ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಬೆವರು ಸುರಿಸಿದರು. ಬಹುಶ ಬೇರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ ಮೂವರ ಶಕ್ತಿಯೇ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ತಾನೆ ಏನು ಮಾಡಿಯಾರು? ಅವರ

ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮಯ್ಯನೂ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆದರೂ ಗಾಡಿ ರಸ್ತೆಗೆ ಏರಿಬರಲಿಲ್ಲ.

ಅಪರಾಹ್ಣದ ಸೂರ್ಯನು ಹೊಳೆಯುತ್ತಲೆ ಇದ್ದನು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ತುಂಡು ಮುಗಿಲು ಸೋಮಾರಿಗಳಂತೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸಮಸ್ತ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರಾಂತವೂ ನಿಶ್ಚಲ ನೀರವವಾಗಿತ್ತು. ಗಾಳಿ ಕೂಡ ಬೀಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಗದ್ದೆಯ ಕೋಗಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮಾವಿನ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ್ನಡೆಗಳು ಮೇಯುವಂತೆ ತೋರುತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮಗ್ಗುಲಾಗಿ ನಿಶ್ಚಿಂತಾಲಸ್ಯದಿಂದ ತೂಕಡಿಸುತ್ತ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಕೆರೆಯ ಆಚೆ ದಡದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಕಾಡಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಕರೆದ ಸದ್ದಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ಮರಗಳ ನೆಳಲಿನಲ್ಲಿ ಪೊದೆಗಳ ನಡುವೆ ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು.

೩

ಚಿನ್ನಯ್ಯನ ಮೀನು ಷಿಕಾರಿ

ಮುತ್ತಳ್ಳಿ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಮೂರುವರೆ ಮೈಲಿಯ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸರಕಾರಿ ರಸ್ತೆಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಹುಕಾರರೂ ಪಟೇಲರೂ ಆದ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯಗೌಡರ ಹೆಂಚಿನ ಮನೆ ಮರಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ರಸ್ತೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಿತ್ತು. ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಮೂರು ಫರ್ಲಾಂಗುಗಳಷ್ಟು ಗಾಡಿಹಾದಿಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲ ಅವರದೊಂದೆ ದೊಡ್ಡಮನೆ. ಉಳಿದುವು ಅವರ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಹುಲ್ಲುಮನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳ ಹುಲ್ಲುಗುಡಿಸಲುಗಳು.

ಶ್ಯಾಮಯ್ಯಗೌಡರ ಮಗ ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ತರುಣನು. ಅವನು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಓದಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಬೇಟೆ ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಕೋವಿ ಹಿಡಿದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವುದೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪರಮಾಹ್ಲಾದ. ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯ ಈಡುಗಾರನೂ ಹೌದು. ಅವನಿಟ್ಟ ಗುರಿ ತಪ್ಪದು ಎಂದು ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ಅವನದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂತೋಷದ ಪ್ರಕೃತಿ; ಬಹಳ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದವನು. ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಸ್ನೇಹ. ಬಾಂಧವ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ನೇಹವೂ ಬೆರೆತರೆ ಕೇಳಬೇಕೆ?

ಪ್ರಾತಃಕಾಲ್ಕ ತೋಟದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಸರಕಾರಿ ರಸ್ತೆಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಹಾಗೆ ತಿರುಗಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಒಳ್ಳೆಯ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕೆಂದಲ್ಲ ಅವನು ಹಾಗೆ ಸಂಚಾರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು; ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದಲೋಸುಗ! ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೈಬಿಡದಿತ್ತು.

ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಮವಾಗಿ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾಲ್ಕೈದು ನಾಯಿಗಳೂ ಅವನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ ಪರಿವಾರ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಗಾಡಿ ಎತ್ತಿನ ಗಂಟೆಯ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಗಾಡಿ ಇರಬಹುದೆಂದು ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಯಾವ ಗಾಡಿಯೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ತಿರುಗಿ ಎದುರಿಗೆ ನೋಡಲು ಹಾದಿಯ ತಿರುಗಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಮಾನುಗಾಡಿಯೊಂದು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಗೋಚರಿಸಿತು. ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಗಾಡಿ ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಒಡನೆಯೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅರ್ಧ ಪೂರೈಸಿದ್ದ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಹಾದಿಯ ಪಕ್ಕದ ಒಂದು ಪೊದರಿಗೆ ಬಿಸಾಡಿದನು. ಅವನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದುದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಚೋರಭಾವವಿತ್ತು. ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಪೊದೆಗೆ ಎಸೆಯಲು ಎರಡು ಮೂರು ನಾಯಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅದನ್ನು ಮೂಸಿ ನೋಡಿದುವು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಗದರಿಸಿ ಕರೆಯಲು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದುವು.

ಗಾಡಿ ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು. ಒಳಗಿನಿಂದ 'ನಮಸ್ಕಾರ' ಎಂದು ಧ್ವನಿಯಾಯಿತು.

"ಯಾರದು? ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೇನೊ?" ಎಂದನು ಚಿನ್ನಯ್ಯ. ಸಿಂಗ ಬಹಳ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ "ಹೌದು, ಅಯ್ಯ" ಎಂದನು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಗಾಡಿಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಇಣಿಕಿ ಮುಖ ಹಾಕಿದನು.

"ದೂರ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು ಚಿನ್ನಯ್ಯ.

"ಇಲ್ಲ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯವರೆಗೆ."

"ಯಾಕೆ?—ಓಹೋ ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯ ಬರ್ತಾರೇನು?"

"ಹೌದು, ಕಾಗದ ಬಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಗಾಡಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ."

"ನಾನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾವ ಇದ್ದಾರೆ ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ" ಎಂದು ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೆ ಡೈಮಂಡು ರೂಬಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಮುರಿದು ಗಲಾಟೆ ಎಬ್ಬಿಸಿತು. ಓಡಿಹೋಗಿ ಡೈಮಂಡಿಗೆ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟು

ಕೊಟ್ಟು ಓಡಿಸಿ ಒಂದು "ಹಾಗಾದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಡಲಿ" ಎಂದನು.

"ಗೌಡರು ಸೀದಾ ಮನೆಗೇ ಬಂದು ಬಿಡಿ ಅಂತಾ ಹೇಳಿದಾರೆ."

"ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳು, ನಾನು ಹೇಳ್ದೆ ಅಂತ. ಇವತ್ತೊಂದು ದಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಗಂಟು ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ."

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಹಲ್ಲುಬಿಟ್ಟು ನಗುತ್ತ "ಅದಕ್ಕಲ್ಲ! ಗೌಡರು ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡ್ತಾರೋ ಏನೋ? ಎಂದು ನಾನು ಹಾಂಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು. ನೀವು ಮತ್ತೇನೂ ತಿಳುಕೊಳ್ಳಬಾರದು" ಎಂದನು.

"ನಾನು ಹೇಳ್ದೆ ಅಂತ ಹೇಳು ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ. ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರ ಬೇಕಾದರೇನೆ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಊಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊತ್ತು ಇಳಿದಮೇಲೆ ಹೋದರಾಯಿತು."

"ಆಗಲಿ ಹೇಳ್ತೀನಿ."

ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಲಚ್ಚನ ತೊಡೆಯಮೇಲಿದ್ದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗಾಯವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೊಡನೆ ಮಾತು ನಿಂತೊಡನೆಯೆ "ಇದೇನೋ ಸಿಂಗಾ, ಎತ್ತಿನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಗಾಯ?" ಎಂದನು.

ಸಿಂಗನು "ಯಾವುದೋ ಎತ್ತು ಇಡಿದಿದ್ದು. ಏನು ಮಾಡೋದು? ಈ ಲಚ್ಚೆತ್ತು ಎಲ್ಲ ಎತ್ತಿನ ಕೈಲೂ ಕೋಪಾಟಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ತದೆ...." ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು "ಹಾಗಾದರೆ ಹೊರಡಿ—ಪುಟ್ಟಣ್ಣಾ, ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹೇಳು ನಾನು ಕಾಯುತ್ತಿರ್ತೇನೆ ಅಂತಾ" ಎಂದನು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು "ಆಗಲಿ. ನಮಸ್ಕಾರ" ಎಂದನು. ಗಂಟೆಯ ನಾದದೊಡನೆ ಗಾಡಿ ಹೊರಟಿತು.

ಗಾಡಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಪೊದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹುಡುಕಿದನು. ಅವನು ಪೊದೆಗೆ ಕೈಯಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ ಹಕ್ಕೊಂತಿಯೊಂದು ಚಿಮ್ಮಿ ನೆಗೆದು ಓಡಿತು. ನಾಯಿಗಳು ಅದನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದುವು. ಆದರೆ ಅದು ಸಿಕ್ಕದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣ ರಕ್ಷಣೆ

ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಸಿಗರೇಟು ಇನ್ನೂ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟು ಸೇದಿದ ಕೂಡಲೆ ಸಜೀವವಾಯಿತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಗದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆ ಮೂಡಿ, ಅದನ್ನು ಸವಿದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನು. ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರನ್ನು ಆ ರಾತ್ರಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ರಾತ್ರಿಯ ಔತಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೀನಿನ ಷಿಕಾರಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಸಂಜನ ಹುಲ್ಲುಮನೆಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೂಗಿದನು. ಕಂಬಳಿ ಹೊದೆದುಕೊಂಡ ಕರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದು ಗುಡಿಸಲಿನ ಕಗ್ಗವಿಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದಿತು.

ಚಿನ್ನಯ್ಯನು "ಜೈಲು ಕೆರೆಗೆ ಮೀನು ಹೊಡೆಯೋಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಎಂಟುವರೆ ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಾ" ಎಂದನು.

ಸಂಜನು ಕಂಬಳಿಯ ಒಳಗೆ ತೊಡೆಯನ್ನು ಒರಬರನೆ ಕೆರೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ದೀರ್ಘವಾಗಿ "ಅದರಾಗೆಲ್ಲಿ ಮೀನು ಅವೆ? ಸಿಕ್ಕಿದೋರೆಲ್ಲ ಹೊಡೆದು ತೆಗೆದುಬಿಟ್ಟಿದಾರೆ. ತೂಬಿನ ಕೆರೆಗಾದರೂ ಹೋಗಬೈದಿತ್ತು" ಎಂದನು.

"ಬೇಡ. ಜೈಲು ಕೆರೆಗೇ ಹೋಗೋಣ. ರಸ್ತೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದೆ. ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬರಬಹುದು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕಾನೂರಿನ ಗಾಡಿ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿದೆ. ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರ ಬಹುದು. ಬರುವಾಗ ಅದರ ಮೇಲೇ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದರಾಯಿತು. ಮತ್ಯಾರು ಆ ತೂಬಿನ ಕೆರೆಗೆ ಸಾಯ್ತಾರೆ ಅಷ್ಟು ದೂರ ಆ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ?"

ಸಂಜನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದನು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಸಂಧಿಸುವ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ಸವಿಯುತ್ತ ಹೋದನು. ಶುನಕ ಪರಿವಾರವೂ ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತ್ತು.

ಹುಲ್ಲುಗುಡಿಸಲಿನ ಕಿರುಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಳಗರ್ಧ ಹೊರಗರ್ಧ ದೇಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಾಲಿಟ್ಟು, ಬಾಗಿಲ ಎರಡು ನಿಲವುಗಳನ್ನು ಎರಡು ಕೈಯಿಂದಲೂ ಹಿಡಿದು ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ

ಸಂಜನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತಾಂಬೂಲದ ಕೆಂಪು ಉಗುಳನ್ನು ಬಾಗಿಲಿನ ಒಂದು ಹೊರಭಾಗದ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಾಣದಂತೆ ಪಿಚಕ್ಕನೆ ಉಗುಳಿ, ಗಂಟಲು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೆಂಬಂತೆ ಕೆಮ್ಮುತ್ತ, ಆಮೆಯ ತಲೆ ಅದರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುದುಗುವಂತೆ ಗುಡಿಸಿಲೊಳಗೆ ಹೋದನು. ಹುಲ್ಲು, ತರಗು, ಕಬ್ಬಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಮಡಕೆ ಚೂರು, ಕಂಬಳಿ ಚಿಂದಿ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಪದಾರ್ಥಶೇಷಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ಹರಡಿದ್ದ ಆ ಗುಡಿಸಲಿನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಅಂಗಳ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಸಂಜನ ಎಂಜಲಿಗೂ ಸ್ಥಳ ಸಿಕ್ಕಿ, ಒಂದಷ್ಟು ಜಾಗ ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಉಗುಳು ಬಿದ್ದ ಜಾಗದಿಂದ ಕೆಂಪು ನೊಣಗಳು ಗೊಯ್ಯೆಂದು ಹಾರಿ ಮತ್ತೆ ಕೂತುವು.

ಸಂಜನು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ಕಸುಬು ಒಂದು ವಿನಾ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕಸುಬುಗಳೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನು ಶ್ಯಾಮಯ್ಯಗೌಡರ ಒಕ್ಕಲಾಗಿ ಅವರ ಗದ್ದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವನ ಆಸಕ್ತಿಯೆಲ್ಲ ಬೇರೆಯ ಕಡೆಗಿತ್ತು. ಒಳ್ಳೆಯ ಈಡುಗಾರನಾಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ಬೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದರೂ ಆ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಜನರು ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಅದರ ಲಕ್ಷ್ಯ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ. ಅದನ್ನು ಹೊಗಳದೆ ತನ್ನ ಗುರಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಧೈರ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳುವುದರ ಅರ್ಥವೆ ಅವನಿಗಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದುದೆಂದರೆ ಹೆಂಡ, ಕಳ್ಳು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ರಾತ್ರಿ ಹಗಲೆನ್ನದೆ ಮಳೆ ಬಿಸಿಲೆನ್ನದೆ ದೂರ ಸಮೀಪ ಎನ್ನದೆ ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಹಾದಿಯ ಬಳಿ ಕುಡಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಮಳೆಗಾಲದ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಕ್ಕಿ ಬೋಜ ಕುಡಿದು, ಮತ್ತೇರಿ, ಕೆಸರುಗದ್ದೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ತೂರಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಯಜಮಾನರು ಅವನಿಗಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಒಂದು ಕೇಪಿನ ಬಂದೂಕೂ ಇತ್ತು. ಬಹುಶ ಸಂಜನ ಮನೋರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತೋ

ಏನೋ? ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ವಿಕಾರಾಕೃತಿಯುಳ್ಳ ಭಯಂಕರ ಶತ್ರುವೊಬ್ಬನು ಗೋಚರವಾದನು. ನಂಜನು ತೂರಾಡುತ್ತ ತೊದಲುತ್ತ "ಅ್ಞಾ! ನ-ನ್ನ ಮುಂ-ದೇ-ನೇ ನಿ-ನ್ನಾ-ಟ" ಎಂದು ಬಂದೂಕನ್ನು ಕೈಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನೆಲದ ಕಡೆಗೆ ಚಾಚಿ, ಗದ್ದೆಯಂಚಿನ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟನು. ಪೊಗರಿನಿಂದ ಆಹಾರಾನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ಆಗತಾನೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕಾರೇಡಿಯೊಂದು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರಿಯಕೋಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಬೆದರಿ, ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ನಿಮಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಪೊಗರಿನ ಕಡೆಗೆ ಓಡತೊಡಗಿತು. ನಂಜನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಶತ್ರುವು ವಿಕಟಾಕಾರವಾದ ತನ್ನ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಉರವಣಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿ "ಅ್ಞಾ! ಮತ್ತೆ! ನಾ-ನ್ಯಾ-ರು? ಗೊತ್ತೇ?" ಎಂದವನು ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟನು. ಗುಂಡು ನಳ್ಳಿಗೆ ಸವರಿಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಗದ್ದೆಯ ನೆಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕೆಸರನ್ನು ಮುದ್ದೆ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸಿತು. ಬಡಪಾಯಿ ನಳ್ಳಿ ನುಚ್ಚು ನೂರಾಯಿತು! ಇತ್ತ ನಂಜನು ಕುಡಿದ ಮತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ತೂರಾಡುತ್ತಿದ್ದವನು, ಕೋವಿಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಎದೆಗೊತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ, ಅದು ಈಡು ಹಾರಿಸಿದೊಡನೆಯೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಒದ್ದುದರಿಂದ ದುಢುಮ್ಮನೆ ಗದ್ದೆಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಬತ್ತದ ಸಸಿಗಳೆಲ್ಲ ಬಾಗಿ ಮುರಿದು, ಅವನ ಮೈ ಮುಖ ಎಲ್ಲವೂ ಕೆಸರಾಯಿತು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಓಡಿಬಂದು ನೋಡಲು ಸಾಹಸದ ಆದ್ಯಂತವೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯ ಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಬಡಪ್ರಾಣಿಯಾದ ಏಡಿಗೆ ಗುಂಡು ಹೊಡೆದು ಸಂಹರಿಸಿದ ಕಥೆ ಊರೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿ ನಂಜನು ನಗೆಗೀಡಾದನು. ಗೌಡರು ಮಾತ್ರ ಕೋವಿಗೆ ಬಾಗುಬಂದಿತೆಂದು ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಂದರು.

ನಂಜನು ಬೇಗ ಬೇಗ ಗಂಜಿಯೂಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಆಗಲೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದನು. ಒಡೆಯನು ತೋಟಾ ಕೋವಿಯನ್ನೂ ಆಳು ಕೇಪಿನ ಕೋವಿಯನ್ನೂ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೈಲು ಕೆರೆಗೆ ಮೀನು ಹೊಡೆಯಲು ಹೊರಟರು. ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯನ್ನು ಸೇರಿ, ಸರಕಾರಿ ರಸ್ತೆಗೆ

ಎದುರು ದಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ಮರಗಳಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಹತ್ತಿ, ಬಂದೂಕು ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತರು.

ಗಂಟೆ ಒಂಬತ್ತಾಗಿದ್ದರೂ ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲು ಬಿರುಸಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾಡಿನ ಹಸುರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ತಂಪಾಗಿತ್ತು. ಮರಗಳಿಂದ ತೂರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬಿಸಿಲಿನ ಕೋಲುಗಳು ಸಿಸ್ತರಂಗವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ನೀಲಾಕಾಶವನ್ನೂ ಬೆಳ್ಮುಗಿಲುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆರೆಯ ಸಲಿಲ ವಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೆರೆಯ ತುಂಬಾ ಪಾಚಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಳವಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಚಿಯು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಕಾಣುತ್ತಿರ ಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂಲೆ ಮೂಲೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಸು ಜೊಂಡು ಆವಲ ಮೊದಲಾದ ಜಲಸಸ್ಯಗಳು ಬೆಳೆದು ಅರಣ್ಯ ವಾಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹುಂಡು ಕೋಳಿಗಳು ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆದರಿ ಚಲಿಸು ತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೆಲವು ಕಪ್ಪೆಗಳು ಆಗಾಗ ವಟಗುಟ್ಟಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಗೊದಮಟ್ಟೆಗಳ ಕರಿ ಹಿಂಡುಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮುಲುಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೆರೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಆಗಾಗ ಮೀನುಗಳು ನೀರು ಕಚ್ಚಿದಾಗ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಜಲವು ಕಂಪಿಸಿ ಅಲೆಯಲೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು ತಳತಳಿಸಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಮೀನುಗಳು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದ ಯಾವುದಾದರೂ ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಎರಗು ತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ 'ಟುಮಕ್ ಟುಮುಕ್' ಎಂದು ಸದ್ದಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಕ್ಷಿ ಗಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಭಗ್ನವಾಗಿದ್ದ ಕಾಂತಾರ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಆ ಸದ್ದು ಶಾಂತಿಗೆ ಚಕ್ಕುಳುಗುಳಿ ಇಡುವಂತೆ ಕೇಳಿಸುತಿತ್ತು.

ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಕೂತಿದ್ದ ಕೊಂಬೆ ಕೆರೆಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ತಾನು ಕೂತಿದ್ದ ಮರ, ತಾನು, ಬಂದೂಕು, ಆಸನಕ್ಕೆ ಮೆತ್ತೆಗಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿ ಎಲ್ಲವೂ ಖಚಿತ ಚಿತ್ರದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿದ್ದುವು. ತಾನು ಕೂತಿದ್ದ ಮರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಂಬೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಂಬೆಗೆ ಚಕ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ಬಲೆಯನ್ನು ಬೀಸಿ ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ದೊಡ್ಡ ಜೇಡನೊಂದು, ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದ ನೀಲಕ್ಕೆದುರಾಗಿ

ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಕೋವಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕೆರೆಯ ಕಡೆಗೇ ಹುಡುಕು ನೋಟದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಕಾದನು.

ಸುಮಾರು ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಿತು. ಕೆರೆಯ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾತಃಸೂರ್ಯಾತಪದಲ್ಲಿ ನೀಳವಾಗಿ ಒರಗಿದ್ದ ಮರದ ನೆಳಲೊಂದು ಕ್ರಮೇಣ ಸಂಕುಚಿತವಾಗುತ್ತಾ ಮರದ ಬುಡದ ಕಡೆಗೆ ಸರಿಯತೊಡಗಿತು ಕೆರೆಯ ನಡೂಮಧ್ಯೆ ಮೀನುಗಳು ಆಗಾಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸುಳಿವೂ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನೀರು ಆಳವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಈಡು ಹೊಡೆದರೂ ಮೀನನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆಯಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಆ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿಯೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮರದ ಮೇಲೆ ಕೂತಿದ್ದ ಸಂಜನನ್ನು ಕರೆದು "ಏನೋ, ಮೀನು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೇನೋ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

"ದೂರದಾಗೇನೋ ಅದ್ವಾವೆ. ಬದೀಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದೂ ಬರ್ಲಿಲ್ಲ, ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಾಳಾಗಾಕೆ! ನಾ ಹೇಳ್ಲಿಲ್ಲೇನು ಆಗಲೇ! ತೂಜಿನ ಕೆರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ರೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಂದೆರಡನ್ನಾದ್ರೂ ಬಡಿಚಿಕೊಳ್ಳಬೈದಿತ್ತು."

ಮತ್ತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನಿಗೆ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಬೇಜಾರಾಗಿ ಮೇಲೆ ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ಎಲೆಯ ಮುದ್ದೆ ಗಗನಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಾಡು ಜೇಡನು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿದ್ದುದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಚಿಗುರೆಲೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಮುದ್ದೆ ಮಾಡಿ ಆ ಜೇಡನ ಕಡೆಗೆ ಎಸೆದನು. ಗುರಿ ಜೇಡಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಎಲೆಯ ಮುದ್ದೆ ಜೇಡನ ಬಲೆಗೆ ತಗುಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಜೋಲಾಡಿತು. ಆ ಹುಲಿಯ ಬಣ್ಣದ ಜೇಡನು ಬಾಣದಂತೆ ಹಾರಿಬಂದು ಎಲೆಯ ಮುದ್ದೆಗೆ ಎರಗಿತು. ಮತ್ತೆ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತು. ಆ ಪ್ರಾಣಿಯ ಉದ್ದವಾದ ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ವಿಕಟಾಕೃತಿಯನ್ನೂ ಭೈರವ ವರ್ಣಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಚಿನ್ನಯ್ಯನಿಗೆ ಬೀಭತ್ಸದಿಂದ ಮೈನಡುಗಿತು. ತರುವಾಯ ಬಂದೂಕನ್ನು ತೊಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಮಲಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೋಟಿನ ಒಳಜೇಬಿನಿಂದ ಸಿಗರೇಟು ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು

ತೆಗೆದು, ಒಂದು ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ತುಟಿಗಳು ಜೋಳದಂತೆ ಅದನ್ನು ಮೆತ್ತಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡುವು. ಸಿಗರೇಟು ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಜೇಬಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಬೆಂಕಿಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ತೆಗೆದು, ಒಂದು ಕಡ್ಡಿ ಗೀಚಿದನು. ಸುರ್ರೆಂಬ ಸದ್ದಿನೊಡನೆ ಅಗ್ನಿದೇವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಲು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಸಿಗರೇಟಿನ ತುದಿಗೆ ಆಸಿಸಿದನು. ತಕ್ಷಣವೆ ತುಟಿಯ ಸಂದುಗಳಿಂದ ಧೂಮ ಮೇಘಗಳು ಹೊರಡುತ್ತಿರಲು ಸಿಗರೇಟಿನ ತುದಿ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನ ವಾಯಿತು. ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಪುನಃ ಜೇಡನ ಬಲೆಗೆ ಎಸೆದನು. ಎಸೆದೊಡನೆಯೇ ಬೆಂಕಿಯಾರಿದ ಆ ಕಡ್ಡಿ ಬಲೆಗೆ ತಾಗಿದರೂ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕೆಳಗೆ ನೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸು ತ್ತಿತ್ತು. ಕಡ್ಡಿ ನೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಹುಡಿ ಮೀನುಗಳು ಚೊಳ ಚೊಳನೆ ಸದ್ದುಮಾಡುತ್ತ ಅದಕ್ಕೆ ಎರಗಿದುವು. ಅದು ತಿನ್ನುವ ವಸ್ತು ವಲ್ಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗಿ ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಆಡತೊಡಗಿದುವು. ಅರೆಕಪ್ಪು ಅರೆಬೆಳ್ಳಗಿದ್ದ ಆ ಬೆಂಕಿ ಕಡ್ಡಿ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತೇಲುತಿತ್ತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಪುನಃ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಹಾಯಾಗಿ ಧೂಮಪಾನಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತನು. ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದು ವೇಗವಾಗಿ ಹಾರಿಬಂದು ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಕೂತಿದ್ದ ಮರದ ಮೇಲೆ ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿಯೆ ಕೂತುಕೊಂಡು, ಎರಡು ಮೂರು ಸಾರಿ ಸಿಳ್ಳುಹಾಕಿ, ಒಡನೆಯೆ ಚಿನ್ನಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ಬೆಚ್ಚಿ ಪಟಪಟ ಎಂದು ರೆಕ್ಕೆಯ ಸದ್ದುಮಾಡುತ್ತ ಹಾರಿಹೋಯಿತು.

ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿದನು. ತೊಡೆಯಮೇಲಿದ್ದ ಬಂದೂಕನ್ನು ಫಕ್ಕನೆ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಸಿಗರೇಟು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೆ ಹೊಗೆ ಯಾಡುತಿತ್ತು. ತಾನು ಕೂತಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನೀರು ಮುಲುಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅವಲು ಮೀನಿನ ಮರಿಗಳೆಂಬುದೇನೋ ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಷಣವೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನೂರಾರು ಬಹು ಸಣ್ಣ ಮರಿಗಳು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲೂ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಲೂ ಕೆರೆಯ ನೀರಿಗೆ ರೋಮಾಂಚನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮರಿ ಯಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಮೀನುಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮರಿಗಳ ಚಲನೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಮೀನುಗಳು ತನಗೆ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾಗು ತ್ತಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಮುಂದೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಎಂಬ ಅನಿಶ್ಚಯತೆ ಆಶಂಕೆಗಳಿಂದ ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿ ನೀರಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಲೂ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯಿಂದಲೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದನು. ಮರಿ ಗಳ ಗುಂಪು ಇನ್ನೂ ಬಳಿ ಸಾರಿತು. ಬೇಟೆಗಾರನು ತನ್ನ ನರನಾಡಿ ಗಳೆಲ್ಲ ಬಿಗಿಯುವಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದಕ್ಕೇ ನಿವೇದಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಮೀನು ಮರಿಗಳಿದ್ದ ಆ ಕೆರೆಯ ಭಾಗವೇ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತೂ ಆಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಸುತ್ತಣ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ತನ್ಮಯನಾಗಿ ನೋಡು ತ್ತಿರೆಯಿರೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಡಿ ಕೆಳಗೆ ಏನೋ ಕರ್‍ರಗೆ ಉದ್ದವಾಗಿ ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನ ಕೈಗಳು ಕೋವಿಯನ್ನು ದೃಢ ಮುಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸನ್ನಾಹಗೊಳಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಮೀನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಅದು ಇನ್ನೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಅಡಿಯಷ್ಟು ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈಡು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದೆಂದು ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಮೀನು ನೀರು ಕಚ್ಚುವ ಸಮಯವನ್ನೇ ಕಾದನು. ಕೈಮಾತ್ರ ಕೋವಿಯನ್ನಾಗಲೇ ಗುರಿಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

ಸೂರ್ಯಾತಪದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿದ್ದ ಆ ವನ ಪುಷ್ಕರಣಿಯ ವಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ಮೊಳದುದ್ದದ ಆವಲು ಮೀನು ಆಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದ್ದಲಿನಂತೆ ಕರ್‍ರಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅದರ ದೇಹದ ಶಿರೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಗಳೆರಡು ಗುಲುಗುಂಜಿಗಳಂತೆ ಕೆಂಪಗೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅದರ ಕಿವಿಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಬೆನ್ನಿನಮೇಲೆಯೂ ಇದ್ದ ರೆಕ್ಕೆಗರಿಗಳು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಆಡುತ್ತ ಕ್ರೀಡೋನ್ಮತ್ತವಾಗಿದ್ದುವು. ಅದರ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಧೀರ ಗಾಂಭೀರ್ಯವೂ, ಸಾವಧಾನವೂ, ಜಾಗ ರೂಕತೆಯೂ, ಸಂಶಯಾಶಂಕೆಗಳೂ ಮಿಳಿತವಾಗಿದ್ದುವು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಮೀನೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ವೇಗದೊಡನೆ ಅತ್ಯಾಶೆಯೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ

ಎರಡನ್ನೂ ಒಂದೇ ಈಡಿಗೆ ಸುಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿದನು. ಆ ಮತ್ಸ್ಯ ಸಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶತಸಂತಾನದ ಸಂಸಾರದೊಡನೆ, ಮರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣಹರಣಕ್ಕೆಂದು ತವಕಪಡುತ್ತ ದೃಷ್ಟಿಮಾತ್ರನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಚಿನ್ನಯ್ಯನ ರುದ್ರ ಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನು ತಿಲಮಾತ್ರವೂ ಅರಿಯದೆ, ಆಹಾರಾಸಕ್ತವಾಗಿದ್ದುವು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಮೀನು ನೀರು ಕಚ್ಚಲೆಂದು ಮೇಲೆ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನಿಗೆ ಆ ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಒಂದೊಂದು ವರ್ಷದಂತಾಗಿ ಮತ್ಸ್ಯಾಗಮನವು ಅತ್ಯಂತ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಅವನು ಮೀನಿನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಉಂಗುರಗಳು ಪ್ರಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಗೋಚರವಾದುವು. ಪಕ್ಕದ ಮತ್ತು ಪುಕ್ಕದ ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಒಯ್ಯೊಯ್ಯನೆ ಆಡಿದುವು. ಮೀನಿನ ತಲೆ ಮೇಲಾಗಿ ದೇಹವು ಇಳಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದು ಮೊದಲಿದ್ದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಿಡ್ಡವಾಗಿ ತೋರಿತು. ತೆರೆ ತೆರೆದು ಮುಚ್ಚುವಂತಿದ್ದ ಅದರ ಬಾಯಿಯ ಬಿಳಿಯ ಗೆರೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ದೇಹದ ನರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಗಿದು, ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿ, ರೆಪ್ಪೆ ಹಾಕದೆ, ಕೋವಿಯ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿಸಿ, ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಅನುವಾದನು. ಮೀನು ನೀರು ಕಚ್ಚಿತು! ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಬಿಲ್ಲು ಎಳೆದನು! ನೀರು ಈಡಿನ ಆಘಾತದಿಂದ ನಾಲ್ದೆಸೆಗಳಿಗೂ ಸಿಡಿಯಿತು. ಈಡಿನ ಢಂಕಾರವು ಮೌನವನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿ ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಅನುರಣಿತವಾಯಿತು. ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದ ಮೀನು ನೀರಿನ ಮೇಲೂ ಕೆಳಗೂ ಹಾರಿ ನೆಗೆದು ಸದ್ದುಮಾಡಿ ನೀರು ಸೇರಿತು.

"ಸಂಜಾ! ಸಂಜಾ! ಓಡಿಬಾರೋ, ಓಡಿಬಾರೋ! ಬೇಗ ಬಾರೋ!" ಎಂದು ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದನು.

ಸಂಜನು ಕೋವಿಯನ್ನು ಮರದ ಮೇಲೆಯೇ ಇಟ್ಟು, ಆದಷ್ಟು ವೇಗದಿಂದಲೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಮರವನ್ನಿಳಿದು ಧುಮುಕಿ ಧಾವಿಸಿದನು. ಓಡುವಾಗ ಕೆಸೆಗಟ್ಟಿದ್ದ ಕೆಸರಿನ ಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಪಸರಿಸಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತರಗೆಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ರಭಸವಾಗಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಜಾರಿ ಬಿದ್ದು ಕೈ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕೊಚ್ಚೆಯಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪೆಟ್ಟಾದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಮೀನು

ಒದ್ದಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದನು. ಏನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಮುಳುಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸಂಜನು ಮೊಳಕಾಲಿನವರೆಗೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾದು "ಎಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದು?" ಎಂದನು.

"ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ" ಎಂದು ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಉತ್ತರ ಬಂದಿತು.

ಸಂಜನು ಸೊಂಟದವರೆಗೂ ಹಾದನು.

"ನಿನ್ನ ಬಲಕ್ಕೆ ಹುಡುಕು."

ಸಂಜನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಾಗಿ ನೆಲದವರೆಗೂ ಕೈಹಾಕಿ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಹುಡುಕಾಡಿದನು. ಕಳಕೆದ್ದು ನೀರೆಲ್ಲ ಬಗ್ಗಡವಾಯಿತು. ಸಂಜನ ಸೊಂಟದ ಪಂಚೆಯಲ್ಲ ಒದ್ದೆಯಾಯಿತು. ತೋಳು ಭುಜದವರೆಗೂ ಮುಳುಗಿ, ನೀರು ಎದೆಗೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಹೆಜ್ಜೆಯಿತ್ತಿ ಇಟ್ಟಂತೆಲ್ಲ ಕೆಸರುಗಾಳಿಯ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಮಾಲೆಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ತಡವಿ ತಡವಿ ಹುಡುಕಿ ಉಸ್ಸೆಂದು ಎದ್ದುನಿಂತು "ಹಾಂಗಾದ್ರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ತಪ್ಪಾ, ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಾಳಾಗಾಕೆ?" ಎಂದನು.

"ಛೇ! ಹುಡುಕಿ ನೋಡೋ! ಸರಿಯಾಗಿ ಏಟು ಬಿದ್ದದೆ. ಅಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲೋ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಹುಡುಕು."

"ಎಂಥಾ ಮುಂದ್ಹೋಗೋದಪ್ಪಾ! ಗುಂಡೀನೋ ಏನೋ! ಹಾಳಾದ್ದು! ಅಲ್ಲಾ, ಅದ್ರ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಾಳಾಗಾಕೆ, ಆ ರೀತಿ ಒದ್ಕೊಂಡಿದ್ದು ಯತ್ತ ಮಖ ಹೋಯ್ತಪ್ಪ?"

"ಯತ್ತ ಮಖಾನೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ! ಅಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಸರಿಯಾಗಿ ಹುಡುಕಿ ನೋಡು" ಎಂದು ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ರೇಗಿ ಕಟುವಾಗಿ ನುಡಿದನು.

ಸಂಜನು ದಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪಂಚೆಗಿಂಚೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೌಪೀನ ಧಾರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕೆರೆಗಿಳಿದನು. ನೀರು ಸೊಂಟದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

"ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ" ಎಂದು ಮರದಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು.

ಸಂಜನು ಮುಂದುವರಿದನು. ನೀರು ಎದೆಗೆ ಬಂದಿತು.

"ಹೂಂ, ಸಾಕು. ಈಗ ಹುಡುಕು."

ಸಂಜನು ನಿಂತಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲಿನಿಂದಲೆ ತಡವಿ ಹುಡುಕ ತೊಡಗಿದನು. ನೀರಿನ ಶೈತ್ಯದಿಂದ ಅವನ ಮೈ ರುಮ್ಮೆಂದಿತು. ಐದು ನಿಮಿಷವಾಯಿತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನಿಗೆ ಆಗಲೇ ಆಶಾಭಂಗವಾಗತೊಡಗಿ "ಏನೋ? ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೇನೋ!" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

"ಅದ್ರ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಾಳಾಗಕ್ಕೆ! ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ತಪ್ಪಾ" ಎನ್ನುತ್ತ ಸಂಜನು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಎತ್ತಿ ಇಟ್ಟು ಇಟ್ಟು ಹುಡುಕಿದನು.

"ನಾನೇ ಬರ್ಲೇನೋ!"

"ತಡೀರಿ! ಇಲ್ಲೇನೋ ಸಿಕ್ಕದ್ಹಂಗಾಗ್ತದೆ!....ಹೋ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವಳೆ ಲೌಡಿ!" ಎನ್ನುತ್ತ ಸಂಜನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದನು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ, ಸಂಜನು ಮೇಲೇಳುವುದನ್ನ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೆರೆಯ ನೀರು ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗುವಂತೆ ಸಂಜನು ತೊಪ್ಪನೆ ತೊಯ್ದು ಎದ್ದು ನಿಂತನು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೀನು! ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. "ತಲೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಾರಿಹೋಗಿದೆ" ಎನ್ನುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ದಡಕ್ಕೆ ಎಸೆದು ಸಂಜನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

"ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೋಡೋಣೇನೋ? ಇದೊಂದು ಎಲ್ಲಿ ಸಾಕಾಗ್ತದೆ? ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಸೂರಿನ ಗಾಡಿ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ" ಎಂದನು ಚಿನ್ನಯ್ಯ.

ಸಂಜನು ಹುಂಕಾರದಿಂದ ಸಮ್ಮತಿಸಿ, ಮೀನನ್ನು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪಂಚೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಗೊತ್ತಿಗೆ ಹೋದನು. ಆಗಲೆ ಹೊತ್ತು ನೆತ್ತಿಗೇರಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಶೆಗೆ ಮಿತಿಯೆಲ್ಲಿ? ಇಬ್ಬರೂ ಮತ್ತೆ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತರು.

ದೂರದಲ್ಲಿ ಗಂಟೆಯ ಸದ್ದಿನೊಡನೆ ಗಾಡಿಯ ಸದ್ದೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ರಸ್ತೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಕಾಸೂರಿನ ಗಾಡಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯ

ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ವೇಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಡಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅದು ಕೆರೆಯ ಏರಿಯ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕೂಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತನು. ತನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ತನ್ನಿಂದೊದಗುವ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹಿಗ್ಗಿದನು. ಅವನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೆ ಎತ್ತುಗಳು ಚರಂಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದುವು; ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು; ಗಾಡಿ ಉರುಳಿತು!

ಇಬ್ಬರೂ ಆದಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮರಗಳಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಧುಮುಕಿ ಇಡುಕುರುಗಳಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಐದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿದರು.

ಆರು ಜನರೂ ಸೇರಿ ಶ್ರಮದಿಂದ ಗಾಡಿಯನ್ನು ರಸ್ತೆಗೆ ಎಳೆದು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದರು. ರಾಮಯ್ಯನು ಕ್ರಾಪು ಬಾಚಲೆಂದು ಟ್ರಂಕಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ತೈಲದಿಂದ ಹೂವಯ್ಯನ ಬೆನ್ನನ್ನು ತಿಕ್ಕಿದರು. ಹೂವಯ್ಯನಿಗಾಗಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟು ಅವರು ಊಹಿಸಿದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಲವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಯಾತನೆಯಿಂದ ನರಳತೊಡಗಿದ್ದನು.

ನಿಂಗನು ಬಾರುಕೋಲಿನ ದಿಂಡಿನಿಂದ ಎತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ತನಗಾಗಿದ್ದ ಸಿಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಗಾಡಿ ಕಟ್ಟಿದನು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ತನ್ನ ಬಂದೂಕನ್ನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು, ಅವನ ಜಾಗಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕೂತನು. ಸಂಜ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಇಬ್ಬರೂ ಗಾಡಿಯ ಹಿಂದೆ ಕಾಲು ನಡಿಗೆ ಯಲ್ಲಿಯೆ ಹೊರಟರು.

ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಆ ದಿನ ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರ ಬಂಧುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದ ಮೀನು, ತನ್ನ ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರ ಬಂಧುಗಳಿಂದ ಚಿರವಿಯೋಗ ಹೊಂದಿ ಕೆರೆಯಾಚೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಿ ಉಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಸಂಜನಿಗೆ ಅದರ ನೆನಪಾಯಿತು. ಆದರೆ ಹೂವಯ್ಯನ ನರಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಆಲಿಸಿಯೂ ಉಳಿದವರ ದುಃಖಾ ಕ್ರಾಂತವಾದ ಮೌನವನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಮರಳಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ತರುವುದು ತನಗೆ ಹೀನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು.

೪

ಸೀತೆ

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಕುಂಬಾರ ಸಂಜನಿಗೆ ಪೂರಾಸು ಜೋಡಿಗೆ ಒಲೆ ಹೇಳಿ ಬಂದು ಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಯಾರೋ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದಂತಾಗಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಅವನ ತಾಯಿ ಗೌರಮ್ಮನವರು ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಹಾಲು ತುಂಬಿದ್ದ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ತಂಬಿಗೆಯೊಂದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಅಂಗಾಲು ಮೇಗಾಲು ಬೆರಳ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಹಸಿಹಸಿಯಾದ ಹಸುರು ಮಿಶ್ರವಾದ ಕರಿಬಣ್ಣದ ಸಗಣಿ ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಸೀರೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ ದಂತದ ಬಣ್ಣದ ಕಾಲುಗಳ ಕೆಳಭಾಗವು ಸಗಣಿಯ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಾರತಮ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಂತೆಲ್ಲ ಅವರ ಕೈಗಳ ಕಡಗ ಮತ್ತು ಬಳೆಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದ ಝಣತ್ಕಾರವು ಚಿನ್ನಯ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಡಿಂಡಿಮದಂತಿತ್ತು. ಗೌರಮ್ಮನವರೇನೋ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಚಿನ್ನಯ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದುದು ತಾಯಿಯ ಪವಿತ್ರತೆ, ಸೌಂದರ್ಯವಲ್ಲ. ಗೌರಮ್ಮನವರಲ್ಲಿ ತರಳೆಯ ವೈಯಾರವು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿ ಗರತಿಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದಿತು. ಅವರ ಅಂಗಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಚಂಚಲತೆ ಮಾದುಹೋಗಿ ಸ್ಥಿರಭಾವವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ತಾರುಣ್ಯದ ರಾಗ ವೇಗಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ತುಂಬುಯೌವನದ ಪಾವನ ಸ್ನೇಹ, ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಸಂಯಮಗಳು ಮೈದೋರಿದ್ದುವು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ವಸಂತಪ್ರಭಾತದ ತಂಬೆಲರಿನಲ್ಲಿ ಬಳುಕುವ ಬಳ್ಳಿಯ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತು, ಗೊನೆಯಿಂದ ನಸುಬಾಗಿ ನಿಂತ ಕದಳಿಯ ಜ್ಞಾಪಕವಾಗುತಿತ್ತು. ಆ ಮಾತೃದೇವಿ ಚಿನ್ನಯ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲಲು ಅವನಿಗೊಂದು ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಆಹ್ಲಾದವಾಯಿತು. ತಾನು ಮತ್ತೆ ಶಿಶುವಾಗಿ ಆ ಮಾತೆಯ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಆಕೆಯ ದಿವ್ಯ

ವಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡಿ, ತಲೆಯ ಕೂದಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖದಮೇಲೆಯೂ ಕೈಯಾಡಿ, ಆಕೆ ಕೊಡುವ ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ತಣಿಯಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಿತು. ಗೌರಮ್ಮನವರು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಚಿನ್ನದಂತಿದ್ದ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ತಂಬಿಗೆ ಎಳಬಿಸಿಲಿನ ರಶ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ತಳತಳಿಸಿ ಚಿನ್ನಯ್ಯನ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುತಿತ್ತು. ಅವರು ಮುಂಗೈ ಮೇಲೆ ಕುಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಲತಾಕಾರದ ಹಚ್ಚೆಯ ನಸು ಹಸುರು ಬಣ್ಣವು ಅವರ ಗೌರವರ್ಣಕ್ಕೊಂದು ಆಭರಣವಾಗಿ ತೋರುತಿತ್ತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ನವೀನನಾದುದರಿಂದ ಹಚ್ಚೆ ಕುಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಾಗರಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತನ್ನ ತಂಗಿ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಚ್ಚೆ ಆತನಿಗೆ ಸಂತೋಷಪ್ರದವಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ, ಆ ಹಚ್ಚೆ ಕುಚ್ಚಿದ್ದ ಕೈ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸಿ ಸಲಹಿ ದೊಡ್ಡವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ನಿತ್ಯ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಅದು ಎಷ್ಟು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಅದಿಲ್ಲದ ತಾಯಿಯ ಕೈ ಆತನಿಗೆ ಪರಕೀಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತೋ ಏನೋ! ಹಾಲು ತುಂಬಿದ್ದ ಆ ತಂಬಿಗೆಯ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ನೊರೆ ಬಿಳಿಯುಣ್ಣೆಯ ಮುಗಿಲ ಮುದ್ದೆಯಂತೆ ಮೃದುವಾಗಿ, ಮನೋಹರವಾಗಿ, ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದಂತೆ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಆ ನೊರೆಯ ಮುದ್ದೆಯ ಮೇಲು ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಬೆಚ್ಚಗಿದ್ದ ಬೆಳಗಿನ ಸೂರ್ಯನ ಹೊಂಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನ ಕಿರು ತತ್ತಿಗಳಂತೆ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣವಾಗಿದ್ದುವು. ತಾಯಿಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರ ಛಾಯೆಗಳೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನೀಳವಾಗಿ ಬಿದ್ದು, ಬಳಿಯಿದ್ದ ಸುಣ್ಣಬಳಿದ ಬಿಳಿಯ ಗೋಡೆಯಮೇಲೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಿದ್ದುವು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನೊಡನೆ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಒಳಅಂಗಳಕ್ಕೆ ದಾಟಿದ್ದುವು. ಕೆಲವು ಹೊರಗೆ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಮಲಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೊಣಗಳನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ ಅಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿದ್ದುವು. ರೂಬಿ ಮುಂಗಾಲೂರಿ ಹಿಂಗಾಲ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಮುಖದ ಕಡೆಗೇ ಕುತೂಹಲನಯನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ, ಅವರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತಿತ್ತು. ನೆಳಲಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಲಾಂಗೂಲದ ಹರ್ಷ ಪ್ರದರ್ಶನ ಚಲನೆಯು ಲಿಖಿತ

ವಾಗಿತ್ತು. ಬಹುಶ ಗೌರಮ್ಮನವರ ಕೈಲಿದ್ದ ಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆ ಗಾಗಿರಬೇಕು.

"ತಿಮ್ಮ"—ಗೌರಮ್ಮನವರು ಮಗನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಹಾಗೆ—"ಒಂದು ಕೆಲ್ಸ ಮಾಡಿಕೊಡ್ಬೇಕಲ್ಲ." ತಾಯಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಹೇತುಕ ಹರ್ಷದ ಕಿರುನಗೆಯೊಂದು ಸುಳಿದಾಡಿ, ತಾಂಬೂಲದಿಂದ ದಾಡಿಮ ಬೀಜಗಳಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದ ಅವರ ದಂತಪಂಕ್ತಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಗೋಚರವಾಯಿತು.

"ಏನು, ಹೇಳಬಾರದೆ?"

"ನೀನು ಮಾಡಿಕೊಡ್ತೀನೆ ಅಂದ್ರೆ ಹೇಳ್ತೀನಪ್ಪಾ."

"ಹೇಳು ಅಂದ್ರೇ!"

ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸವಿಗೋಸ್ಕರವೇ ಅದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತೋರುತಿತ್ತು. ಗೌರಮ್ಮನವರ ವಿಳಂಬವೇನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿತ್ತು.

"ಕಾಳಗೆ ಹೇಳಿ ಹಿತ್ತಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹರುವೆ ಸೊಪ್ಪು ತರಿಸಿ ಕೊಡ್ತೀಯಾ?"

"ನೀನೇ ಹೇಳಮ್ಮಾ ತರ್ತಾನೆ."

"ನಾ ಹೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಕೇಳ್ತಾನೋ."

"ಕೇಳದೇ ಏನು ಒಲ್ಲೆ ಅಂತಾನೆ!"

ಚಿನ್ನಯ್ಯನಿಗೆ ಮಾತಿನ ಮರ್ಮ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾತಿಗಾಗಿಯೇ ತಾಯಿಗೆ ಹರುವೆಸೊಪ್ಪು ಬೇಕಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆಯದೆ ಹೋಯಿತು. ಆ ವಿಷಯವು ಕ್ಷುದ್ರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಬೇರೆ ಮಾತು ಎತ್ತಿದನು.

"ಅದಿರಲಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯ ಮೈಸೂರಿಂದ ಬರ್ತಾರೆ." ಚಿನ್ನಯ್ಯನ ಅರ್ಥವು ಊಟದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವಿಶೇಷವಾಗಲಿ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ತಾಯಿಗೂ ಅದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

"ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ನಿನಗೆ?" ಎಂದು ಗೌರಮ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ಸಾಹ ದಿಂದಲೆ ಕೇಳಿದರು.

"ಯಾರೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ; ಕಾನೂರಿನ ಗಾಡಿ ರಸ್ತೇಲಿ ಹೋಗ್ತಿತ್ತು. ಕೇಳಿ ತಿಳಿದೆ. . ನಾನೀಗ ಬೈಲು ಕೆರೆಗೆ ಏಡಿ ಹೊಡೆಯಲು ಹೋಗ್ತೀನಿ. ಬೇಗ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ಕೊಡು."

"ಕಾಪಿ ತಿಂಡಿ ಆಗಲೇ ಆಗಿದೆ. ನೀನೇ ಬರಲಿಲ್ಲ."

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತೋಟದ ಬೇಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಲಾಬಿ ಗಿಡಗಳ ಪೊದೆಯಿಂದ "ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾ" ಎಂಬ ಇಂಪಾದ ಕರೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ತಾಯಿಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು. ಸೀತೆ ಗುಲಾಬಿಯ ಪೊದೆಯ ಬಳಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಗುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಪುಟ್ಟ ತಂಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಕ್ಕನ ಸೀರೆಯ ನಿರಿಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಳು.

ಗೌರಮ್ಮನವರು "ಅಯ್ಯೋ, ಇವಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ಯಾಕೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದು? ಹಾವು ಗೀವು ಇರ್ತಾವೆ ಅಂದರೆ ಕೇಳೋದಿಲ್ಲ. ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ತಮ್ಮಾ, ಅವಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾರೊ" ಎಂದು ಮಗನಿಗೆ ಬೆಸಸಿ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿ ಒಳಗೆ ಹೋದರು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ತಂಗಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಣ್ಣಯ್ಯನು ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು, ತಾನು ಮನೆಯಿಂದ ಅಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದು ಸಾಹಸಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ನಗುತ್ತ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿ ಬರುವ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಲಂಗಕ್ಕೆ ಕಾಲು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸುರು ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅಳತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಓಡಿಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೀತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತ "ಯಾಕೇ? ಕರೆದಿದ್ದು?" ಎಂದನು.

"ಆ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವು ಕುಯ್ಕೊಡೋ" ಎಂದು ಕೈ ತೋರಿಸಿದಳು.

ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮತ್ತೆ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ, ಸೀತೆಗೆ ಹೂ ಕುಯ್ದು ಕೊಟ್ಟು "ಹೂಂ, ಸಾಕು. ಇನ್ನು ಬನ್ನಿ ಹೋಗೋಣ" ಎಂದನು.

ಸೀತೆ "ಇಲ್ಲ ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ನಾನಿನ್ನೂ ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೂ ಕುಯ್ದು ಕೊಂಡು ಬರ್ತೀನಿ" ಎಂದಳು.

"ಅಪ್ಪ ಕರೆದಿದ್ದು ಕೇಳ್ಲಿಲ್ಲೇನು. ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡ್ತದೆ!"

"ಲಕ್ಷ್ಮೀನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗು, ನಾ ಬರ್ತೀನಿ ಆಮೇಲೆ."

"ಯಾರಿಗೇ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೂವು! ನಿನಗೇನು ಮದುವೆ ಗಿದುವೆಯೋ?" ಎಂದು ಚಿನ್ನಯ್ಯ ನಕ್ಕನು.

ಸೀತೆ ಮುನಿಸಿನಿಂದ ಕೆನ್ನೆ ಊದಿಸಿಕೊಂಡು ತುಟಿ ಚಾಚಿಕೊಂಡು "ಹುಂ, ನನಗಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಗೆ!" ಎಂದಳು.

ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಹು ಮೃದುವಾಗಿ ಹೂವನ್ನು ಗುದ್ದುವಂತೆ ಗುದ್ದಿದನು.

ಸೀತೆ "ಮತ್ಯಾಕೆ ನೀನು ಹಾಂಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು?" ಎಂದು ಕೊಂಕು ನಗೆ ನಕ್ಕಳು.

"ಯಾಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೇ? ಇವತ್ತು ಯಾರು ಬರ್ತಾರೆ ಗೊತ್ತೇನು?"

ಸೀತೆ ಗೌರಮ್ಮ ಚಿನ್ನಯ್ಯರು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಏನೂ ತಿಳಿಯದವಳಂತೆ "ಯಾರು ಬರ್ತಾರೆ!" ಎಂದಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಭಂಗಿಯೇ ಬದಲಾಯಿಸಿತ್ತು.

"ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಭಾವಂದಿರು, ಮೈಸೂರಿಂದ."

"ಯಾರು? ರಾಮಯ್ಯ ಭಾವನೇ?"

"ಇದೇನು? ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದವರ ಹಾಗೆ ಆಡ್ತೀಯಲ್ಲಾ! ರಾಮಯ್ಯ ಭಾವ ಒಬ್ಬರೇ ಏನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವರು?"

ಸೀತೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

"ಏನಪ್ಪಾ! ಮದುವೆ ಆಗಬೇಕಾದ್ರೇನೆ ಹೆಸರು ಹೇಳೋಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ನಾಚಿಗೇನೆ?"

ಸೀತೆ "ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರೋ" ಎಂದು ಮುನಿದಳು.

"ಅಲ್ಲಾ ಮತ್ತೆ; ಮದುವೆಯಾಗೋಕೆ ಮುಂಚೇನೆ ಹೆಸರು ಹೇಳೋಕೆ ನಾಚ್ತೀಯಲ್ಲಾ!"

ಸೀತೆಗೆ ಮಾನಭಂಗವಾದಂತಾಗಿ, ಅದನ್ನು ಧೈರ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ, ಕತ್ತೆತ್ತಿ ಅಣ್ಣನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ

"ಯಾರೋ? ಹೂವಯ್ಯ ಭಾವನೂ ಬರ್‍ತಾರೆ! ಅಷ್ಟೇನೆ?" ಎಂದಳು. ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗೆ ರಕ್ತವೇರಿ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಯಿತು.

ಚಿನ್ನಯ್ಯ "ಅಯ್ಯೋ ಗಂಡು ಬೀರಿ! ಗಂಡನಾಗುವವನ ಮೇಲೆ ಗೌರವವೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲೇ! ಅವರು ಬರಲಿ ಹೇಳ್ತೀನಿ!" ಎಂದು ನಕ್ಕನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಕೈಗಳಿಂದ ಏನನ್ನೋ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಸೀತೆಗೆ ಕತ್ತರಿಯ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಹೊಮ್ಮಿ ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹರಿದುವು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ತೃಪ್ತನಾದಂತಾಗಿ "ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಬಾರೇ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಅವಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ "ನಾನೊಲ್ಲೆ!" ಎಂದು ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಆದರೂ ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಸೀತೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಕಂಬನಿಗರೆಯುತ್ತಲೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

ಸೀತೆಯ ಕಂಬನಿಗಳಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವು ದುಃಖವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಆ ಕಂಬನಿಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದರೆ ಅವು ಹೇಳುವ ಕಥೆ ಬೇರೆ ಯಾಗಿರುತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಯಶ ಒಂದು ಕಂಬನಿ "ನಾನು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಬಂದೆ" ಎನ್ನುತಿತ್ತು; ಇನ್ನೊಂದು "ನಾನು ಅಭಿಮಾನ ಭಂಗವಾದುದ ರಿಂದ ಬಂದೆ" ಎನ್ನುತಿತ್ತು; ಮತ್ತೊಂದು "ನಾನು ಬಿಂಕದ ಪರಿಣಾಮ" ಎನ್ನುತಿತ್ತು; ಮಗುದೊಂದು "ನಾನು ಹರ್ಷಾಶ್ರು" ಎನ್ನುತಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಹೋದ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ನಾಚಿಕೆ, ಅಭಿಮಾನ, ಬಿಂಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ವೈಶಾಖ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಕಡುನೀಲಿ ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ತುಂಡು ಮೋಡವು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕರಗಿ ಲೀನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಯವಾಗಿ ಹರ್ಷ ನೀಲವೊಂದೇ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು. ಪೃಥ್ವೀ ಸುಂದರಿಯ ದಿಗಂತಾಧರದಲ್ಲಿ ಉಷಃಕಾಲದ ಮಂದಹಾಸವು ಮೈದೋರುವಂತೆ ಸೀತೆಯ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಚೆಂದುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರುನಗೆ ಮೂಡಿ, ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೆರೆ ತೆರೆಯಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ, ಮುಖಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಮುಖ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗೆ ಮನಃಪ್ರಸನ್ನತೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಹೂವಯ್ಯನ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿತ್ತು.

ಅವನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಭಾವಗಳೂ ದೃಶ್ಯ ಸಂಕುಲಗಳೂ ಅನುಭವಗಳೂ ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾಶೂನ್ಯಳಾದ ಆಕೆ ನೆನಪಿನ ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿದಳು.

ಸೀತೆಗೆ ಹೂವಯ್ಯನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಚಿರಪರಿಚಿತ ಸ್ನೇಹಮೂರ್ತಿ. ಗೌರಮ್ಮನವರು ಕಡೆಯಪಕ್ಷ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾರಿಯಾದರೂ ಕಾನೂರಿಗೆ ನೆಂಟರಾಗಿ ಹೋಗಿ ಒಂದೆರಡು ವಾರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೂವಯ್ಯನು ಸೀತೆಗಿಂತಲೂ ಐದಾರು ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಿನವನಾಗಿದ್ದರೂ ಸೀತೆಗೆ ತನ್ನ ಓರಗೆಯವರಿಗಿಂತಲೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೈತ್ರಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಸಲುಗೆ. ತಾನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂರುವುದು ಹೂವಯ್ಯನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ; ಆಟವಾಡುವುದು ಹೂವಯ್ಯನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ; ಓದುವಾಗ ಹೂವಯ್ಯನೇ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕು. 'ಹೂವಯ್ಯ ಬಾವ' ನೆಂದರೆ ಸೀತೆಗೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣ. ಒಂದು ಸಾರಿ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಸಂಸಾರದ ಆಟವನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಧಾರೆ ಎರೆಯುವ ಅನುಕರಣವೂ ನಡೆದುಹೋಗಿ ಹೂವಯ್ಯನು ಸೀತೆಗೆ ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದನು. ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಬಟ್ಟೆಗೊಂಬೆಯ ಕೂಸು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯ ಎಳ್ಳಮಾವಾಸ್ಯೆಗೆ ಹೋದುದನ್ನೂ ಅಭಿನಯಿಸಿದರು. ಮೇಳಿಗೆ ತೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಿಠಾಯಿ, ಮಂಡಕ್ಕಿ, ಕಡಲೆ, ಖರ್ಜೂರ, ಬತ್ತಾಸು, ಪೀಪಿ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿಕ್ರಯಮಾಡಿದ್ದನ್ನೂ ನಟಿಸಿದರು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಕಲಹವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ಹೂವಯ್ಯನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಆಟದ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಅಣ್ಣನಾಗಿದ್ದ ರಾಮಯ್ಯನು ಅವಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದನು. ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಸೀತೆ ಹೂವಯ್ಯರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮದುವೆಯಾದವರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೆರೆದು ನಲಿದರು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಗಲಲೇ ಇಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಸೀತೆ ಹೂವಯ್ಯನೊಡನೆಯೇ ಮಲಗುವೆನೆಂದು ಹಠಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆಗ ಗೌರಮ್ಮನವರು

ಎರಡು ಗುಂದ್ದು ಗುದ್ದಿ, ಒಳಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಈ ವಿನೋದ ವಿವಾಹದ ಸುದ್ದಿ ಎಲ್ಲರ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದು, ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ದಂಪತಿಗಳೆಂದೇ ಕರೆಯತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಭಾಗವತರಾಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದ ಸ್ವಯಂವರಾನು ಕರಣೆಯ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ತಾನೇ ತಯಾರುಮಾಡಿದ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅವನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ—ಆಗ ಸೀತೆಗೆ ಆರೇಳು ವಯಸ್ಸಿರಬಹುದು, ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಹನ್ನೆರಡಿರಬಹುದು—ಕಾನೂರಿಗೆ ಔತಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಸೀತೆಮನೆ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತವನ್ನು ಓದಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಮುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೀತೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಗಳ ಅನುರಾಗ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದಾಗ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಕುಳಿತವರಿಗೆಲ್ಲ ಸೀತೆ ಹೂವಯ್ಯರನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಏನೇನೋ ಹಾಸ್ಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು, ಬಾಲಕ ಬಾಲಕಿಯ ರಿಬ್ಬರೂ ಅವಮಾನವಾದುದರಿಂದ ಅಳುತ್ತ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಗಲಿ ದೂರ ದೂರ ಸರಿದು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಗುಲಾಬಿ ಪೊದೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಸೀತೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ನೂರಾರು ಚಿತ್ರಗಳು ಸುಳಿದು ಅವಳಿಗೆ ಹರ್ಷವಾಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾನೇ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಕ್ಕಳು. ಅವಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಹಾರಿ ಬಂದು ಸಮೀಪದ ಒಂದು ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಗಾನಲೋಲವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಪಿಕಳಾರ ಹಕ್ಕಿಯೂ ಅದರ ದನಿಯೂ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗಾಗಲಿ ಕಿವಿಗಾಗಲಿ ಬೀಳಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಬಾಲ್ಯವು ಕಳೆದು ತಾರುಣ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮೇಲೆ ಸೀತೆ ಹೂವಯ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು ಲೋಕದ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ದೂರ ದೂರವಾದಂತೆ ಕಾಣುತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಮೀಪ ವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅವರ ಸಂಬಂಧವು ಇನ್ನೂ ಯುವಕ

ಯುವತಿಯರ 'ಬೇಟ'ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಬಾಲಕ ಬಾಲಕಿಯರಲ್ಲಿರುವ ಮುಗ್ಧವಾದ 'ಬಾಲ್ಯ ಪ್ರಣಯ' ಮಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅವರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಗಲಿದ್ದುದರಿಂದ ವಿರಹ ಯಾತನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅನವರತವೂ ನೆನೆಯುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆ ಸೀತೆಗೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಆಲೋಚನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈವೊತ್ತು ಚಿನ್ನಯ್ಯನಿಂದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಸ್ಮೃತಿ ಎಚ್ಚತ್ತು, ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಸ್ನೇಹವು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಹೂವಯ್ಯನ ಮನದಲ್ಲಿ ಅದೂ ಕೂಡ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಸೀತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಂಗನಸಿನ ಬಣ್ಣದ ಗುಳ್ಳೆ ಒಡೆದಂತಾಗಿ ಎಚ್ಚತ್ತು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎತ್ತರವಾದ ಒಂದು ಅಡಕೆಯ ಮರದಿಂದ ಹಾಳೆಯೊಂದು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತಿತ್ತು. ನೀಳವಾಗಿದ್ದ ಅದರ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಸೋಗೆಯ ಗರಿಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಥರಥರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅದು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಳಗಿದ್ದ ಒಂದು ಬಾಳೆಯ ಸಸಿಯ ಹೆಡಲಿಗೆ ತಾಗಿ, ಅದರ ಅಖಂಡ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಕೋಮಲ ಶ್ಯಾಮಲವಾಗಿದ್ದ ಎಲೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ, ನೆಲದ ಮೇಲಿದ್ದ ಮೇಲು ಸೊಪ್ಪಿನ ಜಿಗ್ಗಿನ ಮೇಲೆ ದಫಾರ್ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿತು. ಬಾಳೆಯ ಹೆಡಲು ಆಘಾತಕ್ಕೆ ತತ್ತರಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೂ ಕೆಳಕ್ಕೂ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಂತೆ ತೂಗಿತು. ಮಾಸು ಬಣ್ಣದ ಕಠಿನ ದೇಹ, ಮೇಘ ಚುಂಬಿತವಾದ ಉನ್ನತ ಶಿರ, ಶಿರದಲ್ಲಿ ಪೌರುಷಯುಕ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಾಲ್ದೆಸೆಗೂ ಧನುಸ್ಸಿನಂತೆ ಕೆಳಗೆ ಬಾಗಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ಹಸುರಿನ ಹೆಡಲುಗಳು, ಆ ಹೆಡಲುಗಳ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಸುರು ಈಟಿಯಂತೆ ಚೂಪಾಗಿ ನೆಟ್ಟನೆ ಗಗನಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಅದರ ಸುಳಿ, ಹೆಡಲುಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಡುಹಸುರು ದಿಂಡಿಗೆದುರಾಗಿ ತಾಯಿಯ ಒಲ್ಮೆ ಹಸುಳೆಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಆವರಿಸುವಂತೆ ಒಳಗಿದ್ದ ಮೃದುವಾದ ಹಿಂಗಾರವನ್ನು ಅಪ್ಪಿದ್ದ ಬಿಳಿ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಹೊಂಬಾಳೆ—ಇವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿ ಧೀರವಾಗಿ ನಿಂತ, ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಅಡಕೆಯ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯ ಸಸಿ ಸೀತೆಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುವಂತಿತ್ತು. ಬಾಳೆಯ ಕಂದಿನ ಹೆಡಲು ತೂಗಿ ತೂಗಿ

ಕ್ರಮೇಣ ನಿಶ್ಚಲವಾಯಿತು. ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ಸೀತೆ ಹೂ ಕುಯ್ಯಲಿಲ್ಲ. ವಸಂತದ ಮಂದ ಪವನನು ಉದ್ಯಾನದ ಕುಸುಮ ಕುಂಜಗಳಲ್ಲಿ ಲಲಿತ ಗಮನದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವಂತೆ ಆವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ಕಂಠಿತಭಾವದಿಂದ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಯ ಸಿರಿ ಸದ್ದುಮಾಡಿ ಬಳುಕುವಂತೆ ತೇಲಿ ನಡೆದು ಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯೆಡೆ ತಾಯಿದನ ಮೈ ನೆಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಎಳಗರುವೊಂದು ಸೀತೆಯನ್ನೇ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಸೀತೆ ಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು, ಹೂಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೊಟ್ಟಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಗೌರಮ್ಮನವರು ಹೋಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ಸನ್ನಾಹದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ತಿಂಡಿ ಪೂರೈಸಿ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವನು "ಹೂ ಕುಯ್ದಾಯ್ತು?" ಎಂದು ತಂಗಿಯ ಕಡೆಗೆ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಿ ನಕ್ಕನು. ಸೀತೆ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟು ಹಾಕಿ ಮಾತಾಡದೆ ತಾಯಿಗೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದಳು.

ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಮೂರನೆಯ ಹೆಂಡತಿ

ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಮಂಗಳೂರು ಹೆಂಚಿನ ದೊಡ್ಡಮನೆ ಕಾಡು ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ, ಮಹಾ ವಟವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿರುವ ಹುತ್ತದ ನೆನಪು ತರುವಂತೆ ಏಕಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಂತೂ ಕಾಡು ಬೆಟ್ಟಗಳ ಹೆಗ್ಗೋಡೆ ಭಯಂಕರ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದಿತ್ತು. ಪಶ್ಚಿಮ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳೂ, ಒಕ್ಕಲು ಮತ್ತು ಆಳುಗಳ ಹುಲ್ಲುಮನೆ ಮತ್ತು ಬಿಡಾರಗಳೂ, ಕಣ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ಹಟ್ಟಿಗಳೂ ಇದ್ದುವು.

ಮನೆ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ್ದು. ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಘನತೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಗೋಡೆ ಕಂಭಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ತೊಲೆ ಪಕಾಸಿ ರೀಪುಗಳವರೆಗೂ ಸ್ಥೂಲತೆ ತೋರುತಿತ್ತು. ಮನೆಗೆ ಹೊದಿಸಿದ್ದ ಮಂಗಳೂರು ಹೆಂಚುಗಳು ಮಳೆ ಬಿಸಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವಸೆ ಹಬ್ಬಿ ಹಬ್ಬಿ ಒಣಗಿ ಒಣಗಿ, ತಮಗೆ ಸಹಜವಾಗಿದ್ದ ಮಣ್ಣಿನ ಕೆಂಬಣ್ಣವನ್ನು ತೊರೆದು ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ, ಮುಂಗಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಆಲಿಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟು ಸೋರುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಚುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊಸ ಹೆಂಚುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ನಡುವೆ ಅಪೂರ್ವವೂ ವಿರಳವೂ ಆಗಿರುವ ನವೀನತೆ ತಲೆ ಹಾಕಿದಂತಿತ್ತು. ಮನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಮರಮುಟ್ಟುಗಳೆಲ್ಲ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹೊಗೆ ಹಿಡಿದು ತಾರೆಣ್ಣೆ ಬಳಿದಂತೆ ಕರ್‍ರಗಾಗಿದ್ದುವು. ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಎಡೆ ಹುತ್ತಗಳು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದುವು. ಆ ಹುತ್ತಗಳಿಗೆ ಪೂಜಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಳಿದಿದ್ದ ಕೆಂಪು ಬಿಳಿ ನಾಮಗಳು ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದುವು. ಪ್ರಾಕಾರದ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕಗ್ಗಲ್ಲಿನಿಂದ ವಿರಚಿಸಿದ್ದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತುಲಸೀ ಪೀಠವು ಶಿರದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಒಂದು ತುಲಸಿಯ ಗಿಡವನ್ನು ಹೊತ್ತು 'ಅಂಗಳದ ದೇವರಾಗಿ' ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಅಂಗಳದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕೆ ಒಲೆ;

ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಣಾದ ನೇಗಿಲು. ಜಗುಲಿಯ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹೆಗ್ಗಡಿಯಾರದ ಸುತ್ತಲೂ ಕೆಲವು ತಿರುಪತಿಯ ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದುವು. ಜೊತೆಗೆ ರವಿವರ್ಮನ ಬಣ್ಣದ ದೇವತೆಗಳೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ದೇಶಭಕ್ತರ ಪಟಗಳೂ ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಚಿತ್ರಪಟವೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದುದು, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಯ ಪ್ರಭಾವವು ತನ್ನ ಕ್ಷೇಮಕರವಾದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಆ ಮಲೆನಾಡಿನ ಮೂಲೆಗೂ ಚಾಚಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ನವೀನಗಳ ಸ್ನೇಹವೋ ಸಮರವೋ ನಡೆಯತೊಡಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಆ ಮನೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಸ್ಥಾವರ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸ್ಥೂಲರೇಖಾ ಚಿತ್ರ.

ಅದರ ಜಂಗಮಸ್ಥಿತಿಯೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಏಳೆಂಟು ನಾಯಿಗಳು. ಕೆಲವು ಚೀನಿ, ಕೆಲವು ಕಂತ್ರಿ. ಕೆಲವು ಬಿಳಿ, ಕೆಲವು ಕಪ್ಪು, ಕೆಲವು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣ. ಕೆಲವು ಮಲಗಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವು ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಸುತ್ತುವುದು. ಆಗಾಗ ಗೌಡರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯವರೂ ಆಳು ಕಾಳುಗಳೂ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ಹಿತ್ತಲು ಕಡೆಯ ತಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಬಂದ ಕೋಳಿಗಳು—ಹುಂಜ, ಹೇಂಟೆ, ಮರಿ, ಇತ್ಯಾದಿ—ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅಸಹ್ಯ ಮಾಡಿ, ಯಾರಾದರೂ ಮನುಷ್ಯರಾಗಲಿ ನಾಯಿಗಳಾಗಲಿ ಅಟ್ಟಿದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಕುಕ್ಕುಟನಾದದೊಡನೆ ಹೊರಗೆ ಧಾವಿಸುವುದು. ಮನೆಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದ ಕರೆಯುವ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ವಿಶೃಂಖಲವಾದ ದನ ಕರುಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಮ್ಮ ಖುರಪುಟ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಅಟ್ಟುವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೇಳುತ್ತ ಬರುವುದು: ಬತ್ತ ಮಿದಿದು ಸದ್ದುಮಾಡುವುದು. ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವೂ ಆ ಮನೆಯ 'ಮುಂಚೆಕಡೆ'ಯ ಚಿತ್ರ. 'ಹಿತ್ತಲು ಕಡೆ'ಯ ಚಿತ್ರವೇ ಬೇರೆ. ಅಲ್ಲಿ, ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಕ್ರಮಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಒಂದಿನಿತೂ ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ತಮ್ಮ ಉದರ ಪೋಷಣೆ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಡೊಳ್ಳೇರಿ ಕಾಲು ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿರುವ ಕುನ್ನಿ ಮರಿಗಳು! ತನ್ನ ಹೂಮರಿಗಳೊಡನೆ ನೆಲವನ್ನು ಕೆದರಿ ಗಲೀಜು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹೇಂಟೆ. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕದ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲುಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿರುವ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ರೆಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕಾವು ಕೂತಿರುವ ಕುಕ್ಕುಟ ಗರ್ಭಿಣಿ! ಒಂದೆಡೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮುರುವಿನ ಒಲೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮೇಲುಗಡೆ ನೇತಾಡುತ್ತಿರುವ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಡಿಗೆ ಮಾಡಲು ಒಣಗಲಿಟ್ಟಿರುವ ಮಾಂಸದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತುಂಡುಗಳು. ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕರಿಹಿಡಿದ ಪೊರಕೆಗಳ ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟು. ಒಂದು ಕಡೆ ಗೋಡೆಗೆ ಆನಿಸಿ ನಿಲಿಸಿರುವ ಒಂದೆರಡು ಒನಕೆಗಳು. ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಒರಳು ಮತ್ತು ಕಡೆಗುಂಡು. ಒಂದು ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲು; ಮೆಟ್ಟುಗತ್ತಿ; ನೀರು ತುಂಬಿದ ತಾಮ್ರದ ಹಂಡೆ. ಸಂದುಗೊಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿರುವ ಜೇಡರ ಬಲೆಗಳ ತುಮುಲ ಜಟಿಲ ವಿನ್ಯಾಸ! ಮುಡಿದು ಬಿಸಾಡಿರುವ ಒಣಗಿದ ಹೂಮಾಲೆ. ತಲೆ ಬಾಚಿ ಎಸೆದಿರುವ ಕೂದಲಿನ ಕರಿಯ ಮುದ್ದೆ. ತಾಂಬೂಲದ ಕೆಂಪಾದ ಉಗುಳು. ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮಕುಟಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಮೂತ್ರದ ವಾಸನೆ, ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ!

ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ನಾಲ್ವತ್ತು ಮಂದಿ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಥೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು, ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಾ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಮೂವತ್ತು ಮಂದಿ ಮನೆಯವರೂ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ಜನ ಸೇವಕರೂ ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ವತ್ತು ನಾಲ್ವತ್ತೈದು ಜನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿರುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ: ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಾಗಿದ್ದುದರಲ್ಲೇನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮನೆಗೆ ಮಾರಿಯಮ್ಮನು—ಸಿಡುಬು ರೋಗ—ಕಾಲಿಟ್ಟು ಅನೇಕರನ್ನು ಆಹುತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಏಳು ಜನರು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರು ಓದಲು ಹೋಗಿದ್ದುದರಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಆಳುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮನೆಯವರಾಗಿದ್ದವರು ಐದೇ ಮಂದಿ. ಯಜಮಾನ

ರಾಗಿದ್ದ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು; ಅವರ ಮೂರನೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ; ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಪುಟ್ಟಮ್ಮ, ವಾಸು; ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಗತಿಸಿದ ಅಣ್ಣನ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯೂ ಹೂವಯ್ಯನ ಮಾತೃವೂ ಆದ ನಾಗಮ್ಮನವರು.

ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರಿಗೆ ಮೊದಲು ಅವರ ಅಣ್ಣ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಗೌಡರು ಮನೆಗೆ ಯಜಮಾನರಾಗಿದ್ದರು. ಸುಬ್ಬಯ್ಯಗೌಡರು ಸಾಯುವಾಗ ಅವರಿಗೂ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರಿಗೂ ಮನಸ್ಸು ಸರಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಗಮ್ಮನವರು ತಮ್ಮ ಗಂಡನ ಸಾವಿಗೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಸಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮೇಲೆ 'ದೆಯ್ಯಮಾಡಿ' ಕೊಂದರೆಂದು ಆಕೆ ನಂಬಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ವಾಸ್ತವಾಂಶ, ಅವರು ರೇಷ್ಮೆ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಮೃತರಾಗಿದ್ದರು. ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರೂ ನಾಗಮ್ಮನವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ನಂಬುಗೆಯಾಗುವಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಕೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷದಿಂದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅನಾದರದಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ನೊಂದೆದೆಯ ನಾಗಮ್ಮನವರಿಗೆ ಅವರ ಒಂದೊಂದು ಅನಾದರಣೆಯೂ ಭಯಂಕರವೈರದಂತೆ ತೋರುತಿತ್ತು. ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಆತನು ಭಾವಜೀವಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಆತನ ಗಮನವೆಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯ ಕಡೆಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ರಾಮಯ್ಯನ ವಿಶ್ವಾಸದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ, ಯಾವ ಇತ್ಯರ್ಥದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಕೈಹಾಕದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು.

ರಾಮಯ್ಯನ ತಾಯಿ—ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಪ್ರಥಮ ಪತ್ನಿ ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರು ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗ ಒಂದೂಕನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಒಳಗಾಗಿಯೆ ಅವರಿಗೆ ಎರಡನೆ ವಿವಾಹವು ನಡೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಎರಡನೆ ಹೆಂಡತಿ ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ವಾಸು, ಇಬ್ಬರನ್ನು ಹೆತ್ತು, ಮೂರನೆಯ ಹೆರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಸಮೇತ ದಿವಂಗತವಾದರು. ಅವರು ತೀರಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರಿಗೆ ಮೂರನೆಯ ಮದುವೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೂ ತೋರಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಅವರು ವಿಧುರರಾದ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಅವರ ಮೇಲೆ

ಅಪವಾದವು ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರ ಸೇರೆಗಾರರಾಗಿದ್ದ ರಂಗಪ್ಪ ಸೆಟ್ಟರ ಕೈಕೆಳಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಂಗಸಿನ ಪರವಾಗಿ ಅವರು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಅಸಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಅನುರಾಗವೇ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರು ದೃಢಕಾಯರಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿದ್ದರೂ ನಡುವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತರಾದ ಶ್ರೀಮಂತ ರೆಲ್ಲರೂ ಅವರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಲು ಹಿಂಜರಿದರು. ಗೌಡರು ಅಪ್ರತಿಭರಾಗದೆ ಸೀತೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೇಳಿದರು. ಅಸಂಸ್ಕೃತರೂ ಒರಟು ಜೀವಿ ಗಳೂ ಬಡವರೂ ಆಗಿದ್ದ ಸೀತೂರಿನವರು ಹಿಗ್ಗಿ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿದರು. ಆ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಮುತ್ತಳ್ಳಿ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯ ಗೌಡರೇ ಮೊದಲಾದ ಹಿತಚಿಂತಕರೂ ಬಂಧುಗಳೂ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರನ್ನು ಆ ಸಾಹಸದಿಂದ ಪರಾಙ್ಮುಖಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತರುವುದು ನಿಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದರು. ಪುಟ್ಟಮ್ಮ, ವಾಸು ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಂದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಅರಿತು ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆದರು. ಗೌಡರ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷವಿದ್ದ ನಾಗಮ್ಮನವರಿಗೂ ಕನಿಕರವುಂಟಾಯಿತು. ಏನೆಂದರೂ ಗೌಡರ ನವ ದಾಂಪತ್ಯಪ್ರೇಮವು ಮಾತ್ರ ಬಂದಿಸಿತೂ ಕುಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ವಿವಾಹವೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರಿಗೆ ವಿಷಯವೇನೂ ಗೊತ್ತಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಇಷ್ಟದ ಪ್ರಕಾರ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಗೌಡರ ತೃತೀಯ ವಿವಾಹದ ವಿಚಾರ ದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಂಧಕಾರವಿತ್ತು.

ಅಂತೂ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನು ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಕಾನೂರಿಗೆ ಬಂದಳು.

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಒಂದೆರಡು ಸಾರಿ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ನೆರೆದಿದ್ದ ಗೃಹಸ್ಥರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೂವಯ್ಯನ ತೇಜೋ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಳು. ನೆರೆದಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವನ ವಿಚಾರ ವಾಗಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಶಂಸಾತ್ಮಕವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದ್ದಳು.

ಹುಡುಗಿಯರು ಚೆಲುವರಾದ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಏನೇನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೊ, ಊಹಿಸುತ್ತಾರೊ ಅಥವಾ ಆಶಿಸುತ್ತಾರೊ ಅದನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದಳು; ಊಹಿಸಿದ್ದಳು; ಆಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಭಾವನೆ ಊಹನೆ ಆಸೆಗಳೆಲ್ಲ ಬರಿಯ ಹಗಲುಗನಸುಗಳೆಂಬುದೂ ಆಕೆಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ನೈಶಾಕಾಶದ ಬಹುದೂರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ತಳತಳಿಸುವ ತಾರೆಗೆ ಅಳುಪುವ ಮಣ್ಣಿನ ಹಣತೆಯಾಗಿದ್ದಳವಳು. ಉರಿಯುವ ಸೊಡರಿಲ್ಲದ ಮಣ್ಣಿನ ಹಣತೆ ಆ ದೂರದ ತಾರಗೆಯೇ ತನ್ನೆದೆಯಲ್ಲುರಿವ ಸೊಡರಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರೆ ಅದು ಅಪ್ರಾಪ್ಯವೇ ಹೊರತು ಅಪರಾಧವಲ್ಲ. ಕಾನೂರಿನ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೇಳಲು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಆಕೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಅಘಟನ ಘಟನವಾದಂತೆ ಆಕೆಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾದರೂ, ನಿಲುಕದ ನಕ್ಷತ್ರವು ಹಸ್ತಗತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಆನಂದ ಸಂಭ್ರಮ ಸ್ರೋತವಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆ ಹತಾಶೆಯಾದರೂ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ವ್ಯಸನಪಡಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಂತೆ ಆಕೆ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಬಡ ರೈತನ ಕೈಹಿಡಿದು ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಜೀವನಯಾಪನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಾನೂರಿನಂತಹ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗೆ ಯಜಮಾನರಾಗಿ ಗಣ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಕೈಹಿಡಿಯುವುದೂ ಹೆಗ್ಗಡತಿಯಾಗುವುದೂ ಒಂದು ಮಹಾಸುಕೃತವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಸಂತುಷ್ಟಳಾದಳು. ಕುಶಲ ಹೃದಯರಾದ ತರಳೆಯರಿಗಾದರೆ ತಾವು ಒಲಿದವನನ್ನುಳಿದು ಬೇರೆಯವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದೂ, ವಿಧುರ ವಿವಾಹವೂ, ಎದೆ ಬಿರಿಯುವ ಮಹಾಸಂಕಟಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕುಶಲತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗಲಿ ತಾವಾಗಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಕೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಲೇ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ತೃತೀಯ ವಧುವಾಗಿ ಕಾನೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು.

ದಾರಿದ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು, ಅಸಂಸ್ಕೃತರಿಂದ ಪೋಷಿತವಾಗಿ, ಅವರ ನಡೆ ನುಡಿ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರ ಶೀಲಗಳನ್ನು ಕಲಿತ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನಲ್ಲಿ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಜವಾದ ಔದಾರ್ಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ನಯವಿನಯ

ಸಂಯಮ ಸಂಚಲನಗಳು ಒಂದಿನಿತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಅದುವರೆಗೂ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕದೆ ಸುಪ್ತಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಅಹಂಕಾರ, ಛಲ, ದರ್ಪ, ಸ್ವಾರ್ಥಪರತೆ, ದುರಭಿಮಾನ ಮೊದಲಾದ ಕಾಡುಭಾವಗಳು ಆಕೆ ಯಜಮಾನರ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಕಾನೂರಿಗೆ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿಯಾದ ಕೂಡಲೆ ಭಯಾನಕವಾಗಿ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತುವು. ಆಕೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೆಯೂ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಹುಕುಂ ಚಲಾಯಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಣ್ಣಬುದ್ಧಿಯೇ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಯಿತು. ಅದು ಎಷ್ಟು ಅಧೋಗತಿಗೆ ಇಳಿಯಿತೆಂದರೆ, ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಾಬೂನಿನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಕೇಳದೆ ಇದ್ದ ಆಕೆ, ಒಂದುಸಾರಿ ನಾಗಮ್ಮನವರು ವಾಸುವಿನ ಮೈಗೆ ತನ್ನ ಸಾಬೂನನ್ನು ಹಚ್ಚಿದರೆಂದು ಕೇಳಿ, ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಬಯ್ದುಬಿಟ್ಟಳಂತೆ! ನಾಗಮ್ಮನವರಿಗೆ ಆ ಹೊಸ ಕಾಡುರಾಣಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆ ಸರಿಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಮ್ಮನಿಗಂತೂ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನ ನೆರಳು ಕಂಡರೂ ಆಗದಂತಾಯಿತು. ತುಪ್ಪ ಬೆಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಂತೂ ಆ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ ಬೀಗಮುದ್ರೆಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಕದನವಾಗಿ ನೆಮ್ಮದಿ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು ಸ್ವಭಾವತಃ ದರ್ಪಶೀಲರಾಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ನವವಧುವಿನ ಮಾಧುರ್ಯಸಾರ ಶೋಷಣಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಸೂತ್ರಗೊಂಬೆಯಂತಾದರು. ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಂದರಿಯಾಗಿರುವುದಂತೂ ಇರಲಿ, ಕುರೂಪಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈಗ ಅವರಿಗೆ ಆಕೆ ರತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಹಳೆಯದಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾದುದೆಲ್ಲವೂ ಸೌಂದರ್ಯವೇ! ಅವರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮನನ್ನು ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಆಕೆಯ ಚಾಡಿಯ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ನಾಗಮ್ಮನವರ ಮೇಲೆಯೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರ ಮೇಲೆಯೂ ಕಠೋರರಾದರು. ಇದರಿಂದ ಸುಬ್ಬಮ್ಮಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕ್ರೋಡು ಬಂದಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಾಯತೊಡಗಿದಳು.

ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ಪುಟ್ಟ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಶರಣಾದುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಹಸ್ಯವಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ

ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗಿಗೆ ತಾನು ತಕ್ಕ ವರನಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸೌಂದರ್ಯ ಯೌವನ ಸರಸ ಇವುಗಳಿಂದ ತರುಣಿಯನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸುಯೋಗವು ತಮ್ಮದಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಚಾಡಿಯ ಮಾತು ಕೇಳುವುದು, ಅವಳನ್ನು ಅನಾಗರಿಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲು ಬಿಡುವುದು, ವಸನಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ಪಾಯ್ದು ತಂದುಕೊಡುವುದು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಹೀನೋಪಾಯಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಹಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆಕೆಯ ಹೃದಯವು ಅನ್ಯಾಕ್ರಾಂತವಾದೀತು ಎಂಬ ಭೀತಿಯೂ ಅವರನ್ನು ಒಳಗೊಳಗೇ ಪೀಡಿಸುತಿತ್ತು. ಆ ಆಶಂಕೆಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದವರು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೇರೆಗಾರ ರಂಗಪ್ಪ ಸೆಟ್ಟರು.

ಅಂತೂ ನೆಲ್ಲುಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಂದ 'ಸುಬ್ಬಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವಳು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿಯಾಗಿದ್ದಳು.

೬

ಸೇರೆಗಾರರ ಕೇಪಿನ ಕೋವಿ

ತರಂಗಿತ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಶ್ರೇಣಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಬಹು ದೂರದ ಪ್ರಾಚೀ ದಿಗಂತ ರೇಖೆಯು ದೀರ್ಘ ಸರ್ಪವಿನ್ಯಾಸವು ಸದ್ಯಃ ಪ್ರಫುಲ್ಲಿತವಾದ ಉಷಃ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಪ್ರಸ್ಫುಟ ವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಾನೂರು ಬೆಟ್ಟದ ಕಾನನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕತ್ತಲೆ ಇನ್ನೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡಂತಿತ್ತು. ಗಿರಿಶಿಖದಲ್ಲಿ ಪರ್ಣ ಸಮಾಕೀರ್ಣ ವಾಗಿದ್ದ ಮಹಾತರುವೊಂದರಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳ ಮರೆಯ ಕತ್ತಲೆಯ ಗಬ್ಬದಲ್ಲಿ 'ಗೊತ್ತು ಕೂತು' ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಡುಕೋಳಿಯ ಹುಂಜನೊಂದು ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆಯೂ ಕಾಡಿನ ಕತ್ತಲೆಯ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆಯೂ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಇಮ್ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮೂಡಲನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಭಾತ ಪರ್ಯಟನಕ್ಕೆ ಹೊರಡು ಎಂದು ಕರೆಯುವಂತೆ ಮನವೋಹಿಸಿತ್ತು. ಕಾಡಿನ ಕತ್ತಲೆಯಾದರೋ ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ಮರಗಳ ದಟ್ಟೈಸುವಿಕೆಯಿಂದ ತಂಗಾಳಿಯ ತೀಟಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಕುಳಿರ್ಪು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಹಸರಿಸಿತ್ತು; ಹುಂಜನ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ತಿಪ್ಪಳದ ಒಳಗೂ ನುಗ್ಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದೂ ಸಾಹಸ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿದ್ದಿತೇ ಹೊರತು ಸಾಹಸ ನಿವಾರಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಂಜವು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಿತು. ಅನಂತಾರಣ್ಯವು ನಿಃಶಬ್ದವಾಗಿ ಘನೀಭೂತ ಮೌನದಂತಿತ್ತು. ಆದರೆ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಕಾಡಿನ ಕತ್ತಲೆಯ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ತೋರಿ ಅರುಣೋದಯದ ಕಿರಣವಿಹೀನ ರಕ್ತರಾಗವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟು ವನ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ದೂರದ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಳ್ಳು ಹಾಕಲು ತೊಡಗಿದ್ದ ಮಡಿವಾಳ ಹಕ್ಕಿಯ ಗಾನವು ಹುಂಜನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿ, ತಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕೊಂಬೆಯ ದಪ್ಪ ದಿಂಡಿನ ಮೇಲೆ ನಿಮಿರಿ ನಿಂತು, ನೀಳ ವಾಗಿ ಮೈಮುರಿದು, ದೀರ್ಘ ಸ್ವರದಿಂದ ವನಮೌನವು ಎಚ್ಚರುವಂತೆ ಕೂಗಿ, ಪಟಪಟನೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತಾ ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿತು. ಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಮರದ ಎಲೆಗಳು ಬರ ಬರನೆ ಸದ್ದುಮಾಡಿದುವು. ಹುಂಜದ ರೆಕ್ಕೆ ಪುಕ್ಕ

ತಿಪ್ಪುಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃ ಶೀತಲವಾಯು ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಗವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ತಂಪಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ನೆಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಕತ್ತೆತ್ತಿ, ಎದೆಯುಬ್ಬಿಸಿ, ಕೊರಲನ್ನು ಕೊಂಕುಗೈದು, ಪುಕ್ಕದ ಗರಿಗಳನ್ನು ನಿಮಿರಿಸಿ 'ಕೊಕ್ಕೊ ಕೋ' ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ, ಮತ್ತೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿದು, ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೊಕ್ಕು ಹಾಕಿತು. ಒಡನೆಯೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಡುಕೋಳಿಗಳ ಕೂಗೂ ಪಟಪಟನೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುವ ಸದ್ದೂ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಹುಂಜವು ತರಗೆಲೆಯಡಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೆದರಿ ಕೆದರಿ, ಹುಳು ಹಪ್ಪಟೆಗಳನ್ನು ಭುಂಜಿಸಿತು. ನಡು ನಡುವೆ ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಕೂಗಿತು. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬದೆ ಯಾವ ಹೇಂಟೆ ತಾನೆ ಪ್ರಣಯ ಸುಖಕ್ಕೆ ಅಭಿಲಾಷೆ ಪಟ್ಟೀತು! ವನ ಕುಕ್ಕುಟರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಯಾವ ರಾಣಿಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹುಂಜವು ಮತ್ತೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ನೆಲ ಕೆದರುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಾಲುಹಾಕಿತು. ಸುಮಾರು ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಮೇಲೆ, ಹೊಟ್ಟೆ ಪಟ್ಟಾಗಿ ತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ, ಹುಂಜಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಂಟೆಯ ನೆನಪಾಗಿ ಕೂಗಿತು. ಆ ಕೂಗಿನಲ್ಲಿ 'ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏಕಾಂತವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರೆ' ಎಂಬ ವಿರಹ ವ್ಯಥೆಯೂ 'ಬಾ ಪ್ರಿಯೆ, ಬೇಗ ಬಾ' ಎಂಬ ಪ್ರೇಮಾಹ್ವಾನದ ಮಾಧುರ್ಯವೂ ಕೂಡಿದ್ದುವು. ಹುಂಜವು ಬಿಂಕದಿಂದ ಸಲಸಲವೂ ಕೂಗಿ ಕರೆಯಲು ಒಂದು ಹೇಂಟೆಯೂ ಅದರ ದೊಡ್ಡ ಮರಿಗಳೂ ಸದ್ದುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓಡಿಯೋಡಿ ಬಳಿಗೆ ಬಂದುವು. ಹುಂಜವು ಒಡನೆಯೆ ಹೇಂಟೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ಹೇಂಟೆ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಭೋಗಾಸಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಭೋಜನಾಸಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರಿತು. ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಹುಂಜವು ಪುನಃ ನೆಲ ಕೆದರಿ, ಹೇಂಟೆಯನ್ನು ಲೊಚಗುಟ್ಟಿ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು, ಹುಳುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಿಸತೊಡಗಿತು. ಔತಣಕ್ಕೆ ಅನಾಹೂತರಾಗಿದ್ದರೂ ಮರಿಗಳೂ ತಾಯಿಯ ಊಣಿಸಿನಲ್ಲಿ ಪಾಲುಕೊಂಡುವು.

ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗಿ ಹೊಂಬಿಸಿಲು ದೀರ್ಘ ತರುಚ್ಛಾಯೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತೂರಿಬಂದು ಕುರುಚಲು ಗಿಡಗಳಮೇಲೆಯೂ ಪಿಣಿಲಾಗಿ ಹೆಣೆದು

ಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಳ್ಳಿ ಹೊದರುಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಶುಷ್ಕಪರ್ಣಾವೃತವಾಗಿದ್ದ ನೆಲದಮೇಲೆಯೂ ಬಿದ್ದಿತು. ಇತರ ವನ್ಯಪಕ್ಷಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧ್ವನಿ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದುವು. ಒಂದು ಕಡೆ ಕಾಜಾಣವು ತನ್ನ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಸುಮಧುರವಾದ ಗಾನಧಾರೆಯಿಂದ ಅರಣ್ಯಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಸಂಗೀತ ಸ್ರೋತದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸುತಿತ್ತು. ಒಂದು ಕಡೆ ಗಿಳಿವಿಂಡುಗಳ ಚಕಿತ ವಾಣಿ ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಕಡೆ ಕಾಮಳ್ಳಿಯ ಲಲನಾಕಂಠವು ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮರದ ಬರಲು ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ದನಿಜೇನು ಸೂಸುತಿತ್ತು. ಒಂದೆಡೆ ಮಂಗಟ್ಟೆ ಹಕ್ಕಿಗಳ ವಿಕಟನಾದವು ಕಾಡನ್ನು ಭಯಗೊಳಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಹೂತುಂಬಿದ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜೇನು ಹುಳುಗಳು ಓಂಕಾರದಂತೆ ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸಂತೋಷದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹುಂಜವು ಮತ್ತೆ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ ಕೂಗತೊಡಗಿತು. ಈ ಸಲದ ಕೂಗು ಹೆಣ್ಣುಕೋಳಿಯನ್ನು ಕರೆಯಲೋಸುಗವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ತಾನು ಗಂಡು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಕಾಡಿಗೆಲ್ಲ ಸಾರುವ ಕೂಗಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಹೇಂಟೆಯೊಂದು ದೂರದಲ್ಲಿ 'ತೆಕೋ ತೆಕ್ ತೆಕ್ ತೆಕ್' 'ತೆಕೋ ತೆಕ್ ತೆಕ್ ತೆಕ್' ಎಂದು ಜೇಟದ ಧ್ವನಿಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಹುಂಜವು ತಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಒಲೆದು, ಒಕ್ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೆ ಬಹುದೂರ ನೋಡುವಂತೆ ಒಂಟಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕುತೂಹಲಾವಿಷ್ಟವಾಗಿ ನಿಷ್ಪಂದವಾಗಿ ಆಲಿಸಿತು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಂಟೆಯಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದರ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಹೇಂಟೆಗೆ ಮಾರುಹೋಯಿತು. ಹುಂಜವು ಇದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲೆಂದಲ್ಲ, ಅದನ್ನೂ ಬಳಿಗೆ ಕರೆಯಲೆಂದು, ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಓಡಿಹೋಗಿ ನಿಂತು, ಕೇಕೆ ಹಾಕಿತು! ಆ ಕೂಗು ಮರುದನಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಹೇಂಟೆ ಬಳಿಗೆ ಬಾರದೆ ಮೊದಲಿದ್ದ ಜಾಗದಿಂದಲೇ 'ತೆಕೋ ತೆಕ್ ತೆಕ್ ತೆಕ್' ಎಂದು ಕರೆಯತೊಡಗಿತು. ಹುಂಜದ ಮನಸ್ಸು ಕಾಣದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅಳುಪಿತು. ಮತ್ತೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಓಡಿಹೋಗಿ, ಸಂಶಯದಿಂದ ನಿಂತು, ತಾನು ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟುಬಂದಿದ್ದ ಹೇಂಟೆ ಮರಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲೋ ಬೇಡವೋ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವಂತೆ ನೋಡಿತು. ಹೇಂಟೆ ಮತ್ತು ಮರಿಗಳು ನೆಲವನ್ನು ಕೆದರುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೂತಿಯಿಂದ

ಕುಟುಕುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ತಲ್ಲೀನವಾಗಿದ್ದು ಹುಂಜದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವಿಟ್ಟಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ 'ತೆಕೋ ತೆಕ್ ತೆಕ್ ತೆಕ್!' ಹುಂಜವು ಬೆಚ್ಚಿ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ನಿಂತಿತು. ಅದರ ನಿಲುವಿನ ಭಂಗಿ ನೋಟಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಹೇಂಟೆಯು ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಅಪಸ್ವರ ಕೇಳಿಸಿದ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲವೇ? ಪುನಃ 'ತೆಕೋ ತೆಕ್ ತೆಕ್ ತೆಕ್!' ಚಿಃ! ಅಪಸ್ವರವೆಲ್ಲಿ ಬಂತು! ಅದು ಕುಕ್ಕುಟ ಲಲನೆಯ ಇನಿದಾದ ಸುಸ್ವರ ಮೇಳವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ—ಮತ್ತೆ! 'ತೆಕೋ ತೆಕ್ ತೆಕ್ ತೆಕ್! ತೆಕೋ ತೆಕ್ ತೆಕ್!' ಹುಂಜವು ಪ್ರಣಯಾವೇಶದಿಂದ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ, ಇಳಿಜಾರಿನಿಂದ ಉಬ್ಬಿನ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತದೆ: ಪೊದೆಗಳ ನಡುವೆ ಅಡಗಿ ನಿಂತಂತಿದೆ ಒಂದು ಮನುಷ್ಯಾಕಾರ! ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಆ ಮಾಯಾ ಹೇಂಟೆಯ ಕರೆ! ಹುಂಜವು ಬೆದರಿ ಹಿಂತಿರುಗುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಏನೋ ದೇಹಕ್ಕೆ ತಗುಲಿದಂತಾಗಿ ಮಹಾಶಬ್ದವಾಯಿತು; ಹುಂಜವು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿತು! ಆ ಕೋವಿಯಿಾಡಿನ ಸದ್ದಿಗೆ ಬೆದರಿ, ಹಿಂದೆ ಮೇವಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೇಂಟೆ ಮರಿಗಳೊಡನೆ ರೆಕ್ಕೆಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿತು.

ಇನ್ನೂ ಬಿಸಿಯಾಗಿದ್ದ ನಳಿಗೆಯ ತುದಿಯಿಂದ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೇಪಿನ ಕೋವಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಕಾನೂರು ಸೇರೆಗಾರ ರಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟರು ತಾವು ಅಡಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಹೊದರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ನೆಗೆದು, ಹುಂಜವಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಕಾತರದಿಂದ ನುಗ್ಗಿದರು. ಹುಂಜವು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅದರ ಮೈಯಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿದ್ದ ನೆತ್ತರು ನೆಲದಮೇಲೆಯೂ ತರಗೆಲೆ ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಕೆಂಪಗಿತ್ತು. ತೊಂಡೆಯ ಹಣ್ಣನ್ನು ನಗುವಂತೆ, ಕೆಂಪು ದಾಸವಾಳವನ್ನೂ ಮಿಾರಿ ಆರಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಅದರ ಜೊಟ್ಟಿ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಕೋಮಲ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿತ್ತು. ಅದರ ಕತ್ತಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಪೀತವರ್ಣದ ತುಪ್ಪುಳ್ಗರಿಗಳು ನವಿಲಿನ ಕಂಠಶ್ರೀಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಂತೆ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣಗೆ ಮಿರುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅದರ ರೆಕ್ಕೆಯ ಮತ್ತು ಪುಕ್ಕದ ಗರಿಗಳು ತರ ತರದ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸಿದ್ದುವು.

ಮೂರು ಕವಲಾಗಿದ್ದ ಅದರ ಪಾದಗಳೆರಡೂ ಮಣ್ಣಿಡಿದು ಮಾಸಿದ್ದುವು. ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಸಸುಗೆಂಪು ಬಣ್ಣವಾಗಿದ್ದ ಅದರ ಮುಂಗಾಲುಗಳ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಠಿಣ ಕಂಟಕಗಳಂತೆ ನಖಗಳೆರಡು ಅರ್ಧ ಅಂಗುಲದಷ್ಟು ಉದ್ದವಾಗಿ ಆಯುಧಗಳಂತಿದ್ದುವು. ಪುಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ನೀಳವಾದ ಕಸ್ರನೆ ಗರಿಗಳೆರಡು ಗರ್ವಿತ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಕೊಂಕಿ ನೆಲದಮೇಲೊರಗಿ ಮಿರುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮೇಲ್ಮೊಗವಾಗಿದ್ದ ಅದರ ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆಮುಚ್ಚಿ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಮರಣದ ಪರದೆ ಬಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ಸೇರೆಗಾರರು ಸೌಂದರ್ಯಪುಂಜದಂತೆ ಭೂಗತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಹುಂಜವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಆತ್ಮ ಪ್ರಶಂಸೆಯಿಂದಲೂ ನೋಡಿ, ಬಗ್ಗಿ, ಎಡಗೈಯಿಂದ ಅದರ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ, ಪುಕ್ಕದ ನೀಳವಾದ ಗರಿಗಳು ನೆಲವನ್ನು ಗುಡಿಸುತ್ತಿರಲು ತಾವು ಮೊದಲಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಎಸೆದು, ಕೋವಿಗೆ ಈಡು ತುಂಬಲು ಅನುವಾದರು.

ಸೇರೆಗಾರ ರಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟರು ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತೈದು ನಾಲ್ವತ್ತು ವಯಸ್ಸಿನ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಆಳು. ಪುಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದ ವಿಶೇಷತೆಯೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಣ್ಣ ಎಣ್ಣೆಗೆಂಪು ಮುಖ ಚಪ್ಪಟೆ. ಕಣ್ಣು ಹುಬ್ಬು ತುಟಿಗಳೆಲ್ಲ ಕುಟಿಲ. ತುಟಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ದಂತಪಂಕ್ತಿ ತೋರಿ ನಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ನಕ್ಕಾಗ ಹುಳುಹಿಡಿದ ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದ ಹಲ್ಲುಗಳೂ ತೋರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಹರಳು ಕೆತ್ತಿದ ಒಂಟಿಗಳು ಅವರ ರಸಿಕತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದುವು. ಕೆನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ಮಚ್ಚೆಯೊಂದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ನಶ್ಯ ಬಣ್ಣದ ಬನೀನು ಹಾಕಿ, ಮೊಳಕಾಲಿನವರೆಗೆ ಕಚ್ಚೆಪಂಚೆಯುಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬನೀನಿನ ಬಿಳಿಯ ಗುಂಡಿಗಳು ಬಹುದೂರದವರೆಗೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಬತ್ತಲಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಮೊಳಕಾಲುಗಳ ಕೆಳಭಾಗವು ರೋಮಮಯ. ಎಡಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವರ ಸರಿಗೆಯು ಬಳೆಯಿತ್ತು. ಅಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಒರಟೊರಟಾಗಿ ದಪ್ಪವಾಗಿರುವ ಮಲೆನಾಡಿನ ಮೆಟ್ಟುಗಳಿದ್ದುವು.

ರಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟರು ಗಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನವರು. ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದು ಮೇಸ್ತ್ರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಬರುವ ಮೇಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸೇರೆಗಾರರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸೆಟ್ಟರು ಕಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಆಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಹಳ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಇದ್ದರು. ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಕೂಲಿಯಾಳೊಬ್ಬಳ ಬೇಟದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿ. ತಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಸಂಸಾರವು ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಗಟ್ಟದ ಮೇಲೊಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಂಸಾರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಮಹಾಪಾಪವೆಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಬೇಟದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಹಾಯದಿಂದಲೆ ಅವರು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು ವದಂತಿಯಿತ್ತು.

ಶಿಕಾರಿಯಾದ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಸೆಟ್ಟರು ಕೋವಿಗೆ ವಿರಾಮವಾಗಿ ಈಡು ತುಂಬುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಮಸಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಕತ್ತವನ್ನು ಗಜದಲ್ಲಿ ಇಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅದುವರೆಗೂ ಕಂಬಳಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪಂದವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹುಂಜವು ಲಿಬಿ ಲಿಬಿ ಒದ್ದಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಸತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಸೆಟ್ಟರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿದರು. ಹುಂಜವು ಮತ್ತೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿಯೋ ತುಸು ಪ್ರಾಣವಿತ್ತು, ಅದೂ ಹೋಯಿತು, ಎಂದು ಜೇಬಿನಿಂದ ಚೆರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಂಗೈಯ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೋಳಿ ಬಡಬಡನೆ ಒದ್ದಾಡಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು ನಿಂತು ತೂರಾಡುತ್ತ ಓಡತೊಡಗಿತು. ಸೆಟ್ಟರು ಚೆರೆಯನ್ನು ಫಕ್ಕ ಫಕ್ಕನೆ ನಳಿಗೆಗೆ ಸುರಿದು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಕೋವಿ ಹಿಡಿದು, ಬಲಗೈಯಿಂದ ಆ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದರು. ಅದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ಅವರು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೋಳಿ ವಕ್ರ ವಕ್ರವಾಗಿ ತೂರಾಡಿಕೊಂಡು ಪೊದೆ ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿ ನುಸುಳತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ಮಾರು, ಎರಡು ಮಾರು, ಹತ್ತು ಮಾರಾಯಿತು. ಸೆಟ್ಟರಿಗೆ ದಿಗಿಲಾಗಿ ಕೋವಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ,

ಹುಂಜವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು. ಕೋಳಿ ಅಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿ, ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ನುಗ್ಗಲಾಗದಿದ್ದ ಪೊದೆಗಳ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು. ಸೆಟ್ಟರು ಹತಾಶರಾಗಿ ದುಃಖಿತರಾಗಿ ಕುಪಿತರಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸದ್ದನ್ನೇ ಆಲಿಸುತ್ತ ನಿಸ್ಸಹಾಯರಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ಸದ್ದು ದೂರವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಎಲ್ಲ ನೀರವವಾಯಿತು. ಸೆಟ್ಟರು ಖಿನ್ನ ಮುಖರಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಕೋವಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಕಂಬಳಿಯಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಕಂಬಳಿ ಕಗ್ಗೆ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವಂತೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು!

ಭಗ್ನಮನೋರಥರಾದ ಸೆಟ್ಟರು ಏನಾದರೂ ಬೇಟೆ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕೆಂದು ದ್ವಿಗುಣಿತ ಸಾಹಸದಿಂದ ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿದರು. ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದೆಡೆ ಬಳ್ಳಿ ಹಬ್ಬಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿ ಸಮತಟ್ಟಾಗಿದ್ದ ಜಾಗವೊಂದು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಸೆಟ್ಟರ ಕುತೂಹಲವು ಕೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿಂತಾಗ ಸ್ಥಳವು ಮಂಚದಷ್ಟು ಸಮತಟ್ಟಾಗಿದ್ದಂತೆ ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಅನುಭವವಾಗಲು ಹಬ್ಬಿದ್ದ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೆಳೆದರು. ನೋಡುತ್ತಾರೆ: ಯಾರೋ ನಾಟಾ ಕೂಡಿಟ್ಟು ಇತರರಿಗೆ ಕಾಣಬಾರದೆಂದು ಬಳ್ಳಿ ಹಬ್ಬಿಸಿದ್ದಾರೆ ನುಣುಪಾಗಿ ಕೊಯ್ದ ತೊಲೆಗಳು, ಹಲಗೆಗಳು, ರೀಪು ಪಕಾಸಿಗಳು ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿವೆ! ಯಾರೋ ಲೈಸೆನ್ಸ್ ಇಲ್ಲ ನಾಟಾ ಕಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದೇನೋ ಕೂಡಲೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ, ನಿಧಿಯನ್ನು ಕಂಡವರಂತೆ ಹರ್ಷಿತರಾದರು. ಮಾಡಿದವರು ಮನೆಗೆ ಹೊರುವ ಮುನ್ನ ನೋಡಿದವರೇ ಮನೆಗೆ ಹೊತ್ತರೆ! ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರಿಗೂ ಕೂ ಖರ್ಚಿಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟಿಯ ನಾಟಾ ಸಿಕ್ಕಂತಾಗುತ್ತದೆ. ತಮಗೂ ಪಾಲು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಸೆಟ್ಟರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯ ವಿಚಾರವಳಿದ ನಾಟಾಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಉಪಾಯವೊಂದೇ ಉಳಿಯಿತು. ಆ ದಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕೋವಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದ ಹಿಗ್ಗಿದರು. ಕೋಳಿ ಹೋದರೇನು? ನಾಟಾ ಸಿಕ್ಕಿತಲ್ಲಾ!

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮರ ಕುಯ್ಯುವ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿದಂತಾಗಿ, ಸೆಟ್ಟರು ಕಳ್ಳರನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೋಗುವ ಪೋಲೀಸಿನವರಂತೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಂಬರಿದರು. ನೋಡುತ್ತಾರೆ: ತಮಗೆ ಗುರುತಿದ್ದ ಬಡಗಿಗಳೆ! ಹೆಮ್ಮರದ ದಿಂಡುಗಳನ್ನು ದಡಿಯಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ, ಉದ್ದವಾದ ಗರಗಸಗಳಿಂದ ಕೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ! ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಮರದ ಹುಡಿ ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದು 'ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ' ಎಂದು ಸಾರುವಂತಿತ್ತು. ಬಡಗಿಗಳು ಸೆಟ್ಟರನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪ್ರತಿಭರಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದು, ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಕೊಟ್ಟು, ಮಾತು ಕತೆಯಾಡಿ ಉಪಚರಿಸಿದರು. ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಸೀತೆಮನೆ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಕಳ್ಳನಾಟಾ ಕೊಯ್ಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಸೆಟ್ಟರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರಿಗೆ ಮುಯ್ಯಿ ತೀರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶ ಕಂಡುಹಿಡಿದೆನೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿ, ಕಾನೂರಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಗರಗಸದ ಸದ್ದು ಬರಬರುತ್ತ ದೂರವಾಗಿ ಕಿವಿ ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಸೆಟ್ಟರು ತಾವು ಕಂಡ ದೃಶ್ಯದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ, ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನ ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ, ಎತ್ತುಬೀಳು ಕಾಲುಕೀಸುತ್ತಿರಲು, ಬಳ್ಳಿತುರುಚಿ ಬತ್ತಲಾಗಿದ್ದ ಕಾಲಿಗೆ ಬಡಿದು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರಲು, ಒಮ್ಮೆ ಬೇಗ ಬೇಗ, ಒಮ್ಮೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ನಡೆದರು. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಾರಿಯ ಜಾಡು ಕಾಣಲು, ಅದನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ನಡೆದರು. ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ದಾರಿಯ ಜಾಡು ಹೇಗಾಯಿತೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲುದಾರಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಗನಿಯ ಮರದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸೇರೆಗಾರರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಯಾರೋ ಲೈಸೆನ್ಸ್ ಇಲ್ಲದೆ ಕಳ್ಳಬಗನಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಆ ಬಗನಿಯ ಮರದ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಹೂವಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕಳ್ಳಿನ ಮಡಕೆಯ ಕರಿಯ ಗೋಳವು ನೇತಾಡುತಿತ್ತು. ಮರಕ್ಕೆ ಆನಿಸಿ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಒಂದು ಬಿದಿರಿನ ಏಣಿಯ ಕಾಲುಗಳು ಸವೆದಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿ

ಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಉಗುಳಿದ್ದ ತಂಬಾಕಿನ ಕೆಂಪು ಇನ್ನೂ ಹಸಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಯಾರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿತ್ತು. ಸೆಟ್ಟರಿಗೆ ಕಳ್ಳಿನ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿದರೂ ಪಣಿ ಹತ್ತುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ತಮ್ಮ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿ ನಿಂತು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ದೂರದ ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಅಲ್ಲಾಡಿದಂತಾಗಲು ಬಗ್ಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದರು. ಯಾವುದೋ ಪ್ರಾಣಿ ನಿಂತುದು ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆ ಹೊದರಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಇಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಯೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಡ ಮಾಡಿದರೆ ಓಡಿ ಹೋದೀತೆಂದು ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಈಡು ಹೊಡೆದರು.

"ಯಾರ್ರೋ ಅದು ಈಡು ಹೊಡ್ದೋರು?" ಎಂಬ ಮನುಷ್ಯವಾಣಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿ ನಿಂತಂತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಸೆಟ್ಟರಿಗೆ ಎದೆ ಹಾರಿ, ಮೈಮೇಲೆ ಕುದಿನೀರು ಚೆಲ್ಲಿದಂತಾಗಿ, ನಡುಗಿ, ಬೆವರಿ, ನಿಡುಸುಯ್ದು, ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಸಿದುಬಿಟ್ಟರು. ಪ್ರಾಣಿಯೆಂದು ಬಗೆದು ಯಾರನ್ನೋ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟೆನೆಂದು!

"ಯಾರ್ರೋ ಅದು ಈಡು ಹೊಡ್ದೋರು?" ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೇಳುತ್ತ ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಜೀಲದ ಜಾತಿಯ ಜೀತದಾಳು ಬೈರನು ಹೊದರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸೆಟ್ಟರು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ "ನೀವೇನ್ರಯ್ಯಾ ಈಡು ಹೊಡ್ದಿದ್ದು?" ಎಂದು ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು.

ಸೆಟ್ಟರು ಅವನನ್ನು ಮೂಕವಾಗಿ ಭಯಚಕಿತರಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಅವನ ಕೊಳಕಾಗಿದ್ದ ಕರಿಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮೊಳಕಾಲಿನವರೆಗಿದ್ದ ಸೊಂಟದ ಪಂಚೆಯೊಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ನೂಲು ಎಂಬ ಪದಾರ್ಥವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಲಾಳದಾಕಾರವಾಗಿ ಕೆತ್ತಿದ್ದ ಚೌರದ ಗುರುತು ಕಾಣುತಿತ್ತು. ಅವನ ಜುಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕಾಲಾಂತರದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ಕಾಣದೆ ಒರಟಾಗಿ ಸಿಕ್ಕು ಸಿಕ್ಕಾಗಿ ಕೆದರಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಗಳು ಅಂಗುಲ ಅಂಗುಲ ಬೆಳೆದಿದ್ದುವು.

ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಗಳೂ, ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ದಾರದಿಂದ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ತಾಮ್ರದ ತಾತಿಯೂ ಇದ್ದುವು. ಮಲೇರಿಯದ ಪ್ರಭಾವವು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೈದೋರಿದ್ದರೂ ಅವನು ಆಳುತನದಲ್ಲೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮೈಮೇಲಿದ್ದ ಸುಟ್ಟ ಗಾಯದ ಕಲೆಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ವೈದ್ಯದ ರಾಕ್ಷಸೀಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದ್ದುವು. ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಮುಖ ಕೈ ಮೈ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯವಾಗಲಿ ರಕ್ತವಾಗಲಿ ತೋರದಿದ್ದುದನ್ನೂ, ಅವನ ವಾಣಿಯ ನಿರುದ್ವಿಗ್ನತೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಸೆಟ್ಟರಿಗೆ ಜೀವ ಬಂದಂತಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ "ಹೌದು, ಮಾರಾಯ! ನಾನೇ ಹೊಡ್ದಿದ್ದು!" ಎಂದರು.

ಸೆಟ್ಟರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬೈರನು "ಇದ್ಯಾಕ್ರಯ್ಯಾ ಹಿಂಗೆ ಮಾಡ್ತೀರಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

"ನಿನಗೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇನೋ?"

"ಏನೂ ಆಗ್ಲಿಲ್ಲ!....ಯಾಕೆ?"

"ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲ. ದೇವರೆ ಕಾಪಾಡಿದನಪ್ಪಾ" ಎಂದು ಸೆಟ್ಟರು ಕೋವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

"ಎಂತದಕ್ಕೆ ಹೊಡ್ದಿದ್ದು?"

"ನಿನಗೇ?"

"ನನಗೆ?"

"ಅದ್ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಅಡಗಿಕ್ಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದೆ, ಮಾರಾಯ? ಕೊಂದೇ ಹಾಕಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ!" ಎಂದು ಸೆಟ್ಟರು ನಡೆದುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

"ನಾನು ಹೆಡಗೆ ಬಳ್ಳಿಗಾಗಿ ಬಂದವನು ಅಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದೆ."

ಸೆಟ್ಟರಿಗೆ ತಾನು ಹೊಡೆದಿದ್ದ ಈಡಿನ ಗುರಿ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿತೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಈಡಿನ ಜಾಡು ನೋಡಿದರು. ಯಾವ ಮರಕ್ಕಾಗಲಿ ಗಿಡಕ್ಕಾಗಲಿ ಎಲೆಗಾಗಲಿ ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಚೆರೆ ತಗುಲಿದುದು ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

"ಬೈರಾ, ನನಗೂ ಗ್ರಹಚಾರ ನೆಟ್ಟಗಿತ್ತು; ನಿನಗೂ ಆಯುಸ್ಸು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟ ಈಡು

ತಪ್ಪುವುದೆಂದರೇನು? ಚೆರೆ ಬಿದ್ದ ಗುರುತೇ ಕಾಣದೆ ಮಂಗಳವಾಯು ವಾಗುವುದೆಂದರೇನು?....ಈ ಸಾರಿ ಭೂತರಾಯನಿಗೆ ಒಂದು ಕೋಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇನಪ್ಪಾ!"

ಸೆಟ್ಟರು ಈಡಿನ ಜಾಡು ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಬೈರನು ಅಡಗಿ ಕೂತಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾದರು.

ಬೈರನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ "ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ. ಮತ್ಯಾಕೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗ್ತೀರಿ" ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದನು.

ಆದರೆ ಸೆಟ್ಟರ ಮೂಗಿಗೆ ಬೈರನ ಗುಟ್ಟು ಆಗಲೇ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿತ್ತು. ಬೈರನು ಅಡಗಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಂಬಳಿ, ಒಂದು ಮಡಕೆ, ಒಂದು ಬಗನಿಯ ಕತ್ತಿ ಇದ್ದುವು. ನೋಡುತ್ತಾರೆ: ಮಡಕೆಯ ತುಂಬಾ ಆಗತಾನೆ ಮರದಿಂದ ಇಳಿಸಿದ್ದ ನೊರೆ ನೊರೆ ಕಳ್ಳು! ಘಮ್ಮೆಂದು ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿದೆ!

"ಏನೋ ಇದು, ಬೈರಾ! ನೀನೆ ಏನೋ ಆ ಬಗನಿ ಕಟ್ಟಿದವನು?"

ಬೈರನ ಮುಖ ಸಣ್ಣಗಾಯಿತು. ಸೆಟ್ಟರು ಹೊಡೆದ ಈಡು ತಗುಲಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗಷ್ಟು ನೋವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾಯಿತೆಂದು ಬೆದರಿದನು. ಸೆಟ್ಟರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು "ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯಾ ಅಂತೀನಿ! ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡಿ" ಎಂದನು.

"ಅಲ್ಲವೋ, ನಿನ್ನ ಕಳ್ಳ ಬಗನಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೇಣಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲೋ! ನಿನ್ನ ಮನೆ ಹಾಳಾಗಲಿ! ಅಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಕೂತು ಕೊಂಡಿದ್ದೆಯೋ?"

"ಏನೋ ಸ್ವಾಮಿ, ದೇವ್ರು ನಿಮ್ಮ ಕಾಪಾಡ್ದ! ನನ್ನ ನೀವು ಕಾಪಾಡ್ಬೇಕು....ನೀವು ಬರೋ ಸಬ್ದಾ ಕೇಳಿ ಅಡಗಿದ್ದೆ!"

"ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ಆಗಿದ್ದು ಆಗಿಹೋಯ್ತು........ಕಳ್ಳು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೇನೋ?...."

ಬೈರನು ಬೇಲರವನು; ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನು. ಆದರೂ ಯಾರೂ ಕಾಣದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸೆಟ್ಟರು ಬಗನಿಯ ಹಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಬೊಗ್ಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ನೊರೆಗಳ್ಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೀರಿದರು. ಆಗಲೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯ

ವಾಗಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರ ಗುಟ್ಟನ್ನೊಬ್ಬರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾನೂರಿನ ಕಡೆಗೆ ಇಳಿದರು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬೈರನಿಗೆ ಗುಂಡು ತಾಗದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಸೆಟ್ಟರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಟಕ್ಕನೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು: ಅವರು ಕೋವಿಗೆ ತುಂಬಲು ಚೆರೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಗ ಹುಂಜವು ಎದ್ದು ಓಡತೊಡಗಿತಷ್ಟೆ? ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಚೆರೆಯನ್ನು ನಳಿಗೆಗೆ ಸುರಿದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ನಿರಾಶರಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದವರಿಗೆ, ಚೆರೆ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗದಂತೆ ನಳಿಗೆಗೆ ಕತ್ತವನ್ನು ಹಾಕಿ ಇಡಿಯಲು ಮರೆತುಹೋಯಿತು. ಕೋವಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಪನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೋವಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೂ ಮೇಲೂ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿದಾಗ ಎಲ್ಲಿಯೊ ಚೆರೆಯೆಲ್ಲ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಹೋಗಿದ್ದುವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಈಡು ಹೊಡೆದಾಗ ಒರಿಯ ಸದ್ದು ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಬೈರನು ಬದುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದು!

ಸೆಟ್ಟರು ಹುಂಜನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ವಂದಿಸಿದರು.

೭

ಕಡೆಗೋಲು ಕಂಬದ ಸಾಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ

ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ತನ್ನ ಲೀಲಾಮಯ ಜಿಹ್ವೆಗಳಿಂದ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಗಡಿಗೆಯ ಮಷೀಮಯವಾಗಿದ್ದ ಬೆನ್ನನ್ನು ನೆಕ್ಕುತಿದ್ದನು. ಧರ್ಮರಾಯ, ಜನಮೇಜಯರಾಯ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾಣ ಪುರುಷರ ಪುಣ್ಯಯಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪೂತ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿದ್ದ ಪಾವನ ಪವನ ಸಖನು ಕಲಿಯುಗದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೊ ಎಂಬಂತೆ, ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮನ ಕೈಗೆ ಬಿದ್ದು, ಕಲ್ಲುಗಡಿಗೆಯ ಬೆನ್ನು ನೆಕ್ಕುವ ಪತಿತ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯನಾಗಿದ್ದನು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಕೈಲಿ ಸೌಟು ಹಿಡಿದು ಒಲೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು, ಅಗ್ನಿಗೆ ಅಂಕುಶವಾಗಿ! ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲೋಗರವು ಗೊಜ ಗೊಜನೆ ತಕಪಕಗುಟ್ಟುತ್ತ ಆವಿಯ ಬೆಳ್ಳುಸಿರು ಬಿಡುತಿತ್ತು.

ಸುತ್ತಣ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಾಗಿದ್ದರೂ ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಮಬ್ಬು ತಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅದಕ್ಕಿದ್ದುದ್ದು ಒಲೆಯ ಮೇಲುಗಡೆ ಒಂದೇ ಕಿಟಕಿ. ಆದರೂ ಪಾಕಶಾಲೆಯ ರೂಪುರೇಖೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗಿತ್ತು: ಬಾಗುಮರಿಗೆ, ಉಪ್ಪಿನ ಮರಿಗೆ, ಕೈಯದ್ದುವ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ತಂಬಾಳೆ, ಸಿಕ್ಕದಮೇಲೆ ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿಯ ಬುಟ್ಟಿ, ಮೊಸರು ಗಡಿಗೆ, ಮಜ್ಜಿಗೆ ಚರಿಗೆ, ಕಡೆಗೋಲು ಕಂಬ, ತುಪ್ಪ ಬೆಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬೀಗ ಹಾಕಿದ ಒಂದು ಕಲಬಿ, ಮಣೆಯ ರಾಶಿ, ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಒಂದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಅಂಗವಾಗಿ ಒಲೆಯ ಪಕ್ಕದ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನೆರಡು ಮರಿಗಳೊಡನೆ ಪವಡಿಸಿದ್ದ ಬೆಕ್ಕು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಕೂರುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆ ನೊಣಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ. ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರಾಕ್ತನ ವಿಮರ್ಶನ ವಿಚಕ್ಷಣರು ಆ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದರೆ ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗವಿಯನ್ನೊ ಅಥವಾ ಪಾಳು ಬಿದ್ದ ದೇವಾಲಯವನ್ನೊ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ವಾತಾವರಣ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪೂರ್ವಿಕತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು!

ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಲೆಮಾರುಗಳು ತಿಂದುಂಡುಹೋಗಿದ್ದುವು. ಆ ಮೂರಡಿಯ ಎತ್ತರದ ಕಡೆಗೋಲು ಕಂಬವು ಶತಮಾನಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಜನ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಅದರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಮೊಸರು ಕಡೆದಿದ್ದಾರೆ! ಅದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕೋಮಲ ಕರಗಳ ಸ್ಪರ್ಶ ವಾಗಿದೆ! ಎಷ್ಟು ಕಂಠಗಳು, ಎಷ್ಟು ರೂಪಗಳು, ಎಷ್ಟು ವಿವಿಧವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು, ಎಷ್ಟು ಕ್ಷುದ್ರ ಕಲಹಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ತಿಳಿದಿವೆ! ವಾಸುವಿನ ತಾಯಿ, ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ತಾಯಿ, ಅವರ ಅಜ್ಜನ ತಾಯಿ, ಅವರ ಅಜ್ಜನಜ್ಜನಜ್ಜನ ತಾಯಿ—ಎಲ್ಲರೂ ಪರಿಚಿತರು ಆ ಕಡೆಗೋಲು ಕಂಬಕ್ಕೆ! ಆ ಕಡೆಗೋಲು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮಾತಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಬಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಗುಟ್ಟುಗಳು ರಟ್ಟಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ! ಎಷ್ಟು ಸ್ನೇಹ ಪ್ರೇಮಗಳು ನುಚ್ಚುನೂರಾಗಿ ಮಣ್ಣುಗೂಡುತ್ತವೆ! ಎಷ್ಟು ದ್ವೇಷ ಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳು ಹಾಳಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಸ್ನೇಹ ಶಾಂತಿಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ! ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಬಾಯಿ ಬಂದರೆ ದೇವರೇ ಗತಿ! ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ ಪುರಾಣವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ! "ಅಯ್ಯೋ ನಾವು ರಾಮ, ಸೀತೆ, ಹನುಮಂತ, ರಾವಣ, ಪಂಚಪಾಂಡವರು, ಕೃಷ್ಣ, ಕೌರವ, ದ್ರೌಪದಿ ಇವರುಗಳ ಕಥೆಯೇ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆವಲ್ಲಾ!" ಎಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವ್ಯಾಸಾದಿ ಕವಿವರ್ಯರೂ ನಾಚಿ ತಲೆಬಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದವರಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ!

"ವಾಸೂ, ನಿನ್ನೆ ನೀನು ಬೆಣ್ಣೆ ಕದ್ದಿದ್ದು ಹೇಳಲೇನು?"

ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಬಳಿದಿದ್ದ ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟನ್ನು ಅನನ್ಯ ಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಮುಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ವಾಸು ಬೆಚ್ಚಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದನು. ಕಡೆಗೋಲು ಕಂಬವು ಅವನನ್ನೆ ದುರುದುರು ನೋಡಿ ಮುಗುಳುನಗುವಂತಿತ್ತು! ವಾಸುವಿಗೆ ದಿಗಿಲಾಯಿತು, ಯಾರು ನೋಡಿದ್ದರು ತಾನು ಬೆಣ್ಣೆ ಕದ್ದುದನ್ನು ಎಂದು! ತನಗೆ ಕೇಳಿಸಿದ್ದ ಧ್ವನಿ ತೀರಿಕೊಂಡ ಅಜ್ಜಮ್ಮನ

ಧ್ವನಿಯಂತಿತ್ತು. ಅಜ್ಜಮ್ಮನೇ ಕಡೆಗೋಲು ಕಂಬದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಿದರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ "ಅಜ್ಜಮ್ಮ, ನಿನ್ನ ದಮ್ಮಯ್ಯಾ! ಹೇಳಬೇಡ! ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇಲ್ಲೇ ನಿಂತದೆ!" ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಮುಕ್ಕಲು ತೊಡಗಿದನು. ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಕೆನ್ನೆ ಗಲ್ಲ ಮೂಗು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿತ್ತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನಾಗಮ್ಮನವರು ತಾವು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಾಸು ಬೆಚ್ಚಿದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಮುಗುಳು ನಕ್ಕು ಕನಿಕರದಿಂದ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಅಣ್ಣಂದಿರಂತೆಯೆ ಕ್ರಾಪು ಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ಜುಟ್ಟಿಗೂ ಕ್ರಾಪಿಗೂ ಮಧ್ಯಸ್ಥವಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಾದಂತಿತ್ತು. ಆ ಕೇಶಪಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಟಾಲಂ ಅವನ ಎಡಗಡೆಯ ಸುಣ್ಣದಪು ಮತ್ತು ಕಿವಿಗಳನ್ನು, ಜೇಸು ಹುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೆಜ್ಜೇಸು ಹುಳುಗಳು ಮುತ್ತುವಂತೆ ಮುತ್ತಿದ್ದುವು. ಗುಂಡಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಗಡಿಪಾರಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಷರಟು 'ಆ' ಎಂದು ಬಾಯ್ದೆರೆದುಕೊಂಡು ಬೀದಿಯ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಮೇಲಿದ್ದ ಕೊಳೆಯ ಭಾರವು ಒಂದು ಘಟ್ಟಿ ಸಾಬೂನಿಗೆ ಬೆವರು ಕೀಳಿಸು ವಂತಿತ್ತು. ಅವನುಟ್ಟಿದ್ದ ಅಡ್ಡಪಂಚೆಯೂ ಷರಟಿನ ಸಂಗಾತಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯೆ ಇತ್ತು. ನಾಗಮ್ಮನವರಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಮುದ್ದು ಸೂಸಿತು. ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೆ ಹಿಡಿದು ಅವನನ್ನೆ ನೋಡ ತೊಡಗಿದರು.

ವಾಸು ಎಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟನ್ನು ಪೂರೈಸಿ "ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ, ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು!" ಎಂದನು.

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಸಿಡುಕಿನಿಂದ "ಏನು ಹೊಟ್ಟೇನೋ ನಿನ್ದು? ಉಪ್ಪಿಟ್ಟಿಲ್ಲ!" ಎಂದು ಸೌಟಿನಿಂದ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥ ವನ್ನು ತಿವಿದು ತಿರುವತೊಡಗಿದಳು.

ವಾಸು ಹತಾಶನಾಗಿ ಹನಿಗಣ್ಣಾಗಿ ತನ್ನೆದುರು ನೆಲದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಆಗತಾನೆ ಬಿಸಿಲು ಕಿಟಕಿಯ ಸರಳುಗಳನ್ನು ದಾಟಿಬಂದು

ಪಟ್ಟೆಪಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೆ ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಹೊರಗಡೆ ಹೊಂಬಿಸಿಲು ಹಲಸಿನ ಮರದ ತಳಿರಿನ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುತಿತ್ತು. ದೂರದ ಕಾಡುಮರಗಳ ಹಸುರು ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಿಂದ ಒಂದು ಈಡಿನ ಸದ್ದೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅಂದು ಅವನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಾಹಸ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದುವು: ಹೂವಣ್ಣಯ್ಯ ರಾಮಣ್ಣಯ್ಯ ಬರುತ್ತಾರೆ; ಅವರಿಗೆ ಕಲ್ಲುಸಂಪಗೆ ಹಣ್ಣು, ಬೆಮ್ಮಾರಲ ಹಣ್ಣು ತರಬೇಕು. ತಾನು ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಒಡ್ಡಿದ್ದ ಉರುಳಿನಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದೆಯೋ ಏನೋ ನೋಡಬೇಕು. ಆ ಹುಳಿ ಚೊಪ್ಪಿನ ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಕಳಾರನ ಹಕ್ಕಿಯ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಏನಾಗಿವೆಯೋ ನೋಡಬೇಕು. ಬೈರನ ಮಗ ಗಂಗಹುಡುಗನ ಹತ್ತಿರ ಕೊಳಲು ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದುದು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಾಗಿದೆಯೊ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು. ನಿನ್ನೆ ರಬ್ಬರುಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದು ಪೊದೆಗೆ ಬಿದ್ದು, ಎಷ್ಟು ಅರಸಿದರೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅದನ್ನೂ ಪತ್ತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಯೋಚಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಪಟ್ಟಿ ಉದ್ದವಾಗುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಹಟಮಾಡಿ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣೀರುದುರುತ್ತಿರಲು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಲೋಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಗುಟುಕಿಗೆ ಕುಡಿದು, ಲೋಟವು ಸದ್ದಾಗುವಂತೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿದು "ಇದ್ರಪ್ಪನ್ಮನೇ ಗಂಟು! ಹಡ್ಬೇಮುಂಡೆ! ....." ಎಂದು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಗೊಣಗುಟ್ಟಿ ಬಯ್ಯುತ್ತ, ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಪುಟ್ಟಕ್ಕಯ್ಯನು ಏನಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿದರೂ ನಿಲ್ಲದೆ, ಉತ್ತರ ಹೇಳದೆ, ರಭಸದಿಂದ ಹೊರಗೆ ನುಗ್ಗಿದನು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನಾಗಮ್ಮನವರ ಮೈ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿತ್ತು. ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಒಳಗೆ ಬರಲು ಅವಳೊಡನೆ ನಡೆದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಖಾರವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದರು.

ವಾಸು ಬೈದುದು ಸುಬ್ಬಮ್ಮಗೆ ಕೇಳಿಸಿ, ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಾಗಲೆ ಅಗ್ನಿಪರ್ವತವಾಗಿತ್ತು. ನಾಗಮ್ಮನವರು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ

ಮಾತಿನ ಮಳೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. ನಡುನಡುವೆ ಬೈಗಳದ ಆಲಿಕಲ್ಲುಗಳೂ ಗುಂಡುಗಳಂತೆ ಸಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು:

"ಗಂಡನ್ನ ಕಳಕೊಂಡ ಮುಂಡೇರ ಹಣೇಬರವೇ ಹೀಂಗೆ.... ಅವರ ಕಣ್ಣು ಇಂಗೇ ಹೋಗಲಿ....ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಾದು, ಚಾಡಿ ಹೇಳಾದು....ಅವರ ನಾಲಗೆ ಬಿದ್ದೇಹೋಗಲಿ....ನಾನೀ ಹಾಳು ಮನೆಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದೆನೋ, ದೇವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒರಲೆ ಹಿಡಿದು ಹೋಗಾಕೆ! ಗಂಜಿ ಕುಡ್ಕುಂಡಿರ್ತಿದ್ದೆ....ಅವರ ಬಾಯಿಗೆಲ್ಲ ಹುಳ ಬಿದ್ದುಹೋಗಾಕೆ .... ಏನು ಉರಿಸ್ತಾರೋ .... ಏನು ಉರೀತಾರೋ .... ಇಬ್ಬರನ್ನ ತಿಂದಮಾರಿ ಮೂರ್ನೇಯವಳನ್ನೂ ತಿನ್ನಾಕೆ ನೋಡ್ತದೆ .... ಮುಖಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಹಾಕ .... ಹುಡುಗರು ಮಕ್ಕಳ್ನೆಲ್ಲಾ ನನ್ನಮೇಲೆ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ್ಹಂಗೆ ಬಯ್ಸೋದೆ!...."

"ಯಾರೇ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿದ್ದು? ಯಾವಾಗ್ಲೆ?"

"ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಮಿಸುಗಿದ್ದು ನನಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲೇನೋ?"

"ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ್ಹಂಗೆ ಬಯ್ತಾಯಾ? ದಿಂಡೆ ಬಸವಿ!"

"ಯಾರೇ ದಿಂಡೇ ಬಸವಿ? ಹಾದರಗಿತ್ತಿ?"

ನಾಗಮ್ಮನವರಿಗೆ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಆ ರೀತಿ ಮೇರೆಮೀರಿ ಎಂದೂ ಬೈದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ? ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪುಟ್ಟಮ್ಮ "ದೊಡ್ಡಮ್ಮ, ಸುಮ್ಮನಿರೆ! ಆ ನಾಯಿ ಕೈಲಿ ಏನು ಮಾತು?" ಎಂದಳು.

"ಯಾರೇ ನಾಯಿ? ಬಜಾರಿ!" ಎಂದು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಸೌಟಿನೊಡನೆ ಮುಂದೆ ಬಂದಳು.

ಪುಟ್ಟಮ್ಮ "ಬಾ! ನೋಡಾನ!" ಎಂದು ಎದ್ದು ನಿಂತಳು.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಕಷ್ಟಮಾಡಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಗಿಂತಲೂ ಬಲಿಷ್ಠೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಮಂತ ಕನ್ಯೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅಳುಕಿ ಗೊಣಗುತ್ತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದಳು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಲ್ಯ ಹೊತ್ತಿಹೋಗಿತ್ತು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಆ ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ಒಲೆಯಮೇಲಿಂದೆತ್ತಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೋರಾಗಿಯೆ ಇಟ್ಟಳು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಾಳಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಕಲ್ಲುಗಡಿಗೆ ಕಾನೂರು ಸಂಸಾರದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಬಿರುಕುಬಿಟ್ಟು, ಪಲ್ಯದ ಗಸಿ ಕೆಂಪಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮನ ಕೋಪ ಭಯಾನುತಾಪಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿ, ಮೇಲೋಗರವನ್ನು ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಬೇರೆಯ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿದಳು.

ಇನ್ನೂ ತರಕಾರಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೆ ಇದ್ದ ನಾಗಮ್ಮನವರಿಗೆ ಪುಟ್ಟಮ್ಮ "ಅಯ್ಯೋ, ಹೋಯ್ತಲ್ಲೋ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ! ಮುತ್ತಿನಂಥ ಗಡಿಗೆ!" ಎಂದಳು.

"ಹೋದರೆ ಹೋಯ್ತು, ಬಿಡು. ಎಲ್ಲ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗ್ಲಿ. ನಿನಗೇನು? ನೀನೇನು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಸ್ವಿತವೇ?" ಎಂದು ನಾಗಮ್ಮ ತಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದರು.

ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದೆ "ಅದರ ಓಡಿನಲ್ಲೇ ತಲೇ ಕೆರೀಬೇಕು ಹಿಡ್ಕೊಂಡು" ಎಂದು ಹಲ್ಲು ಕಡಿದಳು.

"ನಿನ್ನಜ್ಜ ಬರ್ಬೇಕು" ಎಂದಳು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ.

"ನನ್ನಜ್ಜ .... ಬಂದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಕೂತು ಬರಾಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲೇ!.... ತಡೀ.... ಅಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸ್ತೇನಿ."

"ಅಪ್ಪಗಾರೂ ಹೇಳು! ಅಜ್ಜಗಾರೂ ಹೇಳು" ಎಂದುಬಿಟ್ಟಳು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ.

"....ಗೆ ಕಲ್ಲುಹಾಕಿದ್ಹಾಂಗೆ ಮಾಡ್ತೀಯಲ್ಲಾ! ಸುಮ್ಮನಿರ್ತೀಯೆ ಇಲ್ವೆ?" ಎಂದರು ನಾಗಮ್ಮ.

"ಬಾಯಾಗೆ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ...." ಎಂದಳು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ.

ಮುಂದೆ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರವರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಕಡೆಗೋಲು ಕಂಬವು ಅಕ್ಷರಶಃ ಸಾಕ್ಷೀಭೂತವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು.

ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಬಂದು ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪಟ್ಟೆಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನೊಣಗಳು ನಾದಮಾಡಿ ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಬೆಕ್ಕು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಮೈನೆಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತಿತ್ತು. ಅದರ ಎರಡು ಮರಿಗಳು ವಾಸು ತಿಂದು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟಿನ ಚೂರುಗಳನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅದರಲ್ಲೊಂದು ಮರಿ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಾಲವನ್ನು ನೆಗಹಿ ಮಿಯಾವ್ ಎನ್ನುತ್ತ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು, ಕೋಪದಿಂದಿದ್ದ ಅವಳು ಝಾಡಿಸಿ ಒದ್ದ ಏಟಿಗೆ ಫ್ಘುಕ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ಒಲೆಯ ಮೂಲೆಗೆ ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ಗೋಡೆಗೆ ತಗುಲಿ ಬಿದ್ದಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿತ್ತಲು ಕಡೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಯಾರೋ "ಅವ್ಮಾ! ಅವ್ಮಾ!" ಎಂದು ಕರೆದರು.

ಯಾರೂ ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕರೆದವಳು ಬೇಲರ ಬೈರನ ಹೆಂಡತಿ ಸೇಸಿ ಎಂದೇನೋ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಸೇಸಿ ಮತ್ತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ "ಅವ್ಮಾ! ಅವ್ಮಾ! ಯಾರ್ರೋ ಒಳಗೆ?" ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಉತ್ತರ ಬರದಿರಲು ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ಕೂಗಿದಳು.

ಒಲೆಯ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ "ಯಾರೇ ಅದು?" ಎಂದು ಸಿಡುಕಿದಳು.

"ನಾನ್ರೋ, ಸೇಸಿ. ಅಕ್ಕಿ ಬೀಸಾಕೆ ಹೇಳಿ ಕಳ್ಸಿದ್ರಿ."

"ಯಾರೂ ಸಾಯ್ಲಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ, ಕಡುಬು ನುರಿಯಾಕೆ!" ಎಂದಳು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ.

ಸೇಸಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. "ತಂಗಳು ಹಾಕ್ತೇನಿ ಅಂದಿದ್ರಿ" ಎಂದಳು ಮೆಲ್ಲಗೆ.

"ಯಾರೇ ಹೇಳಿದ್ದು."

"ನಾಗಮ್ಮೋರು."

ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಕೇಳಿ, ನಾಗಮ್ಮನವರು ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಲೋಸುಗ ಹಿಟ್ಟು ಬೀಸಿಕೊಡಲು ಸೇಸಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು.

"ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ! ಯಾರು ಏನಾದ್ರೂ ಸಾಯ್ಲಿ! ಅನ್ನಾನೂ ಇಲ್ಲ; ಗಿನ್ನಾನೂ ಇಲ್ಲ!"

ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ರಭಸದಿಂದ "ಸೇಸೀ" ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

"ಆ್ಞ" ಎಂದಳು ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗೆ ಸೇಸಿ.

"ಅನ್ನ ಕೊಡ್ತೀನಿ, ನಿಲ್ಲು!"

"ಹೂನ್ರವ್ವಾ!"

ಒಲೆಯ ಬಳಿ ಒಂದು ಬೋಗುಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ರಾತ್ರಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಅನ್ನವನ್ನು ನಾಯಿಗಳಿಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆ ಲೆಕ್ಕದ ಮೇಲೆಯೇ ಆವೊತ್ತು ಎಸರಿಗೆ ಕಡಮೆ ಅಕ್ಕಿ ಹಾಕಿದ್ದಳು. ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಸರಸರನೆ ಹೋಗಿ ಆ ಬೋಗುಣಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಿತ್ತಲು ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಳು. ಸಮಾಧಾನದ ಸಮಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಅನ್ನವನ್ನು ನಾಯಿಗಾಗಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಅದನ್ನು ಸೇಸಿಗೆ ಕೊಡಲು ಹಟ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸೇಸಿಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೆ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ದಡದಡನೆ ಓಡಿಬಂದು, ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬೋಗುಣಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದಳು. ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಕಸುವಿನಿಂದ ಎಳೆದು ಜಗ್ಗಿದಳು. ಬೋಗುಣಿ ದಡಾರನೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು, ಸಗಣಿ ಬಳಿದಿದ್ದ ಕರಿಯ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ತಾಮ್ರ ವರ್ಣದ ಕೇಸಕ್ಕಿಯನ್ನದ ರಾಶಿ ಕೆದರಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಪುಃ ಬೈದಾಟವಾಗಿ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಬಿದ್ದ ಅನ್ನವನ್ನೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಬೋಗುಣಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಹಿತ್ತಲ ಕಡೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಸೇಸಿಯ ಬಳಿ ಇಟ್ಟು, ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಸೇಸಿಗೆ ಪಾಕಶಾಲೆಯಲ್ಲಾದ ಘೋರ ಯುದ್ಧ ಸದ್ದು ಶಾಪಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಜಗಳದ ಕೂಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬೆದರಿ, ಅದನ್ನಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಸೋಜಿಗಪಡುತ್ತ ಹೋದಳು. ಯಜಮಾನರ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಾವು ಏರಿತ್ತೆಂದು ಆಕೆ ಊಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹಿತ್ತಲು ಕಡೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಡೊಳ್ಳೇರಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನಾಯಿಮರಿಗಳು ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಬೋಗುಣಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು

ಆಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಬಾಲವಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ದೂರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದುವು; ಅಥವಾ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸೇಸಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗು ವುದರಲ್ಲಿಯೆ ಆ ಮರಿಗಳು ಬೋಗುಣಿಗೆ ಬಾಯಿಹಾಕಿದುವು. ಅವುಗಳು ಕೂಳು ಮುಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಬಕಾಸುರನೂ ನಾಚುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಾಲ ವಿಳಂಬವಾದರೆ ಅನ್ನ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕಾಲವನ್ನೇ ವಂಚಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವು ಕೂಳುಣ್ಣುವುದರಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯವಾಗಿದ್ದುವು. ಬಾಲಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರಲು, ಹೊಟ್ಟೆಗಳು ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಗಳು ನೆರೆಯೇರುವಂತೆ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಉಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದುವು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಚ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಕೋಳಿಗಳೂ ನಾಯಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಬಂದು ಬೋಗುಣಿಯಿಂದ ಅನ್ನಾಪಹಾರ ಮಾಡ ತೊಡಗಿದುವು. ನಾಯಿಮರಿಗಳಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಕೋಳಿಯನ್ನು ಅಟ್ಟುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಮರಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರಿಯೂ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಹೂಡಿತ್ತು! ಆ ನಾಯಿಮರಿ ಮತ್ತು ಕೋಳಿಗಳ ಗಲಭೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಟೈಗರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿ, ಕುತೂಹಲ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಎದ್ದುಬಂದಿತು. ನೋಡುತ್ತದೆ: ಅನ್ನಸ್ವರ್ಗದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದುಬಿದ್ದಿದೆ! ಬೀಗವಿಲ್ಲ, ಕಾವಲಿಲ್ಲ! ಸರಿ, ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಹಾರಿ ಬಂದು ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿ, ನಾಯಿಮರಿಗಳನ್ನು ಗುರ್ರೆಂದು ದೂರ ತಳ್ಳಿ, ಬೋಗುಣಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿತು. ಆದರೆ ನಾಯಿಮರಿಗಳು ಬಿಡ ಬೇಕಲ್ಲಾ! ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು ಬಂದು ಬೋಗುಣಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದುವು. ಟೈಗರಿಗೆ ರೇಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಚ್ಚಿ ಓಡಿಸಿತು. ಮರಿಗಳ ಆರ್ತನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ರೂಬಿ, ಡೈಮಂಡು, ರೋಜಿ, ಟಾಪ್ಸಿ, ಕೊತ್ವಾಲ ಎಲ್ಲವೂ ಬಂದು, ನೋಡಿ, ಬೋಗುಣಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದುವು. ದೊಂಬಿಗಾರಂಭ ವಾಯಿತು. ಬೋಗುಣಿ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಉರುಳಿ ಅನ್ನವು ಊರೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿತು. ನಾಯಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವೂ ನುಗ್ಗಿದುವು. ಟೈಗರಿಗೂ ಡೈಮಂಡಿಗೂ ರೋಜಿಯ ಪ್ರಣಯದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮೊದಲೆ ವೈಮನಸ್ಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಎರಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಬಲವಾದ ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭ

ವಾಗಿ, ಗಲಾಟೆ ಮನೆಯ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಾಯಿ ಮರಿಯೊಂದು ಕದನವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ನಾಯಿಗಳ ಕಾಲು ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೊಚ್ಚೆಗೆ ಧೊಪ್ಪೆಂದು ಬಿದ್ದಿತು. ಕರಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕೆಸರು ಅದರ ಮೈ, ಮುಖ, ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡಿತು. ಅದೇ ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚೆಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅನ್ನವನ್ನು ಆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹುಂಜನೊಂದು ತಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿಯೊ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿಯೊ, ಮರಿಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಕುಟುಕಿತು. ಮರಿ ಅತಿದಾರುಣವಾದ ನೋವಿನಿಂದ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಅರಚಿ ಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು.

೮

ಬೇಲರ ಬೈರನ ಮಗ ಗಂಗಹುಡುಗನೊಡನೆ

ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಕೊಡದಿದ್ದ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರನುಗ್ಗಿದ ವಾಸು ಜಗಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ ಬೀರುವಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೆದರಿಬಿದ್ದಿದ್ದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅವನ ತಂದೆ ಕೆಲವು ಜನಗಳೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ವಾಸುವಿಗೆ ಅವರು ಯಾರು ಯಾರು ಎಂದು ನೋಡಲೂ ಪುರಸತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಗಮನವು ತನ್ನಮೇಲೆ ಬೀಳದಂತೆ ಸದ್ದುಗೈಯದೆ ಹೋಗಿ, ಮುಂಡಿಗೆಯ ಅಗ್ರಭಾಗಕ್ಕೆ ಮೊಳೆಹೊಡೆದು ಜೋಡಿಸಿದ್ದ ಮುಖ ಕಟ್ಟಿದ ದೊಡ್ಡಿನ—ಕಾಡುಕೋಣಗಳಿಗೆ 'ದೊಡ್ಡು' ಎಂದು ಹೆಸರು— ಕೋಡಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದನು. ಕೈಗೆ ಬಂದ ತನ್ನ ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಿರುಜಗಲಿಯ ಒಂದು ಮೂಲೆಗೆ ನಡೆದು, ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಒಂದು ಕಂಬಳಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತು "ಪುಟ್ಟಾ! ಪುಟ್ಟಾ! ಏ ಪುಟ್ಟಾ!" ಎಂದು ಕರೆದನು. ಗಾಡಿಯಾಳು ನಿಂಗನ ಮಗ ಪುಟ್ಟನು ಕಂಬಳಿ ಯೊಳಗಿನಿಂದಲೆ "ಆ್ಞ" ಎಂದನು.

"ನಿನ್ನೆ ಹೇಳಿದ್ದ ಕೆಲ್ಸಕ್ಕೆ ಬರ್‍ತೀಯೇನೋ?"

"ನಿನ್ನೆ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿದ್ದು ಬಾಳ ನೋವಾಗದೆ. ನಾ ಬರಾದಿಲ್ಲ. ನೀವೇ ಹೋಗಿ."

"ಕಲ್ಲಿನ ಚೀಲ ಎಲ್ಲಿದೆಯೊ?"

ಪುಟ್ಟನು ತಲೆಗೆದರಿ, ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿದು, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹಿಕ್ಕುಕಟ್ಟಿ ವಿಕಾರವಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಬಳಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ವಾಸುವನ್ನು ನೋಡಿ "ಆ ಹೆಬ್ಬಾಗಲ ಸಂದೀಲಿ ಹಾರೆ ಪಿಕಾಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಇಡ್ತಾರಲ್ಲಾ...."

"ಹ್ಞು."

ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಡೂಲಿ ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿತ್ತು. ಅದು ಮರಿ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ವಾಸು ಅದಕ್ಕೆ ತಿಂಡಿಕೊಟ್ಟು ಸಲಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು.

"ಅಲ್ಲೊಂದು ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಬುಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟಾರಲ್ಲಾ...."

"ಹ್ಞೂ." ವಾಸುವಿಗಾಗಲೆ ಬೇಸರವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು.

"ಅದ್ರ ಹತ್ರ ಒಂದು ಕೂಣಿ ಆದೆ...."

"ಹ್ಞೂನೋ...." ವಾಸುವಿನ ಧ್ವನಿ ಕುಪಿತವಾಯಿತು.

"ದೊಡ್ಡ ಕೂಣಿ ಅಲ್ಲ, ಸಣ್ಣದು...."

"ಹೇಳೋ ಅಂದ್ರೆ...."

"ಬೈರ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲ, ಸಿದ್ದ ಮಾಡಿದ್ದು...."

ವಾಸು ಮುಖ ಕೆರಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ದಡಕ್ಕನೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅರಸಿದನು. ಹಾರೆ, ಪಿಕಾಸಿ, ಗುದ್ದಲಿ, ಕೂಣಿ!—ಸಣ್ಣ ಕೂಣಿಗೆ ಕೈಹಾಕಲು ಅದರೊಳಗೆ ಮಿಣಾನುಚೂರುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಇಲಿಯೊಂದು ಕೈಮೇಲೆಯೆ ಹತ್ತಿ ನೆಗೆದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಡೊಗರಿನೊಳಗೆ ಸುಗ್ಗಿತು. ವಾಸು ಸರಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ನಿಟ್ಟುಸಿರೆಳೆದನು. ಪುಟ್ಟನ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ರೇಗಿದನು; ಮತ್ತೆ ಹುಡುಕಿದನು. ಕಲ್ಲಿನ ಚೀಲ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹಲ್ಲುಮುಟ್ಟೆ ಕಡಿಯುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಪುಟ್ಟ ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಅವನು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೆ ಕಂಬಳಿಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು.

"ಏ ಪುಟ್ಟಾ!"

ಪುಟ್ಟ ಮತ್ತೆ ತಲೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದನು.

"ಎಲ್ಲಿಟ್ಟೆಯೋ, ಸಿಕ್ಲಿಲ್ಲಲ್ಲೋ!" ಎಂದು ಸಿಡುಕಿದನು ವಾಸು.

"ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ರೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ರಿ....ಆ ಹುಣ್ಸೇಮರ್ದ ಬೇರಿನ ಸಂದೀಲಿಟ್ಟೇನಿ!"

ವಾಸು ಹೋಗಿ ಹುಡುಕಲು ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲುಹರಳುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದ ಚೀಲವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸ್ಲೇಟು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗಲೋಸ್ಕರ ಹೊಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಚೀಲಕ್ಕೆ ರಬ್ಬರ್ ಬಿಲ್ಲಿಗಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಹೊರುವ ಚಾಕರಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ರಜಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೇಕೆ ನಿರುದ್ಯೋಗವಾಗಬೇಕು?

ವಾಸು ಅದುವರೆಗೂ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ತೊಡಗಿದನು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಅದನ್ನು ಮೈಯಿಂದ ಸುಲಿದಿಡುವ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಡಿಮೇಲಾಗಿ ದ್ದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಂದರೆಕೊಟ್ಟಿತು. ಅಂತೂ ಯುಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಲಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ಅಂಗಿ ತೊಟ್ಟನು. ಜೇಬಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ರಬ್ಬರ್ ಬಿಲ್ಲು ಮಾಯವಾಗಿದೆ! ಉಪನ್ಯಾಸಮಾಡಲು ವೇದಿಕೆಯಮೇಲೆ ನಿಂತ ವಾಗ್ಮಿಗೆ ತನ್ನ ಮಸ್ತಕವೇ ಗೈರುಹಾಜರೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದರೆ ಹೇಗಾಗಬಹುದೋ ಹಾಗಾಯಿತು ವಾಸುಗೆ! ಗಾಬರಿ ಯಾಗಿ ಜೇಬುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜಡ್ತಿ ಮಾಡಿದನು. ಸರ್ವವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹ ಶಾಲೆಗಳಂತಿದ್ದ ಆ ಜಿಗಟು ಜಿಗಟಾದ ಜೇಬುಗಳಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಒಂದೊಂದೇ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಬೆಳಕು ಕಂಡವು: ಮುರಿದು ಮುರಿದು ಹೋಗಿದ್ದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸರಸ್ವತಿಯ ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರ; ಜಜ್ಜಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಒಂದು ತವರದ ಪೀಪಿ; ಯಾವ ಕಾಲದ್ದೋ ಏನೋ ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿಯ ಚೂರು; ಎರಡು ಮೂರು ಬಳಪದ ಚೂರು; ಸಿಂಡು ಮುಸುಡಿಯ ಒಂದು ಸೀಸದಕಡ್ಡಿಯ ವಾಮನಾವತಾರ; ಏಳೆಂಟು ಕೋವಿಯ ಚರೆ; ಒಂದು ಬಣ್ಣದ ಬೀಗ; ಅರ್ಧ ತಿಂದಿದ್ದ ಒಂದು ಉತ್ತುತ್ತೆಯ ಹಣ್ಣು; ಒಂದೆರಡು ದುಂಡನೆಯ ಕಲ್ಲುಹರಳುಗಳು; ಅಜಿಬಿಜಿಯಾಗಿದ್ದ ಬೆಮ್ಮಾರಲ ಹಣ್ಣುಗಳು; ಒಂದು ಧೂಪದ ಕಾಯಿ; ರಬ್ಬರ್ ಚೂರು ಗಳು; ಹಗ್ಗ; ಅಷ್ಟಾವಕ್ರವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಹಿಡಿಹೋದ ಸಣ್ಣ ಚೂರಿ; ಒಂದು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣವಾಗಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಯ ಪುಕ್ಕ; ಒಂದು ಸೇಫ್ಟಿಪಿನ್; ಒಂದು ಮಧ್ಯೆ ತೂತಾಗಿದ್ದ ಮೂರು ಕಾಸು;....ಹಾಳು ಸಾಮಾನು ಗಳು! ತೆಗೆದಷ್ಟೂ ಇವೆ! ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರೆಯೋ ದ್ರೌಪದಿಯ ಸೀರೆಯೋ ಆ ಜೇಬು! ರಬ್ಬರ್ ಬಿಲ್ಲು ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಯಾರೋ ಕದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಶಂಕೆಪಟ್ಟನು; ಆಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟನೇ ಕದ್ದಿರ ಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಹರಡಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಜೇಬುಗಳಿಗೆ ತುಂಬಿದನು. ತುಂಬುವ ಗಲಿಬಿಲಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಣ್ಣೂ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿತು.

ಪುಟ್ಟನಿಂದ ರಬ್ಬರ್ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಕಕ್ಕಿಸಿಬಿಡಲು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆ ಕಳ್ಳನು ಕಾಲುನೋವಿನ ನೆವದಿಂದ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೂ ವಾಸುವಿಗೆ ನಿರ್ವಿವಾದವಾಯಿತು!

ಆದರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೆ ರಬ್ಬರ್ ಬಿಲ್ಲು ಬಿದ್ದಿತ್ತು!

ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಅದು ಜೇಬಿನಿಂದ ಬಿದ್ದುದೆ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿದ್ದೆಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಪೋಲೀಸಿನವನು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ವಾಸು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ತುಡುಕಿ ಹಿಡಿದು, ಮತ್ತೆ ಹುಣಿಸೆಯ ಮರದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಲ್ಲಿನ ಚೀಲದ ದಾರವನ್ನು ಬಗಲಿಗೆ ಜನಿವಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಗುಲಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟನು.

ಗಟ್ಟದಾಳುಗಳು ಕಟ್ಟಣೆಯ ಕಲ್ಲುಗಳಮೇಲೆ ಕತ್ತಿ ಮಸೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಹೆಣ್ಣಾಳುಗಳು ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತು ಗಳಪುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ನಡುವೆ ಗಂಗೆಯೂ ಸಾಲಂಕೃತಳಾಗಿ ಕುಳಿತು ಹರಟುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸೇರೆಗಾರರ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದ ಅವಳು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತನಗಿರುವ ಬಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲೆಂಬಂತೆ ವಾಸುವನ್ನು ಕರೆದಳು. ಆದರೆ ವಾಸು ಹಿಂತಿರುಗದೆ ನಡೆದನು.

ಹೋಗುವಾಗ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಬತ್ತದ ಹೊಟ್ಟು ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ 'ಉಮ್ಮಿಗುಡ್ಡೆ'ಯ ಕಡೆಗೆ ಇಣಿಕಿ ನೋಡಿದನು. ಔದಾಸೀನ್ಯದ ನೋಟವು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕುತೂಹಲ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತನು. ಏಳೆಂಟು ಹುರುಸಲಕ್ಕಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೂಡಲೆ ಚೀಲದಿಂದ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದು, ರಬ್ಬರ್ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಡಿ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿ ಎಳೆದು, ಗುರಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನು ಗುರಿಯಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಹಾರಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಕೂತಿತು. ವಾಸು ಹಕ್ಕಿಯನ್ನೇ ನೋಡಿ ಗುರಿಯಿಡುತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದುವರಿದನು. ಅವನ ಬಲಗಾಲು ಒಂದು ಸೆಗಣಿ ಗುಪ್ಪೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ತಣ್ಣಗಾಯಿತು. ಬೆರಳು ಸಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೆಗಣಿ ಪಿಚಪಿಚನೆ ಮೇಲೆ ಬಂದಿತು. ವಾಸುವಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಕಾಲು ಕೊಡಹ

ಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಆದರೂ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ನಿಂತು ಹಕ್ಕಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟನು. ಅವನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಡೂಲಿ ಒಡೆಯನ ಬೇಟೆಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲೆಂದು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕಡೆ ವೇಗದಿಂದ ನುಗ್ಗಿತು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಪಟಪಟನೆ ಹಾರಿ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದುವು. ವಾಸುಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದು ಹಕ್ಕಿಗಿಟ್ಟಿದ್ದ ಗುರಿಯನ್ನು ನಾಯಿಗೇ ತಿರುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಡೂಲಿ ನೋವುದನಿಗೈಯುತ್ತ ಓಡಿತು. ಕಾಲಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಸೆಗಣಿಯನ್ನು ಹಲಸಿನ ಮರದ ಬೇರಿಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ಒರಸಿ ಗಂಗನನ್ನು ಕರೆಯಲೆಂದು ಬೈರನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ ಬೈರನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸೇಸಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬೈರನು ದೂರ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಬಗನಿ ಮರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ದನಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ಮೇವಿಗೆ ಬಿಡಲು ಹಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಸೇಸಿ ನಾಗಮ್ಮನವರು ಹಿಟ್ಟು ಬೀಸಲು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ 'ಮನೆಗೆ' ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸಂಚಾರ ಹೋಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದ್ದ ಗಂಗ ಹುಡುಗನು ಬಿಡಾರದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಏನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಎದುರು ಒಂದು ಕರಿಯ ಕಂತ್ರಿ ನಾಯಿ ಅವನ ಕೈಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂತೆ ಕರ್ರಗೆ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದ ಒಂದು ಹಾಲಿವಾಣದ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಲೀಜಿನಲ್ಲಿ ಹೇಂಟೆಯೊಂದು ಮರಿಗಳೊಡನೆ ಕೆದರುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿತ್ತು.

ನಾಯಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ದೂರ ನೋಡಿ ಬೊಗಳಿತು. ಗಂಗ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ವಾಸು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಗಂಗನು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದುದನ್ನೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುದನ್ನೂ ಬಿಡಾರದೊಳಗಣ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಎಸೆದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಾಸು "ಓ ಗಂಗಾ" ಎಂದು ಕೂಗಿದನು. ಗಂಗನು "ಓ" ಎನ್ನುತ್ತ ವಾಸುವಿಗೆ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ಹೋದನು. ವಾಸು ಬಿಡಾರದ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು "ನೀವ್ಯಾಕೆ ಬರ್ತೀರಯ್ಯಾ? ನಾನೇ ಬರ್ತೀನಿ, ನಿಲ್ಲಿ" ಎಂದನು. ಅವನ ನಡೆ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಶಂಕೆ ಭಯಗಳಿದ್ದುದು ವಾಸುಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ಹೊಲೆಯರ ಅಂಗಳಕ್ಕೇ ಹೋಗಿ ನಿಂತನು.

ಮಲಿನ ಕೌಪೀನ ವಿನಾ ದಿಗಂಬರನಾಗಿ, ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ "ಕೊಳಲು ಆಯ್ತೇನೋ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು.

"ಇಲ್ಲಯ್ಯಾ, ಇನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲ" ಎಂದ ಗಂಗನು ನಾಯಿ ಮೂಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ತಿಪ್ಪೆಳು ಗರಿಗಳ ಕಡೆ ಕಳ್ಳನೋಟ ನೋಡಿದನು.

"ಎಲ್ಲಿ? ಎಷ್ಟಾಗಿದೆ, ನೋಡೋಣ, ತಗೊಂಡು ಬಾ."

"ಅಪ್ಪ ಎಲ್ಲೋ ಇಟ್ಟು ಹೋಗ್ಯಾನೆ...." ವಾಸ್ತವಾಂಶವೇ ನೆಂದರೆ ಅವನು ಕೊಳಲನ್ನು ಮಾಡುವ ತಂಟೆಗೇ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ.

"ಹೋಗಲಿ ಬಾ. ನಿನ್ನೆ ಹೊಡೆದ ಹಕ್ಕಿ ಹುಡುಕೋಣ."

ಗಂಗ ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಿದ್ದ ತಿಪ್ಪೆಳದ ಕಡೆ ಕಳ್ಳನೋಟ ನೋಡಿ "ಬಿತ್ತೊ ಬೀಳ್ಲಿಲ್ಲೋ! ಅದೆಲ್ಲಿ ಸಿಗ್ತದ್ರಾ ಈಗ?" ಎಂದನು.

"ಛೇ, ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದದೆ. ನಾ ನೋಡೀನಿ."

"ಬಿದ್ದಿದ್ರೂ ರಾತ್ರಿ ನರೀಗಿರೀ ಕಚ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಾಕೆ ಸಾಕು."

"ನೀ ಬರ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲೋ?....ಅದೊಂದ್ಕೇ ಅಲ್ಲ....ಸಬೆ ಒಡ್ಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡ್ಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು....ಆ ಪಿಕಳಾರದ ಮರೀಗೆ ಹಣ್ಣು ಕೊಡ್ಬೇಕು....ಆಮೇಲೆ ಇವತ್ತು ಮಜ್ಜಾನ ಹೂವಣ್ಣಯ್ಯ ರಾಮಣ್ಣಯ್ಯ ಬರ್ತಾರೆ ಮೈಸೂರಿಂದ....ಅವರಿಗೆ ಬೆಮ್ಮಾರಲ ಹಣ್ಣೂ ಕಲ್ಸಂಪಗೆ ಹಣ್ಣೂ ತರಬೇಕು...."

"ಬಿಡಾರದಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಲ್ರೊ! ಏನ್ಮಾಡಾದು? ಅವ್ವ ಮನೀಗೆ ಹೋಗ್ಯಾದೆ."

ವಾಸು ತಾನೊಬ್ಬನೆ ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದಿದ್ದನು. ಸೇಸಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಘಟನೆಯನ್ನೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಜೋಲುಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದು "ಗಂಗಾ, ಸೇಸಿ ಓ ಅಲ್ಲಿ ಬರ್ತಾ ಇದೆ. ನೀನು ಬಾ" ಎಂದನು.

"ಬರ್ತೀನಿ ತಡೀರಿ" ಎಂದು ಗಂಗನು ಬಿಡಾರದ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ವಾಸುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ "ಅವ್ವಗೆ ಹೇಳಿ ನೀವೆ" ಎಂದನು.

ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಸೇಸಿಗೆ ವಾಸು "ಸೇಸೀ ಗಂಗನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತೀನೇ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲ್ಸಾ ಇದೆ" ಎಂದನು. ಸೇಸಿ "ಅಯ್ತಯ್ಯಾ" ಎಂದು ಬಿಡಾರದ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಹುಡುಗರಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟರು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ವಾಸು, ಗಂಗ, ಪುಟ್ಟ ಮೂವರೂ ಸೇರಿ ಹಕ್ಕಿಯ ಗೂಡುಗಳಿಗಾಗಿ ಪೊದೆಗಳನ್ನು ಅಜಮಾಯಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಪಿಕಳಾರ ಹಕ್ಕಿಯ ಗೂಡು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಆ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಪುನೀಲಿ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಚುಕ್ಕಿ ಚುಕ್ಕಿಯಾಗಿದ್ದ ಮೂರು ಪುಟ್ಟ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿದ್ದುವು. ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ತೆಗೆಯಕೂಡದೆಂದೂ, ಮರಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮರಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಸಾಕಬೇಕೆಂದೂ, ವಾಸು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅವನು ದಿನಕ್ಕೆ ಕಡೆಯಪಕ್ಷ ಎರಡು ಸಾರಿಯಾದರೂ ಹೋಗಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೋದಾಗ ಪ್ರತಿಸಲವೂ ಕಾವು ಕೂತಿರುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಮೊಟ್ಟೆಗಳೊಡೆದು ಮರಿಯಾಗಿದ್ದುವು. ಮರಿಗಳು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಸಿಗೆಯಾಗಿದ್ದುವು. ತುಪ್ಪುಳಿಲ್ಲದ ಮೈ, ಬೋಡು ಮಂಡೆ, ದೇಹದ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅತಿ ಎಂದು ಕಾಣುವ ಕೊಕ್ಕು, ಎಲ್ಲವೂ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿತ್ತು. ವಾಸು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವು ತಮ್ಮ ಕೆಂಪು ಪೊರೆಯ ಬಾಯಿಗಳನ್ನು, ಜಗತ್ತನ್ನೇ ನುಂಗುತ್ತೇವೆಂಬಂತೆ ಅಗಲವಾಗಿ ತೆರೆದು ಗೋಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತಿದ್ದ ಲಂಟಾನದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚುವತನಕ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ತಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಯಿತುತ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ 'ಮಲತಾಯಿ'ಯಾದ ವಾಸು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೈತುತ್ತುಗಳೂ ಸೇರಿ ಆ ಮರಿಗಳು ಅಜೀರ್ಣದಿಂದ ಹೇಗೆ ಸಾಯಲಿಲ್ಲವೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ! (ಪುಟ್ಟ, ರಂಗ ಅವರು ಬೇರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ?) ಕಡೆಗೆ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಗರಿ ಮೂಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ವಾಸು ಇನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಾವು ಎಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಪುಟ್ಟ ಗಂಗರೊಡನೆ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ, ಗಂಗನ ಯಂತ್ರಜ್ಞತೆಯಿಂದಲೂ ಪುಟ್ಟನ ಶ್ರಮದಿಂದಲೂ ತನ್ನ

ನೇತೃತ್ವದಿಂದಲೂ ಆ ಪೊದೆಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೆ ಒಂದು 'ಸೆಬೆ' ಯೊಡ್ಡಿದ್ದನು. ಅದನ್ನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಅವನು ಆ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಗಂಗದ್ವಿತೀಯನಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದುದು.

ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ: 'ಸೆಬೆ'ಗೆ ಹಕ್ಕಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದೆ. ಹೆದೆಯೇರಿದ ಧನುಸ್ಸಿನಂತೆ ನೆಲದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಾಗಿದ್ದ ಸಿಡಿಗೋಲಿನ ತುದಿಯಿಂದ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿಮ್ಮನೆ ನೇರವಾಗಿ ಇಳಿದಿದ್ದ ಸೂತ್ರದ ಮಧ್ಯೆ, ಉರುಳುಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲು ಸಿಕ್ಕಿ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ನೇತಾಡುತ್ತಿದೆ 'ಪಿಕಳಾರ ಹಕ್ಕಿ ! ಬಹಳ ಒದ್ದಾಡಿ ಬಳಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಎದೆಯ ಬಿಳುಪೂ ಅಡ್ಡಿಕೆಯಂತೆ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಪೂ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹಕ್ಕಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕೋಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕೇಸೆಹಣ್ಣು ರಕ್ತವರ್ಣದ ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದಂತೆ ರಂಜಿಸಿತ್ತು.

ಹುಡುಗರಿಬ್ಬರೂ ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನುಗ್ಗಿದರು. ಬಗಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಚೀಲವು ತೂಗಾಡಿ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ವಾಸುಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸಗಾತ್ರಗಳೆರಡು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ರಭಸದಿಂದ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಮೊದಲೇ ಬಳಲಿ ತಣ್ಣಗಾಗಿದ್ದ ಆ ಬಡ ಪಕ್ಷಿ ಮತ್ತೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಪಟಪಟನೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂಧವಿಮುಕ್ತವಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ವಾಸುವಿನ ಕೈ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತು. ಭೀತಿಯಿಂದಲೂ ಆಯಾಸದಿಂದಲೂ ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಗಿ ಏದುತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಯ ಕಾಲನ್ನು ಉರುಳಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದರು.

ವಾಸು ಅದರ ನುಣ್ಗರಿಗಳನ್ನು ಸವರಿ ಮುತ್ತು ಕೊಡುತ್ತ "ಗಂಗಾ, ತಾಯಿ ಹಕ್ಕಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪಂಜರದಾಗೆ ಇಡೋಣ" ಎಂದು ಪರಮಾಹ್ಲಾದದಿಂದ ನುಡಿದನು.

ಗಂಗನು ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಅಭೀಷ್ಟಕ ನಯನಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತ, "ಮತ್ತೆ ಸೆಬೆ ಒಡ್ಡಾನ. ಗಂಡ್ಹಕ್ಕಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ರೂ ಸಿಕ್ಕಬೈದು" ಎಂದನು.

ವಾಸು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಬಲಗೈಯಿಂದ ಸಿಡಿಗೋಲನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ, ಸೂತ್ರವು ಸಡಿಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಗಂಗ ಸೆಬೆಯೊಡ್ಡತೊಡಗಿದನು. ಸೆಬೆಯೊಡ್ಡಿ ಪೂರೈಸಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ವಾಸು ಕೈಬಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಣೆಯ ಕಡ್ಡಿ ಸಿಡಿಯಿತು. ಸಿಡಿಗೋಲು ರಭಸದಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಅವನ ಎಡಗೈಗೆ ಬಲವಾಗಿ ತಗುಲಿತು. ಹಕ್ಕಿ ಕೈತಪ್ಪಿತು! ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಪೊದೆಯ ಕಡ್ಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿತು. ವಾಸು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಗಂಗನನ್ನು ಶಪಿಸುತ್ತ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಓಡಿದನು. ಅದು ಹಾರಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಕೂತಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ದೂರ ಹಾರಿಹೋಗುವ ತ್ರಾಣ ವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳ ಹಿಂದೆ ಅದನ್ನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಮುದ್ದಿಸಿದ್ದ ವಾಸು ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ, ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಕಲ್ಲುಹೂಡಿ ಸೆಳೆದು ಹೊಡೆದನು. ಒಂದು ಕಲ್ಲು ತಪ್ಪಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಕ್ಕಿಯ ತಲೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಅದನ್ನು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಸಿತು. ವಾಸು ಓಡಿಹೋಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಆಸೆಯಿದ್ದುದು ಜೀವದ ಹಕ್ಕಿಯ ಮೇಲೆ. ಹನಿಗಣ್ಣಾಗಿ ಗಂಗನನ್ನು ಬೈಯುತ್ತ ಮರಿಗಳಿದ್ದ ಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಮರಿಗಳಿಲ್ಲ! ಬರಿಯ ಗೂಡು ಪಾಳು ಬಿದ್ದ ಮನೆಯಂತೆ 'ಬೆಕೋ' ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಹಕ್ಕಿಗಳೆರಡೂ ವ್ಯಸನ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ಸುತ್ತಲೂ ಹಾರಾಡುತ್ತಿವೆ! (ಉರುಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಯಾವುದೋ ಬೇರೆ ಹಕ್ಕಿ.)

"ಏ ಗಂಗಾ, ಮರಿಗಳಿಲ್ಲಲ್ಲೋ." ವಾಸುವಿನ ವಾಣಿ ರೋದನ ವಾಗಿತ್ತು.

ಗಂಗನು ಓಡಿಬಂದು ತಾನೂ ಗೂಡನ್ನು ನೋಡಿ "ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ಏನಾದುವ್ರೋ?" ಎಂದನು.

"ಯಾರೋ ಬಡ್ಡೀಮಕ್ಳು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದಾರೆ!"

"ಹಾರಿ ಹೋದ್ವೊ ಏನೋ!"

"ಹಾರಿ ಹೋಗಿದ್ರೆ ತಾಯಿ ಹಕ್ಕಿ ಹೀಂಗೆ ಬಡುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದು ವೇನು?" ಎಂದು ವಿಹಂಗ ದಂಪತಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮೊಗದೋರಿದನು.

"ಹಾಂಗಾದ್ರೆ ಯಾರ್‍ರೋ ಕದ್ಕೊಂಡು ಹೋದ್ರು? ಅವರ ಎದೆಗೆ ರಣ ಹೊಡಿಯ!"

"ನೀ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೇನೋ?" ವಾಸು ಕೋಪಾರುಣೀ ನೇತ್ರನಾಗಿ ನೋಡಿದನು. ಅವನ ಶೋಕಕೋಪಾಗ್ನಿಗಳಿಗೆ ದಹಿಸಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಸ್ತು ಬೇಕಿತ್ತು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದವನು ಗಂಗ!

ಆದರೆ ಗಂಗನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಾದ ತನ್ನನ್ನು ವಾಸು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ವೆಂಬ ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಪ್ರತಿಭನಾಗದೆ "ನಾ ಈ ಕಡೆಗೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ದೇವ್ರಾಣೆ! ಪುಟ್ಟಯ್ಯ ಏನಾದ್ರೂ ಬಂದಿದ್ರೋ ಏನೋ...." ಎಂದು ವಾಸುವಿನ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಬೇರೆಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಲು ಉಪಾಯ ಹೂಡಿದನು.

"ಅವನು ಕಾಲಿಗೆ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಾನೆ!"

ವಾಸುವಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಳ್ಳನನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಶಪಿಸುತ್ತ, ಗಂಗನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸಂಜೆ ಯಲ್ಲಿ ಪೊದೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಅರಸಲು ಹೋದನು. ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಅದೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

ಆಮೇಲೆ ಬಾಲಕರಿಬ್ಬರೂ ಹಣ್ಣುಗಳಿಗಾಗಿ ಅಲೆದೂ ಅಲೆದೂ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬೈರನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಬೈರನು ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಕೊಳಲನ್ನು ನೋಡಬಹುದೆಂದು ಆಸೆಪಟ್ಟು ವಾಸು, ನೆಟ್ಟಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗದೆ, ಗಂಗನೊಡನೆ ಹೋಗಿದ್ದನು.

ಬಿಡಾರದೊಳಗಣ ಕಗ್ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಸೇಸಿ ಮಗನು ಬಂದುದನ್ನು ಧ್ವನಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು, "ಗಂಗಾ" ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

ಹೊರಗಡೆ ವಾಸುವಿನೊಡನೆ ಕೊಳಲಿನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮಾತಾಡು ತ್ತಿದ್ದ ಗಂಗನು "ಓ" ಎಂದನು.

ಸೇಸಿ ಒಳಗಿನಿಂದ "ಈ ಹಕ್ಕಿ ತಿಪ್ಪುಳಿಸಿ ಸುಟ್ಟುಕೊಡೋ" ಎಂದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಂಗನ ಮೈಗೆ ಕುದಿ ನೀರು ಹೊಯ್ದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಕಣ್ಣು ಬೆರಗಾಗಿ ಮುಖ ಬೆಪ್ಪಾಯಿತು.

ವಾಸು ಸಂಶಯದಿಂದ "ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಹಕ್ಕಿ?" ಎಂದನು.

"ನಾ..ನಾ..ನು..ಬೆ–ಳಿ–ಗ್ಗೆ...." ಎಂದು ಗಂಗನು ತೊದಲು ತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಸೇಸಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಒಂದು ಹಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ಎರಡು ಮರಿಗಳನ್ನೂ ಗಂಗನ ಕಾಲು ಬುಡಕ್ಕೆ ಎಸೆದು ಒಳಗೆ ಹೋದಳು.

ವಾಸು ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಹಕ್ಕಿ ಗಿಜಗಾರ್ನ ಹಕ್ಕಿ; ತಾನು ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದು! ಮರಿಗಳು ಪಿಕಳಾರದ ಮರಿಗಳು; ಆ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದವು! ಗಂಗನ ಮೋಸಕ್ಕೆ ಮೂಕಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಪಕ್ಷಿ ಶಿಶುಶವಗಳು ನೆಲದಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿವೆ!

ಗಂಗನು ನಡುಗುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನು. ವಾಸುವಿನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಷಯವೆಲ್ಲ ವಿಶದವಾಗಿ, ಅವನ ಕೋಪವು ಮೇರೆ ಮೀರಿತು. ಬೇಲ ರವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಒನಕೆಯಿಂದ ಹಿಟ್ಟು ಕುಟ್ಟುವಂತೆ ಗಂಗನ ಮೈಗೆ ಗುದ್ದಿ, ತನ್ನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ತೆಗೆದು ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ರಪ್ಪೆಂದು ಹೊಡೆದು, ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಅಳುತ್ತ ಹೋದನು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಬೇಲರವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪವಾಗಿ, ಹಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೆಗಣಿಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ, ಹಿತ್ತಲು ಕಡೆಯ ಬಾಗಿಲಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಕ್ರೋಧ ಧ್ವನಿಯೂ, ಗುದ್ದುಗಳ ಸದ್ದೂ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಆರ್ತನಾದವೂ ಕೇಳಿಸಿದುವು.

———

೬

ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ದರ್ಬಾರು

ವಾಸು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಜಗಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದರೆ, ತನ್ನ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಅಗ್ರಹಾರದ ಜೋಯಿಸರು ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು, ಕೆಳಕಾನೂರು ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು, ಹಳೆಪೈಕದ ತಿಮ್ಮ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತಿತ್ತು. ಅವರವರು ಅವರವರ ಮಾನಕ್ಕೆ ತಗುವ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ವೇಷವೂ ಅವರವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿತ್ತು.

ತೆಳ್ಳಗೆ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು, ಎಡಗಣ್ಣು ಹೂಕೂತು ಕುರುಡಾಗಿದ್ದ ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಗೋಡೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅಗಲವಾದ ಒಂದು ಮಣೆಯಮೇಲೆ ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಶೂದ್ರರ ಮನೆಯ ಜಮಖಾನ ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಮಡಿಗೆ ಮೈಲಿಗೆ ಎಂದು ಅವರ ಮತವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಅಂಗಿ ಮೊದಲಾದ ನವೀನ ವಸನಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ; ಆರ್ಷೇಯವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಮೈಚರ್ಮವೇ ಅವರಿಗೆ ಪಾಸಪಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದು ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊದೆದಿದ್ದರು; ಮೊಳಕಾಲಿನವರೆಗೆ ಕಚ್ಚೆ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಅವರ ಉಡುಗೆಯೆಲ್ಲವೂ ಶುಭ್ರವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಧೌತವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದರೆ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ನಶ್ಯದ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದೂ ಗೊತ್ತಾಗುತಿತ್ತು. ಅವರ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವೆಂದರೆ ದೇವರ ಪೂಜೆ, ನಿಮಿತ್ತ ನೋಡುವುದು, ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಹೇಳುವುದು, ಜಾತಕ ಬರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ನೋಡುವುದು, ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಮುಹೂರ್ತ ಇಟ್ಟುಕೊಡುವುದು, ಶೂದ್ರರ ಭೂತಾದಿಗಳಿಗೆ ರಕ್ತದ ಬಲಿ ಕೊಡುವ ಮೊದಲು ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಮಾಡುವುದು, ಮಂತ್ರದಿಂದ ದೆವ್ವಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು

ಮತ್ತು ಹಿಡಿಸುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದಕಾರಣ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಭಯ, ಭಕ್ತಿ.

ಜಗಲಿಯ ತೆಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿದ್ದ ಮಲಿನವಾದ ಜಮಖಾನದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೆಳಕಾನೂರು ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ವಯಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುದುಕರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ಅಂಗಿ ಹಾಕಿ, ಮೊಳಕಾಲಿನ ವರೆಗೆ ಅಡ್ಡಪಂಚೆ ಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಟ್ಟೆಯೊಗೆಯದೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಾ ಗಿದ್ದುವೋ ಏನೋ! ಅಂಗಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಗುಂಡಿಗಳಿರಲಿಲ್ಲ; ಇದ್ದ ಕೆಳಗಣವು ಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಷರ್ಟು ಅವರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮೊಲದ ಕೊಂಬಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಿಳಿಯ ಕೂದಲು ತುಂಬಿದ್ದ ಅವರ ಎದೆಯೂ ಸುಕ್ಕು ಸುಕ್ಕಾಗಿದ್ದ ಹೊಟ್ಟೆಯೂ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮುದಿತನದ ತೆರೆಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದಾಗಿ, ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದಾಗಿ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ್ದುವು. ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಬೋಡುಬಾಯಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕೆನ್ನೆಗಳು ಕಣಿವೆಯಾಗಿದ್ದುವು. ಅರುವತ್ತು ಎಪ್ಪತ್ತು ಬೇಸಗೆಗಳ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಸುಟ್ಟು ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಮುಖಚರ್ಮದ ಹಿಂದೆ ಗಲ್ಲ ಕೆನ್ನೆ ಮತ್ತು ತಲೆಯ ಎಲುಬುಗಳೂ ನರಗಳೂ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿದ್ದುವು. ನುಣ್ಣಗೆ ಬೋಳಾಗಿದ್ದು, ಮಧ್ಯೆ ಬಿಳಿಯ ಕೂದಲು ವಿರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ತಲೆಗೆ ಒಂದು ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರ ಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಮಾತಾಡಿದರೆ ಹುಸುಳಿಯೂ ತೊದಲೂ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಇಕಾರ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವೂ ಕಂಡುಬರುತಿತ್ತು.

ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ಕಾನೂರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಒಂದು ಮೈಲಿ ದೂರವಿದ್ದ ಕೆಳಕಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರ ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳನ್ನು ಗಡಿಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಕ್ಕಲಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರ ತಂದೆ ತಾತ ಎಲ್ಲರೂ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಒಕ್ಕಲುತನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿದ್ದವರು ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗಾಗಿ ತೆರವನ್ನು ತೆತ್ತೂ ತೆತ್ತೂ ಈಚೆಗೆ ಬಹಳ ದರಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಗೆ ಇಳಿದಿದ್ದರು. ಅವರ ಗ್ರಹಚಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮೂವರು ಹೆಂಡಿರೂ ಸತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ಹೆಂಡತಿಯೂ ರೋಗದಿಂದ ನರಳು

ತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರ ದ್ವಿತೀಯ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಓಬಯ್ಯನೆಂಬ ಮಗನಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ತೃತೀಯ ಪತ್ನಿಗೆ ಏಳೆಂಟು ವರುಷದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದಳು.

ಓಬಯ್ಯನಿಗೆ ವಯಸ್ಸು ಇಪ್ಪತ್ತೈದಾಗಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ವಿವಾಹ ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದುಕಾರಣವಾಗಿ ತಂದೆಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇತರ ವ್ಯಾಜಾಂತರ ಗಳಿಂದ ಮನಸ್ತಾಪವುಂಟಾಗಿ, ಓಬಯ್ಯನು ತಾನು ಬೇರೆ ಸಂಸಾರ ಹೂಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿವಾಹವಾಗದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ತೆರಕೊಡಲು ಹಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಒಂದು ಕಾಸನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಟ ಹೂಡಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರು ಆ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕಾನೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆ ಮುದುಕನಿಗೆ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ನರಕಯಾತನೆಯಂತೆ ಇದ್ದಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಆತನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಕೆಳಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಿರುಜಗಲಿಯ ಕೆಸರುಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ, ತನ್ನ ಕಂಬಳಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೂತಿದ್ದ ಮೂರನೆಯವನು ಹಳೆಪೈಕದ ತಿಮ್ಮ. ಅವನೂ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರ ಒಕ್ಕಲು. ಆದರೆ ಕುಲ ಕಸುಬು ಒಗನಿಕಟ್ಟಿ ಕಳ್ಳು ಇಳಿಸುವುದು. ಕಳ್ಳಿನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರಿಗೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಜೀವನವು [illegible]ವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಅವನ ವೈಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತಿತ್ತು. ಹತ್ತಾರು ತೇಪೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಹರಕು ಅಂಗಿಯೊಂದನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಕಸೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದನು. ಹರಿದು ಕಿಟಕಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಅಂಗಿಯ ಬ[illegible]ನಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ತಾಯಿತಿ ಕಾಣುತಿತ್ತು. ಕೆದರಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನ ಗೊಂಡೆಯಿತ್ತು! ಅವನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೊಳೆ ಪಂಚೆ ಎಷ್ಟು ಮೋಟಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಕೌಪೀನ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಗೊತ್ತಾಗುತಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಬಗನಿಯ ಮರದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಅವನ ಮೇಲು ತುಟಿ ಹರಿದುಹೋಗಿದ್ದುದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲೆಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತಿತ್ತು.

ಅಡಕೆ ಚಪ್ಪರದ ಕಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತೂರಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬಿಸಿಲಕೋಲುಗಳು ಅವನ ಮೈಮೇಲೂ ಸುತ್ತಲೂ ಬಲೆ ಬಲೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದುವು. 'ಕೊತ್ವಾಲ' ನು ಕಾಲಬುಡದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ, ಅವನು ತನ್ನ ತಲೆ ನೀವಿದಂತೆಲ್ಲ ಒಂದು ಅಂಗುಲ ಉದ್ದದ ತನ್ನ ಬಾಲದಿಂದ ಹರ್ಷಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುತಿತ್ತು.

ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಬೀರುವಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಮಂಡಿಸಿ ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸಾಹುಕಾರರ ಎರಡು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಹತ್ತಿಯ ಮುದ್ದೆಗಳು! ಅವರ ಕಿವಿಗಳೆರಡೂ ಸೋರಿ ಸೋರಿ ಮಂದವಾಗಿದ್ದುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸದಾ ಮದ್ದಿನೆಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ, ಹತ್ತಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವರ ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು.

ತಲೆಬಾಗಿ ಲೆಕ್ಕದ ಪುಸ್ತಕದ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರನ್ನು ಕುರಿತು ತಾವು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ್ದುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಿಂದ "ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಬಡ್ಡಿ ಕೂಡಿ ಸಾವಿರದ ಇನ್ನೂರು ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೂರು ವೀಸ ಬೇಳೆ ಆರು ಪೈ ಆಗ್ತದೆ ಬಾಕಿ" ಎಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅವಲೋಕನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದರು.

ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಲು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕುತೂಹಲ ತೋರದೆ, ತಾಂಬೂಲ ತುಂಬಿದ್ದ ಬಾಯನ್ನು ಎತ್ತಿ "ಹೌದು, ಣಾಣೇಣು ಅಳ್ಳ ಅಂಟೀಣೆ?" ಎಂದರು.

ಸಾಹುಕಾರರು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ "ನೋಡು, ನೀನೇ ನೋಡು!" ಎಂದರು.

ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರಿಗೆ ಓದುಬರಹ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಇತರ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ, ಮುಂದೆ ಬಾಗಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡಿ, ಮೊದಲು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರು.

"ನನ್ನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಸೂ ಕೊಡೋಕೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲ, ಕೊಟ್ಟ ಬಾಕೀನೇ ತೀರಿಸಿದರೆ ಸಾಕಾಗಿದೆ" ಎಂದರು ಸಾಹುಕಾರರು.

"ಏಣು ಮಾಡೋದು ಹೇಳಿ. ಅವಣಿಗೊಂಡು ಲಗ್ಗ ಮಾಡ್ಬೇಕೋ ಬೇಡೋ.... ಣಿಮ್ಮ ಸಾಳ ಣಾಣೇಣೂ ಣುಂಗಾದಿಳ್ಳ.... ಣಾಣೊಂಡು ಯಾಳೇ ಸಟ್ರೂ ಅವಣಿಪ್ಡಾಣಿಲ್ಲ ಟೀರ್ಸ್ಲೋಕೆ...." ಎಂದು ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರು ಎದ್ದುಹೋಗಿ ಅಂಗಳದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ಹೊಟ್ಟು ತುಂಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಒಂದು ಡಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬಾಯಿತುಂಬಿದ್ದ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಉಗುಳಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೂತರು.

"ನೀ ಲಗ್ನ ಮಾಡೋದು ಬ್ಯಾಡ ಅಂತ ಹೇಳಿವೆನೇ ನಾನು? ನನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಕಾಸೂ ಕೇಳಬೇಡ.... ಈ ವರ್ಷದ ಗುತ್ತಿಗೇನೂ ಪೂರಾ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ನೀನು" ಎಂದು ಕಠಿನವಾಗಿ ನುಡಿದ ಸಾಹುಕಾರರು ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ "ನೀವೇ ಹೇಳಿ, ಜೋಯಿಸರೆ, ಯಾರ್ಮನೆ ಹಾಳಾಗ್ಬೇಕು, ಹೀಂಗೆ ಸಾಲ ಕೊಡ್ತಾ ಹೋದರೆ?" ಎಂದರು.

ಜೋಯಿಸರು ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರನ್ನು ಕುರಿತು "ಹೌದು ಕಣೋ, ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ನಿನಗಿಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇನೊ? ಸಾಲಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟರೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಯಾವಾಗ ತೀರಿಸುವುದು? ಋಣ ಎಂಬುದು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕಲ್ಲುಗುಂಡು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ. 'ಸಾಲವನು ಕೊಂಬಾಗ ಹಾಲೋಗರುಂಡಂತೆ, ಸಾಲಿಗನು ಬಂದು ಎಳೆವಾಗ ಕಿಬ್ಬದಿಯ ಕೀಲು ಮುರಿದಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞ'" ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಜೋಯಿಸರಿಗೂ ಸಾಹುಕಾರರಲ್ಲಿ ಐನೂರರ ಮೇಲೆಯೇ ಸಾಲವಾಗಿತ್ತು.

"ಹೌದು ಸ್ವಾಮಿ, ನೀವೇನೋ ಹೇಳ್ತೀರಿ. ಈಗ ಕಲ್ಲುಗುಂಡು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಗಿದೆಯಲ್ಲ, ಏನು ಮಾಡೋದು? ಹುಡುಗನಿಗೂ ನನಗೂ ದಿನಾನೂ ಜಟಾಪಟಿ. ವಯಸ್ಸು ಇಪ್ಪತ್ತೈದಾಗಿ ಹೋಯ್ತು. ಮದುವೆ ಮಾಡದಿದ್ರೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ತೀನಿ ಅಂತಾನೆ. ಮನ್ನೆ ಸೀತೆಮನೆ ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡ್ರ ಹತ್ರ ಹೋಗಿ, ನಂಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ, ಸಾಲ ಕೇಳಿದನಂತೆ. ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಗೌಡರಿಗೂ ನನಗೂ ಮೊದಲೇ ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹತ್ರಕ್ಕೆ ಬರ್ಬೇಡ ಅಂದ್ರಂತೆ...." ಎಂದು ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರು ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರು ರೇಗಿ:

"ಹೋಗೂ, ಅವನಿಗೆ ಹೇಳು. ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡ್ರ ಹತ್ರಾನೆ ಸಾಲ ಕೇಳೂ ಅಂತ. ನನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಕಾಸೂ ಹುಟ್ಟೋದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಜೋಯಿಸರ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, ಸಮಾಧಾನದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ "ನೀವೇನು ಬಂದಿದ್ದು ಜೋಯಿಸರೆ?" ಎಂದರು.

"ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರನ ಪ್ರಸಾದಕೊಟ್ಟು ಹೋಗೋಣ ಎಂದು ಬಂದೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಜೋಯಿಸರು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಂದು ಗಂಟಿನಿಂದ ಹೂವು ಕುಂಕುಮ ತುಂಬಿದ್ದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯ ಹೋಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಸಾಹುಕಾರರ ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರು ಅದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಹಣೆಗಿಟ್ಟು, ಹೂವನ್ನು ಹಣೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಕಿವಿಯಮೇಲೆ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದರು.

ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಅಂಗಳದ ಮಧ್ಯೆಯಿದ್ದ ತುಳಸಿಯ ಕಲ್ಲನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗಗ್ರಸ್ತಳಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯ ಚಿತ್ರವೂ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಕ್ರೂರನಾಗಿದ್ದ ಮಗನ ಚಿತ್ರವೂ ಏನೂ ಅರಿಯದ ಮಗಳ ಚಿತ್ರವೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು, ಮುದುಕನಿಗೆ ತನ್ನಮೇಲೆ ತನಗೇ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಹರಿದು ಸುಕ್ಕುಗೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದುವು. ಆದರೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲ್ಲುದೇವರು ಮಾತ್ರ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರಿಗಿಂತಲೂ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಕುಳಿತಿತ್ತು!

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆಮನೆಯೊಳಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ವಾಗ್ಯುದ್ಧದ ಸದ್ದು ಜಗಲಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರೇಗಿದರೂ ಗೌಡರು ಜೋಯಿಸರ ಮುಂದೆಯೂ ಇತರರ ಎದುರೂ ತಮ್ಮ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಕೋಟಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತರು.

"ಚಂದ್ರಯ್ಯ, ಆ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಆಗುತಿತ್ತು." ಜೋಯಿಸರ ವಾಣಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮಹಾಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಂತಿತ್ತು. ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಸಾಹುಕಾರರಿಗೆ ಅಪಾರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು.

ಗೌಡರು ಒಂದು ಸಾರಿ ಕೆಮ್ಮಿ, ಗಂಟಲು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು, "ಅವತ್ತು ಮೂವತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ, ಅದರಲ್ಲೇ ಮುರುಕೊಂಡು ಬಿಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಲೆಖ್ಖಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಖರ್ಚು ಬರೆದು ಕೊಳ್ತೀನಿ" ಎಂದು ಜೋಯಿಸರ ಕಡೆ ಪ್ರಶ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಿದರು.

ಜೋಯಿಸರು ಬಹಳ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದಲೂ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯಿಂದಲೂ "ದೇವರ ಲೆಖ್ಖವನ್ನು ನನ್ನ ಲೆಖ್ಖಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು? ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೂ ಅನಿಷ್ಟವಿದೆ. ಖಾತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ವಾಸಿ. . . ." ಎಂದು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆದರು.

ಗೌಡರು ಜೋಯಿಸರಿಗಿಂತಲೂ ಹದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಶೂದ್ರನನ್ನು ಬಹುವಚನ ದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿಸುವುದು ಶಾಪಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆಂದೂ, ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿಸುವುದು ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ವೇದಮೂರ್ತಿ ಗಳೆಲ್ಲ ಮ॥ ರಾ॥ ಶ್ರೀಗಳನ್ನು 'ಅವನು,' 'ನೀನು' ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿ ಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಆ ನಾಡಿನ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ತಿಮ್ಮನ ಕಾಲಬಳಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೊತ್ವಾಲನು ಹಿತ್ತಲು ಕಡೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಾದ ಸ್ವಜಾತಿ ಸ್ವರವನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿತು. ಗೌಡರು ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಬೀರುವಿನಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿ ತೆಗೆದು, ಜೋಯಿಸರ ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ಜೋಯಿಸರು ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಸೆರಗಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹಿತ್ತಲು ಕಡೆ ಶುನಕ ಸಮರದ ಕೋಲಾಹಲವು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಗೌಡರು ತಿಮ್ಮನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ "ತಿಮ್ಮ, ತಿಮ್ಮಾ! ಅಲ್ನೋಡೋ" ಎಂದರು. ತಿಮ್ಮನು ಮನೆಯ ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಹಿತ್ತಲು ಕಡೆಗೆ, ಒಡ್ಯಾಣ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಗನಿ ಕತ್ತಿ ಗಣಿ ಗಣಿ ಸದ್ದುಮಾಡುವಂತೆ ಓಡಿದನು.

ಜೋಯಿಸರು ಹೋಗಲೋಸುಗ ಮೇಲೆದ್ದರು. ಗೌಡರೂ ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳಲು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಕಿರುಜಗಲಿಗೆ ಇಳಿದರು. ಎದ್ದು ನಿಂತೊಡನೆಯೆ ಅವರು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಶಾಲು ಕಳಚಿ

ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು, ದೃಢಕಾಯವಾಗಿ ಕೂದಲು ತುಂಬಿದ್ದ ಅವರ ಎದೆ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಒಡನೆಯೆ ಮತ್ತೆ ಶಾಲನ್ನೆತ್ತಿ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡರು.

ಬಾಗಿಲು ದಾಟುವುದರೊಳಗೆ ಜೋಯಿಸರು "ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಒಂದು ತಾಯಿತಿ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿರಿ" ಎಂದರು.

"ಹೌದು, ಬೇಕಿತ್ತು" ಎಂದು ಗೌಡರು ಜೋಯಿಸರೊಡನೆ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟರು.

"ಹೋದ ವರ್ಷ ಒಂದು ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ...."

"ಏನು ಮಾಡೋದು ಹೇಳಿ. ನಮ್ಮ ಹೂವಯ್ಯ ಹೋದ ರಜಾ ದಲ್ಲಿ ಬಂದವನು ಏನೇನೋ ಬೋಧಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ತಾಯಿತಿ ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ."

"ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೆ ನಿನಗೆ ಮೊದಲೇ, ಈಗಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಹುಡುಗ ರನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂದು! ದೇವರು ದಿಂಡರು ಭಕ್ತಿಗಿಕ್ತಿ ಎಲ್ಲ ನಿರ್ನಾಮ! ಜೊತೆಗೆ ನೂರಾರು ದುರ್ವ್ಯಾಸನಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಕಲಿತು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಮನೆ, ಜಮೀನು ಉಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಓದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಮದುವೆ ಗಿದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚು. ಸಂಸಾರ ತಲೆಗೆ ತಾಗಿದರೆ ಆಗ ಬುದ್ಧಿ ಬರುತ್ತದೆ."

"ಹಾಂಗೆ ಮಾಡೋದೆ ಸೈ ಅಂತ ಕಾಣ್ತದೆ—ಈಗ ನೋಡಿ: ಆ ಹೂವಯ್ಯ, ಅವನ ದೆಸೆಯಿಂದ ರಾಮಯ್ಯ, ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ದೆಯ್ಯ ದ್ಯಾವರು ಭೂತ ಗೀತ ಜಕಣಿ ಗಿಕಣಿ ಒಂದೂ ಬ್ಯಾಡ ಅಂತ ಬೋಧ್ನೇಕೆ ಸುರುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಹೂವಯ್ಯನಂತೂ ಅದೆಂತಂತದೊ—ಬಗದ್ಗೀತೆ ಯಂತೆ ಉಪ್ನಿಷತ್ತಂತೆ—ಓದಿ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ....ಮನೆಗೆ ಬಂದವನು ಒಂದೂ ಆಳು ಕಾಳಿನ ಕೆಲಸ ಕೂಡ ನೋಡೋದಿಲ್ಲ. ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಮೇಲೆ ಓದುತ್ತ ಕೂತುಬಿಡ್ತಾನೆ...."

"ಹೌದೂ, ದುಡಿದು ಹಾಕುವವರು ಒಬ್ಬರಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೇನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ಅವನ ಪಾಲು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬೇರೆ ಹಾಕು! ಆಗೆಲ್ಲ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶೂದ್ರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಉಪನಿಷತ್ತು, ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಗಂಧವಾದರೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆಯೆ? ನಮಗೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ...."

ಗೌಡರು ನಗುತ್ತ "ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಏನು?" ಎಂದರು.

"ಹಾಗಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಯ್ಯ, ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಎಂತೆಂಥ ಆಚಾರ್ಯರೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆಯಲು ತಿಣಿಕಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಮತವಿಲ್ಲ......ಈ ಶೂದ್ರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆಯೇ.... ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಓದಿ ಮನೆ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಅಷ್ಟೆ!...."

"ನಾನೂ ಅವರನ್ನು ಈ ಸಾರಿ ಓದು ಬಿಡಿಸಿ ಮನೇಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಕಬೇಕಂಥ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಗೌಡರು ನಿಶ್ಚಿತ ವಾಣಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ರಾಗವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

"ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಮನೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ನೋಡು: ದೇವರ ಕೋಪಕ್ಕಾದರೂ ಪಾತ್ರರಾಗಬಹುದು; ಏಕೆಂದರೆ, ಅವನು ದಯಾಸಾಗರ, ಕರುಣಾಶಾಲಿ. ಆದರೆ ಈ ಭೂತ ದೆವ್ವಗಳ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಉಳಿಗತಿಯಿಲ್ಲ.. ತಿಳಿದವನಿಗೆ ನಿನಗೆ ನಾನೇನು ಹೇಳುವುದು?"

"ಅಯ್ಯೋ, ಉಂಟೆ ಸ್ವಾಮಿ? ನೀವಲ್ಲದೆ ಮತ್ಯಾರು ಹೇಳೋರು ನಮಗೆ."

ಜೋಯಿಸರು ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರೂಪಾಯಿ ಗಂಟನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದು, ಮೆಟ್ಟಿನ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ, ಕೊಡೆ ಸೂಡಿ ಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದರು. ಗೌಡರು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಜಗಲಿಗೆ ಬಂದರು. ತಿಮ್ಮನು ಕೊಚ್ಚೆ ಹಿಡಿದು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿದ್ದ ನಾಯಿಮರಿಯೊಂದನ್ನು, ಅದರ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಬೆರಳುತುದಿಯಿಂದೊತ್ತಿ ಎತ್ತಿ, ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆ ಮರಿಯ ತಾಯಿ ರೂಬಿ ಅವನ ಬಳಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಕಂದನನ್ನೇ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತಿತ್ತು.

ಗೌಡರು "ಥೂ, ಅದನ್ನೇಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದ್ಯೋ....ಅತ್ತಲಾಗಿ ತಗೊಂಡುಹೋಗಿ ಬಿಸಾಡು" ಎಂದರು.

"ಹಾಳು ಕೋಳಿ, ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿ ತೆಗೆದೇ ಬಿಟ್ಟದೆ" ಎಂದು ತಿಮ್ಮನು ನೆತ್ತರು ಸೋರುತ್ತಿದ್ದ ಮರಿಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದನು.

ಗೌಡರು ಮತ್ತೆ "ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ. ಅತ್ತಲಾಗಿ ಬಿಸಾಡೋ ಎಂದರೆ!" ಎಂದು ಗದರಿಸಿದರು.

"ನಾನಾರು ತಗೊಂಡ್ಹೋಗಿ ಸಾಕ್ಕೊಳ್ತೀನ್ರಯ್ಯಾ."

"ಏನಾದ್ರೂ ಸಾಯ್ಲಿ!"

ತಿಮ್ಮನು ನಾಯಿಮರಿಯೊಡನೆ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ಹೋದನು. ರೂಬಿಯೂ ಅವನ ಹಿಂದೆಯೆ ಹೋಯಿತು.

ಕಾಲುನೋವಿನಿಂದ ಏಳಲಾರದೆ ಕಂಬಳಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದ ಪುಟ್ಟನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾಯಿಮರಿಗಾಗಿದ್ದ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಅದನ್ನು ತಿಮ್ಮನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೂ ಅವನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು ಕುಂಟುತ್ತ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿ ತಿಮ್ಮನನ್ನು ಕೂಗಿದನು.

"ವಾಸಯ್ಯ ಬಯ್ತಾರೋ! ಅವರದ್ದು ಆ ಮರಿ."

"ಗೌಡ್ರು ಹೇಳಿದ್ರು, ಅದಕ್ಕೇ ತೂಗೊಂಡ್ಹೋಗ್ತಿದ್ದೀನಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ತಿಮ್ಮನು ಮರಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಏಕೆಂದರೆ ವಾಸು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವವನಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ರೂಬಿ ಮರಿಯನ್ನು ನೆಕ್ಕತೊಡಗಿತು.

ಪುಟ್ಟ ಕುಂಟುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ತಿಮ್ಮ "ಅದೇನ್ರೋ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲು?" ಎಂದನು.

"ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ತು" ಎಂದು ಪುಟ್ಟನು ಅಂಗಾಲು ತೋರಿಸಿದನು. ಕಾಲು ಕೀತುಕೊಂಡು ನಡುವೆ ಮುಳ್ಳು ಕರ್ರಗೆ ಕಾಣುತಿತ್ತು. ತಿಮ್ಮನು ಒಂದು ದೊಡಲಿ ಗಿಡದ ಮುಳ್ಳು ತಂದು, ಕಾಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಳ್ಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತೆಗೆದನು. ಮುಳ್ಳಿನೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೀವೂ ಬಂದು ಪುಟ್ಟನಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದವಾಯಿತು. ತಿಮ್ಮ ಹೊರಟುಹೋದಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟನು ನಾಯಿಮರಿಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಮುದ್ದುಮಾಡಲು, ಬಾವಿಯಕಟ್ಟೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಗೌಡರು ಜೋಯಿಸರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಾಗ ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ದುಃಖವು ಕಡಲಾಡುತಿತ್ತು. ಬಾಳಿನ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬೆಂದು ಅವರ ಜೀವವು ಕಂದಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸಮಸ್ಯೆ ಅತಿ ಜಟಿಲವಾಗಿ ಕಂಡು

ಬಂದಾಗ 'ದೇವರೇ, ನಾಟಕ ಪೂರೈಸಲಿ; ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಮರಣದ ಕೊನೆ ಪರದೆ ಬೀಳಲಿ' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆ ಮುದುಕನ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಹಾಗಿತ್ತು.

ಗೌಡರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದ್ದರೆ ಅವರ ನಡತೆಯೂ ಅಷ್ಟೇನು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾತಂದಿರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿ ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದವನಿಗೆ, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ತಮಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತನಾಗಿದ್ದವನಿಗೆ, ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮುದುಕನಿಗೆ ದುಡ್ಡಿದ್ದವರು ದುಡ್ಡು ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಕ್ರೂರವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗೌಡರು ಹೀಗೆ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟು ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರಿಂದ ಬಡ್ಡಿಯ ಹಣ ಬರುವ ಮಾರ್ಗವೂ ಅವರಿಗೆ ತೋರದಿದ್ದುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಲ ಕೊಡಲು ಹಿಂಜರಿದರು. ಗೌಡರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರ ದುಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅವರೇ ಕಾರಣರಲ್ಲದೆ ತಾವು ಕಾರಣವಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರು ನಾಲ್ಕು ಮದುವೆಗಳನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು? ಒಂದೊಂದು ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹಣವನ್ನೇಕೆ ತೆರಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು? ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟ ಅತಿಸುಖಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಕಷ್ಟ ಪಡಬೇಕಾದುದು ಅವರ ಕರ್ಮ! ಜೊತೆಗೆ ಸೀತೆಮನೆ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರಲ್ಲಿಗೆ ಓಬಯ್ಯನು ಹೋಗಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ಮೇಲಂತೂ ಅವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮುರಿದುಹೋಗಿತ್ತು.

"ಹಾಂಗಾದ್ರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡ್ಲಿ? ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಲೇ?" ಎಂದರು ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರು.

"ಏನಾದರೂ ಮಾಡು! ಸಾಲ ಕೊಡೋಕೆ ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ."

"ಹಾಂಗಾದ್ರೆ ಬರ್ತೀನಿ" ಎಂದು ಮುದುಕನು ಕೈಮುಗಿದು, ಮೇಲೆದ್ದು, ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಬೆತ್ತದ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಊರಿಕೊಂಡು, ನಸುಬಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿದನು. ಗೌಡರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ನಶ್ಯ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು.

ಬಿಸಿಲು ತುಸುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಿರುಸಾಗಿಯೆ ಇತ್ತು. ದೊಣ್ಣೆಯೂರಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮುದುಕನ ಮೇಲೆ ನಿಷ್ಕರುಣೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ಐದೂವರೆ ಐದೂಮುಕ್ಕಾಲು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದ ಮುದುಕನ ನೆರಳು ಒಂದು ಒಂದೂಕಾಲು ಅಡಿಯಾಗಿ, ಅದು ಅವನಾತ್ಮದ ಶೋಚನೀಯಾವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೆಂಬಂತೆ, ಪದತಲದಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಿ ಹುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮುಂಬರಿಯುತಿತ್ತು.

ಮುದುಕನು ಒಂದು ಸಾರಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದನು. ಮರದ ಮೇಲೆ ಕಾಗೆಯೊಂದು ಕಾ! ಕಾ! ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮುದುಕನು ನಿಡುಸುಯ್ದು ಮತ್ತೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದನು. ಒಂದು ಓತಿ ಕ್ಯಾತವು ಬೇಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು "ಹಾಗಾಗಬೇಕು! ಹಾಗಾಗ ಬೇಕು!" ಎಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಹಂಗಿಸುವಂತಿತ್ತು.

೧೦

ಬಿಂಕದ ಸಿಂಗಾರಿ

ಮುತ್ತಳ್ಳಿ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯ ಗೌಡರು ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯಿಂದ ಜಗಲಿಗೆ ಬಂದು, ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಗಡಿಯಾರದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಗಂಟೆ ಹತ್ತೂವರೆಯಾಗಿ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷವಾಗಿತ್ತು. ನಾಗಂದಿಗೆಯಿಂದ ನಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಒಂದು ಅಗಲವಾದ ತೆಳ್ಳನೆಯ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ ಕೂತರು. ಅವರ ಎದುರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ತುಲಸಿಯ ಪೀಠವು ಕೆಂಪು ಬಿಳಿ ನಾಮಗಳಿಂದಲೂ ವಿವಿಧ ವರ್ಣದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಸೀತೆಯ ಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಗೌಡರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಭಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಗಳ ಮೇಲಣ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೂ ಸೇರಿ ಸಲಿದಾಡಿತು.

ಗೌಡರ ದೇಹಕ್ಕೆ ಬೊಜ್ಜು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಹೊಟ್ಟೆ ಡೊಳ್ಳಾಗಿದ್ದರೂ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು, ಯೌವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಭಕ್ತಿ, ಈಶ್ವರಾರಾಧನೆ ಮೊದಲಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದಲೇ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದಾದ ಒಂದು ಓಜಸ್ಸು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ, ಮೊಳಕಾಲು ಮುಚ್ಚುವ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಪಾಣಿ ಪಂಚೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಅವರ ಸಗ್ನವಿಗ್ರಹವು ಗಂಭೀರ ಪ್ರಕೃತಿಯವರಲ್ಲಿ ಗೌರವವನ್ನೂ, ಲಘು ಪ್ರಕೃತಿಯವರಲ್ಲಿ ವಿನೋದವನ್ನೂ ಉದ್ರೇಕಿಸುತಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆ ಎದೆ ಭುಜ ಹಣೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹಾಕಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣದ ಚರ್ಮಭಾಗಗಳು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ನಾಮಗಳೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದುವು. ಹೊಟ್ಟೆ ಹಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಮವು ಮಡಿಕೆ ಮಡಿಕೆಯಾಗಿ ಅವರ ವಯಸ್ಸಿಗೂ, ಅವರು ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಸುಖಜೀವನಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದರೆ 'ಗೊಡ್ಡು ವೈದಿಕ' ರೆಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಗೌಡರು ಬೆತ್ತ ಹೆಣೆದು ಮಾಡಿದ್ದ ನಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ತೆರೆದರು. ನಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೂ ತುಲಸಿಯ ಪೀಠದಂತೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಪವಿತ್ರ ವಸ್ತುವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದುದೆಂದು ಅದರ ಬಣ್ಣ ಹೇಳುತಿತ್ತು. ನವೀನ ವಿಚಾರವಾದಿಗಳು ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಣಿಕಿ ನೋಡಿದ್ದರೆ ಮೃದುಹಾಸ್ಯಹಸಿತರಾಗಿ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಅದನ್ನು 'ಮತ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಮದ್ದಿನ ಮನೆ!' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳು ನೋಡಿದ್ದರೆ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು 'ಶಾಂತಿಯ ಎಲೆವನೆ!' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೌನಿಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಅದರ ಕತ್ತಲುಗವಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳು ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು: ಕೆಂಪು ನಾಮದ ಕರಡಿಗೆ; ಬಿಳಿ ನಾಮದ ಉಂಡೆಗಳು; ತುಲಸೀ ಮಣಿಗಳ ಮಾಲೆ; ಒಣಗಿದ ತುಲಸಿಯ ಎಲೆಗಳು; ಎರಡು ಅಂಗುಲ ಚದರವುಳ್ಳ ಒಡಕಲು ಕನ್ನಡಿ; ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯ ನಾಮದ ಕಡ್ಡಿಗಳು; ವಿಭೂತಿಯ ಹುಡಿ; ನಾಲ್ಕೈದು ಜರಠವಾದ ಮೂರುಕಾಸು, ಆರುಕಾಸುಗಳು; ಒಂದು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸಣ್ಣ ತ್ರಿಶೂಲ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಕರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾಸ್ತಿಕರೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜೀವನಯಾಪನೆ ಮಾಡುವಂತೆ, ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ತಣಸಿನ ಹುಳುಗಳೂ ಗೌಡರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದುವು.

ಗೌಡರು ಸಾವಧಾನದಿಂದಲೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ವಿಶಾಲ ಶರೀರ ಪ್ರಾಂತದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬಿಳಿಯ ನಾಮದ ಪತಾಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಮೇಲೆದ್ದು, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತುಲಸೀ ಪೀಠದ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಆಡಕೆ ಚಪ್ಪರದ ಕಂಡಿಗಳಿಂದ ತೂರಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬಿಸಿಲುಕೋಲುಗಳಿಂದ ಅಂಗಳದ ತುಂಬ ಪಟ್ಟೆ ಪಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಗುಂಡು ಗುಂಡಾಗಿ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಬೆಳಕು ನೆಳಲುಗಳ ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕಿದಂತೆ ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡರು ಮಹಾ

ಕಾಯದ ಮೇಲೆಯೂ ಆ ರಂಗೋಲಿ ಬಿದ್ದು, ಬಿಳಿ ಕೆಂಪು ನಾಮುಗಳೊಡನೆ ಪಂದ್ಯ ಹೂಡಿತ್ತು. ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆಯೊಂದು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತಿನಿತು ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಯಿಗಳು ದೂರದ ಮೂಲೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದ್ದುವು. ಗೌಡರ ದೇವಾರಾಧನೆಯೆಂದರೆ ಆ ದುಷ್ಟ ದಾನವರಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಭೀತಿ!

ಗೌಡರು ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೂವುಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮುಡಿಸುತ್ತ "ಸೀತಾ" ಎಂದು ಕರೆದರು. ಹಾಗೆ ಕರೆಯುವುದು ಅವರಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಸೀತೆ ತಳತಳನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಂಚಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೆಳ್ಳಗಿದ್ದ ಹಾಲನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಮುಖ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ, ಸೀರೆಯ ನಿರಿ ಮರ್ಮರಗೈಯುತ್ತಿರಲು ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಬಳುಕಿ ನಡೆದು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಹಾಗೆ ಬರುವುದೂ ಆಕೆಗೆ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಮುಖ ಸ್ತುತಿಯೂ ಆತ್ಮಶ್ಲಾಘನೆಯೂ ಎರಡೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ತಾನೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಧೌತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟಿದ್ದ ಆಕೆ ಹೊಸಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ತಾವರೆಯ ಹೊಸ ಮೊಗ್ಗೆಯಂತೆ ಮುದ್ದಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಳು. ಆಕೆ ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಒಡವೆಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ; ತಲೆಯನ್ನೂ ಬಾಚಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲ್ಗೂದಲು ಗೊಂಚಲುಗೊಂಚಲಾಗಿಯೂ ತೆರೆ ತೆರೆಯಾಗಿಯೂ ನಿತಂಬದಾಚೆಯವರೆಗೂ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸಿದ್ದುದು ಆಕೆ ತಂದೆಗೆ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವಾಗಿ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಾಣುತಿತ್ತು. ತರುಣಿಯ ಮುಖಬಿಂಬದಲ್ಲಿಯೂ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ದಿನ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ತೃಪ್ತಿ ಸಂತೋಷಗಳ ಹೊಸ ಕಳೆ ಮೊಳೆದೋರಿತ್ತು.

"ಚಿನ್ನಯ್ಯ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದನೇ? ಇವತ್ತು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ನೋಡಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಗೌಡರು ಪೂಜೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದರು. ಮನಸ್ಸು ಕೈಕಾಲುಬಾಯಿಗಳಿಗೆ ಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನು ಎಷ್ಟೋ

ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಈಗ ಅದು, ಪೂಜೆಗೆ ಭಂಗತಾರದೆ ಬೇರೆಯೆಡೆ ಸಂಚರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

"ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕೋವಿ ತಗೊಂಡು ವಿನಾಸು ಹೊಡೆಯೋಕೆ ಹೋದ. ಇವತ್ತು ಕಾನೂರು ರಾಮಯ್ಯ ಬಾವೋರು ಬರ್‍ತಾರಂತೆ" ಎಂದಳು ಸೀತೆ. ಸೀತೆಗೆ ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಲಿಗೆ.

"ಯಾವಾಗ ಬರ್‍ತಾರಂತೆ?"

"ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೇ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತಪ್ಪಾ!"

ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆಯಿತು. ಗೌಡರು ಹನ್ನೊಂದು ಇರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಹನ್ನೆರಡು! ಹನ್ನೊಂದು ಹೊಡೆದಿದ್ದು ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ರುಚಿರುಚಿಯಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳ ಕಂಪನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದ ಗಾಳಿ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರ ಮೂಗನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

ದೇವರ ಪೂಜೆ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು. ಮಗಳು ತಂದೆ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೂ ತೀರ್ಥವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ತಂದೆಯಂತೆಯೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ, ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಅಲಂಕಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಕೊಟ್ಟಡಿಗೆ ಹೋದಳು. ಗೌಡರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಾದು, ಚಿನ್ನಯ್ಯನಾಗಲಿ ಕಾನೂರು ಗಾಡಿಯಾಗಲಿ ಬಾರದಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಬಂದರು. ಕಾಳನು ಅವರಿಗಾಗಿ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಜಮಖಾನ ದಿಂಬುಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ, ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಎಲೆಯಡಿಕೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

ಗೌರಮ್ಮನವರು ಊಟಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ, ತಾಯಿಯೊಡನೆಯೇ ಉಣ್ಣುತ್ತೇನೆಂದು ಸೀತೆ ಹಟಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಕೊಟ್ಟಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯುಕ್ತೆಯಾದಳು. ಎಣ್ಣೆ, ಕನ್ನಡಿ, ಬಾಚಣಿಗೆ, ಹೂಮಾಲೆ ಮೊದಲಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಸುತ್ತಲೂ ಬಿದ್ದಿದ್ದುವು. ಸೀತೆ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ

ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಮೋಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿದಳು. ಒಂದೆರಡು ಸಾರಿ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಾಳ ಹಾಕಿದ್ದೇನೆಂದು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು ಮತ್ತೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಳು. ಕೂದಲು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಇನ್ನೂ ತೇವವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಬೇರೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ 'ಅಪ್ಪ ಬಯ್ತ್ತದೆ' ಎಂದು ಅವಳು ಎಂದಿಗೂ ಹಸಿ ಕೂದಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಸವರುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದು ಸೀತೆಗೆ ಸಾಹಸ ಬಂದಿತ್ತು. ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಲಾವಣ್ಯಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ ಆ ಕೇಶರಾಶಿಯನ್ನು ಪಾಶ ಪಾಶಗಳನ್ನಾಗಿ ತುಡುಕಿ, ಮುಂಗಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು, ತೈಲಲೇಪನ ಮಾಡಿದಳು. ನಡುನಡುವೆ ದರ್ಪಣ ದರ್ಶನಮಾಡುತ್ತ, ಕಣ್ಣು ಮೂಗು ತುಟಿ ಕೆನ್ನೆ ಗಲ್ಲಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಯಾರೊ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ ಆಲಿಸಿದಳು.

"ಅಕ್ಕಯ್ಯಾ! ಅಕ್ಕಯ್ಯಾ!" ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೀಚುದನಿಯಿಂದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಗುದ್ದುತ್ತಲೂ ಬೆಕ್ಕು ಪರಚಿದಂತೆ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಪರಚುತ್ತಲೂ ಇದ್ದುದು ಸೀತೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಸೀತೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿದವಳು, ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಬಾರದೆಂದು ದೃಢನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತೆ ಕೂದಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಳು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕರೆಯೂ ತಾಡನವೂ ಪರಚುವಿಕೆಯೂ ಬರಬರುತ್ತ ಪ್ರಬಲವಾಯಿತು. ಒಂದುಸಾರಿ ಕೋಪದಿಂದ "ಅಲ್ಲಿರೇ ಬರ್ತೀನಿ!" ಎಂದು ಗದರಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ 'ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ' ಮಾಡತೊಡ ಗಿದಳು. ಸೀತೆಗೆ ರೇಗಿ, ಬೈದು, ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಠಿನವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಒಳಗೆ ಬಂದರೆ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೂ ಭಂಗಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸೀತೆಯ ಮನಸ್ಸು. ಜೊತೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಏನೂ ಅರಿಯದ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳೆದುರು ಪದೇ ಪದೇ ಕನ್ನಡಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಸೀತೆಗೆ ಸಂಕೋಚ.

ಸೀತೆ ಹೆದರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಬಾಗಿಲಾಚೆ ಕ್ರಾಂತಿಗಾರಂಭವಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತ, ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ಹೊರಳುತ್ತ ಅವ್ವನನ್ನು ಕೂಗತೊಡಗಿದಳು. ಸೀತೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನುಗ್ಗಿಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗೌರಮ್ಮನೂ ನಿಂತಿದ್ದರು. "ಯಾಕೆ? ಬಾಗಿಲು ಹಾಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದೀಯಾ?" ಎಂದು ಗದರಿಸುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದರು. ಚಾಪೆಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಂಡು "ಅಯ್ಯೋ ನಿನ್ನ! ಕೂದಲು ಆರಬೇಕಾದರೆ ಸುರುಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿಯೇನೇ?" ಎಂದರು.

"ಕೂದಲು ಆರಿತ್ತು!" ಎಂದ ಸೀತೆ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಾದಳು.

"ಏನಾದರೂ ಮಾಡು! ನೀನೇನು ಹೇಳಿದ್ದೋರ ಮಾತು ಕೇಳೋದಿಲ್ಲ!" ಎಂದು ಗೌರಮ್ಮನವರು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ, ಸೀತೆಗೆ "ಇಲ್ಲಿ ಬಾ, ತಲೆ ಬಾಚ್ತೀನಿ" ಎಂದರು.

ಸೀತೆ "ಬೇಡ, ನಾನೇ ಬಾಚಿಕೊಳ್ತೀನಿ" ಎಂದಳು. ಅವಳಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಸಹಾಯವೂ ಒಂದು ಅಡಚಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಗೌರಮ್ಮನವರಿಗೂ ಮಗಳ ಮನಸ್ಸು ಗೊತ್ತಾಗಿ "ಏನಾದರೂ ಮಾಡು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಒಳಗೊಳಗೆ ಮುಗುಳು ನಗುತ್ತ, ಮತ್ತೆ ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಬಹುಶ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಾರುಣ್ಯದ ನೆನಪಾಗಿರಬಹುದು.

ತಾಯಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ ಸೀತೆ, ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಕೂತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಡೆ ಕಣ್ಣು ಕೆರಳಿಸಿ ನೋಡಿ "ಏನಾಗಿತ್ತೇ ನಿನಗೆ? ಜೀವ ಹೋಗ್ತಿತ್ತೇನೆ?" ಎಂದು ಹಲ್ಲುಮುಟ್ಟೆ ಕಚ್ಚಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮತ್ತೆ ಬಾಯನ್ನು ಹಿಂಜಿಸಿ ಅಳಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸೀತೆ ಮತ್ತೆ ಗೌರಮ್ಮನವರೆಲ್ಲಿ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಎಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ, ಫಕ್ಕನೆ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ತಂಗಿಯನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡು, ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವಾಣಿಯಿಂದ "ಅಳಬೇಡೇ! ನನ್ನ ಚಿನ್ನಾ! ನಿನಗೂ ಹೂ ಮುಡಿಸ್ತೀನಿ! ಹೂವಯ್ಯ ಬಾವ ಬರ್ತಾರೆ ಕಣೇ!" ಎಂದು ಲಲ್ಲೆಗೈದು ಮುದ್ದಾಡಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಅವಳಿಗೆ 'ಹೂವಯ್ಯ ಬಾವ ಬರುತ್ತಾರೆ'

ಎಂದು ಅಕ್ಕ ಹೇಳಿದುದು, ತಾನು ಅಳಬಾರದುದಕ್ಕೆ ಮಹಾಪ್ರಬಲವಾದ ಕಾರಣವಾಗಿ ತೋರಿತೋ ಏನೋ! ತಾಯಿತಂದೆ ಅಣ್ಣಂದಿರೊಡನೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಲು ನಾಚುತ್ತಿದ್ದ ಸೀತೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡನೆ ಹೇಳಲು ಸಂಕೋಚವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಹೆಸರನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಸವಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸುಮ್ಮನಾದ ಮೇಲೆಯೂ "ಹೂವಯ್ಯ ಬಾವ ಬರ್‍ತಾರೆ ಕಣೇ! ಹೂವಯ್ಯ ಬಾವ!" ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಹೂವಯ್ಯನ ನೆನಪು ಇರಲೂ ಇಲ್ಲ; ಬರಲೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಕ್ಕನ ಪ್ರೀತಿ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದವನು ತನಗೂ ಮಾನ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸುವಂತೆ ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ನೋಡಿದಳು.

ಸೀತೆ ತಲೆಬಾಚಿ, ಬೈತಲೆ ತೆಗೆದು, ಜಡೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಆಮೇಲೆ ಮುದ್ದಾದ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಬೆರಳಿನಿಂದ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ದುಂಡಾಗಿಡು ತ್ತಿದ್ದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ಕೈ ಅಲ್ಲಾಡಿ, ಪ್ರಾಚೀ ನಿತಂಬಿನಿಯ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಚಂದ್ರಬಿಂಬದಂತೆ ವರ್ತುಲವಾಗಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕುಂಕುಮದ ಬೊಟ್ಟು ಬಾಲಚುಕ್ಕಿಯಂತೆ ದೀರ್ಘ ವಕ್ರವಾಯಿತು. ತಂಗಿ ಯನ್ನು ಗದರಿಸಿ, ಕನ್ನಡಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವೂ ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣವೂ ದೊರಕಿದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ಹರ್ಷಪಡುತ್ತ, ಬೊಟ್ಟನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನೆವದಲ್ಲಿ ಬಹಳಕಾಲ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡಿ ದಳು. ತರುವಾಯ ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ಕೈ, ಕಾಲು, ನೆತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಯಿಂದಲೂ ಕುಶಲತೆಯಿಂದಲೂ ಒಡವೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಕೈಗೆ ಹೊಂಬಳೆಯಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನೂ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಿದಳು!

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯವಾಗಿದ್ದಳು. ಬಾಚಣಿಗೆ, ಹೂವು, ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವಳು ಎಣ್ಣೆಯ ಕುಡಿಕೆಗೂ ಕೈಹಾಕಿದಳು. ಅದು ಅವಳ ಗ್ರಹಚಾರಕ್ಕೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದು, ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ತೈಲವಾಹಿನಿ ಪ್ರವಹಿ ಸಿತು. ಅವಳ ಲಂಗದ ಒಂದು ಭಾಗವೂ ತೊಯ್ದು ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನೇನು ಪ್ರವಾಹವು ಹೂವಾಲೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಬೇಕು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ

ಸೀತೆ ಕಂಡು ಚೀರಿದಳು. ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಟ್ಟು, ಎಣ್ಣೆಯ ಪಾರುಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ತಂಗಿಯ ಪಾರುಪತ್ಯ ಮಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚಿವುಟಿ ಎಳೆದಳು. ಈ ಸಾರಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತನ್ನದೇ ಅಪರಾಧವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳಲಿಲ್ಲ; ಕೆನ್ನೆ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಜಿಸಿಕೊಂಡು ನೀರವವಾಗಿ ರೋದಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತರೆ ಗೌರಮ್ಮನವರೂ ಬಂದು ಗುದ್ದುತ್ತಾರೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಭೀತಿ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಗಾಡಿ ಬಂದ ಸದ್ದಾಗ ಸೀತೆ 'ಹೂವಯ್ಯ ಬಾವ, ಕಣೇ!' ಎನ್ನುತ್ತ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕೆಂಪು ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಜನವಾಗಿತ್ತು. ಯಾವ ಗಾಡಿಯ ಚಿಹ್ನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಸ್ತೆಯ ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕೋಳಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಕೆದರುತಿದ್ದುದು ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಅಳುವುದನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ನಿಕ್ಕುಳಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕೋಳಿಗಳೂ ಕೂಡ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಕಾಶ, ಮೋಡಗಳು, ಮರಗಳ ಹಸುರು ನೆತ್ತಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸುವಂತಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಯ ಸರಳುಗಳು—ಇಷ್ಟೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡದ್ದು!

ಸೀತೆ ಹತಾಶಳಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಆದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಳಿದು ಕುಡಿಕೆಗೆ ತುಂಬಿದಳು. ಚಾಪೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ನೆಲ ಎಣ್ಣೆ ಹೀರಿ ಕರ್ರಗಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಅದರ ಮೇಲೆಯೇ ಚಾಪೆ ಹಾಕಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ 'ಸಶೇಷ' ಮಾಡಿದ್ದ ಅಳುವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಲಂಗದ ಭಾಗದ ಕಡೆಗೇ ನಿಸ್ಸಹಾಯಳಾಗಿ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅಕ್ಕನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಸೀತೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಶಾಪಗಳನ್ನು ಗೊಣಗುತ್ತ ಮುದ್ದೆ ತಂಗಿಯ ಲಂಗ ಭಾಗವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಾಣಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು, ಕುಡಿಕೆಗೇ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಹಿಂಡಿದಳು!

ಸೀತೆಯಿನ್ನೂ ಹೂವು ಮುಡಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು 'ಕಡೆಯ ಸಾರಿ', ಕಡೆಯ ನಾಟಕದಂತೆ, ಕನ್ನಡಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎತ್ತಿನ ಗಂಟೆಸರದ ಸದ್ದೂ ಗಾಡಿ ಚಕ್ರಗಳ ಸದ್ದೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು.

'ಹೂವಯ್ಯಬಾವ ಬಂದರು ಕಣೇ!' ಎಂದು ಕಿಟಕಿಗೆ ಓಡಿದಳು. ನೋಡುತ್ತಾಳೆ: ಕಮಾನುಗಾಡಿ, ಕರಿ ಬಿಳಿ ಎತ್ತುಗಳು; ಲಚ್ಚ, ನಂದಿ! ಓಹೋ ನಿಂಗ! ಹಿಂದೆ ಯಾರದು? ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಸಂಜ; ಕೋವಿ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ! ಮುಂದುಗಡೆ ಯಾರು ಗಾಡಿಯೊಳಗೆ ಕೂತವರು? ರಾಮಯ್ಯ ಬಾವ! ಹೂವಯ್ಯ ಬಾವ ಎಲ್ಲಿ? ಉನ್ನತ ಗಿರಿಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ದೂರದ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರೋದಯವನ್ನೇ ಸಟ್ಟ ನೋಟದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕಬ್ಬಿಗನಂತೆ, ಸೀತೆ ಉತ್ಕಂಠಿತೆಯಾದಳು. ಜಡೆ, ಹೂವು, ಒಡವೆ, ಮುಖ, ಕಣ್ಣು, ಚೆಲುವು, ಎಲ್ಲವೂ ಎಲ್ಲಿ? ಸೀತೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಮರೆತು ದೃಷ್ಟಿಮಾತ್ರವಾದಳು.

ಹೊರ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ನಿಂತಿತು. ಗಾಡಿಯ ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಚಿನ್ನಯ್ಯ, ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿದರು. ನಿಂಗನು ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿ ಗಾಡಿ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಮುಂದುಗಡೆಯಿಂದ ರಾಮಯ್ಯನೂ ಇಳಿದನು.

ಸೀತೆ ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಕಿತೆಯಾದಳು.

ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಕಳವಳವಿತ್ತು. ಯಾರೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ತನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದ ಕೋವಿಯನ್ನು ಸಂಜನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಗಾಡಿಯ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಗಾಡಿಯೊಳಗೆ ಯಾರೊಡನೆಯೋ ಮಾತಾಡಿದನು. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡು ಸೀತೆಯ ನೆತ್ತರು ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಗಾಡಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಲು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೂವಯ್ಯನು ಇಳಿಯತೊಡಗಿದನು. ಸೀತೆ ಗಾಬರಿಯಾದಳು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನ ಬಲಗಡೆ ತೋಳು ಹೂವಯ್ಯನ ಬೆನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬನವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತು.

"ನಡೀತೀಯೋ? ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣೋ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು.

"ಪರ್ವಾಯಿಲ್ಲ, ನಡೆಯಬಹುದು" ಎಂದನು ಹೂವಯ್ಯ.

ಸೀತೆ ಜಗಲಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ನಿಂತಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಜಗಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಲಗಿದ್ದ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯಗೌಡರು ಎದ್ದು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಹೂವಯ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದರು.

"ಏನು? ಏನಾಯ್ತು....?"

"ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಗಾಬರಿಯಾಗಬೇಡಿ. ಬೆನ್ನಿಗೆ ಟ್ರಂಕು ತಗುಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪೆಟ್ಟಾಗಿದೆ!" ಎಂದು ಹೂವಯ್ಯನು ತನ್ನ ನೋವು ಅಷ್ಟೇನೂ ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದುದಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗೌಡರಿಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸುವಂತೆ ನಗುಮುಖವಾದನು.

ಉಳಿದವರೂ ಹೂವಯ್ಯ ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು. ಗಾಡಿ ಉರುಳಿಬಿದ್ದುದನ್ನು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಸೀತೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ, ಹಾಸಿಗೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕಾಳನೇ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದನು. ಸೀತೆಯೂ ಅವನಿಗೆ ನೆರವಾದಳು.

ಊಟವಾದ ತರುವಾಯ ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು ಶ್ಯಾಮಯ್ಯ ಗೌಡರಿಗೆ ನಡೆದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ "ಇಷ್ಟಾದುದೇ ದೇವರ ಕೃಪೆ!" ಎಂದು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೂ ನಡುನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ವಿವರಣೆ ನಡೆದ ಕಥೆಗಿಂತಲೂ ಉದ್ದವಾಗಿತ್ತು. ರಾಮಯ್ಯನು ಅಣ್ಣನ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ನಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ರಸಗಳನ್ನು ತೀಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನೂ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತ ಮಾತುಕಥೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೀತೆ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತ 'ನರ್ಸಮ್ಮ' ನಾಗಿದ್ದಳು.

ಅಂತೂ ಆ ದಿನ ನಿಜವಾಗಿ 'ಹಬ್ಬದೂಟ' ಉಂಡವರು ಶ್ಯಾಮಯ್ಯ ಗೌಡರು, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇಬ್ಬರೇ.

———

೧೧

ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರ ಸಂಸಾರ ಶೂಲ

ಬಿಸಿಲು ಬಿರುಸಾಗಿತ್ತು. ಗಾಳಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ಬೇಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮರದ ನೆಳಲು ಬುಡದಲ್ಲಿ ಬಳಲಿ ಮಲಗಿ ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಿತ್ತು. ಆಕಾಶದ ನೀಲದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲು ಮುದ್ದೆ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ತೇಲುತಿತ್ತು. ಮಲೆಗಾಡುಗಳು ತೆರೆ ತೆರೆಯಾಗಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಧೀರತೆಯಿಂದ ದಿಗಂತ ವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿದ್ದುವು. ಕಾನೂರಿನಿಂದ ಸಿರ್ವಿಣ್ಣ ಮಾನಸರಾಗಿ ಹೊರಟ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರ ಮುದಿದೇಹವು ಆಯಾಸದಿಂದ ನಡೆಯಲಾರದಾಯಿತು. ಕೂತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ಸಾರಿ ನಿವಾರಿಸಿ, ದೊಣ್ಣೆಯೂರಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿ ಬಾಗಿ ನಡೆದರು. ಒಣಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಟಲನ್ನು ಎಂಜಲು ನುಂಗಿ ನುಂಗಿ ತೋಯಿಸಿದರು. ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ರೋಗಗ್ರಸ್ತೆಯಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬೇಗ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಮನಸ್ಸು ತುಡಿಯುತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಗೆ ಕರೆದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಶರೀರದ ಆಯಾಸವು ಆತ್ಮದ ಸಾಹಸೇಚ್ಛೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಬಲವಾದುದರಿಂದ ಒಂದು ಬಸಿರಿ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟರು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬೆವರನ್ನೊರಸಿ ಬೀಸಿಕೊಂಡರು. ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮರದ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಉರುಳಿ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕಿರುದನಿಗೈಯುತ್ತ ಹಾರಿಹೋದುವು.

ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತಿಯ ಕ್ರಾಂತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟವನಂತೆ ಇತ್ತು: ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರು ಸಾಲ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೇನು ಗತಿ? ಮಗನೂ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದರೆ ತನಗಾರು ದಿಕ್ಕು? ರೋಗಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಗೂ ವೃದ್ಧನಾದ ತನಗೂ ದುರ್ಬಲೆಯಾದ ಪುಟ್ಟ ಮಗಳೊಬ್ಬಳೆ

ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಬಲ್ಲಳೆ? ಉಳುವವರಾರು? ಬಿತ್ತುವವರಾರು?..ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ, ಕಡೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಕಷ್ಟಕೊಟ್ಟೆ!....ತನ್ನ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಸುಳಿದುವು. ಮುದುಕನ ಹೃದಯವು ಶೋಕ ದಿಂದ ವಿದೀರ್ಣವಾಯಿತು. ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಪಂಚವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಎಳಮಕ್ಕಳಂತೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದನು....ನಾರಾಯಣಾ ನಿನಗೂ ಕೇಳಿಸದೇ? ಮುದುಕನು ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಮುಡಿಪು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ? ತಿರುಪತಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.... ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರನಿಗೆ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಕಾಣಿಕೆ ಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ!....ಅವರಿಂದಲೇ ನಿಮಿತ್ತ ಕೇಳಿಸಿ ಚೀಟಿ ವಿಭೂತಿ ತಂದಿದ್ದಾನೆ!....ದೆವ್ವ, ಭೂತ, ಚಕ್ಕಣಿ, ಪಂಜುರ್ಳಿ ಮೊದ ಲಾದ ಅಂತರಬೆಂತರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ....ತನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ....ಕೆಲವರೇನೋ ಹೇಳಿದರು: ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಡಾಕ್ಟರಿಂದ ಔಷಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು; ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ತೋರಿಸು ಎಂದು.... ಮುದುಕನು ಯೋಚಿಸಿದನು: ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಡಾಕ್ಟರುಗಳಿಂದೇನಾಗುತ್ತದೆ? ಅಗ್ರಹಾರದ ಜೋಯಿಸರು ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮಂತ್ರತಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ತಿರುಪತಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಳಗಳ ದೇವರುಗಳಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯ ವೈದ್ಯದಿಂದಲೂ (ತಾನು ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಮದ್ದು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ! ಎಷ್ಟು ಜನರು ಬದುಕಿ ಕೊಂಡಿಲ್ಲ!) ಭೂತ ಚಕ್ಕಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಆಗದ ಕಾರ್ಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಡಾಕ್ಟರು ಗಳಿಂದೇನಾಗುತ್ತದೆ? ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ತಾನೇ ಉಪದೇಶಮಾಡಿಲ್ಲವೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಬೇಡಿ ಎಂದು? 'ಅಪ್ಪ ಅವ್ವ ಸತ್ರೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆ!' ಎಂಬ ಗಾದೆಯಿಲ್ಲವೇ? ವೇದ ಸುಳ್ಳಾದರೂ ಗಾದೆ ಸುಳ್ಳಾಗದು!....ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮದ ಫಲ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹತ್ತಿದುದು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೆ?....ಮತ್ತೆ ಮುದುಕನಿಗೆ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಮದುವೆಗಳ ನೆನಪಾಯಿತು. ಒಂದು ಸಾರಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪು ಎನ್ನಿಸಿತು...ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು? ಸಂಸಾರ ಸಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು ... ಯೋಚಿಸು

ತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆಯೆ ಸಮೀಪದ ಒಂದು ಮರದಲ್ಲಿ ಕಾಗೆ ಮತ್ತೆ 'ಕಾ ಕಾ ಕಾ' ಎಂದು ಕರೆಯತೊಡಗಿತು. ಮುದುಕನು ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು ನೋಡಿದನು. ಹಸುರೆಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ದಪ್ಪ ಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಗೆ ಕರ್ರಗೆ ಕುಳಿತು ಕೂಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಸುಡುಗಾಡಿನ ಕಡೆಗೇ ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ! 'ನಿನ್ನ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟೀಹೋಗ' ಎಂದು ಮುದುಕನು ಶಪಿಸುತ್ತ ಮೇಲೆದ್ದು, ತಲೆಗೆ ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ದೊಣ್ಣೆಯೂರಿ ಬಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದನು. ಬಿಸಿಲು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಖರವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ಆ ಮಟಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜನತೆಯ ಭೀಷಣ ಮೌನವು 'ನೀನು ನಿರ್ಗತಿಕ' ಎಂದು ಬೆರಳು ತೋರಿ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವಂತಿತ್ತು.

ಗದ್ದೆ ಕಾಡುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತಮ್ಮ ಕಿರಿದಾದ ಹುಲ್ಲುಮನೆ ಕಂಡು ಬರಲು ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರು ಆದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬೇಗಬೇಗನೆ ಕಾಲು ಹಾಕಿದರು. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಅನಾಥ ಶವದಂತೆ ಆ ಹುಲ್ಲುಮನೆ ನಿಶ್ಚಲ ನೀರವವಾಗಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯ ಜೀವ ಸಂಚಾರದ ಗುರುತು ಕೂಡ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಗೋರಿಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗುವ ಹಗಲು ಪಿಶಾಚಿಯಂತೆ ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಮನೆಯಿಂದ ರೋದನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು! ಅವರ ಜಂಘಾಬಲ ಉಡುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದರು. ಗೋಳು ತಮ್ಮ ಮಗಳದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನೀಳವಾಗಿ ನಿಡುಸುಯ್ದು 'ನಾರಾಯಣಾ!' ಎಂದರು. ದೇವರ ನಾಮ ತಮ್ಮ ಕಿವಿಗೂ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣೀರು ಬೆವರಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಹರಿಯುತಿತ್ತು. ತಿಪ್ಪೆಯ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಕೆದರುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಳಿಗಳನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಆ ಮನೆಯ ಸ್ಥಿತಿಸೂಚಕವಾಗಿ ಮೂರ್ಛೆಹೋದಂತೆ ನಿದ್ದೆಮಾಡುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕರಿಯ ನಾಯಿಯನ್ನೂ ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ದಾಟಿ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟುವಾಗ ಬಹಳ ತಗ್ಗಾಗಿದ್ದ ಬಾಗಿಲಿನ ಮೇಲುಕಟ್ಟು ತಲೆಗೆ ತಾಗಿತು.

ಅವೊತ್ತು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ಕಾನೂರಿಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಗ ಓಬಯ್ಯನಿದ್ದನು. ತಂದೆಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈಚೀಚೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾತುಕತೆಯಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ತಮ್ಮ

ಮಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವ ನೆವದಿಂದ ತಾನು ಕಾಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದೂ ಮನೆಗೆಲಸವನ್ನೂ ರೋಗಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಮಗನಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅವರ ಮಗಳು, ಅರಿಯದ ಹುಡುಗಿ, ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಕೂತಿದ್ದಳು. ತಾಯಿ ವಾಂತಿ ವಾಕರಿಕೆ ತಲೆನೋವು ಜ್ವರಗಳಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಹುಡುಗಿಯೂ ಕೂಡ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪದೇ ಪದೇ ಚಳಿಜ್ವರ ಬರುತ್ತಿದ್ದು, ಜ್ವರದ ಗಡ್ಡೆ ಬೆಳೆದು, ಸರಿಯಾದ ಆಹಾರವಾಗಲಿ ಗಾಳಿಯಾಗಲಿ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಸುಖಗಳಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಕಲ್ಲಿನ ತಳದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಹುಲ್ಲಿನ ಕಣದಂತೆ ಇದ್ದಳು. ಬಾಲ್ಯ ಸಹಜವಾದ ಆಟ ಕುಣಿತ ಮೆರೆತಗಳನ್ನು ಅವಳು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದಲೂ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನೆರೆಮನೆಯೂ ಇರದಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳ ಕೂಟವು ಕಥಾವಾರ್ತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವಳ ದೇಹದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಂತೆ ಆತ್ಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಅಭಾವದಿಂದ ಕುಬ್ಜವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ತಂದೆ ಬಹಳ ಮುದುಕನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ನೂರಾರು ಚಿಂತೆ ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಂದ ನೋಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಮಗಳನ್ನಾಡಿಸುವ ಅಥವಾ ಒಡಗೂಡಿ ಆಡುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸ ಕೈತುಂಬ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಯ ತಾಯಿ ಮೊಲೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಅವಸರ ಅವಸರವಾಗಿ ಊಡಿದ್ದಳು. ತಾಯಿಗಾದರೂ ತಾಯಿಯ ಸುಖ ಲಭಿಸಿರಲಿಲ್ಲ; ಮಗಳಿಗೆ ಮಗುವಿನ ನಲ್ಮೆಯೂ ಲಭಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣನಾದ ಓಬಯ್ಯನು ತಂದೆ ಮಲತಾಯಿಯರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮಲತಂಗಿಯನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಬಾಲೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳೊಡನೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಅನಾಥೆ'ಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ತಂದೆ ಹೋದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಓಬಯ್ಯನು ತನ್ನ ಮಲತಂಗಿಯನ್ನು ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಅಣ್ಣನೆಂದರೆ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡಷ್ಟು ಭಯ. ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಮುಖ ಮೋರೆ ನೋಡದೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಣ್ಣನ ಮಾತಿಗೆ ಬದಲು ಮಾತಾಡದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

"ನಾನು ಹಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ದನ ಬಿಟ್ಟು ಬರ್ತೇನೆ. ಗಂಜಿ ಮಾಡಿಡು" ಎಂದು ಕಣ್ಣು ದೊಡ್ಡಗೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿ, ಓಬಯ್ಯನು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಹುಡುಗಿ ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದಳು. ಆದರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ 'ಜಿಗ್ಗು' ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಆಯ ತೊಡಗಿದಳು. ಆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತಾಯಿ ವಾಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸದ್ದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಓಡಿಹೋಗಿ ನೋಡುತಾಳೆ: ತಾಯಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತಿದ್ದಾಳೆ. ಬಟ್ಟೆಯೆಲ್ಲ ವಾಂತಿಮಯವಾಗಿದೆ. ದುರ್ಗಂಧವು ಆ ಮನೆಯ ಒಳಗಿದ್ದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನೂ ಹೊರಗಟ್ಟುವಂತಿದೆ! ಮಗಳಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಲಿ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಾಗಲಿ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ತಾಯಿಯ ಕೆದರಿದ ತಲೆ, ಬತ್ತಿದ ಕೆನ್ನೆ, ನಿಸ್ತೇಜವಾಗಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಜೀರ್ಣಶೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ದೇಹ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಕಸಿಕರ ಹೆದರಿಕೆಗಳು ಒಂದೇತಡವೆ ಉಂಟಾದುವು. ತುಟಿಗಳು ಕಂಪಿಸಿದುವು; ಕಂಬನಿ ಸುರಿದುವು. ತಾಯಿಗೆ ಮಾತಾಡುವ ಬಲವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕರುಣಾಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಗಳ ಮುಖವನ್ನೇ ದುರುದುರು ನೋಡಿದಳು. ಆಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿ ಅಲೌಕಿಕ ವಾಗಿತ್ತು. ಬಿಸಿಯಾದ ಕಂಬನಿ ಬಳಬಳನೆ ಹರಿದು ಜ್ವರತಪ್ತ ಕಪೋಲ ಗಳನ್ನು ತೋಯಿಸಿದುವು. ಏನಾದರೂ ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕೆಂದು ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂದ ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಹುಡುಗಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದಳು. ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ರೋಗದ ವಿಷಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀರನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಕುಡಿಯಲು ಕೊಡುತ್ತಿರ ಲಿಲ್ಲ. ನೀರು ಕೂಡ ನಿರ್ಮಲವಾದುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ: ಅವರು ಬಾವಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗದ್ದೆಯ ಹೊಂಡದ್ದು. ಆ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವುದರಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಶೌಚಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಡೆಯು ತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಾವಸೆ ಹಬ್ಬಿ ನೀರು ಹಸುರುಗಟ್ಟಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಗಲು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಗಳೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೆಗಣಿ ವಾಸನೆಯೂ ತುಂಬಿದ್ದಿತು.

ಅರಿಯದ ಮಗಳು ಕೊಟ್ಟಳು; ಜ್ವರ ಪೀಡಿತಳಾಗಿ ಅರಿವುಗೆಟ್ಟ ತಾಯಿ ಕುಡಿದಳು. ಕುಡಿದವಳು ಹಾಗೆಯೇ ವಾಂತಿಮಯವಾಗಿದ್ದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದಳು. ಹುಡುಗಿ ಕೈಲಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ವಾಂತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಳಿದು, 'ಅವ್ವಾ! ಅವ್ವಾ!' ಎಂದು ಕರೆದಳು. ತಾಯಿ ಅಳುಮೊಗವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರುಗರೆಯುತ್ತ ಮಾತಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಮಗಳು ಅವಳ ಮೊಗದೆಡೆಗೆ ಕಿವಿಯೊಡ್ಡಿದಳು. ತಾಯಿ ಮಗಳನ್ನು ಶೀರ್ಣವಾದ ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ತಬ್ಬಿ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತಳು. ಆ ನಿರ್ಜನ ನೀರವದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಿ 'ಅಣ್ಣಯ್ಯಾ, ಅಣ್ಣಯ್ಯಾ' ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡಳು. ಓಬಯ್ಯನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಓಡಿಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಮಲತಾಯಿ ಎಂದಿನಂತೆಯೆ ಪವಡಿಸಿದ್ದಳು. ತಂಗಿಯನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಗಲಭೆ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಗದರಿಸಿ, ಚಂದ್ರಮೌಳೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮುಡಿಪು ಕಟ್ಟಲೆಂದು ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಡಗವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಹುಡುಗಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ಅದನ್ನು ಒಂದುಸಾರಿ ರೋಗಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬರಿಸಿ, ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಜೇಬಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು.

ಓಬಯ್ಯನು ತಂಗಿಯ ಕೈಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿ ತಾನು ಗಂಜಿ ಮಾಡಲು ಸನ್ನಾಹಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹುಡುಗಿ ಒಲೆಯನ್ನು ಊದಿ ಊದಿ ಸೋತುಹೋದಳು. ಹೊಗೆಯೆದ್ದು ಕಣ್ಣು ಮೂಗನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿತು. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗಾಗಿ ನೀರು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಮೂಗಿನಿಂದ ಸಿಂಬಳದ ನೀರು ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಹುಡುಗಿ ಸಿಂಬಳ ಸುರಿಯುತ್ತ, ನೆಲಕ್ಕೂ ಒಲೆತೋಳಿಗೂ ತನ್ನ ಕೊಳಕು ಚಿಂದಿ ಸೀರೆಗೂ ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಊದಿದಳು. ಆದರೆ ಅಗ್ನಿದೇವನಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಧೂಮಪಿಶಾಚಿಯೆ ಆವಿರ್ಭವಿಸುತ್ತಿತ್ತು! ಹುಡುಗಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಒಲೆಗೆ ಉಗುಳಿದಳು. ಕಡೆಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಓಬಯ್ಯನು ಅವಳಿಗೆ, ಹೊಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ಧಕ್ಕನೆ ಒಂದು ಗುದ್ದು ಗುದ್ದಿ, ದೂರ ತಳ್ಳಿ, ತಾನೆ ಬೆಂಕಿಮಾಡಿ ಗಂಜಿಗೆ ಎಸರು ಇಟ್ಟನು. ಹುಡುಗಿ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಓಬಯ್ಯನು ತಾನೇ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಜಿಯುಂಡಮೇಲೆ ತಂಗಿಗೆ "ನಿನ್ನವ್ವಗಷ್ಟು ಹಾಕು! ನೀನುಂಡು, ಅಪ್ಪಯ್ಯಗಷ್ಟಿಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಹುಡುಗಿ ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಂಜಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ತಾಯಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹುಡುಗಿಗೆ ಭಯವಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಒಂದು ಎಲೆಗೆ ಗಂಜಿ ಸುರಿದು ಉಣ ತೊಡಗಿದಳು. ಕರಿಯ ನಾಯಿಯೂ ಬಂದು ಎಲೆಯ ಮುಂದೆ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸುತ್ತ ಕೂತುಕೊಂಡಿತು. ಹುಡುಗಿ ಅದಕ್ಕೂ ನೆಲದಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಂಜಿ ಹಾಕಿದಳು. ಪ್ರಾಣಿ ನಾಲಗೆ ನೀಡಿ ನೀಡಿ ಲೊಚಗುಡುತ್ತ ಗಂಜಿ ಯನ್ನೆಲ್ಲ ನೆಕ್ಕಿತು. ಹುಡುಗಿಗೆ ನಾಯಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗಾತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಓಬಯ್ಯನ ಸಂಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಾಯಿಯ ಸಂಗವೆ ಎಷ್ಟೋ ಸುಖಕರವೂ ಧೈರ್ಯಕರವೂ ಆಗಿತ್ತು.

ಹುಡುಗಿ ಹೊರ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಲೆಯನ್ನು ಬಿಸಾಡಿದಳು. ಕೆಲವು ಕೋಳಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಅನ್ನದ ಅಗುಳುಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿ ಕುಕ್ಕಿ ತಿನ್ನತೊಡಗಿದುವು. ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಚೋರೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಹಾರಿದುವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ್ನಡೆಗಳು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆಕಾಶ, ಅರಣ್ಯ, ಪರ್ವತ, ಗದ್ದೆ, ಬಯಲು, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತೂ ನಿಶ್ಚಿಂತೋದಾಸ ವಾಗಿತ್ತು. ಹುಡುಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿಂತು ನೋಡಿದಳು. ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಜೀವಗಳಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಜಗತ್ತು ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೂ ನಿಂತು ನೋಡಿದಳು: ತಂದೆಯ ಆಗಮನದ ಸುಳಿವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಚರಿಸ ಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊಂಡದ ಬಾವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈ ಬಾಯಿ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ 'ಅವ್ವಾ! ಅವ್ವಾ!' ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಆ ನೀರವತೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಧ್ವನಿ ಅವಳಿಗೇ ಭಯಂಕರವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ 'ಅವ್ವಾ! ಅವ್ವಾ!' ಎಂದು ಕರೆದಳು. ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಮಾತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶವು ಪರಮ ಹರ್ಷಕರವಾಗಿತ್ತೋ ಅದು ಇಂದು ಮಗಳಿಗೆ ಭಯಾನಕ ವಾಗಿತ್ತು. ತಾಯಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಎವೆದೆರೆದಳು. ಆ ಕಣ್ಣುಗಳ ಬಿಳುಪನ್ನು

ಕಂಡು ಹುಡುಗಿ ಹೆದರಿ ಚೀರಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಜೀವ ಸೂಚನೆಯೂ ಮೃತ್ಯುವಿನಂತೆಯೇ ಭೀಕರವಾಗಿತ್ತು. ತಾಯಿ ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಳು. ಹುಡುಗಿ ಶೋಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಭಯದಿಂದ ರೋದಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಅತ್ತು, ಮತ್ತೆ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಒಂದೆರಡು ಸಾರಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೊರಗೆ ನೋಡಿದಳು. ತಂದೆಯ ಸುಳಿವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವನ್ನೆಲ್ಲ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ಕ್ರಂದಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ರೋದನಧ್ವನಿ ಮೌನ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿತಕರವಾಗಿತ್ತು; ಹೆಚ್ಚು ಧೈರ್ಯಕೊಡುವಂತಿತ್ತು.

ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಹುಡುಗಿ ಮತ್ತೂ ಜೋರಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಮುದುಕನಿಗೆ ಎದೆಹಾರಿ ರೋಗಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ಹಳ್ಳಿಯ ವೈದ್ಯರಾಗಿದ್ದು, ಅನೇಕ ಸಾರಿ ರೋಗಿಗಳ ಮರಣಶಯ್ಯೆಯ ಬಳಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇಂದು ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುದುಕನ ಹೃದಯವು ಸಂಸಾರದ ಅಸಂಖ್ಯ ನಿಷ್ಕರುಣ ಆಘಾತ ಘರ್ಷಣೆಗಳಿಂದ ತರಗೆಲೆಯಂತೆ ಝುರ್ಝುರಿತವಾಗಿತ್ತು; ಜಳ್ಳಾಗಿತ್ತು. ಮುದುಕನೂ ಅಳತೊಡಗಿದನು. ರೋಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಣ್ದೆರೆದು ನೋಡಿದಳು. ಜೀವವಿದೆ ಯೆಂದು ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ಅಳುವುದನ್ನುಳಿದು ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದರು. ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೈಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಬಿಸಿ ಬೂದಿಯುಜ್ಜಿದರು. ರೋಗಿಯ ಬಾಯ್ದೆರೆದು ಮದ್ದು ಹಿಂಡಿದರು. ಮಗಳಿಗೆ ಹಾಲು ತರಲು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಆ ದಿನ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಒಂದೇ ಹಸುವಿನ ಹಾಲನ್ನೂ ಕರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಓಬಯ್ಯನು ದನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೇಯಲು ಕಾಡಿಗೆ ಅಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಕಡೆಗೆ ಗಂಜಿಯ ನೀರನ್ನೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬಾಯಿಗೆ ಬಿಟ್ಟರು. ರೋಗಿ ಕುಡಿದಳು: ಈಗಲೋ ಆಗಲೋ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇನೋ ಮುದುಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮಗನೆಲ್ಲಿ? ಎಂದು ಕೇಳಲು ಹುಡುಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಕಡಗವಿಲ್ಲದ ಬರಿಗೈ ಯನ್ನು ತೋರಿದಳು. ಮುದುಕನು ನಿಡುಸುಯ್ದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು.

* * * *

ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡರು ತಮ್ಮನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡಮೇಲೆ ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು, ಆಮೇಲೆ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಿಂದು ಬಂದರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಲಕಿಹೋಗಿತ್ತು. ಮುದುಕನ ಗೋಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಕನಿಕರವುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಮನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅದೊಂದು ಕಡೆ ಅವರ ಒಳಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತಿತ್ತು. ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ಜೋಯಿಸರೊಡನೆ ತಾವು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಕದನದ ಕೋಲಾಹಲವು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಪೀಡಿಸು ತಿತ್ತು. ಹೆಂಡತಿಯ ಚಾಡಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿರಾತ್ರಿಯೂ ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ, ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ನಾಗಮ್ಮನವರು ವಿಷಸರ್ಪಿಣಿಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಮೇಲೆ ಗೌಡರಿಗಿದ್ದ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಭಯ ಗೌರವ ದಿಂದಲೂ, ನಾಗಮ್ಮನವರು ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಎಂಬ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದಲೂ, ಲೋಕಾಪವಾದದ ಭೀತಿಯಿಂದಲೂ, ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರದೆಯೂ ಮಾಡಲೊಲ್ಲದೆಯೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು.

ಇಂತಹ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನಾಮ ಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಜಗಲಿಗೆ ಬಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಡೆದು ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು ಗೌಡರಿಗೆ ಅಡುಗೆಮನೆಯ ಜಗಳಗಳೇನೂ ಅಪೂರ್ವವಾದು ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದು ಅಗ್ರಹಾರದ ಜೋಯಿಸರು ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ನವರ ಮುಂದೆ ತಮಗೆ ಅವಮಾನವಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಆಗಲೇ ಕಾವು ಏರಿದ್ದ ಎದೆ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಯಿತು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಪುಟ್ಟಮ್ಮನನ್ನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಗಲುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬೈದರು. ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಳು.

ಗೌಡರು ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳು ವಾಗಲೇ ಒಲೆಯ ಬಳಿ ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದ ಕೆಸರೆದ್ದಿದ್ದ ನೆಲವು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಮದುವೆಯಾದಂದಿನಿಂದ ಹೊಸ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಕ್ರೂರವಾಗಿ

ವರ್ತಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟಾದರೂ ದೊಡ್ಡವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ, ಹಿಂದೆ ಎರಡುಸಾರಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದ ಹೆಣ್ಣು ಗಳನ್ನೇ ತಂದು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವರ ಶೀಲ ಆಚಾರಗಳ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ, ಸುಬ್ಬಮ್ಮನ ವರ್ತನೆ ಅನೇಕಸಾರಿ ಸರಿಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಪುಡಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ತಾಳ್ಮೆಯ ಪೊಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸಿಡಿ ಮದ್ದಾಗಿತ್ತು.

ಊಟಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗಲೆ ಅವರ ಮುಖವು ಕ್ರೂರ ವಾಗಿತ್ತು. ಮೇಲೋಗರವು ಸೀದುಹೋಗಿದ್ದುದು ಗೊತ್ತಾದಮೇಲಂತೂ ಕರ್ಕಶವಾಯಿತು.

ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ "ಏ! ಯಾಕೆ? ಮೇಲ್ರೋಗರ ಹೊತ್ತಿಹೋಗಿದೆಯಲ್ಲಾ?" ಎಂದು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೂಗಿದರು. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆವಮಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು ಮೇಲೆದ್ದು ನಾಗಂದಿಗೆಯ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ ಓಡಿಸಲೆಂದು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಒಂದು ದಪ್ಪನೆಯ ನೆಕ್ಕಿಯ ಕೋಲನ್ನು ಎಂಜಲು ಕೈಯಿಂದಲೇ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೆಂಡತಿಗೆ ರಪ್ಪರಪ್ಪನೆ ರಕ್ಕಸವಾಗಿ ಹೊಡೆಯ ತೊಡಗಿದರು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮ 'ದಮ್ಮಯ್ಯ!' ಎಂದು ಚೀರಿದಳು. ಅವಳು ಚೀರಿದಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ದೆಬ್ಬೆಗಳು ಬೀಳತೊಡಗಿದುವು. ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಆ ನೆಕ್ಕಿಯ ಕೋಲೂ ಕೆಲವು ಕೈಬಳೆಗಳೂ ಹುಡಿಯಾದುವು. ಎಡಗೈಯಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯ ತುರುಬು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಗುದ್ದತೊಡಗಿದರು. ನಾಗಮ್ಮ ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಮನಸ್ಸಾಗಿದ್ದರೂ ಗೌಡರ ಭೀಷಣ ಕ್ರೋಧಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ, ದೂರ ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸೇರೆಗಾರ ರಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟರು ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿಬಂದು, ಗೌಡರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು 'ಬೇಡ ನನ್ನೊಡೆಯ!' ಎಂದು ಬೇಡತೊಡಗಿದರು. ಹಿತ್ತಲು ಕಡೆಯಿಂದ ಆಗತಾನೆ ಒಳಗೆ ಬಂದ ವಾಸುವೂ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಅಕ್ಕಯ್ಯರೊಡನೆ

ನಿಂತು, ಏಕೋ ಏನೋ ಅಳತೊಡಗಿದನು. ಪುಟ್ಟಮ್ಮನೂ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ವಾಸು ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಂತಿದ್ದನೋ ಏನೋ! ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿ "ಬೇಡ ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ! ಬೇಡ ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ!" ಎಂದು ಅಳತೊಡಗಿದನು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮನಿಗಂತೂ ಒರಲುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಉಡುಗಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಪರಕೀಯರಾದ ಸೇರೆಗಾರರು ಬಂದುದರಿಂದಲೂ, ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗನ ಆರ್ತನಾದದಿಂದಲೂ, ಕೈಸೋತುದರಿಂದಲೂ ಗೌಡರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು, ಏದುತ್ತ ನಿಂತರು. ಅವರ ತುಟಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದುವು; ಎದೆ ಉಬ್ಬಿಯುಬ್ಬಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು; ಕಣ್ಣುಗಳರಳಿ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದುವು. ಗಂಡನು ತುರುಬು ಕೆದರಿದ್ದ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟೊಡನೆ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದಳು!

೧೨

ಕಳ್ಳಂಗಡಿ

ಓಬಯ್ಯನು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದಾಗ ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವ ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳೂ, ಕಣಜದಲ್ಲಿ ಬತ್ತವೂ, ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಡವೆ ವಸ್ತುಗಳೂ, ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಲವೂ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರುಷವೂ, ಹಳ್ಳಿಯುವರ ಗೌರವ ಸ್ನೇಹಗಳೂ—ಎಲ್ಲವೂ ಅವರಿಗಿದ್ದುವು. ಓಬಯ್ಯನು ಸಾಧಾರಣ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೆ ಬೆಳೆದನು. ತನ್ನ ತಾಯಿ ಸಾಯುವಾಗ ಅವನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಂದೆಗೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದನು. ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳು ಅವನ ಗೆಯ್ಮೆಯಿಂದಲೇ ಊರ್ಜಿತವಾಗಿದ್ದುವೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂದು ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರು ಎಂಟುನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತೆರ ತೆತ್ತು ಮೂರನೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೋ ಅಂದಿನಿಂದ ಓಬಯ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಮುರಿಯತೊಡಗಿತು. ತಂದೆ ಮತ್ತೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸಹಸೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ಎಂಟುನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತೆರ ತೆರುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸಂಸಾರ ವಿನಾಶಕರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಮಲತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳು ಬರುವುದೂ ಅವನಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ತನಗೇ ಏಕೆ ಒಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು? ತನಗಾದರೆ ಕಡಮೆ ತೆರಕ್ಕೇ ಹೆಣ್ಣು ದೊರೆಯುತಿತ್ತಲ್ಲ!

ತಂದೆಯ ತೃತೀಯ ವಿವಾಹವಾದ ಕಾಲದಿಂದ ಆತನ ಪರವಾಗಿಯೂ ಮನೆಗೆಲಸದಲ್ಲಿಯೂ ಉದಾಸೀನನಾಗಿದ್ದ ಓಬಯ್ಯನು, ಆತನು ಒಂಬೈನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತೆರ ತೆತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಯುವಕನಾಗಿದ್ದ ತನಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮದುವೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಯಸ್ಸು ಹೋದ ತಂದೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹಣವನ್ನು ತೆರವಾಗಿ ತೆತ್ತು ತಾನೇ ಮದುವೆ

ಯಾದುದು ಮಗನ ಈರ್ಷ್ಯಾಕೋಪವೈರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ತಾನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮುಂದಿನ ಸುಖಕ್ಕೆಂದು ದುಡಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಿವೇಕಿಯಾದ ತಂದೆ ದುಂದುವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದರೆ ಯಾವ ಮಗನು ತಾನೆ ಸಹಿಸಿಯಾನು? ಅಂದಿನಿಂದ ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರಿಗೆ ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು; ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಇಳಿಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಯುವಕನಾಗಿದ್ದರೂ ಮದುವೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಂದೆಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಗನೂ ನಾನಾವಿಧದಲ್ಲಿ ದುಂದುವೆಚ್ಚ ದುರಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದನು. ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹೆಂಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹದ್ದುಮೀರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಮಮತೆ ಕೊನೆಗಂಡಮೇಲೆ ಓಬಯ್ಯನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಕಳ್ಳು ಸಾರಾಯಿಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು. ಅದರ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ಅಡಕೆ, ಬತ್ತ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಶೇಂದಿಯಂಗಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಳೆಪೈಕದ ತಿಮ್ಮನಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಲವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಒಡವೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಕದ್ದೊಯ್ದನು. ಕಡೆಗೆ ಮದ್ಯಪಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಮಿನೀ ಪ್ರಣಯವೂ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಲಭಿಸಿದುದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ, ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಅವನು ಒಮ್ಮೆ ಕಾನೂರಿನ ಬಳಿಯ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹಣ್ಣಿನ ಮರಕ್ಕೆ 'ಮರಸು' ಕೂರಲು ಹೋಗಿದ್ದನು. ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾರ್ಮುಗಿಲೆದ್ದು ಆಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿತು. ಬೆಳ್ದಿಂಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು. ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿತು. ಸಿಡಿಲು ಮಿಂಚು ಜೋರಾಯಿತು. ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಹೆದರಿ ಮರದ ಮೇಲಿದ್ದ ಅಟ್ಟಣೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಡೆಯುವುದರೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಹನಿಗಳು ಪಟಪಟನೆ ಬೀಳತೊಡಗಿದುವು. ಎರಡು ಫರ್ಲಾಂಗುಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾನೂರು ಸೇರೆಗಾರ ರಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟರ ಗಟ್ಟದಾಳುಗಳ ಬಿಡಾರಗಳಿದ್ದುದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು, ಆ ಕಡೆಗೆ ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಉನ್ಮತ್ತ ರಭಸದಿಂದ ಆಲಿಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬೀರುತ್ತ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಓಬಯ್ಯನು

ಕೋವಿಯನ್ನು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಓಡಿದನು. ಎಲ್ಲ ಬಿಡಾರಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ, ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದು, ಅದರೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದನು.

ಅದು ಸೇರೆಗಾರ ರಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟರ ಪ್ರೇಯಸಿ ಗಂಗೆಯ ಬಿಡಾರವಾಗಿತ್ತು. ಸೇರೆಗಾರರೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿಯೆ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಗಂಗೆಗೆ ಇತರ ಆಳುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಂದರೆ, ಎರಡು ಅಂಕಣದಷ್ಟು ಅಗಲದ ಬಿಡಾರವನ್ನು ಉಳಿದೆಲ್ಲರ ಬಿಡಾರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಸಾಲಂಕೃತಳಾದ ಗಂಗೆ ಸೇರೆಗಾರರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರ ಊಟಗೀಟಗಳೆಲ್ಲ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ನಡೆಯುತಿತ್ತು. ಅವರ ಮನೆಯೇ ಸೇರೆಗಾರರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಸವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಗಂಗೆಯ ಬಿಡಾರ ರಾತ್ರಿಯ 'ಉಪವಾಸ'ಮಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಸೆಟ್ಟರು ರಾತ್ರಿಯೂಟ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಗೌಡರೊಡನೆ ಮಾತು ಕತೆಯಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಬಿಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆಳುಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಿದ್ದೆಹೋದ ತರುವಾಯ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಗಂಗೆಯ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ದಿನವೂ ಗಂಗೆ ತನ್ನೂಟ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ 'ವಾಸಕಸಜ್ಜಿಕೆ'ಯಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮೋಡ ಮುತ್ತಿ, ಸಿಡಿಲು ಮಿಂಚು ತೋರಲು ಅವಳಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು, ಪ್ರಿಯನು ಬರುತ್ತಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಮಳೆಯೂ ಭರದಿಂದ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಆಕೆ ಆಸೆಗೆಟ್ಟು ಸಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಹೊರಗಡೆ ಬಿಡಾರದ ತಡಿಕೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿದರು. ಉತ್ಕಂಠಿತೆಯಾದ ಗಂಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ನಿಕ್ಕುಳಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ: ಸೇರೆಗಾರರಲ್ಲ; ಕೆಳಕಾನೂರು ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರ ಮಗ ಓಬಯ್ಯಗೌಡರು!

ಗಂಗೆ ಹಾಕಿದ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಓಬಯ್ಯನು ಕುಳಿತು, ಓಡಿಬಂದ ಆಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಖದಮೇಲಿದ್ದ ಹನಿಗಳನ್ನು ಒರಸಿಕೊಂಡನು; ಗಂಗೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದಕ್ಕೆ

ಕಾರಣವನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು. ಹೊರಗಡೆ ಮಳೆ, ಗಾಳಿ, ಮಿಂಚು, ಸಿಡಿಲು ಭಯಂಕರವಾಗಿತ್ತು. ಗಂಗೆ ಸೆಟ್ಟರ ಆಗಮನದ ಆಸೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊರೆದುಬಿಟ್ಟಳು. ಓಬಯ್ಯನು ಬಂದುದೂ ಆಕೆಗೆ ಸುಕೃತವಾಗಿಯೆ ತೋರಿತು. ಗಂಗೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಯುವಕನು ಅಕ್ಷತವಾದ ರಸಾಲಫಲದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದನು. ಪ್ರಣಯ ವಿದಗ್ಧೆಯಾಗಿದ್ದ ಆಕೆಗೆ ಮುಗ್ಧನಾದೊಬ್ಬ ಯುವಕನನ್ನು ತನ್ನ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಸಾಹಸ ವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಓಬಯ್ಯನೂ ಅಷ್ಟೇನೂ ವೈರಾಗ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಗಂಗೆ ಓಬಯ್ಯನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆಯೆ ಒಂದು ಪಕ್ಕ ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಾತುಕತೆಯಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣು, ಹುಬ್ಬು, ತುಟಿ, ಕೆನ್ನೆಯಾದಿಯಾಗಿ ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ಪತಂಗವನ್ನು ಮೋಹಿಸುವ ಲೀಲಾಮಯ ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಚಂಚಲ ಮೋಹಕವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಓಬಯ್ಯನ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಮೊದಮೊದಲು ಯಾವ ವಕ್ರತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಳೆ ನಿಲ್ಲುವವರೆಗೂ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಾತ್ರ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಗಂಗೆಯ ಮಾಯೆ ತುಂಬುಜೌವನದ ಯುವಕನನ್ನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮುಗ್ಧವಾಗಿರಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತು ತೆಗೆದು ಓಬಯ್ಯನ ಮದುವೆಯ ಮಾತು ತೆಗೆದಳು. ಉದಾಸ ಭಾವದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಓಬಯ್ಯನು ಭಾವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿ ದನು. ಅವರು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯವು ಸಿಡಿಮದ್ದಿನಂತೆ ಅವರ ಮಧ್ಯೆ ಇತ್ತು. ಗಂಗೆ ಓಬಯ್ಯರು ಬೆಂಕಿಯ ಬತ್ತಿಗಳಂತೆ ಆಚೆಗೂ ಈಚೆಗೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಮಾತಾಡುತ್ತ ಆಡುತ್ತ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಓಬಯ್ಯನ ಮುಖಕ್ಕೆ ನೆತ್ತರೇರಿತು; ಎದೆ ಬೆಚ್ಚಿತು: ಮೈ ಬೆವರಿತು. ಅವನಿಗೂ ಅದರ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಅದುವರೆಗೂ ಇರದಿದ್ದ ಭಾವವೊಂದು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿತು. ವಿಚಕ್ಷಣಳಾದ ಗಂಗೆಗೂ ಅದು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಮಾತಾಡಿ, ತಡಿಕೆಯ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ, ಕಾಯಿಸಿ ಹದಮಾಡಿದ್ದ ಸಿಹಿಯಾದ ನೊರೆಗಳ್ಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ಓಬಯ್ಯನಿಗೂ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತೊಯ್ದು ಚಳಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೀರಿಬಿಟ್ಟನು. ಆಮೇಲೆ ಎಲೆಯಡಕೆ ನೀಡಿದಳು; ಅದನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗುವುದು ಲೇಸು, ಎಂದಳು. ಓಬಯ್ಯನು ಅದಕ್ಕೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದನು. ಅವನಿಗಿನ್ನೂ ತನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯ ಅರ್ಥವೂ ಪರಿಣಾಮವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಿಡಾರದ ತಡಿಕೆಯ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿತು ; ದೀಪವಾರಿತು. ಹೊರಗಡೆ ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಯೂ ಗಾಳಿಯೂ ಮಿಂಚು ಸಿಡಿಲುಗಳೂ ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ತಾಂಡವಗೈಯುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮುಂಜಾನೆ ಗಂಗೆಯ ಬಿಡಾರದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಓಬಯ್ಯನು ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಹುಡುಗನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ನವಾನುಭವದ ಮಧುರ ಪ್ರಪಂಚವೊಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು, ತನ್ನ ತಂದೆ ಅಪಾರಧನ ವ್ಯಯಮಾಡಿ ನಾಲ್ಕು ಮದುವೆಗಳಾದುದೇಕೆ ಎಂದು! ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನ ವೆಚ್ಚ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಯಿತು. ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಅಧೋಗತಿಗಿಳಿಯುತ್ತ ಹೋದನು.

* * * *

ತಂಗಿಯ ಕೈಕಡಗವನ್ನು ಈಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಓಬಯ್ಯನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಸೀತೆಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಇನ್ನೂ ಹಿಂತಿರುಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಊಟ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಹಗಲು ನಿದ್ದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಲು ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅಂಗಡಿಯವನಲ್ಲಿ ಸಾಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಸಾಲ ತೀರಿಸದೆ ಕಳ್ಳು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಸಾಲಕ್ಕೆ ತಗಾದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಓಬಯ್ಯನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಹಿಂಜರಿದನು. ಮತ್ತೆ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಡಗದ ನೆನಪು ಬಂದು ಅವನ ಕಣ್ಣು ನವಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಮಿಂಚಿತು. ಆದರೆ ದೇವರ ಕಾಣಿಕೆ ಎಂದು ಹೆದರಿ ಹಿಂಜರಿದನು. ಅವನು ಪತಿತನಾಗಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ಇನ್ನೂ ಧೂರ್ತನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಭೀತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರಲೋಭನವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೇ ಹೋದನು.

ಅಗ್ರಹಾರವು ತುಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿದ್ದು, ನೋಡಲು ಒಂದು ರಮಣೀಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು. ಎದುರಿಗೆ ತುಂಗೆಯು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಗಗನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕವಾಗಿದ್ದ ನೀಲಿ ನೀರಿನ ಹೊನಲೂ, ನುಣ್ಣನೆಯ ಬಿಳಿ ಮಳಲರಾಶಿಯೂ, ಹೊಳೆಯ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೇಲೆದ್ದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಆನೆಗಳಂತೆ ತೋರುವ ಹೆಬ್ಬಂಡೆ ಕಿರುಬಂಡೆಗಳೂ, ಹೊಳೆಯ ಅಂಚಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ನೀಲಾಕಾಶದ ದಿಗಂತದವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಹಸುರಾದ ಅರಣ್ಯಶ್ರೇಣಿಯೂ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಮನೋಹರ ದೃಶ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದುವು. ಹೊಳೆಯ ದಡದಲ್ಲಿಯೇ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರನ ಗುಡಿಯೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಹೆಂಚು ಹೊದ್ದಿಸಿದ್ದ ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಯೂ ಇದ್ದುವು. ಮನೆಯ ಹೊರಭಾಗವು ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿಯೂ, ರಂಗವಲ್ಲಿಯಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಬೇಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಗಳನ್ನೂ, ಪಂಚೆಗಳನ್ನೂ ಹರಡಿದ್ದರು.

ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ಓಬಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಶೂದ್ರನು ಬಂದನೆಂದು ಆಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿ ನಿಂತರು. ಓಬಯ್ಯನು ಅವರನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿದನು. ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಓಬಯ್ಯನು ನೀರಡಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಚೊಂಬಿನಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀರನ್ನೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬಾಳೆಯ ಕೀತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಜೋನಿಬೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಂದು ದೂರ ನಿಂತನು. ಓಬಯ್ಯನು ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ನಿಲ್ಲಲು, ಹುಡುಗನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಚೊಂಬನ್ನೂ ಎಲೆಯನ್ನೂ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು, ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗನು "ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಡಿಯಬೇಡೋ, ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಕುಡಿ" ಎಂದನು. ಓಬಯ್ಯನು ನಡು ನಡುವೆ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಚೊಂಬನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನೀರು ಕುಡಿದನು. ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕುಡಿಯುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ನೀರು ಮುಖದ ಮೇಲೆಯೂ ಅಂಗಿಯಮೇಲೆಯೂ ಬಿದ್ದು ಹರಿದುಹೋಯಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ

ಬಾಲಕರು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಜುಗುಪ್ಸೆ ತಾಳಿದರು. ಶೂದ್ರರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹಿರಿಯರು ಕಲಿಸಿದ್ದ ತಿರಸ್ಕಾರವು ಮತ್ತಿನಿತು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಿಗದಿದ್ದುದರಿಂದ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರನಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯರ್ಪಿಸಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಓಬಯ್ಯನು ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೊರಗಡೆಯಿಂದಲೇ ದೇವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೋಪಾನಗಳನ್ನಿಳಿದು ಹೊಳೆಯ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿಹಾಕಿ ಸಾಕಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಸಣ್ಣ ಮೀನುಗಳು ನೂರಾರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡುವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತ್ರವೇ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಘಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಇರದಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ದೇವರ ಮೀನುಗಳಾಗಿ ಆಗಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕಿ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿನ ಚೂರುಗಳು ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಮೀನುಗಳು ಬಹಳ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಇದ್ದುವು. ದೇವರ ಮೀನುಗಳೆಂದು ಶೂದ್ರರಾರೂ ಅವುಗಳ ತಂಟೆಗೇ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಪಲ್ಯಮಾಡಿದರೆ ಪಲ್ಯವೆಲ್ಲ ಸಗಣಿಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅನೇಕರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಓಬಯ್ಯನಿಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ನೀರಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅನೇಕ ಮೀನುಗಳು ಯಾರೋ ತಿಂಡಿ ಹಾಕಲು ಬಂದರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಓಡಿಬಂದುವು. ಕೆಲವು ಮೀನುಗಳಂತೂ ನಾಲ್ಕೈದು ಅಡಿ ಉದ್ದವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಅಡಿ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದುವು. ಸುತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ ಓಬಯ್ಯನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಯಾರೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಲೆಯುಡಕೆಯ ಜೇಬಿನಿಂದ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದು ಸುಣ್ಣದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ತಿಕ್ಕಿ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಮಾಡಿ ನೀರಿಗೆ ಎಸೆದನು. ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂವತ್ತು ಮೀನುಗಳು ಯಾವುದೋ ತಿಂಡಿ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಎರಗಿದುವು. ಅಗ್ರಹಾರದ ಪ್ರಜೆಗಳಂತೆ ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕವಾಗಿದ್ದ ಆ ಮತ್ಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಭಕ್ಷ್ಯಾಭಕ್ಷ್ಯ ವಿವೇಕ ವಿಚಾರವು ಪ್ರಾಯಶಃ ಮರೆತುಹೋಗಿದ್ದಿತೋ ಏನೋ! ಓಬಯ್ಯನು ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪನ್ನು ಎಸೆದ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ಗಾತ್ರದ ಮೀನು ಹೊಟ್ಟೆ ಮೇಲಾಗಿ ಬಡಬಡನೆ ಒದ್ದಾಡಿಕೊಂಡು

ಚಿಮ್ಮಿ ದಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತು. ತಲೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಿಚ್ಚಿ, ಬೇಗಬೇಗನೆ ಆ ಮೀನನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ, ಬಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕಳ್ಳಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟನು. ಬಗಲಲ್ಲಿದ್ದ ಮೀನು ಪ್ರಾಣಸಂಕಟದಿಂದ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ನಿಮಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ನಿಮಿರಿದಂತೆಲ್ಲ ಓಬಯ್ಯನು ಬಲವಾಗಿ ಅದುಮು ತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಡೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣಿ ತಟಸ್ಥವಾಯಿತು. ಹೊತ್ತು ಬೈಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮುತ್ತಳ್ಳಿಗೂ ಕಾನೂರಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸುಮಾರು ಏಳೆಂಟು ಮೈಲಿಗಳ ದೂರದಿಂದಲೂ ಗಿರಾಕಿಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಯಂಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯವರೆಗೂ ಆ 'ಕಾಡುಮುಜ್ಜಿಗೆಯ ಹೋಟಲಿ'ನಲ್ಲಿ ಜನ ಸಂದಣಿಯೂ ಗಲಭೆಯೂ ಹರಟೆ ಹೊಡೆದಾಟಗಳೂ ತಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಅಂಗಡಿಯವನು ಕಳ್ಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಏನೇನೋ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಕಳ್ಳು ಎಂದರೆ ಜನರು ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಿರಾಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾದವರೆಂದರೆ ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಆಳುಗಳು, ಮುತ್ತಳ್ಳಿ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯಗೌಡರ ಆಳುಗಳು, ಸೀತೆಮನೆ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರ ಆಳುಗಳು. ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಾಗ ಬಂದು ಬಂದು ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತು. ಆಳುಗಳಂತೂ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೂಳಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ದಿನಗೂಲಿಯ ಬತ್ತವನ್ನು ಕಳ್ಳಂಗಡಿಗೆ ಸುರಿದು ಉನ್ಮತ್ತರಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವುಸಾರಿ ಕತ್ತಿ, ಹಾರೆ, ಗುದ್ದಲಿ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೂ ಕದ್ದು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಕಳ್ಳು ಹೆಂಡಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಗ್ರಹಾರದಿಂದ ದೇವರ ಮೀನನ್ನು ಬಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ ಓಬಯ್ಯನು ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯಿದ್ದ ಹಾದಿಯಿಂದಲೇ ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿದನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅದು ಸಮೀಪದ ಹಾದಿಯಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುರುತಿನವರು ಯಾರಾದರೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಏನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಬಹುದೆಂದು ಆತನಿಗೊಂದು ದೂರದಾಸೆಯೂ ಇತ್ತು.

ಅವನು ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೈಗು ಕಪ್ಪಾಗಿತ್ತು. ಹುಲ್ಲಿನ ಮಾಡು ಬಹಳ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಾಗಿದ್ದ ಅಂಗಡಿಯ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿದ್ದುದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಂಬೆಳಕಿನಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತಿತ್ತು. ಅಂಗಡಿಯ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಹಲವು ಜನರು ನೆರೆದಿದ್ದರು: ಒಳಗೆ ಮೇಲು ಜಾತಿಯವರು, ಹೊರಗೆ ಕೀಳು ಜಾತಿಯವರು. ಅಂಗಡಿಯವನು ತನ್ನ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಮದ್ಯವಿಸಿಯೋಗದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗಾಗಿ ಒಳಗಡೆ ಮಾಂಸ, ಉಪ್ಪುವಿಾನು, ಮೊಟ್ಟೆ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂಬುದು ಕಳ್ಳು ಹೆಂಡಗಳ ವಾಸನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಚಾಕಣದ ಕಂಪಿನಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಓಬಯ್ಯನ ಗುರುತಿತ್ತು. ಓಬಯ್ಯನಿಗೂ ಅನೇಕರ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕೆಲವರು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಕುಳಿತು ಉಪ್ಪುವಿಾನು ಮತ್ತು ಮಾಂಸದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಎಳೆದು ಜಗಿಯುತ್ತ, ನಡು ನಡುವೆ ಹೆಂಡ ಕುಡಿದು ಹರಟೆಹೊಡೆದು ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಳಗಡೆ ಕೆಲವರು ಕಳ್ಳು ಕುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿಯೂ, ಇಸ್ಪೀಟು ಆಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ಮಯರಾಗಿದ್ದರು. ಮುತ್ತಳ್ಳಿಯ ನಂಜನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಒಂದು ಕಾಲುಮಣೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಎಡದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕರಟದ ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹುರಿಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ, ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಹೆಂಡದ ಮೊಗೆಯನ್ನೇ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ, ನಡು ನಡುವೆ ಹಲ್ಲಿಗೆ ಅಡಚಣೆಯಾದ ಎಲುಬಿನ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಬೈಗುಳದೊಂದಿಗೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉಗುಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಕಳ್ಳಿನ ಮೊಗೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದವಡೆ ಮಾತ್ರ ಚಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಬಂದಿದ್ದ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಮೆಲುಕುಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಾಗಲೇ ಎರಡು ಮೊಗೆ ಕುಡಿದು ಮೂರನೆ ಮೊಗೆಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಓಬಯ್ಯನ ಕಡೆ ನೋಡಿದಾಗ ಕಣ್ಣು ತೇಲುಗಣ್ಣಾಗಿ ಕ್ರೂರವಾಗಿದ್ದುವು. ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಹೊಟ್ಟೆ ಊದಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಓಬಯ್ಯನು ಅವನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನೇ ಮೊದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

"ಅಲ್ಲಾ ನೀವೆ ಹೇಳ್ರೋ. ನನ್ದೇನ್ ತಪ್ಪು? ನಾ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ನ ನಾ ಕೇಳಿದ್ರೆ ಅವಳ್ದೇನು ಜೋರು! ಏನ್ರೋ? ಹೇಳ್ರೋ ನೀವೇ! ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಡ್ಕೊಂಡು ಗುದ್ದೀ ಗುದ್ದೀ ಗುದ್ದಿಹಾಕ್ದೆ. ಅವಳಕ್ಕನ್ನಾ......ಹ! ಹ! ಹ! ಹ!" ಎಂದವನು ಚಿನ್ನದ ಬುಗುಡಿಯೊಂದನ್ನು ಸೊಂಟದ ಪಂಚೆಯಿಂದ ಎಂಜಲು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ತೋರಿಸಿದನು. ಸಂಜನ ನೆತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೇರಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಚಿನ್ನಯ್ಯನೊಡನೆ ಮೀನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಹೋಗಿ, ಕಾನೂರು ಗಾಡಿಯ ಹಿಂದೆ ಅಪರಾಹ್ಣದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸಂಜನು ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಲು ಕಳ್ಳಂಗಡಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡಾಗಲಿ ದವಸವಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬುಗುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅವಳು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆದು, ಆಭರಣವನ್ನು ಕಿವಿಹರಿಯುವಂತೆ ಎಳೆದು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಕಳ್ಳಿನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅದನ್ನೇ ಕುರಿತು ಅವನು ಓಬಯ್ಯನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ್ದು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಅಂಗಡಿಯವನು ಸಂಜನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬುಗುಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಸಂಜನು ಅದನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ಮೊಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮದ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೀರಿ, ತುಟಿಯನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಾ, ಅಂಗಡಿಯವನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ "ತಗೊಳ್ರೋ, ತಗೊಳ್ರೋ. ನಾ ದುಡ್ಡಿದ್ದು, ನಾ ಕುಡ್ದಿದ್ದು! ಹ ಹ ಹ ಹ!" ಎಂದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವನು, ಫಕ್ಕನೆ "ಕೊಡ್ರೊ ಇನ್ನೊಂದ್ ಮೊಗೇನ!" ಎಂದು ಚುರುಕಾಗಿ ರಭಸದಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ಅಂಗಡಿಯವನ ಮಗನು ಕಳ್ಳುಹಾಕಿದ್ದ ಕಲಗಚ್ಚು ನೀರನ್ನು ತಂದು ಹೊಯ್ದನು. ಸಂಜನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಳ್ಳಿಗೂ ಕಳ್ಳು ಬೆರಸಿದ ಕಲಗಚ್ಚಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವಷ್ಟು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನನ್ನೋ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಒದರುತ್ತಾ ತಿಂದು ಕುಡಿಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಬಾಯಿ ಹಾಕಿದನು. ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಹೆಂಡವು ಸೋರಿ ಪಂಚೆ ಒದ್ದೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಓಬಯ್ಯನನ್ನು ಯಾರೂ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಅಂಗಡಿಯವನೂ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸದೆ ಒಂದು ಹನಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಓಬಯ್ಯನಿಗೆ ಕಳ್ಳು ಮಾಂಸಗಳ ಕಂಪು ಕಮನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡಿದನು. ತೃಷ್ಣೆ ಬರಬರುತ್ತ ಅತಿಯಾಯಿತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೀನನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಂಗಡಿಯವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಕಳ್ಳುಕೊಡುವಂತೆ ಅಂಗಲಾಚಿದನು. ಅದು ಅಗ್ರಹಾರದ ದೇವರ ಮೀನು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಂಗಡಿಯವನು ಮೀನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಳ್ಳನ್ನು ಬದಲಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕುಡಿದ ಮೇಲಂತೂ ಓಬಯ್ಯನಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಹುಚ್ಚು ಮೇರೆ ಮೀರಿ, ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವರ ಕಾಣಿಕೆಯ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಡಗವನ್ನೂ ಬಯಲಿಗೆಳೆದನು. ಅದನ್ನು ಅಡವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಳ್ಳುಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದೂ ಅಂಗಡಿಯವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅಂಗಡಿಯವನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದು ಬರಿಯ ಮಾತೆಂದು ಅವನಿಗೂ ಅನುಭವದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು.

ವಾಙ್ಮಯ ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಅಂಗಡಿಯ ವಾತಾವರಣವು ಬರಬರುತ್ತ ಶಬ್ದಮಯವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಇತ್ತ ಕಳ್ಳು ಹೆಂಡಗಳು ಖಾಲಿಯಾದಂತೆಲ್ಲ ಅತ್ತ ಮಾನವರು ಮೃಗಗಳಾಗುತ್ತಹೋದರು. ಅಶ್ಲೀಲವಾದ ಮಾತುಗಳೂ ಬೈಗುಳಗಳೂ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಉಪಕ್ರಮವಾದುವು. ಓಬಯ್ಯನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಡಿದು ಹಣ್ಣಾದನು. ನಂಜನು ಉಟ್ಟ ಪಂಚೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತ, ಅಸಹ್ಯವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಒರಲುತ್ತ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಾಟವೂ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆಗ ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮುನಿಯಂತೆ ಮೌನವಾಗಿದ್ದ ಕಳ್ಳಿನ ಅಂಗಡಿ ಆ ರಾತ್ರಿ ನಿಶಾಚರನಂತೆ ಭಯಾನಕ ಬೀಭತ್ಸರಸಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಯಾರೋ ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಬಂದು ಹೆಂಡ ಕೇಳಿದರು.

ಅಂಗಡಿಯವನು "ಏನೊ ಬೈರಾ, ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಾಗೆ?" ಎಂದನು. ಬಂದಿದ್ದವರು ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರ ಆಳುಗಳು: ಬೇಲರ ಬೈರ ಮತ್ತು ಸಿದ್ದ.

"ಇವತ್ತು ಹೊತ್ತಾಗಿಹೋಯ್ತು ಕಣ್ರಾ. ಕೆಳಕಾನೂರು ಅಣ್ಣೇಗೌಡ್ರ ಹೆಡ್ತಿಗೆ ಸೂಡು ಕಡ್ದು ವೈನೋವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದ್ರುಪಾಯಿ ಕೊಟ್ರು. ಹಾಂಗೆ ಬಂದ್ವು ಇಲ್ಲಿಗೆ" ಎಂದನು ಸಿದ್ದ.

"ಏನಾಗಿತ್ತೋ ಅವರಿಗೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು ಅಂಗಡಿಯವನು.

"ಏನೋ ಆಗಿತ್ತಂತೆ....ಕಳ್ಳು ಕೊಡ್ರಾ" ಎಂದನು ಬೈರ. ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಡ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತೆ ಹೊರತು ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗೀರಣಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

"ಓಬೇಗೌಡ್ರೇ ಕೇಳಿದರೇನ್ರೋ?" ಎಂದು ಅಂಗಡಿಯವನು ಹೊಸ ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ಸರಬರಾಯಿ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದನು.

ಓಬಯ್ಯನಿಗೆ ಸಿದ್ದನ ಮಾತೇನೋ ಕೇಳಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. "ಅಯ್ಯೋ ಹೋಯ್ತೇನೋ!" ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದನು. ಆ ಅಳುವಿನಲ್ಲಿ ಉನ್ಮಾದವಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಶೋಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದ್ಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದ ಉನ್ಮಾದವು ಹೊರಹೊಮ್ಮಲು ದಾರಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಕಾಲುವೆ ಲಭಿಸಿದಂತಾಯಿತಷ್ಟೇ!

ಓಬಯ್ಯನು ಮತ್ತಿನಿಂದ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ಮೇಲೆದ್ದನು. ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವಾಗ ಉರುಳಿಬಿದ್ದನು. ಮತ್ತೆ ತೂರಾಡುತ್ತ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ರೋದನಗೈಯುತ್ತಲೇ ನಡೆದು, ಕತ್ತಲೆಯ ಕರ್ಬಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ತಲೆ ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿತ, ಕುಣಿತ, ಗಲಭೆ, ಹೋರಾಟಗಳ ಹೊಳೆ ನೆರೆಯೇರಿತ್ತು.

---

*

೧೩

ಕಾನುಬೈಲಿನ ಕಳ್ಳುಗೊತ್ತು

ಜಗತ್ತು ರಾತ್ರಿಯ ನೀರವ ನಿದ್ರೆಗೆ ಸನ್ನಾಹಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯನಾಗಲೆ ಮುಳುಗಿ, ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನ ಪರ್ವತ ವಿರಚಿತ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಸ್ತದ ಕೆನ್ನೀಲಿಯ ಬೈಗುಬಣ್ಣವು ತೆಳುಮುಗಿಲುಗಳ ಹೃದಯ ಮಧ್ಯೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅರಣ್ಯಾವೃತವಾದ ಗಂಭೀರ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಶ್ರೇಣಿಗಳ ಗಿರಿಕಂದರಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುಳದೇವಿ ತನ್ನುಡೆಯ ಕರಿಸೆರಗನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊದಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಹಾಡು ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಹಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವ ದನದ ಕೂಗು ನಿಂತಿತ್ತು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ, ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೈಗುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುವ, ಓಂಕಾರದಂತೆ ನಾಡನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ಸಾವಿರಾರು ದುಂಬಿ ಜೇನುಹುಳುಗಳ ಝೇಂಕಾರದ ನಿರಂತರ ನಾದವಾಹಿನಿ ಅಥವಾ ವಾರಿಧಿ ಮೊರೆಯ ತೊಡಗಿತ್ತು. ಮರಗಿಡಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟಾಕೃತಿಗಳು ಮಾದು ಅಸ್ಫುಟಾಕಾರವು ಮಸಿಮಸಿ ಮಾಸಲು ಮಾಸಲಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ತೆಂಕಣ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಬೆಂಕಿಯೊಂದು ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ಮರಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕಾಡಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೆಬ್ಬಂಡೆ ಹಾಸುಬಂಡೆಗಳಿದ್ದು ಬಯಲು ಬಯಲಾಗಿತ್ತು. ಹಗಲು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬಹುದೂರದವರೆಗೂ ಕಾಣಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಸೀತೆಮನೆ ಮುತ್ತಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮನೆಮಾರುಗಳನ್ನು, ಹಬ್ಬಿದ ಕಾಡುಗಳ ನಡುವೆ ಮೇಲೇಳುವ ಹೊಗೆಯಿಂದಲೂ ಅಡಕೆ ತೋಟ ಗಳಿಂದಲೂ ಗದ್ದೆ ಬಯಲುಗಳಿಂದಲೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆಗುಂಬೆಘಾಟಿ, ಕುಂದದ ಗುಡ್ಡ, ಕುದುರೆಮುಖ, ಮೇರುತಿ ಪರ್ವತ ಮೊದಲಾದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಭಾಗಗಳು ಕೆಲವುಸಾರಿ, ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ, ನೀಲ ವಾಯುಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ನೀಲಾಕಾಶಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ಮೈಲುತುತ್ತಿನ ಮಹಾರಾಶಿಗಳಂತೆ ದಿಗಂತ ಖಚಿತವಾಗಿ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಸೂರ್ಯೋದಯ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ ಚಂದ್ರೋದಯಗಳು ದ್ವಿಗುಣಿತ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ರಜಾ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರಿಗೆ ಅದೊಂದು ನಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಶನದ ಸೌಂದರ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಗರು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ 'ಕಾನುಬೈಲು' ಎಂದು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದ್ದರು.

ಅಂದು ಆ ಬೈಗುಗಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಆ 'ಕಾನುಬೈಲಿ'ನಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರುಬೆಂಕಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಆರಿಹೋದಂತಾಗುತಿತ್ತು; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತಿತ್ತು. ಮೂಢ ಗ್ರಾಮ್ಯರಾರಾದರೂ ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಕೊಳ್ಳಿದೆವ್ವವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತಿಳಿದವರು 'ದೊಂದಿ' (ಒಡಕೆ ಅಥವಾ ಬಿದಿರು ದೆಬ್ಬೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪೊಂಜು) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಧೀರ ಕೌತೂಹಲಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದ್ದರೆ ವಾಸ್ತವಾಂಶವು ಬೇರೆಯಾಗಿರುತಿತ್ತು.

ಬೆಂಕಿಯ ಬಳಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಒಂದು ಮನುಷ್ಯಾಕೃತಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದರೆ ಕಳ್ಳಿನ ವಾಸನೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಕಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕಂಡ ಹಳೆಪೈಕದ ತಿಮ್ಮನು ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಮೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳು ಕಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತು!

ತಿಮ್ಮನು ಬಗ್ಗಿ ಬೆಂಕಿ ಊದುವುದು, ಎದ್ದುನಿಂತು ಕಾನೂರಿನ ಕಡೆಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿತನಯನನಾಗಿ ನೋಡುವುದು, ಮತ್ತೆ ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಹತಾಶನಾಗಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕೆಮ್ಮಿ ಗಂಟಲು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ತೊಡೆ, ಹೊಟ್ಟೆ, ಬೆನ್ನು, ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಿರ್ಜನತೆ ನೀರವತೆಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಹಗುರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗ ಸದ್ದುಮಾಡುವುದು, ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ನಡುನಡುವೆ ಏನನ್ನೋ ಆಲೋಚಿಸಿ "ಬಡ್ಡೀಮಕ್ಳು ಯಾರಿರಬೇಕು? ಕಾಡೆಲ್ಲ ದಾರಿ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದಾರಲ್ಲಾ!" ಎಂದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನು. "ಮಾಡ್ಲಿ, ಇನ್ನೊಂದುಸಾರಿ 'ಮಾರ್ಕ'

ಬಂದಾಗ ಮಾಡಿಸ್ತೀನಿ'' ಎಂದವನು ಮತ್ತೆ ಆರಿಹೋದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಊದಿದನು. ಬೂದಿ ಹಾರಿತು. ಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಹುಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಮತ್ತೆ ಊದಿದನು. ಹೊಗೆ ಮುದ್ದೆ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಮತ್ತೆ ಭುಗ್ಗೆಂದು ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಿತು.

ಪಕ್ಕದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ 'ಬಗನಿ ಕಟ್ಟಿ' ಕಳ್ಳು ಇಳಿಸುವುದು ತಿಮ್ಮನ ಕುಲಕಸಬಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಅದನ್ನು ಹೊರಗಡೆ ಮಾರಾಟಮಾಡುತ್ತಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಎಂದಾದರೂ ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಕಳ್ಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಳಿದರೆ ಕಳ್ಳಂಗಡಿಗೆ ಕದ್ದುಮಾರುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅವನು ಇಳಿಸು ತ್ತಿದ್ದ ಕಳ್ಳೆಲ್ಲ ಕಾನೂರಿನವರಿಗೇ ಸಾಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ 'ಕಾನುಬೈಲಿ'ನಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳು ಕಾಯಿಸಿ ಕೊಡುವುದು ಮಾಮೂಲಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಅವರ ಒಕ್ಕಲಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಆದಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಹಿಸಿಹಿ ಮಾಡುವುದು ಅವನ ಶ್ರೇಯ ಸ್ಸಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡರೂ ಅವನನ್ನು ಇತರ ಒಕ್ಕಲುಗಳಂತಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚು ಆದರದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿದಹಾಗೆ ಸಾಳ; ಕೇಳಿದ ಗದ್ದೆ ಸಾಗುವಳಿಗೆ; ಕೇಳಿದ ಎತ್ತು ಉಳುಮೆಗೆ! ಕೆಲವುಸಾರಿ ತಿಮ್ಮನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಗಾಡಿ ಎತ್ತು ಆಳುಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಇತರರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅನೇಕರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ತಿಮ್ಮನಂತೆ ಯಾರಿಗೂ ಬಗನಿಕಟ್ಟಿ ಕಳ್ಳು ಇಳಿಸಲು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವನ ಜಾತಿಯ ಗುಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಬೇಲರು, ಕುಂಬಾರರು, ಮರಾಟಿಗರು, ಸೆಟ್ಟರು, ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಇವರು ಯಾರಿಗೂ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಬಗನಿ ಕಟ್ಟುವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆ ಹಕ್ಕು ಹಳೆಪೈಕರದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಹಳೆಪೈಕದ ತಿಮ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಬಗನಿ ಮರಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಯಾಗಿದ್ದನು. ಬೇರೆಯಾರಾದರೂ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದರೆ ಕೂಡಲೆ ಜಾತಿ ಬಾಹಿರರಾಗಿ ಬಹಿಷ್ಕೃತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬೇಲರ ಬೈರನು ರಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದದ್ದು ಲೈಸನ್ಸ್ ಇಲ್ಲದೆ ಬಗನಿಕಟ್ಟಿದ ರಾಜಕೀಯ ಭಯದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ; ಅದರೊಂದಿಗೆ ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟು

ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ, ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಲೈಸನ್ಸ್ ಪಡೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎರಡು ಮೂರು ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಗನಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದ ತಿಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳಿಂದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲುದಾರಿ ಗಳಾಗುತ್ತಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬಂದು, ಒಂದೆಡೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಯಾರೋ ಒಂದು ಮರಕ್ಕೆ ಬಗನಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ! ಯಾರೆಂಬುದು ಅವನ ಊಹೆಗೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಬೇಲರ ಬೈರನು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆಂದು ಅವನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಬಗನಿ ಕಟ್ಟುವ ಕ್ರಮ, ಹದ, ರೀತಿ, ವಿಚಾರ—ಇವೆಲ್ಲ ಆ ಮಡ್ಡ ಹೊಲೆಯನಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಅವನಿರಲಿ, ಅವನ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಪಿತೃಗಳ ತಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿದರೂ ಆ ಕೆಲಸ ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ತಿಮ್ಮನ ಹೆಮ್ಮೆಯಾಗಿತ್ತು; ಆದ್ದರಿಂದ ತಿಮ್ಮನು ತಾನು ಕಳ್ಳ ಒಗನಿ ಕಂಡಿದ್ದನ್ನೂ, ಆ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ ಬೈರನಿಗೇ ಹೇಳಿದನು. ಬೈರನೂ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕನಾದನು. ಬೈರ ತಿಮ್ಮರು ಸರದಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾದರೂ ಕಳ್ಳನು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ; ಆಗಾಗ ಕಳ್ಳೂ ಕಳುವಾಗು ತ್ತಿತ್ತು! ಕಳ್ಳನೇ ಪೋಲೀಸಿನವನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಸಿಟ್ಟುಬಂದು ಆ ಮರದ ಕೈಯನ್ನೇ (ಕಳ್ಳು ಕೊಡುವ ಬಗನಿಯ ಮರದ ಹೂ) ಕಡಿದುಹಾಕಿದನು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೈರನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗನಿ ಮರಕ್ಕೆ ಮಡಕೆ ಕಟ್ಟಿದನು! ಆ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ರಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟರು ಕೋಪಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು! ಆ ಮರ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಟ್ಟಾಗಿ, ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಬೀಳದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಿಮ್ಮನು ಆ ದಿನ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬಗನಿಯ ಮರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕಳ್ಳು ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಬೇಲಿ ಬಗಿಯಲು ಬಗನಿಯ ಚಾರೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೈರನ ಹೊಸ ಹಾದಿಯೂ ಬಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಮತ್ತೆ ಕಳ್ಳ ಬಗನಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ! ಹುದುಗಿಸಿಟ್ಟ ಬಾಂಬು ಫಕ್ಕನೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಸಿ. ಐ. ಡಿ. ಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆನಂದ ಕ್ರೋಧಗಳಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ತಿಮ್ಮನಿಗೆ

ಆಯಿತು! ಆ ಬಗನಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ರೀತಿಯಿಂದ ಹಿಂದೆ ಕಳ್ಳ ಬಗನಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದವನೇ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿ, ಈ ಸಾರಿ ಅವನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು.

ಸಾಯಂಕಾಲ 'ಕಾನುಬೈಲಿ'ಸಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರಿಗಾಗಿ ಕಳ್ಳು ಕಾಯುಸುತ್ತಿದ್ದ ತಿಮ್ಮನು ತಾನು ಕಂಡ ಕಳ್ಳ ಬಗನಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೇ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ "ಬಡ್ಡೀಮಕ್ಳು, ಯಾರಿರ್ಬ್ಬೇಕು? ಕಾಡೆಲ್ಲ ದಾರಿಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದಾರಲ್ಲಾ!" ಎಂದೂ, ನಡು ನಡುವೆ "ಇನ್ನೊಂದುಸಾರಿ 'ಮಾರ್ಕ' ಬಂದಾಗ ಮಾಡ್ತೀನಿ" ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ತಿಮ್ಮನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೆ ಕತ್ತಲೆ ಕಪ್ಪಗೆ ಕವಿಯಿತು. ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಭೂಮಿ ಆಕಾಶಗಳಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಚುಕ್ಕಿಗಳಂತೂ ಬಾನಿನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತುರಿಗಜ್ಜಿಗಳಂತೆ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷವಾಗಿದ್ದುವು; ಆಕಾಶಗಂಗೆ ಅಥವಾ ಅಮೃತಪಥವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತುರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮೈಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ಬೂದಿಬೂದಿಗೆರೆಯಂತೆಯೂ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು, ಅವನು ಅತ್ತಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುವವರೆಗೂ ತುರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಳ್ಳಿನ ಮೊಗೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲೊಲೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಒಂದು ಮುತ್ತುಗದೆಲೆಯಿಂದ ಅದರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ, ಕಲ್ಲು ಹೇರಿ, ಅತ್ತಯಿತ್ತ ತಾಳ್ಮೆ ಮೀರಿ ತಿರುಗಾಡತೊಡಗಿದನು. ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಎಲೆಯಡಕೆಯಿದ್ದರೂ ಕಳ್ಳು ಕುಡಿದು ತಾಂಬೂಲ ಸವಿಯಬೇಕು; ಮೊದಲೇ ಎಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಕಳ್ಳಿನ ರುಚಿ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಕಳ್ಳು ಕುಡಿಯೋಣವೆಂದರೆ ಗೌಡರಿನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಡಮೆಯಾದರೆ! ಗುದ್ದುತ್ತಾರೆ! ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಜೊತೆಗೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕರೆದು ತರುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಉಂಟು.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ತಿಮ್ಮನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನಿಂತು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡತೊಡಗಿದನು. 'ಕಾನುಬೈಲ'ಗೆ ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಒಂದೂವರೆ ಮೈಲಿ ದೂರದ ಕಣಿವೆಯ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಂಕಿ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿದ್ದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ತಪ್ತ ಸುವರ್ಣಕಾಂತಿ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ತಿಮ್ಮನು

ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ ಬೆಂಕಿ ಹಿರಿದಾಯಿತು. ಅದರ ಮನೋಹರತೆ ಮಾಯು ರುದ್ರತೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಮೊದಲು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಚಂಚಲ ಧೀಮಜ್ವಾಲಾಮಯವಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯು ಮರುಳ್ಗಳಂತೆ ವಿಕಟನೃತ್ಯಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಗುಡ್ಡದ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ತಿಮ್ಮನು ಏನಿರಬಹುದೆಂದು ಶಂಕಿಸಿದನು. ಏನೇನನ್ನೋ ಊಹಿಸಿದನು. ಯಾವುದಾದರೂ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೇ? ಅಥವಾ ಹುಲ್ಲು ಬಣಬೆಗೆ? ಅಥವಾ ಕರಿಗುಡ್ಡೆಗೆ? ಅಥವಾ ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಗೆ? ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗುಡಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ! ಹುಲ್ಲು ಬಣಬೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಬೆಂಕಿ ತಗುಲಿದ ಹುಲ್ಲಿನ ಮುದ್ದೆಗಳು ಹಾರಾಡಬೇಕಿತ್ತು! ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದರೆ ಗೆಣ್ಣುಗಳು ಒಡೆದು ಸಿಡಿಯುವ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಬೇಕಿತ್ತು! ಕರಿಗುಡ್ಡೆಯು ಬೆಂಕಿ ಹೀಗೆ ಒಂದೇಸಮನೆ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಉರಿಯುವುದಿಲ್ಲ! ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಿಮ್ಮನು ಬೆಚ್ಚಿದನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸತ್ಯವು ಹೊಳೆಯಿತು. ಬೆಂಕಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಾನೂರಿನ ಶ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಯಲ್ಲವೇ? ಕೆಳಕಾನೂರು ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಜೋರಾಗಿತ್ತು! ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು ಕಳ್ಳುಗೊತ್ತಿಗೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರದೆ ಇದ್ದುದಕ್ಕೂ ಅದೇ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು! ತಿಮ್ಮನು ಮತ್ತೆ ಬೆಂಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಈ ಸಾರಿ ಅವನ ಆಲೋಚನೆ ಊಹೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದ್ದುವು: ಆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಗೇಕೆ ವಿಕಟಾಕಾರ ವಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದೆ? ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೆಣಬೆಂಕಿ! ಅದರಲ್ಲಿ ದೆವ್ವ ಗಳಿವೆ! ಅದೋ ಆ ಜ್ವಾಲೆಯ ವಿಕಾರಾಕೃತಿ! ಆ ಬೆಂಕಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲವೆ? ತಿಮ್ಮನ ಒಳಗಣ್ಣಿಗೆ ಸೂಡಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಹೆಣವು ಹಲ್ಲುಕಿರಿದು ಮೈಮುರಿದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು! ತಾನು ಕೇಳಿದ್ದ ಕೆಲವು ಭಯಾನಕ ಕಥೆಗಳೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದುವು. ಮನುಷ್ಯರು ಮನೆಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ, ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಬಂದು, ಸೂಡಿನಮೇಲೆ ಅರೆಬೆಂದಿದ್ದ ಹೆಣವನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಪಾಲು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತವಂತೆ! ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೀವ ವಿದ್ದರೂ ಸಹ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದವರನ್ನು ಸೀಳಿ ತಿನ್ನುತ್ತವಂತೆ! ತಿಮ್ಮನಿಗೆ

ಕಾಡು ಮತ್ತು ಕಾಡಿನ ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಜಿಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಪಿಶಾಚಿ ಎಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ನೆತ್ತರು ತಣ್ಣಗಾಗುತಿತ್ತು. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಾಡುಗುಡ್ಡದ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪ್ಪಲಿನ ಸುಡುಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಧಗಧಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೂಡು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ದೆವ್ವಗಳು ನಿಂತು ತನ್ನನ್ನೇ ಅಳಿಯಾಸೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಕತ್ತಲೆಯೆಲ್ಲಾ ಪಿಶಾಚಿಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಂತಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಪಟಪಟನೆ ಸದ್ದಾಗಿ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡಿತು. ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಕತ್ತಲೆಯೇ ಪ್ರವಹಿಸಿ ದಂತಾಯಿತು. ಅವನು ಅನುದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿದ್ದರೆ ಅದೊಂದು ಕುರುಡುಗಪ್ಪಟೆ ಹಕ್ಕಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬೆಚ್ಚಿದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಕೃತಿಯಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಗೋಚರಿಸುವುದು ದುರ್ಲಭ. ತಿಮ್ಮನು ಬೆದರಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಮರಗಳ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಬೆಳ್ಳಗೆ ನಿಂತಹಾಗಿದೆ! ಅದು ದೂರದ ಆಕಾಶ ಮಾತ್ರವೆಂದು ಅವನ ಕದಡಿದ ಬಗೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮನು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕಳ್ಳನ್ನೂ ಮೊಗೆಯನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸತೊಡಗಿದನು.

ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕೂಗಿದಂತಾಯಿತು. ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಮತ್ತೂ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಓಡತೊಡಗಿದನು. ಮತ್ತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದಂತಾಯಿತು. ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಧ್ವನಿಯ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿ ನಿಂತನು. ಸೇರೆಗಾರ ರಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟರೊಡಗೂಡಿ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಾತಾಡಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಎದೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದುದು!

"ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತಿದ್ದೀಯೋ?" ಎಂದರು ಗೌಡರು.

"ನೀವು ಬರ್ತೀರೋ ಇಲ್ಲೋ ಅಂತಾ ಮನೆಗೆ ಹೋಗ್ತಿದ್ದೆ" ಎಂದನು ತಿಮ್ಮ.

ಮತ್ತೆ ಮೂವರೂ 'ಕಾನುಬೈಲಿ'ಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಸೂಡಿನ ಬೆಂಕಿಯಾಗಲಿ, ಕುರುಡುಗಪ್ಪಟೆ ಹಕ್ಕಿಯ ಕೂಗಾಗಲಿ, ಮರದ ಸಂದಿಯ ಆಕಾಶವಾಗಲಿ, ಈಗ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣಯ್ಯ

ಗೌಡರ ಹೆಂಡತಿ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದೂ, ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ದಹನಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದೂ, ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ಹೊತ್ತಾದುದರಿಂದ ಸೇರೆಗಾರರನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದದ್ದೂ ಎಲ್ಲಾ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ತಿಮ್ಮನು ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಕಳ್ಳನ್ನು ಕರಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೊಗ್ಗಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಗೌಡರೂ ಸೇರೆಗಾರರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೀರಿದರು. ನಡುವೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

"ನೀವು ಕಂಡಿದ್ದೆಲ್ಲಿ?" ಎಂದು ಗೌಡರು ಕೇಳಿದರು.

"ಕಾಣಿ, ಆ ಉಬ್ಬಿನಾಚೆ" ಎಂದು ಸೆಟ್ಟರು, ಆ ಕಾಡು ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಕೈತೋರಿದರು.

"ನಾಟಾ ಕಡಿಸಿದವರು ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ್ರೇ ಅಂತಾ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದು ಹೇಗೆ?"

"ಆ ಬಡಗಿಯವರೆಲ್ಲ ನಮ್ಮೂರಿನವರೇ ಅಲ್ದಾ? ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು ನನಗೆ!"

"ಹಾಂಗಾದರೆ ಒಂದು ಕೆಲಸಮಾಡಿ. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆಳು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಆದಷ್ಟು ನಾಟಾ ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಡಿ. ಆಮೇಲೆ ಏನಾಗ್ತದೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ತೀನಿ ನಾನು."

"ಅಲ್ಲಾ ಅಯ್ಯಾ, ಯಾರೋ ಕಾಡು ತುಂಬಾ ಕಳ್ಳಬಗನಿ ಕಟ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲಾ! ಮನ್ನೆ ಮನ್ನೆ ಒಂದು ಕೈ ಕಡ್ದು ಹಾಕ್ದೆ! ಇವತ್ತು ನೋಡ್ತೀನಿ, ಮತ್ತೊಂದು!" ಎಂದು ತಿಮ್ಮನು ನಡುವೆ ತನ್ನ ದೂರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

"ಯಾರು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇನೋ?"

"ಯಾರಂತಾ ಹೇಳ್ಲಿ?"

ಸೇರೆಗಾರರು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಬೈರನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆ ದಿನ ತಮಗಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಚಪಲತೆಯಾಯಿತು. ಸತ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲ್ಲ, ಸಾಹಸದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ! ಆದರೆ, ಬೈರನು ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದಲೂ, ಕಳ್ಳು ಕೊಡುವುದರಿಂದಲೂ ಸೆಟ್ಟರ ನಾಲಗೆಗೆ ಬೀಗಮುದ್ರೆ ಹಾಕಿದ್ದನು.

"ಇನ್ನೊಂದುಸಾರಿ 'ಮಾರ್ಕ' ಬಂದಾಗ ಆ ಮರ ತೋರಿಸು. ಅವನೇ ಹಿಡೀಲಿ ಕಳ್ಳನ್ನ" ಎಂದರು ಗೌಡರು.

"ಹೌದೂ, ನಾನೂ ಒಂದೆರಡು ಮರ ಲೆಸೆನ್ ಇಲ್ದೇ ಕಟ್ಸೇನಲ್ಲಾ! ಅವನ್ನ ಕಾಡಿಗೆ ಕರಕೊಂಡುಹೋದ್ರೆ, ಅವನ್ನೂ ನೋಡಿಬಿಡ್ತಾನೋ ಏನೋ!" ಎಂದನು ತಿಮ್ಮ ದೀನವಾಣಿಯಿಂದ.

"ಪರ್ವಾ ಇಲ್ಲೋ! ಅದಕ್ಕೇನು? ನಾನು ಹೇಳ್ತೀನಿ. ಕೈ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಾಡಿದ್ರಾಯ್ತು! ಅವನಪ್ಪನ ಗಂಟೇನು ಹೋಗ್ತದೆ! ಮರ ಕಾಡಿನ್ದು; ಕಟ್ಸಾಂವ ನೀನು!"

ದೂರದ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೂಡಿನ ಬೆಂಕಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೇರೆಗಾರರು ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದರು. ಕೈಲಿದ್ದ ಕರಟವು ಕಳ್ಳಿನೊಡನೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ತಾವು ನೋಡಿದ್ದ ಹೆಣದ ವಿಕಟ ಚಿತ್ರವು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ಭೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಗಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನವರು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಮೋಸಗಾರರೆಂದೂ, ಗಟ್ಟದ ಮೇಲಿನವರನ್ನು ಸತ್ತಮೇಲೆ ನಂಬಬಾರದೆಂದೂ ಅವರ ನಂಬುಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಗಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ 'ದೆಯ್ಯ' ಎಂದರೆ ಗಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನವರಿಗೆ ಬಹಳ ಭೀತಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸರ್ಕಾರದ ಕರಾರುಗಳೂ ಪೋಲೀಸಿನವರೂ ಜೈಲೂ ಬಗ್ಗಿಸಲಾರದ ಅವರನ್ನು ಮಲೆನಾಡಿನವರು 'ದೆಯ್ಯ'ಗಳಿಂದ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸೆಟ್ಟರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೀತಿಯಾಗಿ "ಏನಾಯ್ತು" ಎಂದರು.

ಸೆಟ್ಟರು "ಏನೂ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ಮೇಲೆದ್ದವರು ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೂ ಕತ್ತಲೆಯ ಕಡೆಗೂ ನೋಡಿ, "ಇವತ್ತು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಅಲ್ಲವೇ? ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ" ಎಂದರು.

ಅವರ ಸ್ವರ ಮತ್ತು ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಯಿತು. ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡದೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಎಲ್ಲರೂ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ಎತ್ತುಗಳ ಗಂಟೆಯ ಸ್ವರವು ಕತ್ತಲೆಯ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಮೃದು ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾಲೆಮಾಲೆಯಾಗಿ

ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ ಕೇಳಿಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರಲ್ಲಿ ಹರ್ಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕ್ರೋಧ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಗಾಡಿ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ಬಾರದಿದ್ದುದು ಅವರ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದ ಒಂದೊಂದು ಘಟನೆಯೂ—ಜೋಯಿಸರಿದ್ದಾಗಲೇ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಾಟವಾದದ್ದು, ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರಿಗೆ ಹಣಕೊಡದೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು, ಆಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟಮ್ಮನು ದೂರು ಹೇಳಿದ್ದು, ತಾವು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದದ್ದು, ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದ ಗಾಡಿ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದುದು, ಸೆಟ್ಟರಿಂದ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಕಳ್ಳನಾಟಾ ಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದದ್ದು, ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರ ಹೆಂಡತಿ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಳುಗಳೊಡನೆ ಹೋಗಿ ದಣಿಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು—ಗೌಡರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳಿನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮಿಷಕ್ಕೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತ ತಡವಿ ಎಡವಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಮುಂದುವರಿದರು. ಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ನಾಯಿಗಳ ಕೂಗಾಟದೊಂದಿಗೆ ಮನುಷ್ಯಕಂಠದ ರೋದನದ ಬೊಬ್ಬೆಯೂ ಕೇಳಿಸಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು.

"ಯಾರ್ರೀ ಅದು ಅಳೋದು?" ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸೇರೆಗಾರರನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

ಸೇರೆಗಾರರು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತು ಆಲಿಸಿ "ಹಾಳು ನಾಯಿ! ಏನು ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕ್ತವೆ?" ಎಂದರು.

ತಿಮ್ಮನು "ನಾಗಮ್ಮನೋರ ದನಿ ಕೇಳ್ದಂಗೆ ಆಗ್ತನೆ" ಎಂದನು.

ಮೂವರೂ ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿದರು. ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು ಒಳಗಿನಿಂದ "ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ, ನಿನ್ನ ಗುಡಿ ಹಾಳಾಗ!..ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಂಗಿ ಹೋಗ!....ನಾನೇನು ಮಾಡಿದ್ದೆನೋ ನಿನಗೆ?....ಅವರನ್ನು ತಿಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಸಾಲದೆ, ಇದ್ದೊಬ್ಬ ಮಗನ ಬೆನ್ನುಮುರಿದೇನೋ!.... ನಿನ್ನ ಗುಡಿ ಹಾಳಾಗ!...." ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಬೈಗುಳವೂ ಆರ್ತನಾದವೂ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಗೌಡರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ

ನೋಡುತ್ತಾರೆ: ಜಗಲಿಯ ದೀಪದ ಮಂದಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಳದ ನಡುವೆ ತುಳಸಿಯ ಕಲ್ಲುಪೀಠದ ಬಳಿ ನಾಗಮ್ಮನವರು ನಿಂತು ಶಪಿಸುತ್ತ ಅಳುತ್ತ ಆಗಾಗ ತಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲಿನ ಪೀಠಕ್ಕೆ ರಭಸದಿಂದ ಬಡಿಯುತ್ತ, ತಲೆ ಎದೆಗಳನ್ನು ಎರಡು ಕೈಯಿಂದಲೂ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಶೋಕದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ! ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಮ್ಮ, ವಾಸು ಇಬ್ಬರೂ ಅಳುತ್ತ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ! ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೂ ಸಂತೈಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ!

೧೪

ಹಳೆತು ಹೊಸತು ಸೇರಿದರೆ

ಮುತ್ತಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕಾನೂರಿನ ಗಾಡಿ ಅಪರಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಹೊರಡ ಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗಿತ್ತು. ಹೂವಯ್ಯನು ಬೆನ್ನುನೋವು ಗುಣ ವಾಗುವವರೆಗೂ ಮುತ್ತಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದೂ, ರಾಮಯ್ಯನೂ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಣ್ಣನೊಡನೆ ಇರಬೇಕೆಂದೂ, ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು ಆ ದಿನವಾದರೂ ಉಳಿಯಬೇಕೆಂದೂ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನಿಗೆ ಮಿತ್ರರು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದ ಸುಯೋಗ ಲಭಿಸಿತೆಂದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಸಿಂಗನೂ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೂ ಇನ್ನೇನು ಗಾಡಿಕಟ್ಟಿ ಹೊರಡಬೇಕು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಳನು ಓಡಿಬಂದು ಅಗ್ರಹಾರದ ಜೋಯಿಸರು ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರೂ ಬರುತ್ತಾ ರಂತೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲಬೇಕಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಕಾನೂರಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಜೋಯಿಸರು ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಊಟ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ನೇರವಾಗಿ ಮುತ್ತಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಶ್ಯಾಮಯ್ಯ ಗೌಡ ರಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದುಡ್ಡು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆ ಪ್ರಯಾಣದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ದೇವರ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಜಗಲಿಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಹೂವಯ್ಯ ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವನು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಮೂಲಧನದಂತಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮೌಢ್ಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಯತ್ನವು ಜೋಯಿಸರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ತಮಗಿಂತಲೂ ಶೂದ್ರನಾದ ಅವನಿಗೇ ಉಪನಿಷತ್ತು, ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಪರಿಚಯವೂ ಜ್ಞಾನವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು, ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೆರನಾದ ಭಯವೂ ಇತ್ತು. ಅಂತೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ

ಮಾತಾಡದೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಸಾದ ವಿನಿಯೋಗ ಮಾಡಿದರು. ಹೂವಯ್ಯನೂ ನಮ್ರ ಭಾವದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಹೂವಯ್ಯನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿತು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡ ಜೋಯಿಸರು ಬೆನ್ನುನೋವು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಂತ್ರ ಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ, ತಾಯಿತಿ ಕಟ್ಟುವುದಾಗಿಯೂ, ಪೂಜೆಮಾಡಿಸು ವುದಾಗಿಯೂ, ಗ್ರಹಗತಿಯನ್ನು ಸರಿಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯ ಗೌಡರೊಡನೆ ಹೇಳಿದರು. ಗೌಡರು ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ಜೋಯಿಸರ ಅನುಗ್ರಹದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಹೂವಯ್ಯನು ನಕ್ಕು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಜೋಯಿಸರಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತಾಯಿತು. ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಮುಖಭಂಗ ವಾಯಿತು. ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರೂ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯಗೌಡರೂ ಜೋಯಿಸರ ಪರವಾಗಿಯೂ, ಚಿನ್ನಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರು ಹೂವಯ್ಯನ ಪರವಾಗಿಯೂ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದರು. ಮೊದಲು ವಿನೋದವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚರ್ಚೆ ಕಡೆಕಡೆಗೆ ವಿವಾದವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಜೋಯಿಸರು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ "ಹೂವಯ್ಯಾ, ನಿನಗೆ ಈ ಬುದ್ಧಿ ಒಳ್ಳೆಯ ದಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದುಬಂದ ಆಚಾರ, ದೇವರು, ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವ ನಿನಗೆ ಕೇಡು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ" ಎಂದರು.

ಹೂವಯ್ಯನೂ "ನೀವು ತಿಳಿದವರೆಂದುಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಮೌಢ್ಯವನ್ನೇ ಉಪದೇಶಮಾಡಿ, ನಿಮಿತ್ತ ಹೇಳುವುದು, ವಿಭೂತಿ ಕೊಡುವುದು, ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ವ್ರತ ಮಾಡಿಸುವುದು, ದೈವ್ವ ಪಿಶಾಚಿ ಗಳಿಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡಿಸುವುದು, ಇದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಟ್ರಂಕು ತಗಲಿ ಬೆನ್ನುನೋವಾಗಿದ್ದರೆ ಔಷಧಿಮಾಡಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಬದಲು ಬೂದಿ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ, ಮಂತ್ರ ಹಾಕಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿ ದ್ದೀರಲ್ಲಾ! ಇದು ಯಾವ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ? ಹಾಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿದ್ದರೆ ಅವು ಮನ್ನಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುವೆ? ನಿಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಜನರು ರೋಗಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮದ್ದುಮಾಡದೆ, ಬರಿಯ ಬೂದಿ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನೇ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. . ." ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ರಭಸದಿಂದ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು.

"ಏನಯ್ಯಾ, ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಎಷ್ಟು ಗೌರವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು? ಅವನಿಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭಯ, ಭಕ್ತಿ! ನೀನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ ನಾನೇ ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಚೀಟಿ ವಿಭೂತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ! . . . ." ಎಂದು ಜೋಯಿಸರು ಹಳೆಯ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದರು.

ಹೂವಯ್ಯನು ತಂದೆಯ ನೆನಪಾಗಿ ಮೃದುವಾದನು. ನಮ್ರವಾಣಿಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದನು:

"ಜೋಯಿಸರೇ, ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಾನು ಮಾತಾಡಿದ್ದು ನಿಮ್ಮಮೇಲೆ ಅಗೌರವದಿಂದಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನಷ್ಟೆ! ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಇಲ್ಲದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ನೀವು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲ ಸತ್ಯವಾಗಲಾರದು. . . . . ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಜ್ವರದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಪೂಜೆ, ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯಲ್ಲವೇ ಅವರು ಅಂಗಳಕ್ಕಿಳಿದುಬಂದು ತುಲಸೀಪೀಠದ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು, ತಣ್ಣೀರು ತಂಗಾಳಿಗಳ ಸೋಂಕಾಗಿ, ರೋಗ ಮತ್ತೂ ವಿಷಮವಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ತೀರಿಕೊಂಡದ್ದು! ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ರೋಗಿಯನ್ನು ಅಲುಗಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆಯೇ? ನೀವೇನೋ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಆ ಕೆಲಸಮಾಡಿದಿರಿ. . . . ಆದರೆ, ಸದುದ್ದೇಶ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸುಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾರದು. . . . ನಾನೀಗ ಮಾತಾಡಲಾರೆ. . . . ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಿ. . . . ನನಗೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಗೌರವ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬೇಡಿ. . . . ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಗೌರವಿಸಿದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನೂ ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ. . . ."

ಸೀತೆ ಬಿಸಿನೀರು ತಂದಳು. ಚಿನ್ನಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಸೆಕೆ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರೂ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯಗೌಡರೂ ಜೋಯಿಸರೂ ಯಾವುದೋ ಬೇರೆ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದ್ದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗಡೆ ಯಾರೋ ಬೊಬ್ಬೆಹಾಕಿ ರೋದಿಸುವುದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ, ಏನು? ಏನು? ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರ ಸಂಜನ ಹೆಂಡತಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅವಳ ಕಿವಿ ಹರಿದು ಸೀರೆಯಮೇಲೆ ನೆತ್ತರು ಸೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆನ್ನೆ, ಕೈ ಎಲ್ಲಾ ರಕ್ತಮಯವಾಗಿತ್ತು. ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ, ಅವಳ ಗಂಡನು ಅವಳನ್ನು

ಹೊಡೆದು, ಕಿವಿಯ ಬುಗುಡಿಯನ್ನು ಹರಿದು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಕಳ್ಳಂಗಡಿಗೆ ಹೋದನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಶ್ಯಾಮಯ್ಯ ಗೌಡರು ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಸಂಜನನ್ನು ಎಳೆದುತರಲು ಕಾಳನನ್ನೂ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನನ್ನೂ ಅಟ್ಟಿದರು. ಆದರೆ ಸಂಜನು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. "ಅವನು ಮನೆಗೆ ಬರಲಿ, ಮೈ ಮುರಿಯುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳ ಕಿವಿಗೆ ಒಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಂಗಿನೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದರು.

ಈ ಗಲಭೆಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಜೋಯಿಸರು ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವನು ಹೊಲೆಯನಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಗಾಡಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ದೂರವಾಗಿ ಕುಳಿತನು. ಗಾಡಿ ಕಾನೂರಿಗೆ ಹೊರಟಿತು.

ಗಾಡಿ ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದ ಕಾಡುಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಗಿದ್ದ ಒಂದು ಮೈಲಿಕಲ್ಲಿನ ಬಳಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ನಿಂತು ಕಂಡಾಬಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಬೈಯುತ್ತ, ಉಗುಳುತ್ತ, ಮೈಲಿಕಲ್ಲಿಗೆ ಗುದ್ದಿ ಗುದ್ದಿ ಒದೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಲಾಟೀನಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಜನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಇತ್ತಣ ಧ್ಯಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುಡಿದು ಹಣ್ಣುಹಣ್ಣಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಮೈಲಿ ಕಲ್ಲನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವ ಶತ್ರುವೆಂದೋ ಭಾವಿಸಿ ಒದ್ದು ಒದ್ದು ಗುದ್ದುತ್ತಿದ್ದನು. ನಿಂಗನು ಗಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಜೋಯಿಸರು ಹೆದರಿ, ಒಂದೇ ಉಸುರಿನಲ್ಲಿ 'ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊಡಿ, ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಡ' ಎಂದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದಮೇಲೆ ಅವರು ಗಾಡಿ ಯಿಂದಿಳಿದು ಪ್ರೇತ ಪಿಶಾಚಿಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ದೇವರನಾಮವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಜಪಿಸುತ್ತ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಅಗಲುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋದರು. ಹೋಗುವಾಗ ನಾಳೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಗಾಡಿಯ ಲಾಟೀನನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಕಾಲುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗ ಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬೆಳಕಿನ ಆವಶ್ಯಕತೆ ನಿಜವಾಗಿತ್ತು.

ಜೋಯಿಸರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಗಾಡಿ ಮುಂಬರಿಯಿತು. ಕತ್ತಲೆ

ಚುರುಕಾಗಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದುವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹುರುಳಿಯ ನೆನಪು ಚಾಟಿಯ ಏಟಿಗಿಂತಲೂ ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬಿಸಿ ಬಿಸಿಯಾಗಿರುವ ಹುರುಳಿ ತಮಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅವಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಹೋಗಿತ್ತು.

ಗಾಡಿ ಕಳ್ಳಂಗಡಿಯಿದ್ದ ಜಾಗವನ್ನು ದಾಟಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿತ್ತು. ಕಾಡು ಸ್ವಲ್ಪ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಕಣ್ಣಿಗಂತೂ ರಸ್ತೆ ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ರಾತ್ರಿಯ ಮೌನವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಧುರವಾಗಿ ಮಥಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎತ್ತುಗಳ ಕೊರಲ ಗಂಟೆಗಳ ಲೌಹ ರವ ಮಾಲೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಯಿತು. ಎತ್ತು ನಿಂತು, ಗಾಡಿ ನಿಂತಿದ್ದಿತು! ಎತ್ತು ಉಸಿರಾಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅನ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಗಾಡಿಯೊಳಗೆ ಕೂತಿದ್ದ ನಿಂಗನು ಎಚ್ಚತ್ತು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿದನು. ಅವು ಕದಲಲಿಲ್ಲ. ಬೆಚ್ಚಿ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಬಾರುಕೋಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಎತ್ತು ಕುಣಿದಾಡಿ ಗಂಟೆಗಳ ಸದ್ದಾಯಿತೇ ಹೊರತು, ನಿಂತ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕೀಳಲಿಲ್ಲ. ನಿಂಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಕೂತಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದರು. ನಿಂಗನಂತೂ ಕೆಳಗಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಗಾಡಿಯ ಮುಂದೆ ಹೋದನು. ರಸ್ತೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಏನೋ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಸೋಂಕಿದಂತಾಯಿತು. ಬಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಮನುಷ್ಯ ದೇಹ; ರಸ್ತೆಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದೆ! ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎತ್ತು ಮುಂದೆ ಹೋಗದೆ ನಿಂತಿದ್ದುದು! ನಿಂಗನಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಈಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕಡ್ಡಿ ಗೀಚಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಕೆಳಕಾನೂರು ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರ ಮಗ ಓಬಯ್ಯ! ಮದ್ಯಪಾನದಿಂದ ಮೂರ್ಛೆಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ! ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಗಾಡಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರು.

ಗಾಡಿ ಕಾನೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೂರದಿಂದಲೆ ಗಂಟೆಯ ಸದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಾಸು, ಪುಟ್ಟ ಇಬ್ಬರೂ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ವಾಸುವಿಗೆ ಹೂವಣ್ಣಯ್ಯ ರಾಮಣ್ಣಯ್ಯರನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಎದೆ ಹಿಡಿಸದಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹ, ಉಲ್ಲಾಸವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನಿಂದ ವಿಷಯವೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮುಖ ಖಿನ್ನವಾಯಿತು. ಹೇರಾಸೆ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಒಡೆದು

ಹೋಯಿತು. ಒಳಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಅಕ್ಕಯ್ಯರಿಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಹುಡುಗನಾದುದರಿಂದ ಮಾತಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಸಾಲದೆ "ಗಾಡಿ ಬಿದ್ದು ಹೂವಣ್ಣಯ್ಯನ ಬೆನ್ನು ಮುರಿದಿದೆಯಂತೆ. ರಾಮಣ್ಣಯ್ಯನೂ ಅವನೊಡನೆ ಮುತ್ತಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನಂತೆ" ಎಂದು ನಡೆದುದನ್ನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ಒಡನೆಯೆ ನಾಗಮ್ಮನವರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ದೇವರನ್ನೂ, ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರನ್ನೂ, ಸುಬ್ಬಮ್ಮನನ್ನೂ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಶಪಿಸುತ್ತ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ತುಲಸಿಯ ಕಲ್ಲಿಗೆ ತಲೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾನುಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳು ಕುಡಿದು ಪೂರೈಸಿ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರೂ ಸೆಟ್ಟರೂ ತಿಮ್ಮನೊಡನೆ ನಾಗಮ್ಮನವರ ಬೈಗುಳವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಲಿಸುತ್ತ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು.

*

೧೫

ಹಳ್ಳಿಯ ಕಥೆ

ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಕಗ್ಗತ್ತಲು ಕವಿದು ನಾಡು ಕಾಡುಗಳೆಲ್ಲ ಮುಸುಕು ಹೊದ್ದು ಮಲಗಿತ್ತು. ಮೇಘರಿಕ್ತ ಗಗನತಲದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ತಾರೆಗಳು ಉಜ್ಜ್ವಲಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮುತ್ತಳ್ಳಿಯ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯ ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಲ್ಯಾಂಪಿನ ಬೆಳಕಿಗೆ ಮೋಹಿತವಾಗಿ ನಾಲ್ಕಾರು ದೀಪದ ಹುಳುಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಜಗಲಿಯಮೇಲೆ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯಗೌಡರು, ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು, ರಾಮಯ್ಯ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಮಾತಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಬೈಲುಕೆರೆಯವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತ್ತು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಓಡಿಬಂದು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಧ್ಯೆ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವಳು ಮೊದಲು ಸಂಕೋಚಭಾವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರೂ, ತುಸುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ 'ಸೀತೆಮನೆ ಸಿಂಗಪ್ಪಮಾವ'ನೊಡನೆ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಮಾತುಗಳೋ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದುವು. ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ವಿನೋದಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರಿಗೆ ಬಹಳ ಆಸೆ. ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರೂ ಭಾರತ ರಾಮಾಯಣಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರೆಂದರೆ ಕುತೂಹಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮತ್ತು ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರ ವಿನೋದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಡು ನಡುವೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿ ಉಳಿದವರೂ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು "ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ನೀನು ನಿನ್ನಪ್ಪನ ಮಗಳೋ? ನಿನ್ನಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗಳೋ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ "ನನ್ನಪ್ಪನ ಮಗಳು" ಎಂದಳು.

"ಯಾರು ಹೇಳಿದವರು ನಿನಗೆ? ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಒಂದು ಮಣ ಅಡಕೆ ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಕಂದಾರೆಯವರ ಕೈಯಿಂದ! ಅಪ್ಪನ ಮಗಳಲ್ಲ ನೀನು; ಅಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗಳು."

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟುಹಾಕಿ "ಊ್ಹೂ! ನಾನು ನನ್ನವ್ವನ ಮಗಳು!" ಎಂದಳು.

"ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ನಿನ್ನಪ್ಪಯ್ಯ ನಿನ್ನವ್ವಗೆ ಏನಾಗಬೇಕು? ಹೇಳು."

"ಅಪ್ಪಯ್ಯಾಗಬೇಕು" ಎಂದಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಅವಳ ಭಾಗಕ್ಕೆ ತಾನು ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಗೊಳ್ಳೆಂದು ನಗಲು ಮುಖ ಪೆಚ್ಚಾಯಿತು.

"ಹೋಗಲಿ! ನಿನ್ನವ್ವ ನಿನ್ನಪ್ಪಯ್ಯಗೆ ಏನಾಗಬೇಕು? ಅದನ್ನಾದ್ರು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳು."

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಹಿಂದೆಗೆಯಲು ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು "ಅವ್ವಾಗಬೇಕಲ್ಲವೇನೇ?" ಎಂದರು.

ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ 'ಊ್ಹೂ' ಎಂದಳು.

"ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನವ್ವ ನಿನಗೂ ನಿನ್ನಪ್ಪಯ್ಯಗೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅವ್ವ?"

"ಹ್ಞೂ" ಎಂದಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಎಲ್ಲರೂ ನಕ್ಕರು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬೇರೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ, ಅವರು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು "ಇದು ಅಪ್ಪಯ್ಯನ ಶಾಲೂ!" ಎಂದು ರಾಗ ಎಳೆದಳು.

"ಒಳ್ಳೆ ಹುಡುಗಿ ನೀನು? ನಾನಿವತ್ತು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ತಂದೀನಿ."

"ಹ್ಞೂ, ನಂಗೊತ್ತು. ಇದಪ್ಪಯ್ಯನ ಶಾಲು!"

"ಅದು ಹ್ಯಾಗೆ ಗೊತ್ತು? ಏನು ಹೆಸರು ಬರೆದಿದೆಯೇನು?"

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಶಾಲನ್ನು ತನ್ನ ಮೂಗಿನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು "ಅಪ್ಪಯ್ಯನ ವಾಸನೆ ಇದೆ, ನೋಡಿ!" ಎಂದಳು.

ಎಲ್ಲರೂ ಗೊಳ್ಳೆಂದು ನಗತೊಡಗಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮೊದಲು ಅಪ್ರತಿಭಳಾದರೂ ಕಡೆಗೆ ತಾನೂ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕಳು.

ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಂದು ರಾಮಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಹೂವಯ್ಯ ಮಲಗಿದ್ದ ಕೊಟ್ಟಡಿಗೆ ಹೋದರು. ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ

ಗದ್ದಲವೆಂದು ಅವನನ್ನು ಸಾಯಂಕಾಲ ಒಳಗೆ ಸೀತೆಯ ಅಲಂಕಾರದ ಕೊಟ್ಟಡಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿದ್ದರು. ಸೀತೆಯೂ ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ಸಹಾಯಕಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಚಿನ್ನಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಹೂವಯ್ಯನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಿಸಿನೀರಿನ ಶಾಖಕೊಟ್ಟರು. ಮದ್ದಿನೆಣ್ಣೆಯನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀವಿ ಒಳಿದರು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಹೂವಯ್ಯನು ನೋವಿನಿಂದ 'ಅಯ್ಯೋ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಸೀತೆಗಂತೂ ನೋವು ತನಗೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅನುಭವವಾಗುತಿತ್ತು. ಅವಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ "ಇವರೇಕೆ ಅವರಿಗೆ ನೋವು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ನಾನಾಗಿದ್ದರೆ ನೋವಾಗದಂತೆ ಎಣ್ಣೆ ಉಜ್ಜುತ್ತಿದ್ದೆ" ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಡುನಡುವೆ ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನಣ್ಣಗೆ ಏನೇನೊ ಸಲಹೆಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನೂ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಅವಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೀತೆ ಪದೇ ಪದೇ ಸಲಹೆಕೊಡಲು ಅವನಿಗೆ ಬೇಜಾರಾಗಿ ಒಂದು ಸಾರಿ "ಸಾಕು, ಸುಮ್ಮನಿರೇ! ನೀನು ಮಹಾವೈದ್ಯಗಿತ್ತಿ" ಎಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಆಕೆಗೆ ಮುಖಭಂಗವಾದಂತಾಗಿ ಖಿನ್ನಗೆ ನಿಂತಳು. ರಾಮಯ್ಯನೂ ತಿರುಗಿ, ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವಳು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿದಳು. ಬಹಳ ದಿನಗಳಮೇಲೆ ಅವಳ ಚೆಲುವನ್ನು ನೋಡಿದ ರಾಮಯ್ಯನ ಮನದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ತೆರನಾದ ಕಳವಳವಾದಂತಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು. ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದೂರದಾಸೆಯೊಂದು ಅಂಕುರಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶುಶ್ರೂಷೆಯ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಗಾಡಿ ಉರುಳಿದಾಗ ಬೈಲುಕೆರೆಗೆ ತಾನು ಹೇಗೆ ಬಂದನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ನಡುನಡುವೆ ವಿನೋದವೂ ಸಾಗುತಿತ್ತು. ಗೌರಮ್ಮನವರು ಬಂದು ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ನೋವಿನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿಸಿ, ತರುವಾಯ ಸೀತೆಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ಉಸುರಿದರು. ತಾಯಿ ಮಗಳಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟುಹೋಗಿ, ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ

ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಂದರು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಳನೂ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಊಟದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಿಂಕರನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ತಮ್ಮ ನಚ್ಚಿನ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತವನ್ನು ಓದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದುದು ಕೇಳಿಬಂದು, ಚಿನ್ನಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಹೂವಯ್ಯನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಜಗಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಗೌರಮ್ಮನವರು ಸೀತೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ದಿಂಬಿಗೆ ಒರಗಿ ಕೂರುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಒಂದು ಕಾಲುಮಣೆಯಮೇಲೆ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ತಟ್ಟೆಯಮೇಲಿಟ್ಟ ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಊಟವನ್ನು ಬಡಿಸಿದರು. ಹೂವಯ್ಯನು ಅತ್ತೆಯವರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ, ಆಗಾಗ ಸೀತೆಯ ನಗುಮುಖವನ್ನು ನಗುಮುಖನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಉಣತೊಡಗಿದನು. ಅವರಿಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿಸಂಗಮದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಮದೊಡನೆ ಸಂಕೋಚವೂ ಯಾತ್ರೆ ಬಂದಿತ್ತು.

ಇತ್ತ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಭಾರತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಕಾಗಿ, ಕಿರುಕುಳ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಶ್ಯಾಮಯ್ಯಗೌಡರು ಕಾಳನನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದು, ಅವಳನ್ನು ಒಳಗೊಯ್ಯುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವಳು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ರಂಪಮಾಡಿದಳು. ಆದರೆ ಕಾಳನು ಅಳುತ್ತ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಗೌರಮ್ಮನವರ ಬಳಿಗೆ ತಂದನು. ಸೀತೆ ತಂಗಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಹೂವಯ್ಯನೂ ಒಂದೆರಡು ಲಲ್ಲೆಯ ಮಾತನ್ನು ನುಡಿದನು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಳುವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಗೌರಮ್ಮನವರು ನಸುಮುನಿದು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಸೀತೆ ಕಾಳನನ್ನು ಕುರಿತು ಮೆಲ್ಲಗೆ "ನಾನಿಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ತೀನೊ, ನೀನು ಹೋಗು; ಒಳ್ಳೆ ಹಾಕೋಕೆ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು. ಬೇಕಾದರೆ ಕರೀತೀನಿ" ಎಂದಳು. ಕಾಳನೂ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು.

ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇನ್ನೂ ಅಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ಗೌರಮ್ಮನವರು ಹೋಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮಗಳನ್ನು ಸಂತೈಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನು ದೂರ ನೂಕಿ ಚೆಲ್ಲಾಡಿದಳು. ತಾಯಿಗೆ

ಸಿಟ್ಟುಬಂದು ಒಂದು ಗುದ್ದು ಗುದ್ದಿದರು. ಮಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಾ ದೂರ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕಂಬದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಕೂತಳು. ತಾಯಿ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ ಮುದ್ದು ಮಾತಿನಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಬಗೆಯಾಗಿ ಕರೆದರೂ ಅವಳು ಬರಲೂ ಇಲ್ಲ; ಅಳುವನ್ನು ಕಡಮೆಮಾಡಲೂ ಇಲ್ಲ. ಗೌರಮ್ಮ ಕಾಳನೊಡನೆ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಎಲೆ ಹಾಕು ವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಬೇಸರವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಮತ್ತೆ ತಾಯಿ ಕರೆಯಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿದಳು. ಆದರೆ ತಾಯಿ ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಭಿಮಾನಭಂಗವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಅತ್ತಳು. ಮತ್ತೆ ಸಿಲ್ಲಿಸಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಅತ್ತಳು. ಆ ರೋದನದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ ಮಾತ್ರವಿದ್ದಿತೇ ಹೊರತು ಶೋಕ ಭಾವವಿನಿತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ತಾಯಿ ಕರೆಯದಿರಲು ಅವಳು ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ರೋದಿಸುತ್ತಾ "ಮತ್ತೆ ಕರೆದರೆ ಬತ್ತೀನಿ! ಮತ್ತೆ ಕರೆದರೆ ಬತ್ತೀನೀ!" ಎಂದು ಸೂಚನೆ ಕೊಡ ತೊಡಗಿದಳು. ತಾಯಿ ಕರೆಯದೆ ತಾನು ಪುನಃ ಹೋಗುವುದು ಅವಮಾನಕರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಳೇ ಹೊರತು "ಮತ್ತೆ ಕರೆದರೆ ಬತ್ತೀನಿ!" ಎಂದು ಗೋಗರೆಯುವುದು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಾಚಿಕೆಗೇಡೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌರಮ್ಮನವರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತಾ ಮಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದಿಟ್ಟು, ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನು ನೈವೇದ್ಯಮಾಡಿದರು. ಕಾಳನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಗುವನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗೌರಮ್ಮನವರು, ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿ ಮಗಳಿಗೆ ಮುಖಭಂಗವಾಗಿ ರಂಪಮಾಡುತ್ತಾಳೆಯೊ ಎಂದು ಶಂಕಿಸಿ ಕಾಳನಿಗೆ ಕಣ್ಣುಸನ್ನೆಮಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೈಯುವಂತೆ ನಟಿಸಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ, ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನು ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ತಿನ್ನಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಹಿಂದಿದ್ದ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಹೂವಯ್ಯನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಲು ಅನುಕೂಲ ವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಸಂಧಿಯಿಂದ ಸೀತೆ ಕಾಳನನ್ನು ಉಪಾಯಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಡಿಯಿಂದಾಚೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಳು. ಆದರೆ, ಕಾಳನು ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ, ಆಕೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಳವಳಕ್ಕಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ತಾನು ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಅರಿಯದ ಲಜ್ಜೆ ಮೂಡಿತು. ಕಾಲಗತಿ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂತನತೆಯನ್ನು ತಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಆಕೆಗೆ ಆ ಮೊದಲು ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೂವಯ್ಯನೊಡನೆ ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟು ಸೇರವಾಗಿ ಧೀರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದಳು! ಆದರೆ, ಇಂದು ಆಕೆಗೆ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸುವುದಂತೂ ಇರಲಿ, ಮಾತಾಡಲೂ ಕೂಡ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಷ್ಟು ಸಂಕೋಚವಾಯಿತು. ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ಎದೆ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡು ಮೂರು ಸಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಪ್ರಯತ್ನವು ಉದ್ವೇಗಜನ್ಯವಾದ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಆಕೆಯ ಮುಖವು ನಸುಗೆಂಪೇರಿ ಬೆವರಿ ದಂತಾಯಿತು. ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಹಿಂದಿದ್ದ ಬಾವನಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸೌಂದರ್ಯ ಪೌರುಷಗಳು ಮೊದಲಿದ್ದು ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ತೋರಿ, ಆತನು ಅಲೌಕಿಕವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ಸೀತೆಗೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವು ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆದರೆ ಅನುರಾಗದೊಂದಿಗೆ ಭಯಮಿಶ್ರಿತ ಗೌರವವೂ ಸೇರಿ, ಆಕೆ ಹಿಂದಣ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸಲಾರದೆ ಹೋದಳು. ಹೂವಯ್ಯನು ಬೆನ್ನು ನೋವಿನಿಂದ ಶುಶ್ರೂಷಾರ್ಹನಾಗಿರದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವನೊಡನೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಇರಲಾರದೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಏನೋ! ಆದರೆ ಈಗ ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರೋಗಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು ಆಕೆಗೆ ಉಚಿತ ವಾಗಿ ತೋರದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಳು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಉದ್ವೇಗ ಅಥವಾ ಉತ್ಕಂಠತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಆಕೆಗೆ ಹರ್ಷವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಾರಿ ಕಾಳನನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕೆಂದು ಎಣಿಸಿದವಳು—ಮತ್ತೆ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಸಂಕೋಚದ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಹೇಗೋ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ, ತನ್ನಿಷ್ಟ ಕೈಗೂಡು ವುದೆಂದು ಆಕೆಗೊಂದು ದೂರದಾಸೆಯೂ ಇತ್ತು. ತಾನೇ ಮೊದಲು ಬಾವನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಬಾವನವರಾದರೂ ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಆಗ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾತಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವಳು ಹಾರೈಸಿದಳು. ಜಗಲಿಯಿಂದ ಭಾರತ ಪಠನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರ ರಾಗದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಆಲೈಸುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿ ಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

ಹೂವಯ್ಯನು ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸೀತೆ ಕಾಳನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿದುದು ಅವನಿಗೂ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿಯೇ ತೋರಿತು. ಅವನಿಗೂ ಸೀತೆಯೊಡನೆ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಉತ್ಕಂಠಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ತನ್ನೊಡನೆ ಒಡನಾಡಿದವಳಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಲು ಸಂಕೋಚವೇನು? ಉತ್ಕಂಠಿತೆಯೇನು? ಹೀಗೆಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದುದು ಆಮೇಲೆ ಸುಳ್ಳಾಗಿ ತೋರಿತು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವನೂ ಸೀತೆಯಂತೆಯೆ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಇತರರಿದ್ದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಋಜುವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವನಿಗೆ, ಈಗ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚವಾಯಿತು. ಕಾಲಗತಿ ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿತ್ತು.

ಒಮ್ಮೆ ಅವಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಲು ತಲೆಯೆತ್ತಿದವನು ಗೋಡೆಯ ಕಡೆ ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ದೀಪದ ಕಂಬದಮೇಲೆ ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಣತೆಯ ಸೊಡರಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ, ಬಿಳಿಯ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ, ಹಲ್ಲಿಯೊಂದು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಹುಳುಗಳನ್ನು ಶಿಕಾರಿಮಾಡಲು ಹೊಂಚುಹಾಕಿ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಅದರ ನುಣ್ಣನೆಯ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಮೈ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಲ ಮಾತ್ರ ಆಗಾಗ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಕೊಂಕಿ ಬಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲದ ನೆರಳು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕರ್ರಗೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಮೊನಚಾಗಿ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡು ಬಹು ಸಣ್ಣ ಕರಿಮಣಿಗಳಂತೆ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಾಗಿ ಮಿರುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹೂವಯ್ಯನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆ ಹಲ್ಲಿ ಸರಸರನೆ ಮುಂಬರಿಯಿತು. ಸಣ್ಣ ಹುಳುವೊಂದು ಅದರ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹುಳುವಿನ ಬಳಿ ಸೇರಿ ನಿಂತು ಗುರಿನೋಡಿ ಎರಗಿತು. ಹುಳು ಅದರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೂವಯ್ಯನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇನ್ನೇನೋ ಕಾಣಿಸಿತು. ಹಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿಯೆ ಸೀಸದ ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಏನನ್ನೋ ಸಣ್ಣಗೆ ಬರೆದಂತಿತ್ತು. ಬರೆವಣಿಗೆಯ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ಹಲ್ಲಿಯ ದೇಹ ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಓದುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಹೂವಯ್ಯನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಲೆಬಾಗಿ ಮುಂಬರಿಯಲು ಹಲ್ಲಿ ಹೆದರಿ

ಓಡಿತು. ಅದನ್ನೋದಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ನೆತ್ತರೇರಿದಂತಾಯಿತು. "ಹೂವಯ್ಯ ಬಾವನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ" ಎಂದಿದ್ದ ಆ ಲಿಪಿಗೆ ಸೀತೆಯೇ ಕರ್ತಳೆಂಬುದೇನೋ ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೀತೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎಂದೋ ತಾನು ಬರೆದಿದ್ದುದು ಆಕೆಗೆ ಅಂದು ಮರೆತುಹೋಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಬಾವ ಹಲ್ಲಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು.

ಹೂವಯ್ಯನಿಗಿದ್ದ ಸಂದೇಹ ಸಂಕೋಚಗಳು ತೊಲಗಿಹೋಗಿ ಅವನ ಆಸೆಗೊಂದು ಊರೆಗೋಲು ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಭಾವ ಗೋಪನ ಮಾಡಿ, ಮತ್ತೆ ಎರಡು ತುತ್ತು ಉಂಡು, ಸೀತೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದನು. ಹಣತೆಯ ಮಂದಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಸ್ವಪ್ನ ಸುಂದರಿಯಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಆ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯೇ ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಿತ ಮೋಹಕವಾಗಿ ಮಾಡಿತ್ತು—ವಸಂತಕಾಲದ ಸಂಧ್ಯಾಸಿಶಿಯಲ್ಲಿ ಮರುದಿನ ಅರಳಲಿರುವ ಗುಲಾಬಿಯ ಮುದ್ದು ಮೊಗ್ಗಿನಂತೆ! ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹಲ್ಲಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಗೋಡೆಯಮೇಲೆ ಅವನೋದಿದ ಲಿಪಿ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅದುವರೆಗೂ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಸೆಯೊಂದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಸ್ಪಷ್ಟವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದುದರಿಂದ, ಹೂವಯ್ಯನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸೀತೆ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಪ್ರೇಮ ಸೌಂದರ್ಯಗಳ ಸುಮಧುರ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡಳು. ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೊಂದು ಹೊಸ ಬೆಳಕು ಒಂದಿತ್ತು. ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಸೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಗೋಡೆಯ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಓದುವ ಮೊದಲಿದ್ದ ಔದಾಸೀನ್ಯಪ್ರಾಯವಾದ ಭಾವವು ಮಾದುಹೋಗಿ ಉತ್ಕಂಠಿತೆ ತಲೆದೋರಿತ್ತು. ಹೂವಯ್ಯನು ತನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದ ನಿಗೂಢ ಗಹ್ವರದಲ್ಲಿ, ತನಗೆ ತಾನೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ, ಸೀತೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಭೇದ್ಯವಾದ ಬಾಧ್ಯತೆಯಿಂದ ತನ್ನವಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ಭಾವಿಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಗೋಡೆಯ ಬರೆವಣಿಗೆ ಸೀತೆಯದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಧಿಯ ಲಲಾಟ ಲಿಖಿತವೆಂಬಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವನ ಭಾಗಕ್ಕೆ "ಹೂವಯ್ಯಬಾವ ನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ" ಎಂಬ ಬರೆಹವು ಒಂದು ಮಹಾರಹಸ್ಯವೂ ಶಕ್ತಿಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಪ್ರೇಮಮಂತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು. ಅವನ ಕಣ್ಣು

ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಗೋಡೆಯಕಡೆಗೇ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗೋಡೆಯ ಲಿಪಿಯೂ ಸೀತೆಯಷ್ಟೇ ಸಮ್ಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಕೇವಲ ಜಡಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಆ ಗೋಡೆ ಈಗ ಘನ ಚೈತನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲು ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಆ ಹಲ್ಲಿ ಈಗ ಒಂದು ಮಹಾಶುಭ ಶಕುನದಂತೆ ಪವಿತ್ರ ವಾಗಿತ್ತು; ಆಶಾಸೂಚಕವಾಗಿತ್ತು; ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಯಾತನೆಯೂ ಕೂಡ ಮರೆತುಹೋಗಿತ್ತು.

"ಸೀತೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಕೊಡು."

ಹೂವಯ್ಯನು ಪ್ರಯಾಸ ಉದ್ವೇಗ ಸಂಭ್ರಮಗಳಿಂದ ನೀರು ಕೇಳಿ, ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಮೌನಪಾತಾಳಕ್ಕೊಂದು ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಬೀಸಿದನು. ಅಥವಾ ಅವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರವಾಹಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯೆ ತಡೆಹಾಕಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿರುಕುಮಾಡಿದನು. ಒಂದು ನಿಮಿಷದ ಹಿಂದೆ ದುರ್ಭೇದ್ಯ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿರುಕುಬಿಡುವುದೇ ತಡ, ಕೊಚ್ಚಿಕೊಚ್ಚಿ ತೇಲಿಹೋಯಿತು. ಅದು ಅಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕುರುಹು ಕೂಡ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಕಟ್ಟೆ ದುರ್ಬಲವಾಗಿತ್ತು ಎಂದಲ್ಲ; ಪ್ರವಾಹಗಳ ಶಕ್ತಿ ವೇಗಗಳು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದುವು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಸೀತೆ ಹೂವಯ್ಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಅಂತರವಲೋಕನಶಕ್ತಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರಣಯಲಹರಿಗಳೂ ಕಟ್ಟೆ ಬಿರುಕುಬಿಡುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಬಿರುಕುಬಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಕೃತಕ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಸಂಕೋಚದ ಕಟ್ಟೆ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಿ ಲಹರಿ ಗಳೊಂದಾದುವು. ಸೀತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯೂ 'ಮತ್ತೆ ಕರೆದರೆ ಬತ್ತೀನಿ' ಎಂದು ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಬಾವನು ನೀರು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೆ ಹಿಂದಿದ್ದ ನಾಚಿಕೆ ಸಂಕೋಚಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಸ್ಮೃತಿಯ ಅತಲಜಲದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ತೇಲಿಕೊಟ್ಟು, ಸಂಭ್ರಮ ಸಾದರಗಳಿಂದ ಹೂವಯ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಕೋಮಲ ಶೃಂಗಾರಭಾವದಿಂದ ಅವನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ "ಕೈ ತೊಳೆಯೋಕೇನು" ಎಂದಳು.

"ಅಲ್ಲ, ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ" ಎಂದು ಹೂವಯ್ಯನು ಮುಗುಳು ನಗೆಮೊಗನಾಗಿ ಆಕೆಯ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಮಧುರ ಸಜಲನಯನಗಳನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅವಳ ಕಣ್ಣು, ಕುರುಳು, ಕದಪು, ಕೆನ್ನೆ, ಕಿವಿ, ಕೊರಳು, ಕೈ ಒಂದೊಂದೂ ಅವನಿಗೆ ದೈವಿಕ ಪವಾಡಗಳಾಗಿ ತೋರಿದುವು. ಅಂತೂ ಅವಳು ಹಿಂದಿನ ಸೀತೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿದ್ದುದು ಒಲ್ಮೆಯ ಮೈಮೆಯಿಂದ ಇಂದು ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

"ನೀರು ಯಾಕೆ ಕುಡೀತೀರಿ? ಹಾಲಿದೆ!"

ಸೀತೆಯ ವಾಣಿ ಕಾಮಳ್ಳಿಯ ಕಂಠದಂತೆ ಮನಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಬಾವನ ಮಾರುತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಲೋಟಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಗಿದ್ದ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಹುಯ್ದು ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ನೀಡಿದಳು, ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಾಮೃತವನ್ನು ತನ್ನ ಇನಿಯನಿಗೆ ನೀಡುವಂತೆ. ಹೂವಯ್ಯನು ಕೈನೀಡಿ ಅದನ್ನು ಕೋಮಲವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ್ದರೂ ಹೂವಿನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅದರ ಮಕರಂದ ಪಾನ ಮಾಡುವ ತುಂಬಿಯಂತೆ ಕುಡಿಯತೊಡಗಿದನು. ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮೊಗವೆತ್ತದೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಸೀತೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದನು. ಅವಳೂ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಬ್ಬರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಸಂಧಿಸಿ, ಬರೆಯಲಾರದ ಹೇಳಲಾರದ ತಿಳಿಯಲಾರದ ಮಧುರ ಘಟನೆಗಳಾದುವು. ಒಲಿದೆರಡು ದೃಷ್ಟಿಗಳ ಸಂಗಮವು ತುಂಗೆಭದ್ರೆಯರ ಗಂಗೆ ಯಮುನೆಯರ ಸಂಗಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪವಿತ್ರವಾದುದು, ಗೂಢವಾದುದು, ಮಹತ್ತಾದುದು.

ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವಾಗ ಹೂವಯ್ಯನು ತನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮಲಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಿನ್ನಯ್ಯನಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಸೀತೆಯ ಬರೆಹವನ್ನು ಕೈಬೆರಳಿನಿಂದ ಉಜ್ಜಿ ಅಳಿಸಿದನು. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಪದೇಪದೇ ಅತ್ತಕಡೆಗೇ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇತರರು ಯಾರಾದರೂ ಅದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸೀತೆಗೆ ನಾಚಿಗೆಗೇಡಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆಶಂಕೆಯಿಂದ ಅವನು ಅದನ್ನು ಉಜ್ಜಿಬಿಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡಲೆ ಒಡಂಬಡಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವೂ ಆಶಾಸೂಚಕವೂ ಆದುದನ್ನು ಯಾರು ತಾನೆ ಒಮ್ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಾಳುಮಾಡಿಯಾರು? ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ

ನೋಡಿ ಓದಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಕಡೆಗೆ, ಸೀತೆಗೆ ಅವಮಾನವಾಗಬಾರದು ಎಂದು ದಿಟ್ಟ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ಅಳಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಅಳಿಸಿದೊಡನೆಯೇ, ಏಕೋ ಏನೋ, ಅವನ ಅಂತಃಕರಣವು ತಳಮಳಗೊಂಡಿತು. ಅವನ ಹೃದಯವು ಏನೋ ಅಪಶಕುನ ವನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಭಯಗೊಂಡಿತು. ಮನಸ್ಸು 'ಅಯ್ಯೋ ಅಳಿಸಬಾರ ದಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು?' ಎಂದುಕೊಂಡಿತು. ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿದ್ದಂತೆ ಮಾಡಲು ಅವನೆದೆ ಹಾತೊರೆಯಿತು. ಅವನ ಉದ್ವೇಗವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಸ್ಫುಟವಾಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ ಚಿನ್ನಯ್ಯನು "ಏನು ಹೂವಯ್ಯ, ಬಹಳ ನೋಯುತ್ತದೇನು! ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕೂತಿದ್ದರಿಂದ ಅಂತಾ ಕಾಣ್ತದೆ. ಮಲಗಿಬಿಡು" ಎಂದನು.

"ಅಷ್ಟೇನು ನೋವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೂವಯ್ಯನು ಚಿನ್ನಯ್ಯನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಲಗಿಕೊಂಡನು.

ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ಉಃಫೆಂದು ಊದಿ ದೀಪ ಆರಿಸಿದನು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಕಗ್ಗತ್ತಲು ಹೊರಗಿನಿಂದ ತೆಕ್ಕನೆ ನುಗ್ಗಿಬಂದು ಕೊಟ್ಟಡಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ದಟ್ಟೈಸಿ ತುಂಬಿತು. ಆ ಕರ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಣತೆಯ ಬತ್ತಿಯ ತುದಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಂಪಗೆ ಕೆಂಡವಾಗಿದ್ದು, ಅದರಿಂದ ಉಗುವ ಎಣ್ಣೆ ಹೊಗೆಯ ವಾಸನೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಚಿನ್ನಯ್ಯನು ತುಸುಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದು ನಿದ್ದೆ ಹೋದನು. ಮನೆ ನಿಃಶಬ್ದವಾಗಿತ್ತು. ಹೊರಗೂ ನಿಃಶಬ್ದ. ಆಗಾಗ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ದನಗಳು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕೋಡು ಬಡಿಯುವ ಸದ್ದು, ಹಾಸು ಗಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಗೊರಸಿಟ್ಟ ಸದ್ದು, ದೊಂಟೆಗಳ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಸದ್ದು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹನಿ ಹಾಲು ಹಾಕಿದಂತಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತೆ ಹೊರತು ನೀರವತೆಯನ್ನು ಒಂದಿನಿತೂ ಅಲುಕಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ, ಎತ್ತ ಆಲಿಸಿದರೂ, ಕತ್ತಲೆ ಮತ್ತು ಮೌನಗಳ ಪಿತೂರಿಯೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು, ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಜಗತ್ತು ನಿಃಶಬ್ದ ನಿದ್ರಾ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬೆನ್ನುನೋವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕ್ಷುಭಿತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನು ವಿವಿಧ ಆಲೋಚನೆಗಳ

ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಳಲತೊಡಗಿದನು. ಅವನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ತಾತ್ವಿಕವೂ ಕಲ್ಪನಾಪ್ರಧಾನವೂ ಭಾವಮಯವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಅಂದು ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ಅವನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿತ್ತು. ಗಾಡಿ ಬೀಳಬೇಕೇಕೆ? ತನಗೆ ಮಾತ್ರ ನೋವಾಗಬೇಕೇಕೆ? ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕೇಕೆ? ಆ ಹಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಬರೆದುದನ್ನು ತೋರುವಂತೆ ಆಚರಿಸಬೇಕೇಕೆ? ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ವಿಧಿ ತನಗೂ ಸೀತೆಗೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸಂಬಂಧದ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ಬೇರೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನ ತೀಕ್ಷ್ಣಮತಿ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವೆಂದು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪ್ರೇಮವಶವಾದ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಶಕುನಗಳೇ ತೋರುತ್ತವೆ.

ಸೀತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನೆನೆಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಮಹಾಪುರುಷರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದ ಆತನಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಕೀರ್ತಿವಂತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಮಹದಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಉದ್ಭವಿಸಿತ್ತು. ಎಂತಹ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ, ಅದನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕು, ಎಂಬುದೊಂದೂ ಆತನಿಗೆ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಂದೆ ತೀರಿದಂದಿನಿಂದ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾಗಿದ್ದನಲ್ಲದೆ ನಿರುತ್ತೇಜಕನಾಗಿಯೂ ವರ್ತಿಸಿದ್ದನು. ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹಠ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರಿವರಿಂದ ಹೇಳಿಸಿ, ತಾನೂ ವಾದಿಸಿ, ಹೂವಯ್ಯನು ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಮಗ ರಾಮಯ್ಯನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಅಣ್ಣನ ಮಗನ ಇಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಹೂವಯ್ಯನು ತನಗೆ ಆಸ್ತಿ ಮನೆಗಳೊಂದೂ ಬೇಡ, ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯಾದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ವಿಧವೆಯಾದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಗಮ್ಮನವರು ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ಮಗನು ರಜಾಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೆ ತಮಗೆ

ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿರಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ತಾವಿಬ್ಬರೂ ತಮಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಬೇಕೆಂದೂ ಮಗನೊಡನೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಮಗನು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ನೆವವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರಿಸಿದ್ದನು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಭಾವಜೀವಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವ ಕೋಟಲೆಯೂ ಭಾರವೂ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮಹಪಾಶೆ ಕೈಗೂಡಲು ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದುದು ಯಾವುದನ್ನೂ ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆಲೋಚನೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಹೂವಯ್ಯನು ಒಂದುಸಾರಿ ಹಾಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿ ಬೆನ್ನುನೋವಿನಿಂದ ನರಳಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದಮೇಲೆ ನೋವು ನಿಂತು, ದೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ, ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದನು. ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿದ್ದ ದೂರದ ಬಾಂದಳದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಮಿರುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಭೂಸಂಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಮೆಲ್ಲಗೆ ವಿಶ್ವಯಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಖಗೋಲಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೊಸಹೊಸದಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದ ಅದ್ಭುತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಅವನ ಆತ್ಮವು ಬೇರೊಂದು ನೂತನ ಭಾವದಿಂದ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾಯಿತು. ಆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಎಷ್ಟು ಕೋಟ್ಯಂತರ ಮೈಲಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿವೆ? ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ಭೂಮಿಗಿಂತಲೂ, ಸೂರ್ಯನಿಗಿಂತಲೂ, ಎಷ್ಟು ಕೋಟ್ಯಂತರ ಪಾಲು ಹಿರಿದಾಗಿದೆ? ಎಂತಹ ಭಯಂಕರವಾದ ಅಗ್ನಿಪ್ರವಾಹಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಸಮುಜ್ಜ್ವಲ ಭೀಷಣತೆಯಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಹರಿದು ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿವೆ? ಈ ಕಾಲದೇಶಗಳು ಎಷ್ಟು ಬಗೆ ನಿಲುಕದಷ್ಟು ಅನಂತವಾಗಿವೆ? ಈ ಛಂದೋಮಯವಾದ ಮಹಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಗಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ದಿವ್ಯಕವಿಯ ಮಹಿಮೆಯೇನು? ಕ್ಷುದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರವಾದ ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವ ಈ ಭೂಮಿ ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸಣ್ಣ ಹುಡಿ! ನಾಗರಿಕತೆಗಳೂ ಮನುಷ್ಯನೂ ಈ ಬೃಹತ್ತಾದ ವಿಶ್ವದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅತಿಸಾಮಾನ್ಯ? ಎಷ್ಟು ಅಜ್ಞಾತ? ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಹೂವಯ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿ ತಾರೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬಹು ದೂರವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ತಾನೂ ತನ್ನ ಜೀವನವೂ ಅಂತಿರಲಿ, ಸಮಸ್ತ

ಪ್ರಪಂಚವೂ, ಮಹತ್ವವಾದುವು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾದ ಅದರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಾಪಾರ, ಚೇಷ್ಟೆ, ಸಾಹಸಗಳೂ ಕ್ಷುದ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷುದ್ರತಮವಾಗಿ ದರಿದ್ರವಾಗಿ ತೋರಿದುವು. ಆತನ ದೇಹವು ಅವ್ಯಕ್ತ ಭೀಷಣವಾದ ಮಧುರ ರಸಾವೇಶದಿಂದ ಜುಮ್ಮೆಂದು ವಿಕಂಪಿಸಿತು. ರುದ್ರಾನಂದದಿಂದ ಆತನ ಹೃದಯ ಹಿಗ್ಗಿತು.

ಆ ದಿನ ಹಿಂದೊಂದುಸಾರಿ ಅವಸೆದೆ ಹಾಗೆ ಹಿಗ್ಗಿದ್ದಿತು, ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಸೀತೆಯ ಪ್ರೇಮಶಾಸನವನ್ನು ಓದಿದಾಗ. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೆ ಭೂಮಿಗಿಳಿದು ಮುತ್ತಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಬಗೆಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಮೂಡಿತು. ಆ ರಮಣಿ ಎನಿತು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದಾಳೆ! ನೋಡಿದನಿತೂ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ! ಆಕೆಯ ಕದಪು ಎಷ್ಟು ನುಣುಪಾಗಿದೆ! ಪ್ರೇಮ ಮಾಧುರ್ಯವು ತುಂಬಿದಂತಿದೆ! ಅಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಪ್ರೇಮ ಮಾಧುರ್ಯವು ಕೆಂದುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಸೂಸುವಂತಿದೆ! ಹೂವಯ್ಯನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಚುಂಬಿಸಿದನು! ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ನಕ್ಷತ್ರವು ಅವನನ್ನು ದೂರದೂರ ದೂರಕ್ಕೆ ಎಳೆದೊಯ್ದು ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ, ಅದರ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷುದ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಸೀತೆಯನ್ನು ನೆನೆದ ಹೂವಯ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಶಾಲ ವಿಶ್ವವೇ ಕ್ಷುದ್ರವಾದಂತೆ ತೋರಿತು. ಲಲನೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರೇಮಗಳ ಪ್ರಲಯ ಜಲದಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರ ನೀಹಾರಿಕಾ ಖಚಿತವಾದ ಅನಂತ ಕಾಲ ದೇಶಗಳ, ಮಹಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಸಣ್ಣದೊಂದು ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ನಿಸ್ಸಹಾಯವಾಗಿ ತೇಲುತಿತ್ತು. ನಕ್ಷತ್ರ ಧ್ಯಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸೀತೆಯ ಒಲ್ಮೆಯೆ ಸಹಸ್ರಪಾಲು ಮಧುರ ಮಹತ್ತರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಸೀತೆಯ ಪ್ರೇಮ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ, ಮೊದಲು ಕ್ಷುದ್ರವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದ ತಾನೂ ತನ್ನ ಜೀವನವೂ ಈಗ ವಿಶ್ವವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಮಹೋನ್ನತವಾಗಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ತೋರಿದುವು......ಹೂವಯ್ಯನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಅಂತಃಸಮರಕ್ಕೆ ಅಂಕುರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಆಕೆಗಾಗಿ ಸಂಸಾರದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಹೀನವಲ್ಲ, ನಷ್ಟಕರವಲ್ಲ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ

ಮಹದಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಆದರ್ಶವು ಅವನನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು.... ಆಲೋಚನೆಗಳು ಬರಬರುತ್ತ ಮಬ್ಬಾದುವು......ಹೂವಯ್ಯನು ಮೈಸೂರಿನ ಕುಕ್ಕನಹಳ್ಳಿಯ ಕೆರೆಯ ಏರಿಯಮೇಲೆ ವಾಯುವಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಪಶ್ಚಿಮ ಗಗನದ ಮೇಘಲೋಕದಲ್ಲಿ ಖೂನಿಯಾದಂತಿದೆ! ರಕ್ತಪಾತವಾದಂತಿದೆ! ಕೆರೆ ನಿಸ್ತರಂಗವಾಗಿದೆ. ಗಿಡಮರಗಳು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿವೆ. ಆ ಸ್ತ್ರೀ ಯಾರು? ದೂರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ! ಹೂವಯ್ಯ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನ ತಾಯಿ ನಾಗಮ್ಮನವರು! ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ! ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಳು ತಾಯಿ! ಹೂವಯ್ಯನು ಕರೆಯುತ್ತ ಮುಂದುವರಿದನು. ನಾಗಮ್ಮನವರು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಯವಾಗಿ ರಕ್ತ ಸೋರುತ್ತಿದೆ! ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ! ಹೂವಯ್ಯನು ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದನು. ಆದರೆ ಕಾಲು ಕೀಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ! ಅಯ್ಯೋ....ಹೂವಯ್ಯನು ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು ಕಣ್ದೆರೆದನು. ಕುಕ್ಕನಹಳ್ಳಿಯ ಕೆರೆಯ ಏರಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಮುತ್ತಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ! ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಬರಿಯಾದರೂ, ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವಪ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ನಕ್ಕು, ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿದನು....ಅಗ್ರಹಾರದ ಜೋಯಿಸರು ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೀಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ನಾನದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಹಂಡೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜೋಯಿಸರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಬಂದು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ದೊಣ್ಣೆಯೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ! ಹೂವಯ್ಯನು "ತಡೆಯಿರಿ ತಪ್ಪಾಯ್ತು, ಕ್ಷಮಿಸಿ!" ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರೂ ಅವರು ಬೆನ್ನಿಗೊಂದು ಪೆಟ್ಟು ಇಳಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು! ಹೂವಯ್ಯನು 'ಅಯ್ಯೋ' ಎಂದು ಕುಮುಟಿ ಬಿದ್ದನು. ಎಚ್ಚರವಾಯ್ತು. ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಿದ್ದರಿಂದ ಬೆನ್ನು ನೋಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು 'ಅಯ್ಯೋ' ಎಂದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಿನ್ನಯ್ಯನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿತ್ತು.

'ಹೂವಯ್ಯ, ಹೂವಯ್ಯ' ಎಂದು ಕರೆದನು ಚಿನ್ನಯ್ಯ.

ಹೂವಯ್ಯನು 'ಏನು?' ಎಂದನು.

"ನೋವಾಗ್ತದೇನು? ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಬೇಕೇನು!"

"ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಬೇಡ."

"ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆ ಕೂಗಿದೆ?"

"ಕನವರಿಸಿ ಕೂಗಿದೆ ಅಂತ ಕಾಣ್ತದೆ."

ಮತ್ತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿಶಾಮೌನ ನಿದ್ರೆಗಳ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು.

೧೬

ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ನೋಟು

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮುಂಜಾನೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು ಮುತ್ತಳ್ಳಿಗೆ ಕಾಲುನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಹೊರಟರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ವಿಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಲು, ಅವರು ನಿಂಗನನ್ನೆ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೈದಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ನಾಗಮ್ಮನವರ ಶೋಕಪ್ರೇರಿತವಾದ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಮುರಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ದೇವರ ಕಲ್ಲಿಗೆ ತಲೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ನಾಗಮ್ಮನವರ ಹಣೆಯಿಂದ ನೆತ್ತರು ಸೋರಿ, ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿ, ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಗಾಬರಿಯಾಗಿತ್ತು. ತಾವು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ನಾಗಮ್ಮನವರ ಮನಸ್ತೃಪ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ನೊಂದವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ನೋಡಲೆಂದು ಅಷ್ಟು ಮುಂಜಾನೆ ಮುತ್ತಳ್ಳಿಗೆ ಕಾಲು ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಗಾಡಿ ದಾರಿ ಹೆಚ್ಚು ಸುತ್ತಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಮಗನನ್ನೂ ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲವು ಅವರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಬಗೆಯಾದ ಅಳುಕೂ ಇತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಹೂವಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ತಾವು ಕುಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದುದು ಅವರ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಒಂದು ಅಪರಾಧದಂತೆ ಭಾಸವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಾವು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯವು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ! ತನ್ನೊಡನೆ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೊ ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಇದೆಲ್ಲದರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ದಿನವೇ ಸೀತೆಮನೆ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಕಡಿಸಿದ್ದ ಕಳ್ಳನಾಟಾಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಸಾಗಿಸುವ ಸಾಹಸವೂ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗೌಡರು ತಾವು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಏನಾದರೂ ಅನಾಹುತ ಅಚಾತುರ್ಯಗಳು ನಡೆಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹಿಂದಿನ ದಿನ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವಿಧಿ ಅವರನ್ನು ಮುತ್ತಳ್ಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಒಳಸಂಚು ಹೂಡಿತ್ತು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಸೇರೆಗಾರರನ್ನೂ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನನ್ನೂ ಕರೆದು, ಹೇಳ ಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ, ಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿದ್ದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಾಸು ಓಡಿಬಂದು "ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಮುತ್ತಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗ ಬೇಕಂತೆ, ಹೂವಣ್ಣಯ್ಯನ್ನ ನೋಡೋಕೆ" ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಗೌಡರು ಮುನಿದುಕೊಂಡು "ಯಾಕಂತೆ? ಬೇಡ. ನಾನು ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರ್ತೀನೆ!" ಎಂದು ಗದರಿಸಿ ಮುಂದುವರಿದರು.

ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋದವರು ಮತ್ತೆ ನಿಂತರು. ಮೊದಲೇ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದ ನಾಗಮ್ಮನವರ ದೂರಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮೊನೆಯಾಗು ವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ವಾಸುವನ್ನು ಕರೆದು "ಹೋಗಲಿ ಅಂತಾ ಹೇಳೋ. ನಿಂಗನಿಗೆ ಹೇಳೊ, ಕಡೆಗೆ ಗಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರಲಿ ಅಂತ" ಎಂದರು.

ವಾಸು "ನಾನೂ ಒರ್ತೀನೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ! ಹೂವಣ್ಣಯ್ನ ನೋಡ್ಬೇಕು" ಎಂದನು.

ಗೌಡರು ಅರ್ಧ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದಲೂ ಅರ್ಧ ಕ್ರೋಧದಿಂದಲೂ "ಏನಾದರೂ ಸಾಯಿ!" ಎಂದು ಮುಂದೆ ನಡೆದರು.

ವಾಸು ಹಿಂದಿನಿಂದ "ಪುಟ್ಟಕ್ಕಯ್ಯನೂ ಬರ್ತದಂತೇ" ಎಂದು ಕೂಗಿದನು. ಗೌಡರು ಮಾತಾಡದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಓಬಯ್ಯನು ಗೌಡರು ಹೋಗುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ಚೌಕಿಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ಕ್ಷುಲುಗಾಡದೆ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮರಳಿದಾಗ, ಅವನಿಗೆ ತಾನು ಎಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ತಾನೆಲ್ಲಿಯೋ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಯಾರು ತಂದರು, ಹೇಗೆ ತಂದರು, ಯಾವುದೂ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹೊರಗಿದ್ದ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯನ್ನೇ ಹೋಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬೆಳಕು ಹರಿದಮೇಲೆ ತಾನು ಕಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಭೀತಿಗೊಂಡನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು ತನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ

ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವವರಲ್ಲ ಎಂದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಪಾಯವನ್ನು ಬಗೆದು ಮೈ ಮುದುಗಿಸಿ ನಿರ್ಜೀವವಾದಂತೆ ಉಂಡೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಸವನ ಹುಳುವಿನಂತೆ ಚೌಕಿಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಚಲನಾಗಿದ್ದನು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಕತೆಗಳಿಂದ ಗೌಡರು ಮುತ್ತಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಜೀವಬಂದಂತಾಯಿತು. ಗೌಡರು ಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿಹೋದುದೇ ತಡ, ರಾತ್ರಿ ಊಟವಿಲ್ಲದೆ ಬಹಳ ಹಸಿದಿದ್ದ ಅವನು ಬಾವಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿ ಮುಖ ತೊಳೆಯುವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಪೂರೈಸಿ, ಅಡುಗೆಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಪಾಕಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು.

ನೆಲ್ಲುಹಳ್ಳಿಯ 'ಸುಬ್ಬಿ' ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ 'ಸುಬ್ಬಮ್ಮ'ನಾದಮೇಲೆ, ಓಬಯ್ಯನು ಯಾವುದೋ ಭೂಗತವಾಗಿದ್ದ ದೂರದ ಸಂಬಾಧವೊಂದನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು 'ತಂಗಿ' ಎಂದು ಕರೆಯತೊಡಗಿದ್ದನು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮನೂ ಅವನನ್ನು 'ಓಬಣ್ಣಯ್ಯ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತ ಅವನು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಕಾಫಿಯನ್ನೋ ತಿಂಡಿಯನ್ನೋ ಅಥವಾ ತಾನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ತರಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೆಂಡವನ್ನೋ ಕೊಟ್ಟು ನೆಂಟರುಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಸುಬ್ಬಮ್ಮನು ಕಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿನಿಯಂತಿದ್ದಳು. ನಾಗಮ್ಮ, ಪುಟ್ಟಮ್ಮ, ವಾಸು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಇತರ ಬಂಧುಗಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಬಹುದೂರವಾಗಿದ್ದರು; ಪರಕೀಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಲು ಅವಳಿಂದ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೈಗುಳದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅವಳು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಜಯಶಾಲಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಡತನದಲ್ಲಿಯೂ ತನಗೆ ಸರಿಸಮಾನನಾಗಿದ್ದ ಓಬಯ್ಯನನ್ನು ಅಣ್ಣ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವನೊಡನೆ ತನ್ನ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಓಬಯ್ಯನೂ ಇತರರು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಆಲಿಸಲೊಲ್ಲದ ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತುಬೇಕಾದರೂ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಾರಣ, ಅವಳಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂಧು

ಪ್ರೇಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅವಳಿಂದ ತನಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಊಟೋಪಚಾರ ಮತ್ತು ಅವಳಿಂದ ತಾನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ ಉಪಕಾರ.

ಓಬಯ್ಯನು ಅಡುಗೆಮನೆಗೆ ಬರಲು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಆದರದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮಣೆಹಾಕಿ, ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ನಾನು ಇಬ್ಬರೂ ನಾಗಮ್ಮನವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತೈಗೆ ಹೋಗಲು ಸನ್ನಾಹ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನಿಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಮಾತಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ತನಗೆ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒದಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ನಡೆದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕಂಬನಿಗರೆದಳು. ಓಬಯ್ಯನೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ತನಗೊದಗಿದ್ದ ಕಷ್ಟಸಂಕಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದನು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಅವನ ಚಿಕ್ಕತಾಯಿ ಸತ್ತುದನ್ನು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೂ, ಅವನು ಅದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ; ಶೋಕಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನಂತೂ ಒಂದಿನಿತೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನ ಸಂಕಟಗಳನ್ನೇ ಸರಸವಾಗಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳೆದೆ ತನಗಾಗಿ ಮರುಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಕೂಡಲೆ, ಓಬಯ್ಯನು ದೀನವಾಣಿಯಿಂದ "ನಿನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಉಪಕಾರ ಆಗಬೇಕು" ಎಂದನು. ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಕಡೆಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಓಬಯ್ಯನು ತನ್ನಿಂದ ಉಪಕಾರ ಬಯಸುವುದು ತನಗೊಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಳು.

"ಅಯ್ಯೋ ಮಾರಾಯ, ನಾನೇನು ಉಪಕಾರಮಾಡೇನು?" ಎಂದಳು.

"ನೀನು ಮಾಡಿದರೆ ನಾನು ಬದುಕ್ತೀನಿ. ಇಲ್ದಿದ್ದರೆ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೇಣೆ!" ಎಂದ ಓಬಯ್ಯನು ನೇಣಾದಂತೆಯೆ ಅಭಿನಯಿಸಿದನು.

"ಏನಾಗಬೇಕು ಹೇಳಪ್ಪಾ. ನನ್ನಿಂದಾಗಾದಾದ್ರೆ ಮಾಡ್ತೀನಿ."

"ಏನಿಲ್ಲ, ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದುಡ್ಡು ಬೇಕಾಗಿದೆ ತುರ್ತಾಗಿ. ಇನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡ್ತೀನಿ!"

"ಅಯ್ಯೊ ಮಾರಾಯ, ದುಡ್ಡು ನಾನೆಲ್ಲಿಂದ ತರ್ಲಿ? ಅದು ಆಗದ ಹೋಗದ ಮಾತು!"

"ಸುಬ್ಬಕ್ಕಾ, ಸಾಹುಕಾರರ ಕೈಹಿಡಿದವಳು ನೀನೇ ಹೀಂಗೆ ಹೇಳಿದರೆ!" ಓಬಯ್ಯನ ವಾಣಿ ಅತಿ ದೀನವಾಗಿತ್ತು.

ಸುಬ್ಬಮ್ಮನಿಗೆ ಮುಖಸ್ತುತಿಯೂ ಅಭಿಮಾನಭಂಗವೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆದಂತಾಯಿತು. ತಾನು ಸಾಹುಕಾರರ ಪತ್ನಿಯಾದುದರಿಂದ ಹಣ ಕೊಡಲು ಸಮರ್ಥಳಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು. ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಕುಂದು! ಆದರೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಡವೆ ವಸ್ತುಗಳಿದ್ದುವೆ ಹೊರತು ಹಣವಿಲ್ಲ! ತನಗೆ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಗಂಡನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ! ತನಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿದ್ದಾರೆ! ತಿಳಿಯದ ತನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಮೋಸಮಾಡುವುದೆ? ನಿನ್ನೆ ತನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದರಲ್ಲವೇ! ಸುಬ್ಬಮ್ಮನಿಗೆ ಗಂಡನಮೇಲೆ ಕೋಪವೂ ಬಂದಿತ್ತು.

ಓಬಯ್ಯನಿಗೆ ಹಣವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಆ ಮಂಕುಹೆಣ್ಣು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ತನ್ನ ಮಾನಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಬಗೆದಳು. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹಣವೂ ಇದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಅವಳ ಆಸೆಯಾಗಿತ್ತು. ಓಬಯ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಇರುವಂತೆ ಹೇಳಿ, ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದಳು.

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಕೈಗೆ ಒಂದುನೂರು ರೂಪಾಯಿನ ಎರಡು ಅರ್ಧ ನೋಟುಗಳು ಬಂದಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ನಂಬರು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಯಾರು ಕೊಟ್ಟರು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದುವು? ಎಂಬುದೊಂದೂ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮೊಡನೆ ಲೇವಾದೇವಿ ನಡೆಸಿದ ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ 'ತಾವಲ್ಲ' 'ತಾವಲ್ಲ' ಎಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಹಳ್ಳಿಗರಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿ ಹಣ ಪಡೆಯುವಷ್ಟು ಮುಂದಾಳುತನವಿರಲಿಲ್ಲವೊ? ಅಥವಾ ಆ ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲವೊ? ಅಂತೂ ಆ ಎರಡು ಅರ್ಧ ನೋಟುಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಅಂಗಿಯ ಜೇಬಿಗೆ ಹಾಕಿ ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ತಾನು ಕಾನೂರಿಗೆ ಹೊಸ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಗಂಡನ ಅಂಗಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಓದು ಬರೆಹ ಲವಲೇಶವೂ ಬಾರದಿದ್ದುದರಿಂದ ಪುಟ್ಟಮ್ಮನಿಂದ ಅದು ನೂರು

ರೂಪಾಯಿನ ನೋಟು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗಾಗಲಿ ಪುಟ್ಟಮ್ಮಗಾಗಲಿ ನಂಬರು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವ ವಿಚಾರ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೋಟಾದರೆ ಸರಿ 'ನಡೆಯುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಅವರ ಭಾವವಾಗಿತ್ತು. ಆ ನೋಟನ್ನು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಅಭೀಷ್ಟಕ ನಯನಗಳಿಂದ ತೆಗೆದೂ ತೆಗೆದೂ ಈಕ್ಷಿಸಿದ್ದಳು. ಗಂಡನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನೋಟಿಟ್ಟುದೇ ಮರೆತು ಹೋಗಿದೆ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದಳು. ವಿಷಯವನ್ನು ಗಂಡನೊಡನೆ ತಿಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಎಂದಾದರೂ ಸಮಯಬಿದ್ದಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು' ಎಂಬುದು ಅವಳ ಆಶಯವಾಗಿತ್ತು.

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ನೋಟಿನ ಎರಡು ತುಂಡುಗಳನ್ನೂ ತಂದು, ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ವಾಪಸು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ಓಬಯ್ಯಗೆ ನೀಡಿದಳು. ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವನೂ ನಿರಕ್ಷರಕುಕ್ಷಿ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಾಸು ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ತಕ್ಕ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಹರುಷವನ್ನು ಕೇಕೆಹಾಕಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತ, ಮುಗಿಲು ಕವಿದು ಮಬ್ಬಾದ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು ಇಣಿಕಿ ಬರುವಂತೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಕಾಫಿಗೆ, ಎಂದರೆ ಎರಡನೆಯ ಸಾರಿ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯಲೆಂದು ಅಡುಗೆಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಓಬಯ್ಯ ಇಬ್ಬರೂ ಬೆಚ್ಚಿ ಜಾಗರೂಕರಾದರು. ಓಬಯ್ಯನು ನೋಟಿನ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಬೇಗಬೇಗನೆ ಜೇಬಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದನು. ಬಾಲಕನು ಅದೊಂದನ್ನೂ ಅವಲೋಕಿಸದೆ "ಚಿಗಮ್ಮಾ, ಕಾಫೀ!" ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ಒಂದು ಮಣೆಯಮೇಲೆ ಕೂತನು. ಹುಡುಗನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಅನಾದರಣೆಯ ಸ್ಮೃತಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಲುಪ್ತವಾದಂತಿತ್ತು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮನು ತಾನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಲೆಂಬಂತೆ ನಗುಮೊಗದಿಂದ ಕಾಫಿ ಕೊಡಲು ಹವಣಿಸಿದಳು. ಓಬಯ್ಯನೂ "ಓಹೋ ಏನು ವಾಸೂ, ದುರುಸು ಹಾಕಿದ್ದೀಯಾ?" ಎಂದನು. ವಾಸು "ಮುತ್ತಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀವಿ ಕಾಣೋ, ಓಬಣ್ಣಯ್ಯಾ!" ಎಂದು ರಾಗವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ವಾಸು ಓಬಯ್ಯನನ್ನು 'ಓಬಣ್ಣಯ್ಯ' ಎಂದೂ, ಅಣ್ಣಯ್ಯಗೌಡರನ್ನು 'ಅಜ್ಜಯ್ಯ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಕಾಫಿ ಕುಡಿದಮೇಲೆ ವಾಸು, "ಓಬಣ್ಣಯ್ಯ, ನಿನ್ನೆ ಯಾರೋ ನಿನ್ನ ಹೊಡೆದು ಹಾಕಿದ್ದರಂತೆ ದಾರೀಲಿ? ನಮ್ಮ ಗಾಡಿ ಬರುವಾಗ ನಿಂಗ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಎತ್ತಿ ಗಾಡೀಗೆ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದ್ರು!" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಕುಡಿದುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಓಬಯ್ಯ ಹೇಳಿದನು: "ಯಾರೂ ಹೊಡೆದುಹಾಕಲಿಲ್ಲಾ. ಅಗ್ರಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಕೆಲಸದಮೇಲೆ. ಬರುವಾಗ ಕಪ್ಪಾಯ್ತು. ಕಳ್ಳಂಗಡಿ ದಾಟಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಬಂದಿದ್ದೆ. ನೋಡು! ಮರಗತ್ತಲೆ! ದಾರಿ ಮೇಲೆ ಏನೋ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕಂಡಿತು. ನೋಡ್ತೀನಿ ಭೂಮಿಗೂ ಆಕಾಸಕ್ಕೂ ಒಂದಾಗಿ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಿದೆ!...."

"ಎಂತದೋ?" ವಾಸುಗೆ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣರಳಿ ಮುಖ ಭಯಸೂಚಕವಾಗಿತ್ತು.

"ತ್ಚೂ! ಮತ್ತೆಂತದೂ? ನಮ್ಮ ಭೂತರಾಯ!"

ವಾಸು ಮತ್ತೂ ಬೆದರುಗಣ್ಣಾಗಿ ನೋಡತೊಡಗಿ "ಆಮೇಲೆ?" ಎಂದನು.

ಆ ನಾಡಿನ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯವರೂ ಹತ್ತಾರು ಅಂತರಬೆಂತರ ಭೂತಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದುಂಟು: ಮನೆಯ ಸುತ್ತಣ ಸಮೀಪದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೇ 'ದೆವ್ವದ ಬನ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಆಯಾ ದೆವ್ವದ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೋಳಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಜನರಿಗೆ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ದೆವ್ವಗಳ ಭಯವೇ ನೂರ್ಮಡಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಅನುಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ನಿಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ನಂಬುಗೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಭಯವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಭಯವನ್ನೇ ಭಕ್ತಿ ಎಂದೂ ಕರೆದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದರದರ ದೆವ್ವದ ಕಥೆಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರಿಗೆ ಆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೇಳಿಕೇಳಿ ವಾಸುವಿಗಂತೂ ಭೂತರಾಯ ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಭಯವಾಗುತಿತ್ತು. ಭೂತರಾಯನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ್ದ

ಓಬಯ್ಯನು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಹಾವೀರನಾಗಿ ತೋರಿದನು. ಬೆದರು ಗಣ್ಣಾಗಿ "ಆಮೇಲೆ?" ಎಂದನು.

"ಆಮೇಲೇನು? ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ! ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ರಸ್ತೆಮೇಲೇ ಉದ್ದುದ್ದ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು 'ಭೂತರಾಯ ನನ್ನ ತಪ್ಪು ಏನಿದ್ರೂ ಮುಂದಿನ ಹರಕೆಗೆ ಒಂದು ಕೋಳಿ ಕೊಡ್ತೀನಿ!' ಎಂತಾ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಒಂದುಸಾರಿ ಅದರ ಕೈಲಿದ್ದ ಕಬ್ಬಿಣದ ದೊಣ್ಣೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಟ್ಟಿತೂ! ರಾಮ ರಾಮ! ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದ್ಹಾಂಗಾಯ್ತು. ಧಾತುತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ! ನಿಂಗ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಗಾಡಿಗೆ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದ್ರು."

ವಾಸುವಂತೂ ಓಬಯ್ಯ ಹೇಳಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬಿದನು. ಓಬಯ್ಯನು ಕೂಡ ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನಾಗಲೇ ನಂಬಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು; ತಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ತನಗೇ ಅಷ್ಟು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತ್ತು! ಸುಬ್ಬಮ್ಮಗಂತೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಚಾಚೂ ಸುಳ್ಳಿರಲಿಲ್ಲ!

ಓಬಯ್ಯ ವಾಸುವಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಕೆಲವುಸಾರಿ ಅದೇ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ತಾನು ಮದ್ಯಪಾನದಿಂದ ಮೂರ್ಛೆಹೋಗಿದ್ದ ನಿಜವನ್ನೇ ಅಡಗಿಸಿದ್ದನು. ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆಲ್ಲ ಅಂತಹುದ ರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಂಬಿದ್ದರು.

ಓಬಯ್ಯನು ಸುಬ್ಬಮ್ಮನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟವನು ನೇರವಾಗಿ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿದನು. ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನೋಟಿನ ಎರಡು ತುಂಡುಗಳ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆರಡು ರೆಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಗಿತ್ತು. ಹೊರ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಸೇರೆಗಾರರು, ಬೇಲರ ಬೈರ, ಸಿದ್ದ, ಹಳೆಪೈಕದ ತಿಮ್ಮ, ಸೇರೆಗಾರರ ಕಡೆಯ ಗಟ್ಟದಾಳುಗಳು—ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಸಿಂಗನು ಮುತ್ತಳ್ಳಿಗೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗಾಡಿಯ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗಾಡಿಯ ಬಳಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತು, ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಸಾಹಸ ಮತ್ತು ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಆಳುಗಳಿಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಳ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ, ಎತ್ತು, ಮನುಷ್ಯರ

ನೆಳಲುಗಳೆಲ್ಲ ನೀಳವಾಗಿದ್ದುವು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಒಂದು ತೋಟಾ ಕೋವಿಯನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಯ ಹೆಮ್ಮೆ, ಠೀವಿಗಳಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ನಾಯಿಗಳು ಹರ್ಷಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವರು ಹೊರಟಿದ್ದುದು ಷಿಕಾರಿಗಲ್ಲ, ನಾಟಾ ಸಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದು ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೇನು ಗೊತ್ತು?

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಆಳುಗಳು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗ ಜೋಲು ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ದಿನದ ಕೆಲಸವು ಕಳ್ಳನಾಟಾ ಸಾಗಿಸುವ ಕಳ್ಳಸಾಹಸವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಒಂದಿತ್ತು. ಶಾಂತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೈಮುರಿದು ದುಡಿಯಲಾರದ ಜನಾಂಗಗಳು ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸೋರಿ ಸಾಯು ವುದನ್ನೇ ಅಸಪೂರ್ವವೆಂದು ಉತ್ಸಾಹಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಅಡಕೆ ಹಾಳೆಯ ಕುಲಾವಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಬತ್ತಲೆಯ ಮೈ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಭುಜದಮೇಲೆ ಕಂಬಳಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಮೊಳಕಾಲುದ್ದದ ಕೊಳಕು ಚಿಂದಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಶೀರ್ಣದೇಹಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಆ ಅಂಜು ಬುರುಕರಾದ ಗಟ್ಟದಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದು ಸಮರೋತ್ಸಾಹ ಮೂಡಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಂಭ್ರಮಾಸಕ್ತಿ ಗಳಿದ್ದುದ್ದು.

ಓಬಯ್ಯನು ಬಂದಕೂಡಲೆ ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಅವನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೆ ಗುಸುಗುಸು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರಿಂದ ತನ್ನ ಸಂಗತಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ರಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟರು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವನು ವಾಸುವಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಭೂತರಾಯನ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಮತ್ತಿನಿತು ಸಪರಿಸ್ಕಾರವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದನು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ನಕ್ಕು "ಹೌದು, ಕಳ್ಳಂಗಡಿ ಭೂತರಾಯನಿರಬೇಕು" ಎಂದನು.

ಕೆಲವರೇನೋ ನಕ್ಕರು. ಆದರೆ ಹಲವರು ಭೂತದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಲಘುವರ್ತನೆ ಕ್ಷೇಮಕರವಲ್ಲ ಎಂದು ನಗಲಿಲ್ಲ. ಓಬಯ್ಯನಿಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನ ವ್ಯಂಗ್ಯವು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೂ ಆಗದವನಂತೆ ನಟಿಸಿ "ತ್ಚೂ!

ಸಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನೋ? ಕಳ್ಳಂಗಡಿ ಭೂತವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಭೂತರಾಯನೇ! ಆಕಾಸಕ್ಕೂ ಭೂಮಿಗೂ.........." ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ "ಸಾಕು ಬಿಡೋ; ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಭೂತಗಳೂ ಪರಿಚಯ ವೇನೋ!" ಎಂದನು.

ಓಬಯ್ಯನು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಿದರೆ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾಗುತ್ತ ದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬೆದರಿ, ಹಳೆಪೈಕದ ತಿಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಎಲೆಯಡಕೆ ಕೇಳು ವುದರಿಂದ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಹೇಳಿದ್ದು ತನಗೆ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ನಟಿಸಿದನು.

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಸಿಗಳ ದಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರೆಗಾರರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಶುನಕ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಕಲಕಲ ರವದಿಂದ ಕಾಡಿಗೆ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟಿತು.

ಆ ದಿನದ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಾಳುಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಾರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ 'ಕೂತಿದ್ದರು.' ಎಂದರೆ ರಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಓಬಯ್ಯನು ಹೋದಾಗ ಗಂಗೆ ತನ್ನ ಬಿಡಾರ ದಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಅವನು ಅವಳೊಡನೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದನು. ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯೆ, ಸೇರೆಗಾರರು ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಕಡಿಸಿರುವ ಕಳ್ಳನಾಟಾ ಸಾಗಿಸಲೆಂದು ಗಂಡಾಳುಗಳೊಡನೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಗುಟ್ಟನ್ನು ಸೇರೆಗಾರರು ತನ್ನಿನಿಯಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಗಂಗೆ ತನ್ನಿನಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದ ಓಬಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು! ಅದನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಗುಟ್ಟನ್ನು ರಟ್ಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಭಾವವೇ ಅವಳಿ ಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನ್ನೋ ಮಾತಿನ 'ಮಜಾ'ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ತಂದೆಯ ಸಾಲದಿಂದಲೂ ಕಾನೂರು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರ ಪೀಡನೆಯಿಂದಲೂ ಪಾರಾಗಲು ತನಗೊಂದು ಸುಸಮಯ ದೊರಕಿತೆಂದು ಬಗೆದು, ಓಬಯ್ಯನು ಗಂಗೆಯ ಬಿಡಾರದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಸೀತೆಮನೆಗೆ ಹೋದನು.

ಕೆಳಕಾನೂರಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ!

೧೭

ಕತ್ತಲೆಗಿರಿಯ ಸರುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡುಹಂದಿಯ ಬೇಟೆ

ಬಿತ್ತರದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಹದ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಜರುಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮಗಳಾಗಿ ಕಿರೀಟ ಸಿಂಹಾಸನಗಳುರುಳಿ ರಾಜ್ಯಗಳೆದ್ದು ಬಿದ್ದು ಕೌಲುಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಜೀವನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಸಜೀವ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗಳಿಂದ ನಗರಗಳು ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತವೆ. ಅತಿ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಪ್ರಾಂತಗಳು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು ಸಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಯಂತ್ರ ಕೌಶಲ ದಿಂದ ಮರುಭೂಮಿಗಳು ನಂದನವನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾವ್ಯ ಕಲೆಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಸತ್ತವರ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಮುದ್ರಗಳು ಕೆರಳಿ ದ್ವೀಪಗಳು ಮುಳುಗಿ ದ್ವೀಪಗಳೇಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರ ಗ್ರಹಗಳು ಅನಂತಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೋ ಏನೊ, ಸುತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಬರುಗಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದೆ ಯಂತ್ರದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗಿರುವ ತಾರೆ ನೀಹಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಅನಲ ವಿಪ್ಲವಗಳಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳು ಯಾವುದ ರಿಂದಲೂ ವಿಕ್ಷುಬ್ಧನಾಗದೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮಶಾಂತಿಯ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ಮಯ ನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಹಿಮಾಲಯದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುವ ವೈರಾಗಿ! ಆ ವೈರಾಗಿಯಂತಿರುವ ಕೆಲವು ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ, ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ.

ಆ ಸ್ಥಾನಗಳು ಮಹಾಗಿರಿಭಿತ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಗಭೀರ ನೀರವ ಕಂದರ ಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂಕುಶವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕಾನೂರಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ 'ಕತ್ತಲೆಗಿರಿ' ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಅದರ ಹೆಸರೇ ಸ್ಥಿತಿಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಕತ್ತಲೆಗಿರಿಯ ಮೇಲೆ ಪಟಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಸಿಲು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಬಿಸಿಲಿಗೂ ಮರಗಳ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲಲ್ಲದೆ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ನಿಬಿಡವಾಗಿ, ಅಷ್ಟು ಉನ್ನತವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದುವು ಅಲ್ಲಿಯ ಮರಗಳು. ಆ ಮರಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ, ಎರಡು ಗಿರಿಪಕ್ಷಗಳ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನೀರು ಸ್ರವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರುಹಳ್ಳವು ಹರಿಯು

ತ್ತಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅದು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಜಾಗವೆಲ್ಲ ತೇವವಾಗಿ ನೀರು ಸ್ರವಿಸಿ ಕೆಸರು ಕೈಸರಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಸುಬು ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಸೊಂಟದ ವರೆಗೂ ಮುಳುಗುವಂತಿತ್ತು. ಆ ಸರುವಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯೋಪಲಕ್ಷ ಜಾತಿಯ ಜೊಂಡು ಹುಲ್ಲೂ, ಮುಂಡಗ, ಕೇದಗೆ, ಬೆತ್ತ, ವಾಟೆ, ಕೆಸು ಮುಂತಾದ ನೂರಾರು ವಿಧವಾದ ಜಲಪ್ರಿಯ ಸಸ್ಯಗಳೂ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಕೊಬ್ಬಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದುವು. ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಂತೂ ನಾಯಿ ನುಸಿಯಲೂ ಕೂಡ ಸ್ಥಳವಿರದಷ್ಟು ನಿಬಿಡವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಇಂಬಳ (ಜಿಗಣೆ) ಗಳಿಗೆ ಚಿರಂಜೀವಿತ್ವ ಲಭಿಸಿತ್ತು. ಬೆಟ್ಟ ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಬಳಗಳೆಲ್ಲ ಮೃತಪ್ರಾಯವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ವಾಟೆ ಬೆತ್ತಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ತರಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವರು ಉಪ್ಪು ಸುಣ್ಣಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಒರಸಿ ಒರಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಅವು ನೆತ್ತರು ಹೀರದೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಅಮರತೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟು ನಂಬುಗೆ! ಕೇದಗೆ ಹೂವಿನ ಕಂಪಿಗಾಗಿಯೋ ನೀರು ನೆಳಲುಗಳ ತಂಪಿಗಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಕಪ್ಪೆ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷುದ್ರಜೀವಿಗಳನ್ನು ನುಂಗುವ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿಯೋ ದಾಸರ, ಕಾಳಿಂಗ, ನಾಗರ, ಕೇರೆ ಮೊದಲಾದ ಹಾವುಗಳೂ ಅಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇನ್ನು ಸೊಳ್ಳೆಗಳಿಗಂತೂ ಅದು ನೆಲೆಬೀಡಾಗಿತ್ತು. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಆ ಎಡೆಗೆ ದಾರಿತಪ್ಪಿಯೂ ಕೂಡ ತಲೆಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆ ಕಾಡಿನ ಜಂತುಗಳು, ಹುಲಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಾಡುಕೋಳಿಯವರೆಗೂ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಜಲಪಾನ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಕತ್ತಲೆಗಿರಿಯ ಸರುವಿನ ಇರವು ಅದರ ವಾತಾವರಣ ಪ್ರಭಾವ ದಿಂದಲೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಟೆಗಾರರಾರಾದರೂ ಆ ಎಡೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದರೆ, ಮೊದಲು ಶೀತವಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ ಕುಳಿರಾಗು ತ್ತಿತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮಹಾಗುಹೆಯನ್ನು ಹೊಗುವಂತೆ ಬೆಳಕು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಬನದ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆ ದಟ್ಟೈಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮೌನವೂ

ನಿರ್ಜನತಾ ಭಾವವೂ ನಿಶ್ಚಲತೆಯೂ ಬರಬರುತ್ತಾ ಅತಿಶಯವಾಗಿ, ಮನಸ್ಸು 'ಬೆಕೋ' ಎನ್ನಲು ತೊಡಗಿ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪೈಶಾಚಿಕವಾದ ಅಮರ್ತ್ಯಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹೋದಂತಾಗಿ, ಭೀಕರತೆ ನಾಳನಾಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಸರಿಸಿ, ರಕ್ತದ ಒಂದೊಂದು ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಚಳಿಗೆ ಚಳಿಹಿಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮೌನವಂತೂ ಶಬ್ದದ ಅಭಾವ ಮಾತ್ರವಾಗಿರದೆ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಸಭಾವವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಸಗತ್ತಲೆಯ ಮಂದತಮ ಪ್ರಭೆಯು ಮಾಯಾಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಗಿಡಮರಗಳೆಲ್ಲ ಗಭೀರ ಸ್ವಪ್ನ ಮುದ್ರಿತವಾದಂತೆ ಪ್ರೇತವತ್ತಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೂಳಿಟ್ಟ ಹೆಣವು ಕೊಳೆತು ಕರಗಿ ಹುಳುಗಳು ವಿಜಿವಿಜಿಯಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೀವವು ಮರಳಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ಮುಜಗರದ ಅನುಭವವಾಗಬಹುದೋ ಅಂತಹ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಬೇಟೆಗಾರನಿಗೆ. ಅಂತೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಆ ಪಾತಾಳನರಕಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಾತ್ರಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಿರುಗಿ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಿದ್ದ ಒಂಟಿಗ ಹೋರಿ ಹಂದಿಯೊಂದು ಆ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಕತ್ತಲೆಗಿರಿಯ ಸರುವಿಗೆ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿ ಮಗ್ಗಲು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಎಂದರೆ ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆಗೆ ಕೋಣಗಳು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡುವಂತೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನರಕ ಸದೃಶವಾಗಿದ್ದ ಆ ಜಾಗವು ಮಹಾಕಾಯದ ಆ ವನವರಾಹನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗದ ನಂದನದ ಜಲಕ್ರೀಡಾಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಾಣಿ ಹೊರಳಿ ಹೊರಳಿ, ಅದರ ಮೈತುಂಬ ಬೂದು ಬಣ್ಣದ ಕೆಸರು ಅಂಟಿ, ಕೂದಲೂ ಕಾಣದಷ್ಟು ನುಣುಪಾಗಿತ್ತು. ಮುಸುಡಿಯನ್ನು ಕೆಸರಿಗೆ ಅದ್ದಿ ಅದ್ದಿ ಕಣ್ಣು ಕೋರೆಗಳು ವಿನಾ ಉಳಿದ ತಲೆಯೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಹಾಗಿತ್ತು. ಅಪಾಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದರೂ ನೋಟಕ್ಕೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿ ತೃಪ್ತಿಯಾದಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿತು. ಕಪ್ಪೆಗಳು ಹಾರಿ ಸದ್ದುಮಾಡಿದಾಗ ಕಣ್ತೆರೆದು ನೋಡುತ್ತ ಮರಳಿ ಎವೆ ಮುಚ್ಚುತಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ

ದೂರದಲ್ಲಿ ಜನರು ಮಾತಾಡುವ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಹಂದಿ ಜಾಗರೂಕ ವಾಗಿ ಆಲಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಉದಾಸೀನವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಜನರು ಮಾತಾಡುವ ಸದ್ದು ಸಮೀಪ ವಾದಂತೆ ತೋರಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಓಡಾಡುವ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಹಿಂದುಗಡೆ ನಾಯಿ ಯೊಂದು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಬಗುಳಿತು. ಮೊದಲು ಮೊದಲು, ಮದಿಸಿದ್ದ ವರಾಹನು ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಯಿ ನಾಲ್ಕೈದುಸಾರಿ ಒಂದೇಸಮನೆ ಕಾಡಿನ ಮೌನಕ್ಕೆ ಬಾಣವೆಸೆದಂತೆ ಕೂಗಲು, ಹಂದಿ ಮೈರೋಮಗಳನ್ನು ಹುರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆದ್ದು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನಿಂತಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆ ನಾಯಿಯ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾಲ್ಕೈದು ನಾಯಿಗಳು ಹಾರಿ ನುಗ್ಗಿಬಂದು ಹಂದಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಗುಳಿದುವು. ಹಂದಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲುಕೀಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮತ್ತೂ ಎರಡುಮೂರು ನಾಯಿಗಳು ನುಗ್ಗಿಬಂದುವು. ನಾಯಿಗಳು ನಾಲ್ದೆಸೆಗಳಿಂದಲೂ ಅದರ ಮೈಮೇಲೆ ಬೀಳಹೋಗಲು ವರಾಹವು ಒಂದು ಸಾರಿ ಕಾಡು ನಡುಗುವಂತೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಹೂಂಕರಿಸಿ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳು ಚಿಮ್ಮಿ ನೆಗೆದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಕೂಗತೊಡಗಿದುವು. ಆದರೂ ಹಂದಿ ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿತು. ನಾಯಿಗಳು ಅದರ ಕೋರೆಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಅದನ್ನು ತಡೆದು ಕೂಗತೊಡಗಿದುವು. ಕಾಡಿನ ಮೌನವು ಹಂದಿಯ ಹೂಂಕಾರ ಮತ್ತು ನಾಯಿಯ ಕೂಗುಗಳಿಂದ ಸಮ್ಮಥಿತವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಕೂಗೂ ಕೇಳಿಸಿ, ಹಂದಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಕ್ಷೇಮವಲ್ಲವೆಂದು ಒಂದೇ ರಭಸದಿಂದ ಕಾಲುಕಿತ್ತು ನುಗ್ಗಿತು. ಈಸಾರಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಓಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿತ್ತು; ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿಯಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಹೆದರಿ. ಹಂದಿ ಹತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮಾರು ಓಡಿತ್ತು. ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಬಗುಳುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದರ ಬೆನ್ನಿನಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಕಚ್ಚಿತು. ಸ್ವಸಂರಕ್ಷಣೆ ಗಾಗಿಯೂ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಾಗಿಯೂ, ಪ್ರತಿಹಿಂಸೆಗಾಗಿಯೂ ಕೆರಳಿದ ಹಂದಿ

ಗರಕ್ಕನೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೂಂಕರಿಸುತ್ತ ನಾಯಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ರಭಸದಿಂದ ನುಗ್ಗಿತು. ಅದು ಹಿಂತಿರುಗಿದ ವೇಗಕ್ಕೆ ಅದರ ಬೆನ್ನು ಕಚ್ಚಿದ್ದ ನಾಯಿ ಕವಣೆ ಕಲ್ಲೆಸೆದಂತೆ ಒಂದು ಮಾರು ಚಿಮ್ಮಿಬಿದ್ದು, ಮರಕ್ಕೆ ಮೈ ತಗುಲಿ ನೋವಿನಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಂಡಿತು. ಇತರ ನಾಯಿಗಳು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆಗೆದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುವು. ಹಂದಿ ಅದೇ ಮುಖವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಓಡಿತು. ಮತ್ತೆ ನಾಯಿಗಳೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಗುಳುತ್ತ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದುವು. ಹೀಗೆ ಆ ಒಂಟಿಗ ಹಂದಿ ನಿಲ್ಲಲೂ ಆರದೆ ಓಡಲೂ ಆರದೆ ನಾಯಿಗಳ ಪೀಡನೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹೂಂಕರಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಗೆ ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ್ದ ಆ ನಾಯಿಗಳು ಹಂದಿಯನ್ನು ಹೋಗಗೊಡದೆಯೂ ಅದರಿಂದ ತಿವಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆಯೂ ಅದನ್ನು ತಡೆದು, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ 'ಹಂದಿ ತಡೆದಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದು ಸೂಚನೆ ಕೊಡುವಂತೆ ಬಗುಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ 'ಸತ್ತ ಶವ'ದಂತೆ ನಿಶ್ಶಬ್ದವಾಗಿದ್ದ ಆ 'ಕತ್ತಲೆಗಿರಿಯ ಸರು' ಈಗ ಕಾಕು ಹಾಕುವ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಶಬ್ದಮಯವಾಗಿತ್ತು.

ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಕಡಿಸಿದ್ದ ಕಳ್ಳನಾಟಾಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ಸಾಗಿಸ ಲೆಂದು ಕಾನೂರಿನಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದ ಸಾಹಸಿಗಳ ದಂಡು 'ಕತ್ತಲೆಗಿರಿಯ ಸರು'ವಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನೆಲವನ್ನು ಮೂಸಿ 'ಗಾಳಿ ಹಿಡಿ'ಯುತ್ತ ಹೆಚ್ಚು ವೇಗದಿಂದಲೂ ಉತ್ಸಾಹ ಉದ್ವೇಗಗಳಿಂದಲೂ ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕು ನೋಟದಿಂದ ತಿರುಗತೊಡಗಿದುವು! ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಪ್ರಾಣಿಯು 'ಗಾಳಿ ಸಿಕ್ಕಿ'ದೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ನೆಲದಕಡೆ ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಹಳೆಪೈಕದ ತಿಮ್ಮನು "ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಪುಟ್ಟೇಗೌಡ್ರೇ, ಹಂದಿ ಹೆಜ್ಜೆ! ಇವತ್ತು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋಗ್ಯಾದೆ!" ಎಂದನು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೊಡನೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರು. ಸೇರೆಗಾರರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಹಂದಿ ಯನ್ನೇ ಕಂಡವರಂತೆ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ "ಏನು ಮಾಡುವ? ಈ ಕೆಲಸವೊಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಷಿಕಾರಿ ಕಾಂಬುದಿತ್ತು! ಹೌದಾ ಗೌಡ್ರೇ?" ಎಂದರು.

ಗಟ್ಟದಾಳೊಬ್ಬನು "ಕಾಣಿನಿ ಇಲ್ಲಿ, ಮುಸುಂಡಿ ಊರಿತ್ತು" ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಬಾಗಿದನು.

"ಹೌದು ಕಣ್ರೋ, ದೆಯ್ಯುಂದೀ! ಅದ್ರ ಹೆಜ್ಜೇ ನೋಡಿ! ದನಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಇದ್ದ್ಹಾಂಗದೆ!" ಎಂದನು ಬೈರ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಗಿರಿಯ ಸರುವಿನಲ್ಲಿ ನಾಯಿ ಬಗುಳಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಬೆಚ್ಚಿ ಅವಾಕ್ಕಾಗಿ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸುತ್ತ ನಿಂತರು. ಕಾಡಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹಸುರುಗಟ್ಟಿದ್ದ ಪೂರ್ವಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮರಗಳ ದಟ್ಟವಾದ ಕರಿನೆಳಲು ನೆಲದಮೇಲೆ ಮಸಿ ಹೊಯ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೆ ಹಾರಾಡಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಿಕಳಾರ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕೂಗೂ ಕೇಳಿಸಿತ್ತು.

ನಾಯಿ ಒಂದುಸಾರಿ ಕೂಗಿತು. ಎರಡುಸಾರಿ ಕೂಗಿತು. 'ಬೌ ವ್ವ ವೌ!'

"ಟೈಗರಲ್ಲವೇನೋ" ಎಂದು ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ.

"ಹೌದುಕಣ್ರೋ"ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದನು ಹಳೆಪೈಕದ ತಿಮ್ಮ.

"ಸುಮ್ನೆ ಕೂಗಾಕ್ಕಿಲ್ಲ ನೋಡಿ ಅದೂ! ಹಂದಿ ಕಂಡ್ರೇ ಸೈ ಹಾಂಗೆ ಕೂಗಾದು!" ಎಂದನು ಬೈರ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ 'ಬೌವ್ವವೌ!' 'ಕಂ ಇತ್ತೈ ಇತ್ತೈ!' ಮೊದಲಾಗಿ ನಾಯಿಗಳ ನಾನಾ ಸ್ವರಗಳು ಕೇಳಿಬಂದುವು. ತಿಮ್ಮನ ಹೃದಯ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತಾಗಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ "ಹಂದಿ ತಡ್ದಾವೆ ಕಣ್ರೋ! ಓಡ್ರೋ!" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಹಂದಿಯ ಭಯಂಕರ ಹೂಂಕಾರವು ನಾಯಿಗಳ ಬೊಬ್ಬೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಕೇಳಿಸಿತು! ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಡಮಾಡದೆ 'ಕತ್ತಲೆಗಿರಿಯ ಸರು'ವಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದನು. ತಿಮ್ಮನು "ಅಯ್ಯೋ ನಾನು ಕೋವಿ ಬಿಟ್ಟುಬಂದೆನಲ್ಲಾ!" ಎಂದುಕೊಂಡು ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡತೊಡಗಿದನು. ಗಟ್ಟದಾಳುಗಳಂತೂ 'ಇಲ್ಲಿ ಬಾರೋ, ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗೋ' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹತ್ತಲು ಮರಗಳಿವೆಯೇ ಎಂದು ನೋಡತೊಡಗಿದರು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ನಾಯಿಯ ಕೂಗು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ದಟ್ಟವಾದ ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನುಗ್ಗಿದನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ

ಹಂದಿಯ ಮೇಲಿತ್ತು. ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೋಗಲಾಗದೆ ನೆಲದವರೆಗೂ ಬಾಗಿ ನುಸಿಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬಳ್ಳಿ ಗಿಡ ಹೊದರು ಮರಗಳು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ತಡೆಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದ್ದುವು. ಇಂಬಳಗಳು ಹತ್ತಿ ನೆತ್ತರು ಹೀರ ತೊಡಗಿದ್ದುದೂ ಅವನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನೂಲು ಆ ಟೋಪಿಯಾಗಿ ಅವತಾರ ಎತ್ತಿದಂದಿನಿಂದಲೂ ನೀರು ಕಾಣದೆ, ಎಣ್ಣೆಯ ಜಿಡ್ಡು ಹಿಡಿದು ಮೇಣಗಪ್ಪಾಟವಾಗಿದ್ದ ಅವನ 'ಹಾಸನದ ತೋಪಿ'ಯ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡುಹಿಡಿದು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಕೂದಲು ಕೆದರಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ನಡುನಡುವೆ ಕಳಚಿ ಬೀಳಲು ಅಣುವಾಗುತ್ತಿದ್ದ 'ತೋಪಿ'ಯನ್ನು ತಲೆಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಹು ಕ್ಲೇಶದಿಂದ ಆದರೂ ವೇಗದಿಂದ ಮುಂದುವರಿದನು. ಶಬ್ದದಿಂದ ಹಂದಿ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಹೂಂಕಾರದಿಂದ ಅದು ದೊಡ್ಡ ಒಂಟಿಗನಿರಬೇಕೆಂದೂ ಊಹಿಸಿದನು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹಳುವಿನಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿ ನಡೆದು ಶುನಕ ಸೂಕರಗಳ ಸಮರರಂಗಕ್ಕೆ ಬಳಿಯಾದನು! ಹಂದಿಯೂ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಸುಡಲು ಬಂದೂಕನ್ನು ಸರಕ್ಕನೆ ನೆಗಹಿದನು. ಆದರೆ ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಹಾಯ್ಯವನ್ನರಿತು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು, ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ನಾಲ್ದೆಸೆಗಳಿಂದಲೂ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು ಪೀಡಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಕೈತಡೆದನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅನೇಕ ಬೇಟೆಗಾರರು ಅಂತಹ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆ ಸಾಲದೆ ಹೋಗಿ ಹಂದಿಯ ಜೊತೆಗೆ ನಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಂದುದುಂಟು. ಅವನು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯ ಕ್ಕಾಗಿ ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಹಂದಿಗೂ ಮನುಷ್ಯನ ಸುಳಿವು ಸಿಕ್ಕಿ, ಒಂದು ಬಾರಿ, ಪರಾರಿಯಾಗಲು ರಭಸದಿಂದ ಓಡಿತು. ಆಗ ನಾಯಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಬಿದ್ದ ಹೊತ್ತನ್ನೇ ಕಾದು, ಮರ ಗಿಡ ಪೊದೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿ ಮುಂಚುತ್ತಿದ್ದ ಹಂದಿಗೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಒಂದು ಗುಂಡು ಹೊಡೆದನು. ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಈಡೂ ಹಾರಿತ್ತು. ಈಡು ಹಾರಿದ ಸದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಾಯಿಗಳಂತೂ ರಣಭೇರಿಯನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಸೈನಿಕರಂತೆ ಮೃಗಯಾವೇಶದಿಂದ ಸೂಕರನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದುವು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೂ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದನು. ಆದರೆ ಆ ದಟ್ಟಹಳುವಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಓಡಿದವನು ಏದುತ್ತ ಹಾಗೆಯೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಹಂದಿ ನಾಯಿಗಳ ಸದ್ದು ಬರಬರುತ್ತ ದೂರದೂರವಾಗಿ ಕಿವಿಮರೆಯಾಯಿತು.

ಹಂದಿಗೆ ಈಡು ಹೊಡೆದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, 'ಗುಂಡಿನ ಹುಯಿಲು' ನೋಡಿ, ನೆತ್ತರು ಗಿತ್ತರು ಬಿದ್ದಿದೆಯೋ ಏನೋ ಎಂದು ಹಳುವನ್ನೂ ನೆಲವನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದನು. ಒಂದೆಡೆ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ರಕ್ತ ಸೋರಿತ್ತು. ಗುಂಡು ತಗುಲಿದೆ ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. 'ಹೋ‍ಯ್!' ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಕರೆದನು. 'ಹೋ‍ಯ್!' ಎಂದು ದೂರದಿಂದ ತಿಮ್ಮನ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಬಂದಿತು. ಕಾಡು ನೀರವವಾಗಿತ್ತು. "ಇಲ್ಲಿ ಬಾರೋ" ಎಂದನು.

ತಿಮ್ಮನು ಹಂದಿ ಬಿದ್ದಿದೆ ಎಂದೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಓಡೋಡುತ್ತ ಬಂದನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಇಟ್ಟ ಗುರಿ ತಪ್ಪದು ಎಂದು ಅನುಭವದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅದೊಂದು ವಿಧವಾದ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಸೇರೆಗಾರರೂ ಬೈರನೂ 'ಹೋ! . . . ಹೋ!' ಎಂದು ಕರೆದು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದರು. ಅಂಜುಬುರುಕರಾದ ಗಟ್ಟದಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹಂದಿಯ ಆರ್ಭಟ, ನಾಯಿಗಳ ಬೊಬ್ಬೆ, ಬಂದೂಕಿನ ಢಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಗಾಯದ ಹಂದಿ ಎಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೇ ನುಗ್ಗುತ್ತದೆಯೋ ಎಂದು ಹೆದರಿ, ಆಗಲೇ ವೃಕ್ಷಾಲಿಂಗನ ಕಾತರರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಡೊಳ್ಳುಹೊಟ್ಟೆಯ ಸೋಮನಂತೂ ದಪ್ಪವಾದ ಬಂಢು ನಂದಿಯ ಮರವನ್ನೇ ತಬ್ಬಿ, ಹತ್ತಲೆಳಸಿ ಸಲಸಲವೂ ಜಾರುತ್ತಿದ್ದನು. ಜಾರಿದಂತೆಲ್ಲ ಅವನ ಭಯೋದ್ವೇಗಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ, ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಮರವನ್ನು ಹತ್ತಲೆಳಸಿ, ಮತ್ತಷ್ಟು ರಭಸದಿಂದ ಜಾರಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಯಾರೂ ನಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರವರ ಪಾಡು ಅವರವರಿಗಾಗಿತ್ತು. ನಾಯಿಗಳ ಬೊಬ್ಬೆಯೂ, ಹಂದಿಯಬ್ಬರವೂ ನಿಂತು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನ ಕರೆಯೂ ತಿಮ್ಮನ 'ಓ' ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯೂ ಕೇಳಿಸಲು ಗಟ್ಟದಾಳುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲಿದ್ದ ಜೀವ ಬಂದಂತಾಗಿ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹರಿಧು ನಡೆದರು.

ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಗುಂಡಿನ ಹುಯಿಲನ್ನು ಹುಡುಕಿದರು. ಮೊದಲನೆ ಈಡು ಕಡಕಿನ ತೋಟಾದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಕಡಕುಗಳು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ತಗುಲಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಎರಡನೆ ಈಡು ಗುಂಡಿನದು. ಎಷ್ಟು ಅರಸಿದರೂ ಗುಂಡು ಯಾವ ಗಿಡಕ್ಕಾಗಲಿ ಮರಕ್ಕಾಗಲಿ ಬಡಿದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿದ ತರುವಾಯ ಗುಂಡು ಹಂದಿಗೆ ತಗುಲಿದೆ; ಆದರೆ ಅಪಾಯದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಏಟುಬೀಳಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿ ಓಡಿಹೋಗಿದೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿದ್ದ ರಕ್ತವನ್ನು ನೋಡಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಸೋಮುನಂತೂ ಬಾಯಿ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು ಬೇಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಮಾಂಸವೆಂದರೆ ಜೀವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೆಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಡೊಳ್ಳಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ ಜ್ವರಗಡ್ಡೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಹಳ್ಳಿಯುವರೆಲ್ಲ, ಅವನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಂಸದ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಆದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನಿಗೂ ಕೂಡ ತನಗೆ ಮಾಂಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಅತ್ಯಾಶೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಸಂಯಮ ಶಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಒಂದುಸಾರಿ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕಡವೆಯೊಂದನ್ನು ಕೊಂದು ಹಸುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಮಾಂಸವು ಸಾಲದೆ ಹೋಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಪಾಲಿನಿಂದಲೂ ಒಂದಷ್ಟನ್ನು ಕದ್ದು, ಎಲ್ಲರ ನಿಂದೆಗೂ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದನು.

"ಈಗೇನು ಮಾಡೋದು, ಹೇಳಿ" ಎಂದನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ.

"ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ನೋಡುವ. ನಾಯಿ ಬರಲಿಲ್ಲ" ಎಂದರು ಸೇರೆಗಾರರು.

"ಹೌದು ಕಣ್ರಾ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾದ್ರೂ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ರೆ? ಒಂದು ಹಂದೀನೆ ದಂಡಾಗ್ತದಲ್ಲಾ! ಅದ್ರ ಜೀವ ಉಳಿದ್ಹಾಂಗೂ ಆಗ್ಲಿಲ್ಲ, ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ಹಾಂಗೂ ಆಗ್ಲಿಲ್ಲ" ಎಂದನು ಬೈರ.

"ಹೌದೂ! ಇವತ್ತಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾದರೆ? ಗೌಡರು ನಮ್ಮನೇನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಕೆಲಸದ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಎಲ್ಲರ ಮುಖವೂ ಪೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿರುತ್ಸಾಹಿಗಳಾದರು.

ತಿಮ್ಮನು "ಹಾಳ್ಹಂದಿ! ಇವತ್ತೇ ದಾರಿಗಡ್ಡ ಬರಾದೇ? ಗೌಡ್ರಾದ್ರೂ ಮನೇಲಿದ್ದಿದ್ರೆ ಕೇಳ್ಬೈದಾಗಿತ್ತು, ನಾಳೆ ನಾಟಾ ಹೊರ್ತೀವಿ ಅಂತಾ. ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗ್ಲಿ, ಹೋಗಾನ ಬನ್ನಿ. ನಾಯಿ ಕರೀರಿ" ಎಂದನು ಹತಾಶಭಾವದಿಂದ.

ಎಲ್ಲರೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನಟಿಸಿದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು 'ಕ್ರೂ! ಕ್ರೂ!' ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಾಯಿ ಕರೆಯ ತೊಡಗಿದನು.

ರಕ್ತವನ್ನೇ ಅಭೀಷ್ಟಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಮನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತಾಪದುರಿಯೆದ್ದು, ಕನಿಕರಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಅಗಲವಾಗಿ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು "ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ಒಡೆಯ, ಆ ಹಂದಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ್ರದೇ? ಕಾಣೆನಿ ರಯ್ತು (ರಕ್ತ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ) ಹ್ಯಾಂಗೆ ಕೋಡಿ ಹರಿದಿತ್ತು! ಹಂದಿ ಅಲ್ಲೇ ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿರಬೇಕು! ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ" ಎಂದು ಒದರಿದನು.

ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ಆದರೂ ಸೋಮನ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೋ ಎಂಬಂತೆ ರಕ್ತದ ಜಾಡನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ನೆತ್ತರು ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೋರಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಏನೂ ಸೋರಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಂದಿ ಓಡಲಾರದೆ ನಿಂತು ನಿಂತು ಹೋಗಿದೆ ಎಂಬುದೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಅದು ನಿಂತೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸೋರಿ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೆ ಒಂದು ಈಡು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ "ಹೋಯ್, ನಮ್ಮ ಹಂದಿಗೇ ಯಾರಾದರೂ ಹೊಡೆದರೋ?" ಎಂದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಳ ಕೂಗಾಟದ ಸದ್ದೂ ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಎಲ್ಲರೂ ಈಡು ಕೇಳಿಸಿದ ಕಡೆಗೆ ವೇಗವೇಗವಾಗಿ ಧಾವಿಸಿದರು. ಮುಂದುವರಿದಂತೆಲ್ಲ ನಾಯಿಗಳ ಕೂಗು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು. ಮತ್ತಷ್ಟು ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ನಡೆದರು.

ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋದಮೇಲೆ ನಾಯಿಗಳ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯರ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಿತು. ಸೇರೆಗಾರರು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ

ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ "ಹೋಯ್, ಪುಟ್ಟೇಗೌಡರೆ, ನಾಟಾ ಕಡಿದಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ" ಎಂದರು.

ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ: ಸೀತೆಮನೆ ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನೂ, ಅವರ ಆಳು ಕಿಲಿಸ್ತರ ಜಾಕಿಯೂ, ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಜನಗಳೊಂದಿಗೆ ನಾಟಾ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ! ಇವರ ನಾಯಿಗಳು ಅವರ ಸುತ್ತಲೂ, ನಡೆದ ಚೋರತನವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಡಕಾಯಿತಿಯನ್ನೋ ಸೂಚಿಸಲೆಂಬಂತೆ, ಕಾತರತೆಯಿಂದ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿವೆ! ಪುಟ್ಟಣ್ಣನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಟೈಗರು ಓಡಿಬಂದು ಮೈಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಸಂತೋಷ ಪ್ರದರ್ಶನಮಾಡಿತು.

೧೮

ಕಿಲಿಸ್ತರ ಜಾಕಿ ಮತ್ತು ಟೈಗರ್ ನಾಯಿ

ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ನೋಡಲು ಚಂದ್ರಯ್ಯಗೌಡರು ಮುತ್ತಳ್ಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ, ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಹು ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಎದ್ದು, ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಓಬಯ್ಯನಿಂದ ತಾವು ಕಡಿಸಿದ್ದ ನಾಟಾ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಕೆಂಡವಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಮಗ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನನ್ನೂ, ತಮ್ಮ ಆಳು ಕಿಲಿಸ್ತರ ಜಾಕಿಯನ್ನೂ, ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಜನಗಳೊಡನೆ ನಾಟಾ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. "ಹೆಣ ಉರುಳಿದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನಾಟಾದ ಒಂದು ತುಂಡೂ ಅವರ ಕೈಸೇರಬಾರದು. ಬಂದಿದ್ದೆಲ್ಲ ಬರಲಿ, ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನೆ ಮಾರಿಹೋದರೂ ಹೋಗಲಿ!" ಎಂಬುದವರ ಭೀಷಣ ಆಜ್ಞೆಯೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಬಲಿಷ್ಠನೂ ಪುಂಡನೂ ಧೂರ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದ ಕಿಲಿಸ್ತರ ಜಾಕಿ "ಹೆಣ ಉರುಳಿದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರು ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ "ಹೆಣ ಉರುಳಿಸಲೇಬೇಕು" ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೃಢಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಹೊರಟಿದ್ದನು.

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಾಟಾ ಕಡಿದಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರುತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೆ ನಾಯಿಗಳು ಹಂದಿಯನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುವು. ಹಂದಿ ಗಾಯದಿಂದಲೂ ಆಯಾಸದಿಂದಲೂ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಓಡುತಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನು ತನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದ ಬಂದೂಕಿನಿಂದ ಒಂದು ಗುಂಡು ಹೊಡೆದನು. ಹಂದಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿತು. ನಾಯಿಗಳು ಅದನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಅಲುಬಿದುವು.

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ನಾಯಿಗಳು ಕಾನೂರಿನವೆಂದು ಗುರುತಾಯಿತು. ಕಿಲಿಸ್ತರ ಜಾಕಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಹಂದಿಯನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೊಪ್ಪಿನ ತುಂಡೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದರು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಂಬಳಿ ಹಾಸಿಕೊಂಡು, ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ದೊಣ್ಣೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಕಿಲಿಸ್ತರ ಜಾಕಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ನಾಯಿಗಳು ಬಳಿಸಾರಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಾಗ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬೀಸಿ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತಲೂ

ಸುಳಿದಾಡಹತ್ತಿದುವು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಇತರರೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು, ಟೈಗರು ದೂರು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಬಿದ್ದು, ಜಾಕಿ ಕೂತಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ನಿಂತು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, 'ಇಲ್ಲಿದೆ!' ಎನ್ನುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿ ಬಾಲವಳ್ಳಾಡಿಸುತಿತ್ತು.

ಅನುಭವಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನಿಗೆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಯಿತು: ತನಗೆ ಕೇಳಿಸಿದ್ದ ಈಡು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನು ಹೊಡೆದುದಾಗಿರಬೇಕು. ಹಂದಿ ಸತ್ತಿರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ಅಡಗಿಸಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಹಂದಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಳೂ ಅದನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸದೆ ಅಲ್ಲಿಯೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಯಿಗಳ ಉದ್ವೇಗವೂ ನಡೆವಳಿಕೆಯ ರೀತಿಯೂ ತನ್ನ ಊಹೆಯನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸು ತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರ ಮುಖಭಂಗಿಯೂ ಏನೋ ಒಂದು ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬಾರದೆಂಬಂತಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಮಾತುನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮುಂದೇನಾಗು ವುದೋ ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಾದರೂ ತಿಳಿಯದವನಂತೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಮರ್ಯಾದೆಗಾಗಿ "ಕೃಷ್ಣಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ!....ಏನು ಷಿಕಾರಿಗೆ ಬಂದೀರೇನು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹುಸಿನಗೆ ಮುಗುಳು ಬಿರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನೂ ವಿನೋದವಾಗಿಯೇ 'ನಮಸ್ಕಾರ' ಹೇಳಿ ಸಮ್ಮತಿಸಿದನು. ಅವನ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೂದಲಿಕೆ ತುಂಬಿತ್ತು. ಕಿಲಿಸ್ತರ ಜಾಕಿಯ ಕಡೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಫಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, ಮತ್ತೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು "ಎರಡು ಈಡು ಕೇಳಿತಲ್ಲಾ, ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಯವರೇ ಹೊಡೆದಿದ್ದೇನು?" ಎಂದನು.

"ಹೌದು, ನಾನೇ ಹೊಡೆದಿದ್ದು, ಒಂದು ಹಂದಿಗೆ. ಇತ್ತ ಮಖಾನೇ ಬಂತಪ್ಪ! ಇತ್ತಲಾಗಿ ಒಂದು ಈಡು ಕೇಳಿಸ್ತಲ್ಲಾ, ಯಾರು ಹೊಡೆದಿದ್ದು?"

"ಒಂದು ಈಡೇನೋ ಕೇಳಿಸಿತು ಈ ಕಡೆ. ಯಾರು ಹೊಡೆದರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ."

"ನಮ್ಮ ನಾಯಿ ಇಲ್ಲೆ ಅವೆ?" ಎಂದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಜಾಕಿಯ ಕಡೆ ಸಂಶಯದಿಂದ ನೋಡಿದನು.

"ಈ ಈಗ ನೀವು ಬರೋಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದುವಷ್ಟೆ!" ಎಂದು ಜಾಕಿ ದೊಣ್ಣೆಬೀಸಿ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಚದರಿಸಿದನು. ಟೈಗರು ದೂರ ಚಿಮ್ಮಿನಿಂತು ರೋಷದಿಂದ ಜಾಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ಬಗುಳಿತು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೂ ಸೇರೆಗಾರರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಪೆಚ್ಚಾದರು. ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ನಾಟಾಗಳನ್ನು ಸರಾಗವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ, ಅಷ್ಟು ಜನರು ಅಲ್ಲಿದ್ದುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಿಲಿಸ್ತರ ಜಾಕಿ! ಆ ಪಟಿಂಗನು ಖೂನಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಹೇಸುವುದಿಲ್ಲ! ಇವತ್ತು ನಾಟಾ ಸಾಗಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿಯೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರು.

ಗಂಡಾಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೇನು ಕಿಲಿಸ್ತರ ಜಾಕಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಯಾದವನಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಮನೆ, ಮಾರು, ಹೆಂಡಿರು, ಮಕ್ಕಳು, ಆಸ್ತಿ, ಭೂಮಿ—ಒಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಜಿದವನೂ ಅಲ್ಲ. ಬೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಹಂದಿಗಳೊಡನೆ ಭಯಂಕರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಪಾರಾಗಿದ್ದನು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲೆನ್ನದೆ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೋವಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಯಾವಾಗ ಬೇಕೆಂದರೆ ಆವಾಗ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಷ್ಟೋ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ಮಲಗಿ ಕಳೆದಿದ್ದನು. ಭಯವೆಂಬುದು ಅವನರಿಯದ ಅನುಭವವಾಗಿತ್ತು. ಹಂದಿಯ ಕೋರೆಯ ಗಾಯಗಳು ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕೈದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುವು. ಕೆಚ್ಚೆದೆ ಸಾಹಸ ಧೂರ್ತತನಗಳಲ್ಲಿ 'ದೈತ್ಯ' ಸದೃಶನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಕಿಲಿಸ್ತರ ಜಾಕಿಯಂತೆ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕೆಟ್ಟ ಬಾಳು ಬಾಳಿದವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಾಕಿ ಮಹಾಕುಡುಕ, ಕಟುಕ. ಅವನ ಕೆಚ್ಚೆದೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನ ಅಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದ್ದುವು. ಅವನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ 'ಹಂದಿತನ'ವಿತ್ತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನಲ್ಲಿದ್ದ ನಯವಾಗಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಲಿ ಗೌರವಬುದ್ಧಿಯಾಗಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಮ್ಮರದ ಹೆಗ್ಗೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಗಂಟು ಗಂಟಾಗಿ ಮೊರಡಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಕಾಲುಕೈಗಳು, ಕರಿಯ ಮೈ, ಸಿಡುಬೆದ್ದು ಕುಣಿ ಕುಣಿಯಾಗಿದ್ದ ಮುಖ, ನೀಳವಾಗಿ ಪೊದೆ ಪೊದೆಯಾಗಿ ಮೃಗೀಯವಾಗಿದ್ದ ಮೀಸೆಗಳು, ಮೇಲ್ದುಟಿಯನ್ನು

ಏಟಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಉಬ್ಬುಹಲ್ಲು, ಕೆಂಪುವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಗ್ಗಲ್ಲಿನಂತಿದ್ದ ಬೋಳುತಲೆ, ಕರಾಳವಾದ ಹುಬ್ಬುಗಳು, ಕರ್ಕಶದೃಷ್ಟಿಯ ಮೆಳ್ಳೆಗಣ್ಣುಗಳು, ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿದ್ದ ಸಿಂಡುಮೂಗು—ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ಅವನ ಕ್ರೂರತೆ ಭೀಷಣತೆ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದುವು. ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಂಬ, ಬಕಾಸುರ, ವಿರಾಧ ಮೊದಲಾದ ರಾಕ್ಷಸರ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಮತಾಂತರದಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸೀ ಭಾವವು ಒಂದಿನಿತೂ ಪಳಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ, ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತ ಸಮಾಜದ ಅಭಾವದಿಂದ ಅದರ ಸಂಯಮನಿಯಮಗಳಿಗೂ ಸಿಕ್ಕದೆ, ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಜೀವನದಿಂದ ಇಮ್ಮಡಿ ಕಿರಾತನಾಗಿದ್ದನು. ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದ ಪಾದ್ರಿಯನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲಲು ಹೋಗಿದ್ದನಂತೆ! ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರೆ ಹಣ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸುಳ್ಳಾಡಿ ಮೋಸಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ! ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬ್ರಾಂದಿ ಕುಡಿಯಲು ಹಣ ದೊರಕುತ್ತದೆ ಎಂದೇ ಅವನು ಕ್ರೈಸ್ತಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದನಂತೆ! ಆಮೇಲೆ ಪಾದ್ರಿಯಿಂದ ದುಡ್ಡು ಸಿಕ್ಕದಿರಲು, ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ತಿವಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದನಂತೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಬಂದು ಸೀತೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಸಿಂಗಪ್ಪಗೌಡರೂ ತಮ್ಮ ಬಲಕ್ಕೆ ಅಂಥವನೊಬ್ಬನು ಇರಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನಹಾಕಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಎರಡು ಮೂರು ನಾಯಿಗಳು ಒಂದೆಡೆ ನೆಲದಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತರಗೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ನೆಕ್ಕುತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡ ಸೋಮನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ "ಅಯ್ಯಯ್ಯಯ್ಯೋ! ಏನು ರಯ್ತ ಕೋಡಿ ಹೋಯಿತ್ತು ಕಾಣಿ!....ಪುಟ್ಟೇಗೌಡ್ರೇ, ಹಂದಿ ಹೊಡ್ದಿಲ್ಲಂಬ್ರಲ್ಲಾ, ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾಣಿ" ಎಂದು ಕಳ್ಳರನ್ನು ಪತ್ತೆಮಾಡಿದ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಕೂಗಿದನು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ರಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟರು, ತಿಮ್ಮ, ಬೈರ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿದರು. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಕಡೆಯವರು ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬರೂ ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಅಲುಗಾಡದೆ ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೆ ಒಬ್ಬರ ಕಣ್ಣನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಂಡರು.

"ಕೃಷ್ಣಪ್ಪಗೌಡರೇ, ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ" ಎಂದು ಕರೆದನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣ.

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚಲಿಸದೆ "ಯಾಕೆ?" ಎಂದನು. ಅವನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಿತ್ತು.

ಸೇರೆಗಾರರಿಗೆ ರೇಗಿ "ಯಾಕೆ ಅಂದ್ರೆ? ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾಣಿ! ಹಂದಿ ಹೊಡ್ದಿಲ್ಲ ಅಂತಾ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರಾಯ್ತೇನು? ರಕ್ತ ಕೋಡಿ ಹರಿದಿತ್ತು. ಹಂದಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು, ಒದ್ದು ಕೊಂಡಿತ್ತು, ಕಾಣ್ತಾದೆ!" ಎಂದರು.

ಹಂದಿಯಮೇಲೆ ಕಂಬಳಿ ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದ ಜಾಕಿಗೆ ಆವೇಶ ವೇರುತಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಾನು ಕುಳಿತ ಜಾಗದಿಂದ ಎದ್ದರೆ ನಾಯಿಗಳು ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ "ಏನ್ರೀ, ನೀವು ಹೇಳೋದು? ಮಾನಮರ್ಯಾದೆ ಬಿಟ್ಟು ಮಾತಾಡ್ತೀರಿ! ನಿಮ್ಮ ಹಂದಿಹೆಣ ನಮಗ್ಯಾತಕ್ಕೆ? ಹಚ್ಚಿಗೆ ಮಾ...." ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಾಕಿ ದಡಕ್ಕನೆ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದೆದ್ದು ದೂರ ಹಾರಿ ಚಿಮ್ಮಿನಿಂತನು. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಅವನ ಕಂಬಳಿಯ ಪೀಠವು ಚಲಿಸಿತ್ತು. ಆದರಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೊಪ್ಪು ಗೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಕಂಬಳಿ ಉಸಿರೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಡೊಳ್ಳಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಮುಂಬರಿಯಿತು! ನಾಯಿಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದುವು. ಕಂಬಳಿ ಕೆಳಗುರುಳಿತು; ಸೊಪ್ಪು ತೊಲಗಿತು. ಗಾಯದ ಹಂದಿ ಹೊರಳಾಡುವುದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ರೋಷದಿಂದಿದ್ದ ಟೈಗರಂತೂ ಅದರ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಕಚ್ಚಿ ಅಲುಬುತ್ತಿತ್ತು. ಜಾಕಿ ಭಯದಿಂದ ದೂರ ಓಡಿದುದನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನಿಗೆ ಗುಟ್ಟು ತಿಳಿದು ಬಂದೂಕನ್ನು ಗುರಿಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಹಂದಿ ಓಡಿಹೋಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಬಂದೂಕನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಚೂರಿಯನ್ನು ತುಡುಕಿ ಹಿಡಿದು, ನಾಯಿಗಳ ನಡುವೆ ನುಗ್ಗಿ, ಹಂದಿಯ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ತಿವಿದನು. ಬಿಸಿರಕ್ತದ ಬುಗ್ಗೆ ಚಲಕ್ಕನೆ ಹಾರಿ ಅವನ ಕೈ ಕೆಂಪಾಯಿತು!

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಕಡೆಯವರು ಹಂದಿಯನ್ನು ಬೈತಿಡುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಅದು ಸತ್ತಿದೆಯೊ ನೈಮುರೆತಿದೆಯೊ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹಂದಿ ಮೈಯೊದರಿಕೊಂಡು ತುಸುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾಯಿತು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ರಕ್ತಮಯವಾಗಿದ್ದ ಚೂರಿಯನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆಸೆದು, ದೂರ ನಿಂತು, ನಿಡುಸುಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ

ಪ್ರಾಣಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ರೋಷವನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿದ್ದುವು. ದೂರ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದ ಜಾಕಿ, ಹಂದಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲೋಸುಗ ರಭಸದಿಂದ ನುಗ್ಗಿಬಂದು, ನಾಯಿಗಳನ್ನು ದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ ಚದರಿಸಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು.

ಸೇರೆಗಾರರು "ಏ, ನಾಯಿ ಯಾಕೆ ಅಟ್ಟೀಯೋ?" ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

ಜಾಕಿ "ಏನ್ರೀ! 'ಏ ಗೀ' ಅಂತೀರಿ! ನಿಮ್ಮ ಹೆಡ್ತೀಗೆ ಹೇಳಿ 'ಏ' ಅಂತಾ...." ಎಂದವನೆ ತನ್ನ ಕಡೆಯವರನ್ನು ಕುರಿತು "ಬನ್ರೋ ಇಲ್ಲಿ. ಹಂದಿ ಕಾಲ್ಕಟ್ಟಿ ಹೊರಿ" ಎಂದು ಭೀಷಣಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಸೇರೆಗಾರರೂ ತಮ್ಮವರಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು.

"ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದ್ರೆ ಹೆಣಾ ಉರುಳಿಸಿಬಿಡ್ತೀನಿ" ಎಂದು ಜಾಕಿ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ನಿಂತನು.

ಅನಾಹುತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಳುಕಿ, ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನು "ಜಾಕೀ, ಜಾಕೀ, ಇಲ್ಲಿ ಬಾರೋ" ಎಂದು ಕರೆದನು.

ಜಾಕಿ "ಬಿಡೀ ಸ್ವಾಮಿ. ಹಂದಿ ಹೋಗ್ಬೇಕು, ಇಲ್ದಿದ್ರೆ ನನ್ನ ಹೆಣ ಹೋಗಬೇಕು" ಎಂದವನು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಕೂಡ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಟೈಗರು ದೂರ ನಿಂತು ಜಾಕಿಯನ್ನು ರೋಷದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸೇರೆಗಾರರೇನೋ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಜಾಕಿಯ ದೊಣ್ಣೆಗೆ ಹೆದರಿ ಯಾರೂ ಮುಂದುವರಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಬಾಡುಗಳ್ಳ ಡೊಳ್ಳುಹೊಟ್ಟೆಯ ಸೋಮನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದನು. ಅವನು ಮುಂದುವರಿದುದು ಮಾಂಸಲೋಭದಿಂದಲೇ ಹೊರತು ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ, ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ. ಅವೆರಡರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಅವನಿಗಿಂತ ಮೇಲಾಗಿದ್ದರು.

ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಮನನ್ನು ಕಂಡು ಜಾಕಿ "ಬೇಡ, ಬೇಡ; ದೂರ ಹೋಗು" ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

ಸೋಮನು ಲಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜಾಕಿ ಹೆದರಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು, ಇಷ್ಟು ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದನು.

ಆದರೆ ಊಹೆ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ಜಾಕಿ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಬೀಸಿದನು. ಸೋಮನು ಮೈಗೆ ಬೀಳುವ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಕೈ ಎತ್ತಿದನು. ಪೆಟ್ಟು ಎಡಗೈಗೆ ತಗುಲಿ "ಅಯ್ಯೋ, ಸತ್ತೇ!" ಎಂದು ಅರಚಿಕೊಂಡು ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದನು.

ಸೇರೆಗಾರರು ಕ್ರೋಧದಿಂದಲೂ ಭಯದಿಂದಲೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ "ಹಿಡಿ! ಟೈಗರ್! ಹಿಡಿ!" ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

ಸೋಮನು ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಎಲ್ಲರೂ "ಜಾಕೀ! ಜಾಕೀ!" ಎಂದು ಗದರಿಸುತ್ತ ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸೇರೆಗಾರರು "ಹಿಡಿ! ಟೈಗರ್! ಹಿಡಿ!" ಎಂದು ಕೂಗಿದೊಡನೆಯೆ, ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಜಾಕಿಯ ಮೇಲೆ ರೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ದೊಡ್ಡ ಜಾತಿ ನಾಯಿ ಬಾಣದಂತೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಜಾಕಿಯಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿತು. ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ನಿಂತು, ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಬೀಸಿ, ಅದರ ತಲೆಗೆ ಹೊಡೆದನು. ನಾಯಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು.

"ಕೊಂದ್ಬೇನೋ ನಾಯಿಾನ!" ಎಂದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ದುಃಖೋದ್ವೇಗದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗಿ, ಓಡಿ, ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನಾಯಿಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ಬಾಗಿದನು.

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನೂ "ನಿನಗೇನು ಪಿತ್ತ ಕೆದರಿದೆಯೇನೋ" ಎಂದು ಗದರಿಸುತ್ತ ಜಾಕಿಯ ಕೈಯಿಂದ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕಸುಕೊಂಡನು.

ಟೈಗರ್ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿತ್ತು. ತಲೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಬುರುಡೆ ಬಿರಿದು ಬಿಳಿಯ ರೇಷ್ಮೆಯಂತಿದ್ದ ಅದರ ನುಣ್ಗೂದಲು ನೆತ್ತರಿನಿಂದ ತೊಯ್ದು ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಮೂಗುಬಾಯಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ತ ಹೊರಟಿತ್ತು. ಜೀವವಿರುವ ಸೂಚನೆ ಒಂದಿನಿತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತೆರೆದ ಗಾಜುಗಣ್ಣುಗಳು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ಉರಿಹೊತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನು ಅದರ ಮೈ ಸವರಿದನು. 'ತೋಪಿ'ಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದನು. 'ಟೈಗರ್! ಟೈಗರ್!' ಎಂದು ಕರೆದನು. "ಬೈರಾ! ಬೈರಾ! ನೀರು ತಗೊಂಡುಬಾರೋ" ಎಂದು ಅಳುದನಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ಬೈರನು ಓಡಿದನು.

ಸೇರೆಗಾರರೂ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನೂ ಸೋಮನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೂರಿಸಿ, ಅವನ ಕೈಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನ ಸುತ್ತಲೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಸೋಮನ ಸುತ್ತಲೂ ಗುಂಪುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮೌನವಾಗಿದ್ದರು. ಜಾಕಿ ಮಾತಾಡದೆ ದೂರ ಹೋಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವೇಕೋದಯವಾದಂತಿತ್ತು. ರೋಷಾವೇಶಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಅವಮಾನ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗಳು ಮೊಳೆದೋರಿದ್ದುವು. ಹೆಡೆ ಬಿಚ್ಚಿದ್ದ ಅವನ ಮೃಗೀಯ ಧೈರ್ಯವು ಹೆಡೆ ಮುಚ್ಚಿ ಅಧೀರವಾಗಿತ್ತು.

ಧೈರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಒಂದನೆಯದು ಮೃಗೀಯ ಮತ್ತು ತಾಮಸ. ಎರಡನೆಯದು ದೈವಿಕ ಮತ್ತು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ. ತಾಮಸ ಧೈರ್ಯವು ರಾಗಮೂಲವಾದುದು; ಕ್ಷಣಿಕ ಉದ್ರೇಕಗಳಿಂದ ಉದ್ದೀಪನವಾದುದು; ಅವಿವೇಕವಾದುದು. ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಧೈರ್ಯವು ನೀತಿಮೂಲವಾದುದು; ಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಹುಲ್ಲುಬೆಂಕಿಯಂತೆ; ಎರಡನೆಯದು ಕಲ್ಲಿದ್ದಲ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ. ಮೃಗೀಯ ಧೈರ್ಯವು ದೇಹಬಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ದೈವಿಕ ಧೈರ್ಯವು ಆತ್ಮಬಲದಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಮೃಗೀಯ ಧೈರ್ಯವು ತನಗಿಂತಲೂ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಿಂದ ಕುಗ್ಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಧೈರ್ಯವು ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತಿನಿತು ಹಿಗ್ಗಿ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಕ್ಕೆ ಮರಣಭಯವಿದೆ; ಎರಡನೆಯದಕ್ಕೆ ಅದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯದು ಕೇಡಿಯಾಗಿರುವ ಮಾರುವೇಷದ ಹೇಡಿತನ. ಎರಡನೆಯದು ಶಿಲುಬೆಗೇರುವ ಏಸು ಕ್ರಿಸ್ತನ ಅಪಾರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ತಾಮಸ ಧೈರ್ಯವು ಉದ್ರೇಕವು ಕೊನೆಗೊಂಡೊಡನೆಯೇ ತಲೆಬಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜಾಕಿ ಮೂಕನಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಲೆಗೈದು ತನ್ನವರಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕೃತನಾಗಿ ದೂರ ನಿಂತಿದ್ದು.

ಬೈರನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರುವಿನಿಂದ ನೀರು ತಂದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ನಾಯಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಹಾಕಿದನು. ಅದರ ಬಾಯಿಗಷ್ಟು ನೀರು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗಿದ್ದ ದೂರದಾಸೆಯೂ ಸಿಡಿದೊಡೆದು, ನಾಯಿ ಬದುಕುತ್ತದೆಯೋ ಸಾಯುತ್ತದೆಯೋ ಎಂಬ

ಸಂದೇಹಜನ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಉದ್ವೇಗವು ಕೊನೆಮುಟ್ಟಿ, ರೋಷವು ಹೊಗೆಯಾಡಿತು. ಭೀಷಣನಾದನು.

ಬೇಟೆಗಾರನಿಗೆ ನಾಯಿಗಳೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶಿಕಾರಿ ಮಾಡುವ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಂಧುಮಮತೆಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳಿಗೂ ತನ್ನಂತೆಯೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದೆ ಎಂಬುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರವೂ ಸಂದೇಹವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಯಿಗಳಿಗಾಗುವ ಅಪಾಯವೂ ತನ್ನ ಅಂಗಗಳಿಗಾದ ಅಪಾಯದಂತೆ. ಶಿವಾಜಿ ತನಗೆ ಬಲಗೈಯಂತಿದ್ದು ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದ ತಾನಾಜಿಯ ಮರಣವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಎಷ್ಟು ಶೋಕಪಟ್ಟನೋ ಅಷ್ಟೇ ಶೋಕವಾಗುತ್ತದೆ, ಬೇಟೆಗಾರನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಚ್ಛ್ವಾನ ನಾಯಿಯ ಸಾವಿನಿಂದ!

ಟೈಗರ್ ಮೃತಪಟ್ಟುದು ನಿಶ್ಚಯವಾದೊಡನೆಯೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ರೋಷಭೀಷಣನಾಗಿ, ಮುಯ್ಯಿತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಛಲದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದನು. ಹನಿತುಂಬಿದ್ದ ಅವನ ನೇತ್ರಗಳು ವಿಸ್ಫಾರಿತವಾಗಿ ಆರಕ್ತವಾದುವು. ಕ್ರೋಧಾವೇಗದಿಂದ ತುಟಿಗಳು ಕಂಪಿಸಿದುವು. ಮುಖವು ಕರಾಳಕರ್ಕಶವಾಯಿತು. ನರಗಳೂ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳೂ ಬಿಗಿದು ದೃಢನಿಶ್ಚಯತೆ ಮುಖದ ರೇಖೆರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸ್ಫುಟವಾಗಿತ್ತು. ಹಂದಿಯ ರಕ್ತದಿಂದ ಮೊದಲೇ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಕೈಮೈಗಳು ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಿತ ರೌದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುವು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಮುಂದೇನೋ ಅನಾಹುತವಾಗುವುದೆಂದು ಆಶಂಕೆಯಿಂದ ಭೀತರಾದರು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು "ಎಲ್ಲಿ ಆ ಸೂಳೇಮಗ?" ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವನ ಮೂಗು ಬುಸುಗುಡುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಡುಸುಯ್ಲುಗಳಿಂದ ಎದೆ ಉಬ್ಬಿಯುಬ್ಬಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಸೇರೆಗಾರರು "ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳಿನಿ, ಪುಟ್ಟೆಗೌಡ್ರೆ" ಎಂದು ಬೇಡುವ ದನಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದರು.

"ಬಿಡ್ರೀ! ನನಗೆ ಹೆಂಡ್ರಿಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ....ಅವನ್ನ ಗುಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದು....ಗಲ್ಲಾದ್ರೆ ಆಗ್ಲಿ...." ಎಂದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಬಂದೂಕು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದನು.

"ತಾಳಿಸಿ, ಪುಟ್ಟೆಗೌಡ್ರೆ!...." "ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ!...." "ಬೇಡ, ಬೇಡ, ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯ...." "ತಿಮ್ಮಾ, ಕೋವಿ ತಗೊಂಡು ಹೋಗೋ!...." ಎಂದು ಅನೇಕ ಉದ್ವೇಗದ ಭಯದ ವಾಣಿಗಳು ಸುತ್ತಲೂ ಕೇಳಿಸಿದುವು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ತಾನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಂದೂಕನ್ನು ಕಾಣದೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕ್ರೋಧಾಂಧನಾಗಿ "ಕೋವಿ ಕೊಡ್ತೀರೋ ಇಲ್ಲೊ!" ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರ ಕಡೆಗೆ ಕೆಂಗಣ್ಣಾಗಿ ನೋಡಿದನು. ಕೋವಿ ಯಾರ ಬಳಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಳೆಪೈಕದ ತಿಮ್ಮನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೂರದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ "ನಿಲ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲೋ?" ಎಂದು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವನಂತೆ ಆರ್ಭಟಿಸಿ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನುಗ್ಗಿದನು. ತಿಮ್ಮನು ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯೆ ಬಂದೂಕು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನ ಕೈಲಿತ್ತು.

"ಓಡೋ, ಜಾಕಿ!....ಜಾಕಣ್ಣಾ, ಓಡು.." "ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ, ಬ್ಯಾಡ, ಬ್ಯಾಡ....ದಮ್ಮಯ್ಯಾ ಬಿಡಿ...." ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಆರ್ತನಾದ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಜಾಕಿ ಮಾತ್ರ ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಅಲುಗಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಬಂದೂಕನ್ನು ತುಡುಕಿ ಹಿಡಿದು, ಜಾಕಿ ನಿಂತಿದ್ದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿದೊಡನೆಯೆ ಸೇರೆಗಾರರೂ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನೂ "ಬೇಡ! ಬೇಡ!" ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಮುತ್ತಿದರು.

"ನನ್ನ ಕೊಂದು ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಕು ನೀವು" ಎಂದು ಸೇರೆಗಾರರು ಕೋವಿಯನ್ನು ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದರು. ಅದರ ನಳಿಗೆ ಅವರ ಎದೆಗೆ ತಾಗಿತ್ತು. ಜನಗಳ ಬೊಬ್ಬೆ, ನಾಯಿಗಳ ಕೂಗಿನಿಂದ ಕಾಡೆಲ್ಲ ಕಿವುಡಾಗಿತ್ತು.

ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವು ವಿಫಲವಾಗಿ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸಡಲಿಸಿ ಕೋವಿಯನ್ನು ಸೇರೆಗಾರರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ನಾಯಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು, ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದನು. ರೋಷವೆಲ್ಲ ರೋದನವಾಯಿತು. ಜಾಕಿಯ ನೆತ್ತರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನ

ಕಣ್ಣೀರನ್ನೇ ನಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿಸಿದನು. ಕಾಡೆಲ್ಲ ಮಳೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ನೀರವವಾಗಿತ್ತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ದೈನ್ಯತಾಸೂಚಕವಾದ ದುಃಖಧ್ವನಿಯಿಂದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು "ಬೈರಾ ಇಲ್ಲಿ ಬಾರೋ" ಎಂದನು. ಬೈರನು ಬಳಿಗೆ ಬರಲು ಟೈಗರಿನ ಶವವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ "ಹೊತ್ತುಕೋ" ಎಂದನು. ಬೈರನು ನಾಯಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಸತ್ತಕರುಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಅದೊಂದು ಶ್ರಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮೇಲೆದ್ದು, ಸೇರೆಗಾರರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಅತ್ಯಂತವಾದ ಶಾಂತ ನಮ್ರವಾಣಿಯಿಂದ ಮೃದುವಾಗಿ "ಕೋವಿ ಕೊಡಿ, ಸೇರೆಗಾರ್ರೇ" ಎಂದು ಕೈ ನೀಡಿದನು. ಹಿಂದೆ ರೋಷಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದವನು ಈಗ ದುಃಖಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಸೇರೆಗಾರರಿಗೆ ಕೋವಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ಧೈರ್ಯ ಬರದೆ "ನಾನೇ ತರುತ್ತೇನೆ" ಎಂದರು.

"ಕೊಡಿ, ಆ ಪಾಪೀನ ನಾನ್ಯಾಕೆ ಕೊನ್ನಲಿ. ಬದುಕಿ ಹಾಳಾಗಲಿ" ಎಂದನು.

ಸೇರೆಗಾರರು ಬಂದೂಕನ್ನು ಕೈಗೆ ನೀಡಲು ಅದರ ನಳಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಿದನು. ತೋಟಾಗಳಿರಲಿಲ್ಲ.

"ತೋಟಾ ಎಲ್ಲಿ? ಕೊಡಿ."

"ಇಲ್ಲ, ನಾ ತೆಗೀಲಿಲ್ಲ."

ತಿಮ್ಮನು ಹಿಂದಿನಿಂದ "ನಾನಾಗ್ಲೆ ತೆಗ್ಬಿಟ್ಕೊಂಡಿದ್ದೆ! ಹಿಡೀರಿ" ಎಂದು ಎರಡು ಕೆಂಬಣ್ಣದ ತೋಟಾಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಅವುಗಳನ್ನು ನಳಿಗೆಗೆ ಹಾಕದೆ, ಜೇಬಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ನಾಯಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಹೊತ್ತುನಿಂತಿದ್ದ ಬೈರನಿಗೆ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಹೊರಡಲು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ, ಬಂದೂಕನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ನಾಯಿಗಳೆಲ್ಲ ಮೌನವಾಗಿ ಅವನ ಹಿಂದೆ ನಡೆದುವು. ಬೈರನು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟಂತೆಲ್ಲ ಅವನ ಬೆನ್ನುಗಡೆ ಜೋಲು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಟೈಗರಿನ ತಲೆ ತೂಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ನಾಯಿಗಳು ಆಗ್ಗಾಗ ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಬೆರಗಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಟೈಗರೂ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕಸಾರಿ ಬೈರಸು ಹಾಗೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಣವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ನೋಟದಲ್ಲಿ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಸೂಚನೆಯಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಪರಾಹ್ಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಂಪು ನೆಳಲು ಅಕ್ಷತವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಒಂದೊಂದೆಡೆ ಮಾತ್ರ ಬಿಸಿಲು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಸೇರೆಗಾರರೂ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನೂ ಮತ್ತುಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಮಾತಾಡದೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದರು. ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಬಂದೂಕು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನು ಮುಂದೆ, ನಾಯಿಯ ಬಿಳಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಬೈರಸು ಹಿಂದೆ, ಅವರ ಸುತ್ತಲೂ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ನಾಯಿಗಳ ಚಲಿಸುವ ಮಂದೆ! ಅದೊಂದು ಭವ್ಯವಾದ ಶ್ಮಶಾನ ಮೆರವಣಿಗೆಯಂತಿತ್ತು. ಅದೇ ಶೋಕ, ಅದೇ ಮೌನ, ಅದೇ ಗಾಂಭೀರ್ಯ! ಆದರೆ ಮೃತ್ಯುಸೂಚಕವಾದ ಶೋಕ ವಾದ್ಯಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಜಾಕಿಯ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ವಿಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಕಂಡಿದ್ದ ತನ್ನ ಜಾತಿಯವರ ಶ್ಮಶಾನಯಾತ್ರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚೇನು ಶೋಕಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭವ್ಯತರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನೂ ಬೈರಸೂ ನಾಯಿಗಳೂ ಹಳುವಿನ ಮಧ್ಯೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾದರು. ಬಾಣಗಳಂತೆ ಹಾರಿ ಬಂದ ನೂರಾರು ಗಿಳಿಗಳ ಒಂದು ಹಸುರು ಹಿಂಡು ಕಾಡಿನ ನೀರವತೆಯನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಗಾನ ಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹಾದುಹೋಯಿತು.

ಕೈಗೆ ಒಟ್ಟಿಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸೋಮನು ಸತ್ತ ಹಂದಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹಂಬಲಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು.

(ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ)
